

7 703
АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНСЬКОЇ РСР
ІНСТИТУТ МОВознавства ім. О.О. ПОТЕБНИ
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ УРСР
ЗАПОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ ІНСТИТУТ

В.О. Горпинич, В.В. Лобода, Л.Т. Масенко

4402253
ВЛАСНІ НАЗВИ
І ВІДТОПОНІМНІ УТВОРЕННЯ
ІНГУЛО-БУЗЬКОГО
МЕЖИРІЧЧЯ

Алех
Дзеса, 1972,
м. Запоріжжя

Наукова бібліотека
Національного університету
«Кієво-Могилянська
академія»

У книзі на великому сучасному й історичному матеріалі розглядається виникнення, історія й функціонування двох груп топонімів (назв населених пунктів і річок), а також відтопонімних похідних (прикметників і назв жителів) окремого району Північного Причорномор'я — Інгуло-Бузького басейну.

Книга розрахована на науковців, аспірантів, вчителів і учнів середніх шкіл, викладачів вузів, краєзнавців, студентів, працівників преси, радіо, видавництва і всіх тих, кого цікавить історія краю.

В і д п о в і д а л ь н и й р е д а к т о р

В.О.Горпинич

Р е ц е н з е н т и

А.П.Корепанова, В.Ю.Франчук

Редакція інформаційних видань

Г 70100 — 161
М221 (04)—77

© Видавництво "Наукова думка", 1977

П е р е д м о в а

У вітчизняному та зарубіжному мовознавстві склалося два основних напрямки вивчення власних назв – аналіз окремих груп ономастичної лексики всієї мовно-етнічної території і ономастичне дослідження окремих регіонів.

Можливість виявити закономірності і тенденції розвитку та функціонування власних назв, які характеризують мову в цілому, дає загальнонаціональний аспект.

Проте в становленні й розвитку власних назв велику роль відіграє місцева традиція, історико-географічні умови певного краю, діалектні особливості. При загальнонаціональному аспекті ці питання вивчаються побіжно і відходять на другий план. Тому виправдовує себе регіональний аспект дослідження власних назв тієї або іншої мови. Регіональна методика в ономастичних дослідженнях найкраще забезпечує зручність і економічність обстеження ономастичного матеріалу і можливість максимального використання додаткової лінгвістичної, історико-географічної, етнографічної та іншої інформації.

Монографія є першою спробою комплексного дослідження ономастики окремого регіону – Ігуло-Бузького межиріччя. Предмет дослідження – три групи власних назв зазначеної території: назви жителів, назви населених пунктів і назви річок. У роботі аналізуються також відтопімічні похідні (прикметники). Такий добір матеріалу є, на думку авторів, закономірним, оскільки вказані ономастичні групи взаємозв'язані і постійно взаємодіють (порівн. ойконім прибужани – катойконім прибужани – гідронім Буг).

Фронтальне топонімічне обстеження території Ігуло-Бузького басейну здійснюється вперше. Незважаючи на те, що окремі назви цього району (в першу чергу назви річок), як і інших територій Північного Причорномор'я, з давня привертати увагу дослідників, загальний стан збору й аналізу ономастичного матеріалу цієї території вкрай недостатній¹.

¹ Карпенко Ю.О. Актуальні проблеми вивчення топонімії Північного Причорномор'я. – У кн.: Питання ономастики Південної України. К., 1974, с.9.

Основними джерелами дослідження власних назв Інгуло-Бузького басейну були експедиційні записи ономастичного матеріалу, здійснені безпосередньо на місцях, великомасштабні карти і плани колгоспних земель Миколаївської і Кіровоградської областей, а також численні друковані, рукописні, та картографічні історичні джерела минулих століть.

Робота, побудована у вигляді словника, складається з трьох розділів: 1) Топоніми, відтопонімічні прикметники, назви жителів (В.О.Горпинич); 2) Назви населених пунктів Правобужжя (В.В.Лобода); 3) Назви річок Інгуло-Бузького басейну (Л.Т.Масенко). Додаток до роботи становить список використаних джерел.

ТОПОНІМИ, ВІДТОПОНІМІЧНІ ПРИКМЕТНИКИ, НАЗВИ ЖИТЕЛІВ

І. Мета й завдання словника

За межами словників ще й досі залишається велика кількість слів, що активно живе в усній і писемній формах мови. Це відтопонімічні прикметники і назви жителів (катойконіми), утворення та вживання яких у сучасній українській мові не унормоване.

Відсутність спеціального філологічного словника відтопонімічних утворень сприяє тому, що в усній мові, діловодотві, пресі поширюється невинправдане, а іноді й помилкове використання діалектних та розмовних форм і варіантів, топонімічних утворень, які не відповідають словотвірчій системі літературної мови. Крім цього, зустрічаються й штучно утворені прикметники і катойконіми, що призводить до порушення уже усталеної норми.

Усе це свідчить про невідкладну потребу в словнику, який: а) зафіксував би відтопонімічні похідні, які мають давню традицію і високу ступінь поширеності; б) зареєстрував би нові прикметники і катойконіми, що виникли на зміну застарілим формам; в) сприяв би популяризації і закріпленню в літературній мові (зокрема в офіційно-діловому стилі її), тих форм і варіантів, що давно живуть у розмовній мові, мають велику традицію і відповідають словотвірчим закономірностям української літературної мови; г) диференціював би вживання варіантних форм прикметників і катойконімів у різних стилях української мови.

Але значення словника цим не вичерпується. Для назв жителів багатьох населених пунктів в українській мові немає спеціальних слів-термінів. У цій функції вживаються або відтопонімічні прикметники, або іменникові сполучення, наприклад: с.Підвисі́бке – підвисі́бські люди, підвисі́бська дівчина, хлопці з Підвисі́бого.

Словник сприятиме виникненню і закріпленню в усній і писемній мові назв, які повністю відповідатимуть літературній нормі.

Крім практичного застосування словник має і філологічне значення, оскільки він фіксує зібраний і лексикографічно упорядкований матеріал, який може бути не лише посібником з культури мови й джерелом вивчення відтопонімічного словотвору української мови.

Думка про створення такого словника виникла ще в ХУІІІ ст. До неї не раз зверталися як вітчизняні, так і зарубіжні мовознавці. Так, фран-

цувський словник *Petit Larousse* (Paris, 1908) вводить у свій реєстр на правах звичайних слів назви жителів великих міст. Назви жителів переважно! більшість! інших міст Франції! подається в географічній частині словника. Тут для катойконімів застосовується не філологічний, а енциклопедичний принцип.

На філологічній основі укладено нормативний словник прикметників і катойконімів словацької мови, який подає похідні від назв усіх населених пунктів Словащини (міст, селищ, сіл), а також від назв найголовніших міст та країн в словацькій літературній мові.

У радянському мовознавстві такий словник для РРФСР вперше був укладений колективом авторів за редакцією О.М.Бабкіна (Словарь названий жителей РСФСР. М., 1964). Проте він реєструє лише назви жителів міст та районних центрів. Назви жителів сіл, виселків, селищ, хуторів та інших малих поселень у ньому не фіксуються. На цих же засадах побудовано і "Словарь названий жителей СССР" (за редакцією О.М.Бабкіна, М., 1975).

Словник прикметників і катойконімів Української РСР укладається вперше. У ньому наводяться похідні від назв населених пунктів Південної України (Інгуло-Бузьке межиріччя).

Основою для словника послужили уснововні прикметники і катойконіми, що були записані з уст місцевих жителів під час спеціальних топонімічних і діалектологічних експедицій автором і працівниками Інституту мовознавства ім. О.О.Потебні АН УРСР, мовознавчих кафедр університетів та педагогічних інститутів республіки.

II. Склад і структура словника

1. У словнику подаються такі відомості: а) назви населених пунктів їх місцезнаходження; б) відтопонімічні прикметники, які входять до складу назв областей, районів, сільських, міських чи селищних рад, різних установ, підприємств, організацій; в) назви жителів населених пунктів; г) наголос у назвах поселень, прикметниках, назвах жителів; д) стилістична диференціація вживання прикметників та катойконімів.

2. Відтопонімічні прикметники і назви жителів розташовані в алфавітному порядку за областями.

3. Заголовком кожної словникової статті є назва поселення (топонім), яке подається у відповідності з існуючою схемою адміністративно-територіального поділу Української РСР.

Варварівка Гуляйлільський район

Інженерне Пологіївський район

Глухів Глухівський район

¹ Slovník slovenského jazyka. VI.diel.Doplnky. Dodatky.Bratislava, 1968.

4. Інколи в дужках з відповідною ремаркою наводиться колишня або місцева назва населеного пункту. Це буває лише в тих випадках, коли прикметники чи катойконіми, утворені від таких назв, побутують у мові місцевих жителів:

Добропілля (Башавул, Хвалибобівка кол.)
Гуляйпільський район
добропільський, добропільці
башавульський, башавульці – місц.розм.заст.
хвалибобівський, хвалибобівці – місц.розм.заст.
Хуробинці Козятинський район (Хуробинка розм.)
Хуробинецький
хуробинський (розм.)

5. В дужках з відповідними ремарками наводяться також граматичні та вимовні варіанти топонімів, прикметників, катойконімів: Дубове Калинівський район (Дубова розм.)

Гуляйполе (Гуляйполе розм.)
гуляйпільський (гуляйпольський розм.)
гуляйпільці (гуляйпольці розм.)

6. Відтопонімічні прикметники подаються лише в чоловічому роді. Відмінкові й родові закінчення не вказуються, оскільки зміна прикметників за родами і відмінками не викликає труднощів.

7. За прикметниками йдуть назви жителів у такому порядку: множинна форма (княни), назва чоловічого роду (княнин), назва жіночого роду в однині (княнка).

8. В багатьох випадках відсутні чоловічі і жіночі назви жителів, що пояснюється причинами позамовного і внутрішньомовного характеру (структурного, граматичного, лексичного, семасіологічного):

Варварівка Гуляйпільський район, варварівський, варварівці, варварівець.

Грушівий Гуляйпільський район, грушевський, грушевці.

9. До словника не вводяться ті топоніми, від яких назви жителів не утворюються і не вживаються в мові місцевого населення чи інших діалектах. Словник реєструє також і ті випадки, коли назви жителів позначаються відтопонімічними прикметниками:

Каланчак Каланчацький район, каланчацькі (люди), каланчацький (чоловік)

10. Словник фіксує словотворчі варіанти як відтопонімічних прикметників, так і назв жителів з відповідними ремарками. На першому місці подається основна форма, а потім її варіант: Багринівці Літинський район, багриновецький, багринівський (розм.), багринівчани, багрії (розм.), багрії (розм.), багрія (розм.).

11. У всіх назвах поставлено наголос, який відбиває акцентуаційну систему мови місцевого населення певної території. Тому укладач не

змінював наголосу навіть у тих випадках, коли одні й ті ж в структурно семантичному відношенні топоніми та їх похідні наголошуються по-різному: Павлівка Генічеський район, павлівський, павлівці, але Павлівка Богдучівський район, павлівський, павлівці.

12. Назви жителів мають граматичну характеристику: множинна форма, катойконіми чоловічого та жіночого родів наводяться у називному відмінку. Отже, типова словникова стаття має такий вид: Глухів Глухівський район, глухівський, глухівчани, глухівчанин, глухівчанка.

Ш. Система стилістичних ремарок у словнику

1. Нормування відтопонімічних прикметників і назв жителів не може здійснюватися шляхом нав'язування мові (хоч і у певних її різновидах) штучних форм, утворених окремими особами або групою осіб за аналогією навіть до активних чи продуктивних моделей сучасної літературної мови. Науково неспроможна також вимога тотожності у словотворі і слововживанні похідних від топонімів аналогічної морфемної структури (топоніми з кінцевим -н-е дають форми на -енськ-ий, -енц-і, з кінцевим -н-а - форми на -анськ-ий, -анц-і). Ненауковим є намагання "забороняти" або "відхиляти" одні відтопонімічні утворення, що живуть у мові народу, а "дозволяти" у вжитку другі - їм варіантні й замінятимуть їх іншими, яких об'єктивно в природі не існує, наприклад форму "баничівський" замість загальноновживаної "баницький" від топоніма Баничі Сумської області.

2. Завдання дослідників-лексикографів - зафіксувати функціонуючі відтопонімічні утворення, оцінити варіантність і дублетність у системі відтопонімічного словотвору та слововживання, визначивши при цьому як основні, так і варіантні літературні форми, показати процеси їх еволюції й на цій основі сприяти приведенню у відповідність з літературною нормою сучасне слововживання відтопонімічних прикметників і назв жителів. При їх лексикографічній характеристиці це може бути здійснено за допомогою спеціальної системи ремарок.

3. У цьому словнику застосовуються такі позначення: офіційно-ділове, розмовне, пестливе, зневажливе, міждіалектне (інтердіалектне), діалектне, архаїчне, місцеве, оказіональне, індивідуально-авторський новотвір.

4. Одним з найскладніших питань є визначення літературної норми в аналізованій групі відтопонімічних дериватів.

Діалектизмами (вузьковживаними формами) вважають єдині неваріантні утворення, які обмежені дуже малою територією і функціонують в говірці одного села.

Шляхи діалектизмів у літературну мову різні. Одні з них спочатку розширюють сферу розповсюдження, переростають в міждіалектне явище і внаслідок цього стають літературними, інші з діалектної попадають

спочатку в розмовно-побутову сферу, а звідти вже і в літературну мову. Ще інші входять в літературну сферу вжитку відразу, без проміжних стадій.

Вузьковживані форми відтопонімічних утворень можуть набути ознак літературності відразу, як тільки їх зафіксує лексикографічна або інша спеціальна література. Вузьковживані форми, які утворювалися за продуктивними в літературній мові моделями, не порушують норм відтопонімічного літературного словотвору, а в стилістичному відношенні є нейтральними, набувають ознак літературності відразу (без проміжних стадій), як тільки вони будуть зафіксовані в літературі. З цього погляду утворення типу Кармановий, кармановський, кармановці слід визнати літературними, оскільки вони структурно збіглися з літературною моделлю типу Миколай, миколайський, миколаївці.

Звичайно, названі критерії певною мірою відносні, в їх розумінні та застосуванні допускаються незначні розбіжності, передбачаються попередні наукові дослідження в галузі літературного словотвору. Проте їх цілком достатньо для того, щоб вузьковживані безваріантні форми, утворені за допомогою простих суфіксів -ськ-ий, -ці (-ець), -ан-и (-ян-и) від твірних основ, які при цьому не допускають фонетичних змін, зарахувати до літературних.

Шляхи утворення таких форм різноманітні: 1) етимологічно присвійна прикметникова топонімічна основа на -ов- (-ів-) + простий суфікс -ськ-ий, -ці (-ець) або -ан-и (-ян-и), -чан-и: Любитове - любитівський, любитівці (См); 2) етимологічно присвійна прикметникова основа на -ин- + простий суфікс -ськ-ий, -ці (-ець), -ан-и (-ян-и), -чан-и: Стешин - стешинський, стешинці (См); 3) етимологічно катойконімна основа на -ан-(-ян-) + простий суфікс -ськ-ий, -ці (-ець): Вербляни - верблянський, верблянці (Лв); 4) іменникова топонімічна основа на -ець (-ець) + простий суфікс -ськ-ий, -ан-и (-ян-и): Дунаець - дунаецький, дунайчани (См); 5) іменникова топонімічна основа на -иц-я + простий суфікс -ськ-ий, -ан-и (-ян-и): Студениця - студеницький, студенчани (Хм); 6) етимологічно прикметникова топонімічна основа на -цьк + ад'єктивна флексія -ий, -а, -е, суфікс -ан-и; Лупцьк - лупцький, лучани (Вл); 7) етимологічно прикметникова топонімічна основа на -ськ + ад'єктивна флексія -ий, -а, -е, суфікс -ці (-ець) або -ан-и (-ян-и), -чан-и: Лиманське - лиманський, лиманчани (Хр); 8) іменникова топонімічна основа з компонентом -город + простий суфікс -ськ-ий, -ці (-ець): Новомиргород - новомиргородський, новомиргородці (Крв); 9) іменникова топонімічна основа з компонентом -піль (-поль)+простий суфікс -ськ-ий, -ці (-ець): Метропіль - метрoпільський, метрoпільці (Хр); 10) топонімічна основа з формантом -івк-а (при випаданні морфеми -к-) + простий суфікс -ськ-ий, -ці (-ець), -ан-и (-ян-и), -чан-и: Семенівка - семенівський, семенівці (См); 11) топонімічна основа з формантом -анк-а

(при випаданні морфеми -к-) + простий суфікс -ськ-ий, -ц-і (-ець) або -ан-и (-ян-и), -чан-и: Лебедінка - лебедінський, лебедінці (Крв); 12) топонімічна основа на -ич-і + простий суфікс -ськ-ий з модифікацією -ч+ськ- → -цьк-), -ан-и (ян-и): Купнівці - купнівський, купнівчани (Лв); 13) топонімічна основа на -инц-і + простий суфікс (з вставним е), -ан-и (-ян-и): Колодинці - колодинський, колодинчани (Вн); 14) топонімічна основа на -івц-і + простий суфікс -ськ-ий (з вставним е), -ан-и: Лошківці - лошківський, лошківчани (Вн).

Ці та їм подібні форми наводяться в словнику як літературні з рекомендацією до вжитку в пресі, діловодстві, в художній, науковій, публіцистичній та довідковій літературі (в тому числі й у списках адміністративно-територіального поділу).

5. Значні труднощі при визначенні літературної норми викликають варіантні (дублетні) форми, які за сферою вжитку бувають однопланові й різнопланові.

До однопланових відносимо ті варіанти, які функціонують в одній і тій же мовній сфері (дві варіантні форми живуть лише в літературній мові або лише в діалектах), наприклад, множинні назви полтавці, полтавчани в літературній мові, назви чоловічого роду однини, як от ставчан, ставчанця (с.Ставок Ровенської обл.) в поліських діалектах. До різнопланових відносимо ті варіантні форми, які функціонують в різних мовних сферах (одна - в літературній, інша - в розмовній чи діалектній мові), наприклад, назва чоловічого роду однини віниччан - в розмовній чи діалектній і віниччанин в літературній мові.

Ступінь активності варіантних назв, як правило, різна. З-поміж двох (іноколи більше) однопланових варіантних форм одна є більш поширеною (чернігівці), друга - менш поширеною (чернігівчани). У літературній мові ступінь активності варіантних форм має принципове значення, бо зв'язане з культурою усної і писемної мови. Словник мусить відповісти мовцям на питання: "Черкаські чи черкашани?" Тому вводяться ремарки "більш вживана літературна форма", "менш вживана літературна форма", критерієм визначення і розмежування яких є статистичні спостереження над сучасним їх слововживанням.

Для різнопланових варіантів ступінь активності кожної форми з погляду культури мови не є суттєвою рисою, тому в словнику вона не характеризується. Відсутність ремарки означає, що слово спільне для різних сфер вживання. Більш вживана форма подається на першому місці, менш вживана - на другому.

6. На відміну від назв жителів, відтопонімічні прикметники вживаються, крім інших сфер, ще й у діловому стилі. Переважна більшість прикметникових форм усного мовлення, літературно-художніх стилів збігається з офіційно-діловими: київський, львівський, запорізький, таращанський та ін. У словнику вони кваліфікуються як загальноновживані літературні.

Частина відтопонімичних прикметників відрізняється морфемною будовою, наприклад: с. Червоне – в адміністративно-територіальних словниках червоненський, в усному побутовому мовленні червонський, в літературному усному мовленні червонянський, у мові прилджих червонівський.

Форми які засвідчені адміністративно-територіальними довідниками, але не мають відповідників в усному побутовому або літературному мовленні, позначаються як офіційно-ділові.

7. Є назви, які утворені за моделями, що функціонують в літературній мові, але порушують місцеву традицію словотвору та слововживання. Модель топонімична основа на -ів + суфік -чан-и продуктивна в літературній мові: Глухів – глухівчани, Ковлів – ковлівчани. Проте визвана прилджими з Ровенщини назва миколаївчани (від Миколаїв) замість традиційної (вона ж й літературна) миколаївці в Миколаївській обл. і на всій території України не може бути визнана літературною. Суди зараховано і прикметники типу червонівський (замість літературного червонянський). Такі поодинокі назви, хоча і утворилися за літературними зразками, порушують традиції літературного словотвору та олововживання, є нерегулярними і несистемними, мають дуже вузьку сферу поширення, не підтримуються мовною практикою народу. В словнику вони позначаються ремаркою "оказіональне".

Крім зазначених до оказіональних відносимо: 1) прикметники, які утворені за моделями інших мов: любельський від Люблін (з польської), порівн.: люблінський; 2) прикметники, які утворені від топонімів на -івц-і за допомогою суфікса -івськ-ий; Ремезівці – ремезівцівський, Федорівці – федорівцівський; 3) назви жителів Києва і Одеси з суфіксом -ц-і: київці (замість кияни), одесці (замість одесити); 4) назви дітей за місцем проживання чи народження: ереванчата (діти, які народилися в Єревані).

8. Не можна відносити до літературних всі без винятку форми, що функціонують у мові місцевих жителів. Це стосується в першу чергу тих назв, які зберігають емоційне забарвлення. Маємо на увазі назви з відтінком зневаги на -ук (-ук), -ак (-як), -чак, -чат-а, -ух (-ух), ун (-юн), а також з відтінком пестливості на -очк-а, -аночк-а (-яночк-а) тощо: Бреч – бречук, Глинськ – глинець (Вн), Грімна – грімнох, Терешки – терешкун, кияночка, полтавчаночка, харків'яночка.

Хоча слова такого типу виникли за продуктивними в мові моделями і вийшли за межі діалектів, проте вони не можуть придбати ознак літературності внаслідок того, що емоційний відтінок в значенні міцно утримує їх на наддіалектному рівні (в розмовно-побутовій сфері вжитку). Такі форми в словнику позначаються ремарками "розм. знев.", "розм. пестливе".

До розмовних також відносимо утворені від колишніх назв населених пунктів прикметники і катойконіми, які і) функціонують у мові як єдині, бо апелятиви від нових топонімів ще не утворилися: Пóрик (до 1964 р.

Соломірка) – соломірський, соломіряни; Зелена Дібрівка (до 1963 р. Яблунівка) – яблунівський, яблониці (жт); 2) домінують у мові над формами від нових топонімів: Пушкіне (кол.Божадіївка) – частіше божадіївський, божадіївці, рідше пушківчанці; 3) перетворилися в рідше вживані варіанти до основних форм від нових назв поселень: Леніне (кол.Ставки) – частіше лєнінський, лєнінці; рідше ставчанський, ставчани (жт). Їх варто називати б регіоналізмами.

Розмовними вважаються: 1) похідні від неофіційних назв населених пунктів: Матвіївка (неофіційне Червоне) – червонянський, червоняни; 2) множинні катойконіми, структура яких іовніість збігається з структурою топонімів: с.Яковенки – жителі яковенки; 3) жіночі назви жителів на -івк-а, -инк-а, -анк-а, які за структурою збігаються з назвами тих же поселень: с.Перелісянка – жителька перелісянка; 4) прикметники і назви жителів, що співвідносяться не з будовою сучасного топоніма, а з структурою відповідного топонімічного етимона: Копіївка – копіяни.

До розмовних зараховуємо назви жителів чоловічого роду однини на -ан (-ян), -чан, які в територіального погляду є міждіалектними, тому що поширені на всій території старожитніх говірок (у новожитніх говірках зустрічаються спорадично): Івашківці – івашківчан (ч.р.одн.), Мазурівка – мазурівчан. Така розповсюдженість цих форм на значній українській мовній території не є достатньою підставою вважати їх явищем наддіалектним у зв'язку з тим, що вони не виявляють тенденції до проникнення в літературну мову.

9. Ремаркою "діалектне" в словнику позначаються: 1) назви жителів чоловічого роду на -иц-я, які зустрічаються у волинсько-поліських говірках: Звіздівка – звізданиця; 2) прикметники на -енськ-ий, що функціонують в буковинсько-покутських говірках: Товтри – товтреньський, Лопушна – лопушненський; 3) прикметники на -ейськ-ий в буковинсько-покутських говірках: Багна – багнейський, Рівня – рівнейський.

10. Архаїчними вважаються: 1) утворені від колишніх топонімів назви жителів та прикметники, які вже вийшли з ужитку: сучасне Донецьк (кол.Ізювка) – сучасне донецький, донечани, архаїчне ізювський, ізювці; 2) назви, які змінили свою морфемну будову внаслідок історичного розвитку словотворчої системи української мови: Львів – сучасне львів'яни, архаїчне львовчани; Глухів – сучасне глухівчани, архаїчне глухівчани, глухов'яни.

11. Функціональна активність тієї чи іншої форми не зв'язана з характером словотворчого суфікса. Домінуючими можуть бути назви як з суфіксом -ан-и (-ян-и), -чан-и, так і з суфіксом -ень (-ц-і): Буді – частіше будяни, рідше будянци; Обтове – частіше обтівці, рідше обтовчани.

12. Історична послідовність виникнення катойконімів теж не впливає на активність їх сучасного слововживання. У нинішній період роз-

вжитку мови частіше вживаною (нерідко і єдиною) може бути форма пізнішого походження, а первісна стаття менш вживаною або зовсім вийти з ужитку (перетворитися в архаїзм): Глухів – колишні нині не вживані глухівці, глухов'яни, глухівчани, сучасне глухівчани.

13. За структурою назв жителів можна визначити відносну хронологію їх утворення: Стрілиця – стріличани – стріличанці (Хрк). Але і відносна хронологія не характеризує катойконіми з погляду їх олововживання. В одних випадках вони є частіше вживаними, в інших – рідше вживаними.

14. У зв'язку з перейменуванням населених пунктів змінюються й прикметники та назви жителів. Проте ці процеси протікають не одночасово. У мові народу нерідко протягом тривалого часу не виникають похідні назви за новими іменами поселень, а живуть і досить активно функціонують колишні, утворені від топонімів, що вже вийшли з офіційного і частково з розмовно-побутового мовлення: нове Гранітне, колишнє Стара Карань – старокаранський, старокаранці. Хоч такі назви жителів єдині (вони не мають ні варіантів, ні дублетів) і активні, проте літературними їх визначити не можна, бо з часом похідні від нових топонімів все-таки виникають і вживаються паралельно з старими. Останні і за цих умов зберігають свою активність інколи довгий час. Їх позначаємо ремаркою "місцеве" (регіоналізм). Основними і літературними в таких випадках слід вважати нові назви, бо неодмінно старі відіміруть і вийдуть з ужитку, як і їх етимони.

Словник відтопонімічних прикметників і назв жителів Інгуло-Бузького басейну (в межах Вінницької, Миколаївської, Кіровоградської і Черкаської областей), укладено на цій основі.

В і н н и ц ь к а о б л а с т ь

Андріївка Шаргородський район, андріївський, андріївці, андріяни (розм.).

Антопіль Томашпільський район, антопільський, антопільчани, антопільчан (розм.), антопільчанка.

Бабчинці Могилів-Подільський район, бабчинецький, бабчани (розм.).

Багринівці Літинський район, багриновецький, багринівський, багрії (розм.), багрії (розм.), багріяка (розм.).

Балабанівка Ілтінецький район, балабанівський, балабанівці, балабани (розм.), балабан (розм.), балабанка (розм.).

Баланівка Бершадський район, баланівський, балагани.

Бар Барський район, барський, барчани, барчанін, барчанка.

Біла Ямпільський район, білянський, біляни, білян (розм.), білянка.

Біликівці Жмеринський район, біликовецький, біликівський (розм.), біликівчани, біликівчан (розм.).

Блажіївка Ковятинський район, блажіївський, блажіївці, блажіївчани (розм.).

Боблів Немирівський район, боблівський, боблівці.

Борівка Могилів-Подільський район, борівський, борівчани.

Бортники Тульчинський район, бортницький, бортничани.

Брацлав Немирівський район, брацлавський, брацлавський, брацлавчани, брацлавці, брацлавчанин, брацлавчанка.

Бронниці Могилів-Подільський район, бронницький, бронничани, бронничанин, бронничанка.

Будьки Хмелівський район, будьківський, будьківчани, будівчани (розм.), будівчанин (розм.), будівчанка (розм.).

Букатинка Могилів-Подільський район, букатинський, букатини.

Бубнівка Гайсинський район, бубнівський, бубнівський, бубнівчани.

Буша Ямпільський район, бушанський, бушани, бушанин, бушанка, бушанці.

Велика Бушунка Немирівський район, великобушунецький, бушунецький (розм.).

Велика Мочулка Теплицький район, великомочулський, мочуляни (розм.).

Великий Митник Хмельницький район, великомитницький, митницький (розм.), митничани (розм.).

Великі Крушлинці Вінницький район, великокрушлинський, великокрушлинчани.

Вербка Чечельницький район, вербський, вербчани, вербчанин, вербчанка.

Верболози Козятинський район, верболоський, верболізчани.

Віла Томашпільський район, вільняський.

Віла-Ярузькі Могилів-Подільський район, віло-ярузький, вільняський (розм.), вільняни (розм.), вільнянин (розм.), вільнянка (розм.).

Вищий Олчедаїв Барський район, вищеолчедаївський, вищеолчедаївці, олчедаївці (розм.).

Вісовники Козятинський район, вісовницький, вісовницькі (розм.).

Вільшанка Крижопільський район, вільшанський, вільшанецький (розм.), вільшанчани, вільшанчанин, вільшанчанка.

Вінниківці Вінницький район, вінниковецький, вінниківчани, вінниківчанин, вінниківчанка.

Вінниця Вінницький район, вінничани, вінничанин, вінничанка.

Вовчинець Козятинський район, вовчинський, вовчани, вовчанин, вовчанка.

Гавришівка Вінницький район, гавришівський, гавришівчани.

Гальжівка Ямпільський район, гальжівський, гальжівський (розм.), гальжівни (розм.).

Ганнівка Липовецький район, ганнівський, ганнівці, ганнівці.

Глинськ Калитинський район, глиньський, глиньчани (розм.), глиньчак (розм.).

Глухівці Козятинський район, глуховецький, глухівський (розм.), глухівчани.

Гнівань Тиврівський район, гніваньський, гніваньчани, гніваньчанин, гніваньчанка.

Голєндри Калинівський район, голєндрівський, голєндрівці, голєнде-
ри (розм.).

Голубівка Калинівський район, голубівський, голубівчани, голубів-
чанин, голубівчанка.

Гонорівка Ямпільський район, гонорівський, гонорівчани, гонорівча-
нин, гонорівчанка.

Гордіївка Тростянецький район, гордіївський, гордіївці (розм.),
гордіївчани, гордівець (розм.), гордівчанка.

Городище Літинський район, городищенський, городишанський, городи-
шани, городишанин, городишанка.

Городок Іллінецький район, городоцький, городянський (розм.), го-
родяни.

Грабарівка Могилів-Подільський район, грабарівський, грабарівча-
ни, грабарівчанин, грабаран (розм.).

Гранів Гайсинський район, гранівський, гранівці.

Грушка Могилів-Подільський район, грушанський, грушани.

Дашківці Літинський район, дашковецький, дашківський (розм.),
дашківчани.

Демирівка Тростянецький район, демидівський, демидяни, демидянець-
демидянка.

Дерешова Муровано-Куриловецький район, дерешівський, дереші (розм.).

Держанівка Козятинський район, держанівський, держанівчани.

Дзигівка Ямпільський район, дзигівський, дзигівчани.

Довжок Ямпільський район, Кетроси (кол.), довжоцький, кетросів-
ський (розм.), кетросяни (розм.).

Дорошівка Ямпільський район, дорошівський, дорошівчани, дорошів-
чан (розм.), дорошівчанка.

Дубове Калинівський район, Дубова (розм.), дубівський, дубівча-
ни, дубівчан (розм.).

Дубові Махаринці Козятинський район, дубовомахаринєцький, маха-
ринський (розм.), махаринчани (розм.), махаринчанин (розм.), махарин-
чанка (розм.).

Дяківка Бершадський район, дяківський, дяківчани.

Дяківці Хмельницький район, дяковецький, дяківчани, дяківчанин,
дяківчанка.

Жежелів Козятинський район, жежелівський, жежелівці.

Жмеринка Жмеринський район, жмеринський, жмеринецький (розм.),
жмеринці, жмеринець, жмеринчани, жмеринчанин, жмеринчанка.

Жорнище Іллінецький район, жорнищський, жорнищани.

Журавлівка Барський район, Чемериси Волоські (кол.), журавлів-
ський, чемерисський (розм.), журавлівці, журавлівчани, чемеришани (розм.).

Журавлівка Тульчинський район, журавлівський, журавляни, журавляни.

Журавне Хмільницький район, журавненський, журавецький (розм.), журавлі (розм. знев.).

Журбинці Козятинський район, Журбинка (розм.), журбинецький, журбиноський (розм.), журбинчани, журбинчанин, журбинчанка.

Забужжя Немирівський район, забузький, забужанський, забужани, забужання, забужанка.

Завітна Бершадський район, Червоне, Темна (кол.), завітнянський, червонянський (розм.), червоняни (розм.), червонянци (розм.), темняни (розм.).

Зарічне Тульчинський район, Кобилівка (кол.), зарічненський, кобилівський (розм.), кобиляни (розм.), кобилян (розм.), кобилянка (розм.), кобилівчани (розм.), кобилівчанин (розм.), кобилівчанка (розм.).

Зарудинці Немирівський район, зарудиніцький, зарудинчани, зарудинчанин, зарудинчанка.

Зеленянка Немирівський район, Кароліна (кол.), зеленянський, зеленянци, каролінці (розм.).

Зозів Липовецький район, зозівський, зозівчани, зозівці.

Зяньківці Немирівський район, зяньковецький, зяньківчани.

Івашківці Шаргородський район, Івашковецький, Івашківський, (розм.), Івашківчани, Івашківчанин (розм.).

Іллінці Іллінецький район, Іллінецький, Іллінчани, Іллінчанин, Іллінчанка.

Ілляшівка Тростянецький район, Ілляшівський, Ілляшівський (розм.), Ілляшецький (розм.), Ілляшецька (розм.).

Іскрине Літинський район, Іскринський, Іскринчани.

Калинівка Калинівський район, калинівський, калинівчани, калинівчанин, калинівчанка.

Кам"янка Липовецький район, кам"янецький, кам"янчани, кам"янчан (розм.), кам"янчанка.

Карішків Барський район, карішківський, карішкеті (розм.).

Качківка Ямпільський район, качківський, качківчани, качківчанин, качківчанка, качківляни, качківлянин, качківлянка.

Кашперівка Козятинський район, кашперівський, кашперівецький (розм.), кашперівчани.

Козлів Могилів-Подільський район, козлівський, козлівчани.

Кониці Барський район, коніцівський, коницани, коницанин, коницанка.

Копайгород Барський район, копайгородський, копайгородчани, копайгородчанин, копайгородчанка.

Копіївка Іллінецький район, копіївський, копіївчани, копіївчанин, копіївчанка.

Копі́вка Тульчинський район, копі́вський, копі́яни, копі́ян (розм.),
Корди́шівка Козятинський район, корди́шівський, корди́шани, кордиша-
нин, корди́шан (розм.), корди́шанка.

Косі́ Могилів-Подільський район, кося́нський (інколи коо́сівський),
кося́ни, кося́нські (розм.), кося́нський (розм.), кося́нська (розм.).

Костянти́нівка Липовецький район, кося́нський (розм.), кося́нська (розм.).
Котари́нці Бершадський район, котари́нецький, котари́нський (розм.),
котари́нці (розм.), котари́нські (розм.).

Котю́жинці Калинівський район, котю́жинецький, котю́жинський (розм.),
котю́жинчани, котю́жани (розм.).

Кошля́ни Іллінецький район, кошля́нський, кошля́нці, кошля́нець.

Кра́сне Тиврівський район, красня́нський, красня́ни.

Красне́ньке Іллінецький район, красне́ньківський, красня́нський
(розм.), красня́ни.

Красноді́лка Гайсинський район, красноді́льський, красноді́льчани,
красноді́льчанин, красноді́льчанка.

Красноді́лка Бершадський район, красноді́льський, красноді́льчани.

Криве́цьке Чичельницький район, криве́чанський, криве́чани, криве́ча-
нин, криве́чанка.

Крижопі́ль Крижопільський район, крижопі́льський, крижопі́льчани,
крижопі́льчан (розм.), крижопі́льчанка, крижопі́льці.

Кудла́ Немирівський район, кудла́ївський, кудля́ни.

Кузьми́нці Барський район, кузьми́нецький, кузьми́нчани, кузьми́нча-
нин, кузьми́нчанка.

Кули́га Літинський район, кули́зький, кули́жани, кули́жан (розм.),
кули́жанка.

Кули́шів Погребищенський район, кули́шівський, кули́шани, кули́шанин,
кули́шанка.

Куку́ли Піщанський район, куку́лянський, куку́ляни, куку́лян (розм.),
куку́лянка.

Кусті́вці Хмельницький район, кустове́цький, кусті́вчани, кусті́вчан
(розм.).

Лаврі́вка Вінницький район, лаврі́вчани, лаврі́вчан (розм.).

Латанці́ Тиврівський район, латане́цький, латанський (розм.), ла-
танчани.

Левкі́вка Погребищенський район, левкі́вський, левкі́вчани, левкі́в-
чанин, левкі́вчанка, левкі́вчанини (розм.).

Левкі́вці Тульчинський район, левкі́вський, левкі́вчани.

Леу́хи Іллінецький район, леу́хівський, леу́ський, леу́шани, леуша-
нин, леуша́нка.

Липове́ць Липовецький район, липі́вці (розм.), липове́цький, липі́-
чани, липі́вчанин, липі́вчан (розм.), липі́вчанка.

Лиса Гора Іллінецький район, лисогі́рський, лисогі́рці, лисогі́р-
ці (розм.), лисогі́рчани, лисогі́рчанин, лисогі́рчани.

Лисогірка Жмеринський район, лисогірський, лисогіри (розм.), лисогір (розм.), лисогірка (розм.).

Літинка Літинський район, літинський, літинський (розм.), літинчани.

Лозівка Козятинський район, лозівський, лозівчани, лозівчанин, лозівчанка.

Лопатинці Шаргородський район, лопатинецький, лопатинський (розм.), лопатинчани, лопатинчанин, лопатичанка, лопатерники (розм., знев.).

Лугова Бершадський район, луговацький (розм.), луговани, лугованин, лугованка.

Лука Немирівський район, лупський, лучанський, лучани, лучання, лучанка.

Лука-Жабокрипка Тульчинський район, Слобідка (розм.), Лука-Жабокрич (розм.), луб-жабокрипський, лука-жабокрипський (розм.), слобідський (розм.), слобідчани (розм.), слобідчанин (розм.), слобідчанка (розм.).

Лука-Барська Барський район, луб-барський, лучани (розм.), лучанин (розм.), лучанка (розм.).

Лука-Мелешківська Вінницький район, луко-мелешківський, лука-мелешківський (розм.), лучани (розм.).

Лукашівка Липовецький район, лукашівський, лукашани.

Любомирка Чечельницький район, любомірський, любомирчани, любомирчанин, любомирчанка.

Мазурівка Чечельницький район, мазурівчанський, мазурівчани, мазурівчанин (розм.), мазурівчанка.

Майдан Вінницький район, майданський, майданці, майданець, майданці (розм., знев.).

Майдан Жмеринський район, майданський, майданці (розм., знев.).

Мала Кирівка Бершадський район, алокирівський, кирівчани (розм.), кирівчанин (розм.), кирівчанинка (розм.).

Малий Остріжок Хмельницький район, малоостріжокський, острожани (розм.).

Маркуші Хмельницький район, маркушівський, маркушанський, маркушани, маркушанець, маркушанка.

Махаринці Козятинський район, махаринецький, махаринчани.

Медвежа Немирівський район, медвежанський, медвежани, медвежан (розм.), медвежанка.

Мелешків Гайсинський район, мелешківський, мелешківчани, мелешківчанин, мелешківчанка.

Мервинці Могилів-Подільський район, мервинецький, мервинчани.

Мигалівці Барський район, мигаловецький, мигалівський (розм.), мигалани.

Митків Гайсинський район, митківський, митківчани, митківчанин, митківчанка.

Михайлівці Барський район, михайловецький, михайлівчани, михайлівчанин, михайлівчанка.

Михайлівка Бершадський район, михайлівський, михайлія.

Михайлівка Вінницький район, михайлівський, михайлія.

Мізяківські Хутори Вінницький район, мізяківсько-хуторський, мізяковохуторянський, хуторяні (розм.), хуторянець (розм.), хуторянка (розм.), хуторяни (розм.).

Могилівка Хмеринський район, могилівський, могилівчани, могилівчанин, могилівчанка.

Могилів-Подільський Могилів-Подільський район, Могилів (розм.), могилів-подільський, могилівський (розм.), могилівчани (розм.).

Моївка Могилів-Подільський район, моївський, моївчани.

Мухівці Немирівський район, муховецький, мухівчани, мухівчанин, мухівчанка.

Немерче Муровано-Куриловецький район, Немерчі (розм.), немерченський, немерчанський, немерчани, немерчанець, немерчанка.

Новоселівка Тульчинський район, Мачуха (кол.), новоселівський, новоселівчани, новоселівчан (розм.), новоселівчанка, мачушани (розм.), мачушанин (розм.), мачушанка (розм.).

Носиківка Шаргородський район, носиківський, носиківчани.

Обідне Немирівський район, обідненський, обіднянський, ободяни, ободянин.

Ободівка Тростянецький район, ободівський, ободівчани, ободівчанин, ободівчанка, ободяні, ободянець, ободянка.

Оляниця Тростянецький район, оляницький, оляничани, оляничанин.

Оратів Іллінецький район, оратівський, оратівчани, оратівчанин, оратівчанка.

Осіївка Бершадський район, осіївський, осіївчани, осіївчанин, осіївчанка.

Остапківці Немирівський район, остап"янський (розм.), остап"яни (розм.), остап"янин (розм.), остап"янка (розм.).

Отрадне Первомайський район, отрадновський, отрадновчани, отрадновчанин, отрадновчанка.

Очеретне Погребищенський район, очеретянський, очеретяни, очеретянин, очеретнянка.

Павлівка Іллінецький район, павлівський, павловецький (розм.), павлівчани, павлівчанин, павлівчан (розм.), павлівчанка.

Павлівка Погребищенський район, павлівський, павловецький, павлівці.

Партизанське Бершадський район, партизанський, партизани, партизанин, партизанка.

Пеньківка Шаргородський район, пенківський, пенківчани, пенківчани (розм.), пенківчан (розм.), пенківчанка.

Пяків Калинівський район, п'яківський, п'яківчани, п'яківчанин.

Пирогів Тиврівський район, пирогівський, пирогівчани.

Писарівка Вінницький район, писарівський, писарівчани, писарівчанин, писарівчанка, писаряни (розм.), писаря (розм.), писарянка (розм.).

Писарівка Калинівський район, п'сарівський, писарівчани.

Писарівка Ямпільський район, писарівський, писарівчани.

Підвисоке Іллінецький район, підвисоцький, підвисочанський, підвисочани, підвисочан (розм.), підвисочанка.

Пісочин Липовецький район, пісочинський, пісочинський (розм.), пісочинці.

Піщанка Крижопільський район, піщанський.

Плебанівка Шаргородський район, плебанівський, плебаняни, плебанянин (розм.), плебанянка.

Плисків Погребищенський район, плисківський, плисковецький (розм. п'лисківчани, п'лисківці, п'лисковець, п'лескачі (розм., внер.)).

Побірка Гайсинський район, побірський, побірчани.

Погребіще Погребищенський район, погребіський (розм.), погребіщенський, погребіщанський, погребіщани, погребіщанин, погребіщанка, погребіщениці.

Подільське Хмелівський район, подільський, Плазівка (розм.), плазівський (розм.), плазівчани (розм.), плазівчанка (розм.), плазівчанин (розм.).

Покутин Шаргородський район, Покутино (розм.), покутинський, покутяни, покутян (розм.), покутянка.

Пологи Теплицький район, пологівський, пологівський (розм.), полизький (розм.), положани.

Польова Лисівка Калинівський район, польоволисівський, лисівчани (розм.).

Попелівка Шаргородський район, попелівський, попелівчани, попелівчанин, попелівчанка.

Попівка Липовецький район, попівський, поповецький, попівчани, попівчанин, попівчан (розм.), попівчанка.

Порик Хмельницький район, колишнє Соломірка, порицький, соломірський (розм.), соломірчани (розм.).

Потуш Тиврівський район, потушанський, потушани, потушан (розм.), потушанка.

Придністрянське Якимівський район, придністрянський, придністрянці, придністрянець, придністрянка.

П'ятківка Бершадський район, п'ятківський, п'ятківчани.

Радянське Крижопільський район, радянський, радянці.

Рахни Польові Тиврівський район, рахнянський, рахняни, рахнян (розм.), рахнянка.

Росоша Теплицький район, росошанський, росошанці.

Сальниця Хмельницький район, Салиха (розм.), сальницький, сальни-
ки (розм.).

Сапа Теплицький район, сашанський, сашани, сашанці, сашанець.

Северинівка Хмельницький район, северинівський, северинівчани.

Селище Ковятинський район, селищанський, селищанський (розм.), се-
лищани.

Селище Літинський район, селищенський, селищанський, селищани.

Семенівка Шаргородський район, семенівський, семенівчани, семе-
нівчанин, семенівчан (розм.), семенівчанка.

Семки Хмельницький район, семківський, семецький, семчани, сем-
чанин, семчанка.

Сеферівка Барський район, Чемериш-Волобські (кол.), сеферівський,
чемеришани (розм.), чемеришанин (розм.), чемеришанка (розм.).

Скала Погребищенський район, скальський, скалянський, скаляни,
окалянин, окалянка.

Скибинці Погребищенський район, скибиніцький, скибинці (розм.),
скибинець, скибинчанка.

Слобода-Луги Шаргородський район, олободолузький, лужани (розм.),
лужанин (розм.), лужанка (розм.).

Сокиринці Вінницький район, сокириніцький, сокиряноський, сокиряни.

Сокілець Козятинський район, сокілецький, соколяни, соколн (розм.)
соколянка, сокільчани.

Соколівка Крижопільський район, соколівський, осокільчани, осо-
лівчан (розм.).

Стадниця Вінницький район, Мурована (кол.), стадинський, мурован-
ський (розм.), муровани (розм.), мурован (розм.), мурованка (розм.).

Станілівка Погребищенський район, станілівський, станілівчани, ста-
нілівчанин, станілівчанка.

Стара Прилука Липовецький район, староприлуцький, прилучани (розм.),
прилучанин (розм.), прилучанка (розм.).

Стіна Ямпільський район, стінянський, стінняни, стіння (розм.), сті-
нянка.

Стрижавка Вінницький район, стрижавський, стрижавчани, стрижавча-
нин, стрижавчанка.

Стрільчинці Немирівський район, стрільчиніцький, стрільчани,
стрільчанин.

Суботівка Могилів-Подільський район, суботівський, суботівчани.

Талаї Погребищенський район, талаївський, талайчани.

Тарасівка Тульчинський район, тарасівський, тарасівчани, тарасів-
чанин, тарасівчанка, тарасівчан (розм.).

Тараски Хмельницький район, тарасківський, тарасковецький, тара-
счани, тарасан (розм.), тарасанка.

Тарта́к Чечельницький район, тарта́цький, тартача́ни, тартача́н (розм.) тартача́нка.

Теле́линці Імєринський район, теле́линецький, теле́линча́ни, теле́линичча́нка.

Телепе́ньки Вінницький район, телепе́ньківський, телепеня́ча́ни.

Терешки Барський район, те́решківський, терешку́ни (розм.), терешку́н (розм.), терешку́нка (розм.).

Терні́вка Ковятинський район, Фридри́в (кол.), терні́вський, фридри́вський (розм.), фридри́вці (розм.), фридри́вець (розм.), фридровчи́ха (розм.).

Тиврі́в Тиврівський район, тиврі́вський, тиврі́вча́ни, тиврі́вча́нин, тиврі́вча́нка.

Титу́сівка Ковятинський район, титу́сівський, тисі́ївський (розм.), тисі́я́ни (розм.).

То́рків Тульчинський район, то́рківський, торкі́вча́ни, торкі́вча́н (розм.).

Торчи́н Хмельницький район, то́рчи́нський, торчи́нецький, торча́ни.

Трибу́сівка Крижопільський район, трибу́сівський, трибу́ся́ни, трибу́ся́н (розм.), трибу́ся́нка.

Тростяне́ць Тиврівський район, тростяне́цький, тростянча́ни.

Тростяне́ць Тростянецький район, тростянча́ни, тростяне́цькі (розм.).

Тро́ба Липовецький район, тро́банський, тро́бачи́ни.

Турбі́в Липовецький район, турбі́вський, турбі́вський, турбі́вча́ни, турбі́вча́нин, турбі́вча́нка.

Тягу́н Іллінецький район, тягу́нський, тягу́нці.

У́стя Бершадський район, у́стянський, у́стя́ни, у́стя́нка.

Ула́ді́вка Вінницький район, ула́ді́вський, ула́ді́вці.

Уяри́нці Тиврівський район, уяри́нецький, уяри́нча́ни, уяри́нча́н (розм.), уяри́нча́нка.

Федори́вка Тиврівський район, фєдори́вський, фєдори́вча́ни, фєдори́ян (розм.), фєдори́я́нка (розм.).

Хи́жинці Вінницький район, хижине́цький, хижинський, хижани́.

Хмарі́вка Бершадський район, хмарі́вський, хмарі́вча́ни, хмарі́вча́н (розм.), хмарі́вча́нка.

Хмі́льняк Хмельницький район, хмі́льницький, хмі́льничча́ни.

Хо́даки Барський район, хо́дацький, хо́дача́ни, хо́дача́н (розм.), хо́дача́нка.

Хо́ньківці Могилів-Подільський район, хо́нькове́цький, хо́ньківча́ни, хо́ньківча́нин.

Цибу́лівка Крижопільський район, цибу́лівський, цибу́лівча́ни, цибу́лівча́нин, цибу́лівча́нка.

Чепелі́ Хмельницький район, чепеля́нський, чепеля́ни, чепеля́н (розм.) чепеля́нка.

Червона Гребля Чечельницький район, червоногребельський, червоногреблянський, гребляни (розм.), греблянин (розм.), греблянка (розм.).
Червове Немирівський район, червонянський, червоняни.
Черемоще Тиврівський район, черемощанський, черемощянський, черемощани.

Чернівці Могилів-Подільський район, чернівецький, чернівчани, чернівчанин, чернівчанка.

Четвертинівка Тростянецький район, четвертинівський, четвертинів-

Чечельник Чечельницький район, чечельницький, чечельничани, чечельничан (розм.), чечельничанка.

Чуків Немирівський район, чуківський, чуківці, чуківчани.

Шаргород Шаргородський район, шаргородський, шаргородці.

Шендерів Тиврівський район, шендерівський, шендеряни, шендеряни (розм.), шендерянка.

Шендерівка Могилів-Подільський район, шендерівський, шендерівчан-
и.

Шершні Тиврівський район, шершнянський, шершняни.

Шура Немирівський район, шурський, шури, шуриани.

Шура-Копіівська Тульчинський район, шура-копіївський, шури (розм.), шуриани (розм.), шуранка (розм.).

Шура-Мітлинська Гайсинський район, шура-мітлинський, шуранський (розм.), шуранці (розм.), шуранець (розм.).

Юрківці Немирівський район, юрковецький, юрківчани.

Яланець Бершадський район, яланецький, яланчани, яланчан (розм.).

Яланець Томашпільський район, яланецький, яланчани, яланчанин, яланчанка.

Ялтушків Барський район, Ялтушково (розм.), ялтушківський, ялтушчани, ялтушчанин, ялтушчанка.

Ямпіль Ямпільський район, ямпільський, ямпільчани, ямпільчанин, ямпільчанка.

М и к о л а ї в о с ь к а о б л а с т ь

Агрономія Арбузінський район, агрономівський, агрономієць, агрономійці.

Адамівка-Філіповка Доманівський район, адамівський, філіповський, адамівці, адамівчани.

Актове Вознесенський район, Актово (розм.), актівський (актовський), активці (актовці), актовець, актовчани, актовляни.

Анастасівка Новобузький район, анастасівський, анастасівці, анастасовець.

Анатолівка Первомайський район, анатолівський, анатолівці, анатолівець.

Анатолівка Березанський район, анатолівський, анатолівці, анатолівець.

Андріївка Баштанський район, андріївський, андріївці, андріївець.

Андріївка Казанківський район. андріївський, андріївці, андріївець, андріївчани, андріївчанин, андріївчанка.

Андріївка Миколаївський район, андріївський, андріївці.

Анетівка Доманівський район, анетівський.

Антонівка Арбузинський район, Антоново (розм.), антонівський, антонівці, антоновець.

Антонівка Братський район, антонівський, антонівці, антоновець.

Антонівка Новобузький район, антонівський, антонівці, антоновець.

Антонівка Новоодеський район, антонівський, антонівці, антоновець.

Антонове Братський район, Антоново (розм.), антонівський, антонівці, антоновець.

Антонопіль Братський район, Молярово (кол.), антонопільський, антонопільці, антонополець, молярчани, молярчанин, молярчанка.

Арбузинка Братський район, арбузинський, арбузинці, арбузини, арбузянин, арбузянка.

Аркадіївка Арбузинський район, Аркадія (розм.), аркадіївський, аркадіївці, аркадівець.

Артакове Березнегуватський район, Артаково (розм.), артаківський, артаківці.

Артеміївка Братський район, артеміївський, артеміївці, артемівець.

Артеміївка Новоодеський район, артеміївський, артеміївці, артемівець.

Архангельське Баштанський район, Архангельськ (розм.), Бірзова (кол.), архангельський, архангельці, архангелець, бірзовський (розм.), бірзівці (розм.),

Атаманка Березанський район, атаманський, атаманці, атаманець, атаманка (розм.).

Афанасіївка Снігурівський район, афанасіївський, афанасіївці, афанасівець.

Балабанівка Жовтневий район, балабанівський, балабанівці, балабановець.

Баловне Новоодеський район, Баловна (розм.), баловненський, баловняни, баловнянин, баловнянка.

Бандурка Первомайський район (Софіївська сільрада), бандурський, бандурці, бандурець.

Бандурка Первомайський район (Тарасівська сільрада), бандурський, бандурівці, бандурівець.

Бандури Первомайський район, бандурський, бандурці, бандурець.

Баратівка Снігурівський район, Баратове (розм.), баратівський, баратівці, баратовець.

Баратівка Новобузький район, Баратове, Баратова (розм.), баратівський, баратівці, баратовець.

Бармашове Ковтнівський район, Бармашово (розм.), бармашівський, бармашівці, бармашівець.

Баштанка Баштанський район, баштанський, баштанці, баштанець, баштанка (розм.).

Баштанське Баштанський район, баштанський, баштанівці, баштановець.

Безіменне Снігурівський район, безіменнівський, безіменнівці, безіменнівець.

Березанка Березанський район, березанський, березанці.

Березнегувате Березнегуватський район, березнегуватський, березнегуватці, березнегуватець.

Березнегувате Новобузький район, березнегуватський, березнегуватці.

Біла Криниця Березнегуватський район, білокриницький, білокриничани, білокриничанин, білокриничанка.

Білівка Казанківський район, Біла (розм.), білівський, білівці, біловець.

Білоусівка Вознесінський район, білоусівський, білоусівці, білоусовець.

Білоусове Березнегуватський район, Білоусово (розм.), білоусівський, білоусівці, білоусовець.

Білоцерківка Новобузький район, Біла Церква (розм.), білоцерківський, білоцерківці, білоцерківець.

Благодатне Арозуїновський район, благодатнівський, благодатненський, благодатнівці, благодатновець, благодатняці.

Благовіщенка Казанківський район, благовіщенський, благовіщенці, благовіщенець.

Бобрі Баштанський район, бобрівський, бобрічани, бобрічанин.

Богданівка Вознесінський район, Богданівське (розм.), богданівський, богданівці, богдановець.

Богданівка Доманівський район, богданівський, богданівці.

Богодарівка Єланецький район, богодарівський, богодарівці, богодаровець.

Богомази Новобузький район, богомазівський, богомазці, богомазевець, богомажанин.

Богородицьке Снігурівський район, богородицький, богородівці, богородовець.

Богословка Первомайський район, богословський, богословці, богословець.

Болгарка Врадіївський район, болгарський, болгарці.

Болгарка-Суходіл Миколаївський район, болгарський, болгарці, болгарець, суходільці суходолець.

Болезлавчик Первомайський район, болезлавчицький, болезлавчани, болезлавчанин.

Бондарівка Веселинівський район, бондарівський, бондарівці, бондарівець, бондарівчанка.

Боршак Веселинівський район, боршаківський, боршаківці, боршаківчанин, боршаківчанка.

Братолубівка Єланецький район. братолубівський, братолубівці, братолубовець.

Братськ Братський район, Братське (розм.), братський, братчани, братчанин.

Братське Баштанський район, братський, братчанський, братчани, братчанин, братчанка.

Брід Первомайський район, брідський, брідчани, брідчанин, брідчанка.

Бугорок Єланецький район, бугороцький, бугрівський, бугорочці, бугорочець.

Бузьке Арбузинський район, бузький, бужани, бужанин, бужанка.

Бузьке Вознесенський район, бузький, бужани, бужанин, бужанка.

Бузьке Новоодеський район, бузький, бужани, бужанин, бужанка.

Булацельове Арбузинський район, Булацельово (розм.), булацелівський, булацеловчани, булацеловчанин, булацеловчанка, булацелівці, булацеловець.

Булгакове Баштанський район, Булгаківське (розм.), булгаківський, булгаківці, булгаківчанин, булгаківчанка.

Бурдіяне Єланецький район, бурдіяненський, бурдіяняни, бурдіянянин.

Бурханівка Снігурівський район, бурханівський, бурханівці, бурханівець.

Бурячки Казанківський район, бурячківський, бурячанський (розм.), бурячківці, бурячківець.

Вавилове Снігурівський район, Вавилово (розм.), вавилівський, вавилівці, вавиловець, вавиляни, вавилянин.

Варварівка Новобузький район, варварівський, варварівці, варваровець.

Варюшине Веселинівський район, Варюшино (розм.), варюшинці, варюшинець, варюшинка.

Василівка Березнегуватський район, василівський, василівці, василівець.

Василівка Очаківський район Шкадовка, (розм.), василівський, василівчани, василівчанин, василівчанка, шкадовський (розм.), шкадовчани (розм.), шкадовчанин (розм.), шкадовчанка (розм.).

Василівка Снігурівський район, василівський, василівці, василівець.

Васильки Снігурівський район, васильківський, васильчани, васильчанин.

Велика Олександрівка Казанківський район, великоолександрівський, олександрівці, олександрівець, олександрівчанка.

Велике Артаківце Березнегуватський район, Артаківце (розм.), великоартаківський, великоартаківці, великоартаківець.

Велідарівка Єланецький район, велідарівський, велідарівці, велідарівець.

Великоолександрівка Казанківський район, Олександрівка (розм.), великоолександрівський, великоолександрівці, великоолександрівець, олександрівець (розм.), олександрівці (розм.).

Великопілля Снігурівський район, великопілляський, великопілляці, великопілляець.

Великосербівка Єланецький район, Сербівка (розм.), Велика Сербівка (розм.), великосербівський, великосербівці, великосербівець.

Великофедорівка Казанківський район, Велика Федорівка (розм.), Федорівка (розм.), великофедорівський, великофедорівці, великофедорівець.

Вербове Казанківський район, вербівський, вербівський (розм.), вербівці, вербівці (розм.), вербівець, вербовець (розм.).

Верхня Лозуватка Первомайський район, верхньолозуватський, верхньолозуватці, верхньолозуватець.

Весела Балка Казанківський район, Балкове (розм.), веселобалківський, веселобалчани, веселобалчанин.

Веселе Березнегуватський район, веселівський, веселівці, веселівець.

Веселе Новобузький район, веселівський, веселівці.

Веселе Новоодеський район, веселівський, веселівці, веселівець.

Веселий Гай Казанківський район, веселогайський, веселогайці, веселогайець, гайові (розм.), гайовий (розм.).

Веселий Кут Березнегуватський район, веселокутський, веселокутці, веселокутець.

Веселий Кут Казанківський район, веселокутський, веселокутці, веселокутець.

Веселий Кут Снігурівський район, веселокутський, веселокутці, веселокутець.

Веселий Поділ Єланецький район, веселоподільський, веселоподільці, веселоподілець, падоляни (розм.), падоляки (розм.), падоляк (розм.).

Веселий Поділ Новобузький район, веселоподільський, веселоподільці, веселоподілець, падоляни (розм.), падолянин (розм.).

Веселий Роздол Братський район, веселороздольський, веселороздольці, веселороздольець.

Веселий Роздол Вознесенський район, веселороздольський, веселороздольці, веселороздольець.

Веселинове Веселинівський район, Веселинівка (розм.), веселинівський, веселинівці, веселиновець.

Веселівка Казанківський район, веселівський, веселівці, веселовець.

Весело-Олександрівка Новобузький район, веселоолександрівський, веселоолександрівці, веселоолександрівець.

Виноградне Снігурівський район, винограднівський, винограднівці, виноградновець, виноградчани, виноградчанин.

Виноградний Яр Арбузинський район, виноградноярський, виноградноярівчани, виноградноярівчанин, виноградівські (розм.), яровські (розм.), хуторяни (розм.).

Виноградний Яр Братський район, виноградноярський, яровські (розм.), яровчанин (розм.), яровчанка (розм.).

Виноградівка Баштанський район, виноградівський, виноградівці, виноградовець.

Виноградівка Веселинівський район, виноградівський, виноградівці, виноградівець, виноградівчанка.

Виноградівка Казанківський район, виноградівський, виноградівці, виноградовець.

Висока Гора Братський район, високогірський, високогірці, високогірець, горяни (розм.), горянни (розм.).

Висунськ Березнегуватський район, висунський, висунці, висунець, висунчани, висунчанин, висунчанка.

Висунь Казанківський район, висунський, висунці, висунець, висунчани, висунчанин.

Вишневе Арбузинський район, вишнівський, вишнівці, вишнівець.

Вишневе Долинський район, вишнівський, вишнівці, вишнівець.

Вишневе Новобузький район, вишнівський.

Вівсянівка Новобузький район, вівсянівський, вівсянівці, вівсянвець.

Вікторівка Братський район, вікторівський, вікторівці, вікторовець.

Вільна Поляна Баштанський район, вільнополянський, вільнополянці, вільнополянець, вільнополянка, полянські (розм.), полянчани (розм.), полянчанин (розм.).

Вільне Запоріжжя Новобузький район, вільнозапорізький, вільнозапоріжці, вільнозапоріжець.

Вільний Яр Вознесенський район, вільноярський, вільноярці, вільноярець, ярчани (розм.), ярчанин (розм.).

Вітрове Березнегуватський район, Вітрове (розм.), Вітрівка (розм.), вітрівський, вітрівці, вітровець.

Вовків Братський район, вовківський, вовківці, вовковець.

Водник Жовтневий район, водницький, водничани, водничанин, водняни, воднянин.

Водяне Єланецький район, Водяно (розм.), Водяна (розм.), водян-
ський, водяни, водянин.

Водяно-Лорине Єланецький район, водяно-лоринський, водяно-лорин-
ці, водяно-лорянець.

Вовводське Арбузинський район, вовводський, вовводчани, вовводча-
ни, вовводці, вовводець.

Вознесінка Казанківський район, вознесінський, вознесінці, возне-
сінець.

Вознесінськ Вознесінський район, вознесінський, вознесінці, воз-
несінець.

Возсіятське Єланецький район, возсіятський, возсіятці, возсіятець,
возсіятчани, возсіятчанин.

Воля Казанківський район, волнівський, волнянський, волняни, вол-
нянин.

Володимирівка Братський район, володимирівський, володимирівці,
володимировець, володимирчани, володимирчанин, володимирівчани, воло-
димирівчанин, володимирівчанка.

Володимирівка Казанківський район, володимирівський, володимирів-
ці, володимировець.

Володимирівка Новобузький район, володимирівський, володимирівці,
володимировець.

Володимиро-Матвіївка Єланецький район, володимиро-матвіївський,
володимиро-матвіївці, володимиро-матвієвець, володимирівці (розм.),
матвіївці (розм.).

Володимиро-Павлівка Новобузький район, володимиро-павлівський,
володимиро-павлівці, володимиро-павловець.

Воля Арбузинський район, волянський, вольнянський, воляни, воля-
нин, волянці, волянець.

Воровське Жовтнівський район, воровський, воровчани, воровчанин, во-
ровці, воровець.

Воронине Братський район, воронинський, воронинці, воронинець.

Воронівка Веселинівський район, воронівський, воронівці, вороні-
вець, воронівчанка.

Воронівка Вознесінський район, воронівський, воронівці, вороні-
вець.

Воронцівка Новоодеський район, воронцівський, воронцівці, ворон-
ціянчанин, воронцівчанка.

Воскресінське Жовтнівський район, воскресінський, воскресінці, воск-
ресінець.

Врадіївка Врадіївський район, врадіївський, врадіївчани, врадіїв-
чанин, врадіївчанка.

Гаївське Первомайський район, гаївський, гаївці, гаївець, гаївча-
ни, гаївчанин.

Галаганівка Снігурівський район, галаганівський, галаганівці, галагановець.

Галицинове Жовтневий район, Галицинівка (розм.), Галичина (розм.), галицинівський, галицинівці, галициновець, галичани, галичанин, галичанка.

Ганнівка Братський район, ганнівський, ганнівці, ганновець.

Ганівка Веселинівський район, ганівський, ганівці, ганівчанин, ганівчанка.

Ганівка Новобузький район, ганнівський, ганнівці, ганновець.

Генівка Первомайський район, генівський, генівчани.

Глибоке Березнегубатський район, глибоцький, глибо́чці, глибо́чачі, глибо́чачі, глибо́чани, глибо́чанин.

Глибокий Яр Березнегубатський район, глибокоярський, глибокоярці, глибокоярцеві, глибокоярцеві.

Горожене Багтанський район, Горожена (розм.), гороженівський, гороженівці, гороженівцеві.

Горохівка Жовтневий район, горохівський, горохівці, горохівцеві.

Горохівське Снігурівський район, Горохівка (розм.), горохівський, горохівці, горохівцеві, горохівчани, горохівчанин.

Горянка Доманівський район, горянський, горянці, горянцеві.

Градівка Веселинівський район, гравівський, гравівці, гравівчани.

Гражданка Єланецький район, гражданський, гражданці, гражданцеві.

Графти-Сила Доманівський район, графтянський, графтяни, графтянчанка.

Графське Новобузький район, графський, графчани, графчанин, графчанка.

Гребеники Новоодеський район, Гребеникове (розм.), гребеницький, гребениківський, гребеничани, гребеничанин, гребениківці, гребениківцеві, гребенівці.

Грейгове Жовтневий район, грейгівський, грейгівці, грейговець.

Гречанівка Снігурівський район, гречанівський, гречанівці, гречанівцеві.

Грибоносове Доманівський район, грибоносівський, грибоносі, грибоносівці.

Григорівка Братський район, григорівський, григорівці, григорівцеві.

Григорівка Єланецький район, григорівський, григорівці, григорівцеві.

Григорівка Миколаївський район, григорівський, григорівці.

Григорівка Новобузький район, григорівський, григорівці, григорівцеві.

Григорівка Новоодеський район, григорівський, григорівці, григорівцеві.

Григорівське Вознесінський район, Григорівка (розм.), григорів-
ський, григорівчани, григорівчанин, григорівці, григоровець.

Григоро-Мар'ївка Балтінський район, григоро-мар'ївський, григоро-
ар'ївці, григоро-мар'євець.

Гриднівка Арбузінський район, гриднівський, гриднівці, гриднівець.

Грушівка Первомайський район, грушівський, грушівчани, грушівчанин,
грушівчанка.

Гуляйгородок Снігурівський район, гуляйгородобський, гуляйгородча-
ни, гуляйгородчанин.

Гуляницьке Врадівський район, гуляницький, гулянишани.

Гур'ївка Новоодеський район, гур'ївський, гур'ївці, гур'ївець.

Далекий Степ Березнегуватський район, далекостепний, далекостеп-
няни, далекостепчанин.

Дарниця Братський район, дарницький, дарничани, дарничанин.

Десята Частина Єланецький район, десятичастинський, десятичастин-
и, десятичастинець.

Дилівське Новоодеський район, дилівський, дилівчани, дилівчанин.

Діброва Новобузький район, дібровський, дібровці, дібровець.

Дільниче Новоодеський район, дільницький, дільничани, дільнича-
ни.

Дмитрівка Березанський район, дмитрівський, дмитровці, дмитровча-
ни, дмитровчанин, дмитровчанка.

Дмитрівка Казанківський район, дмитрівський, дмитрівці, дмитро-
єць.

Дмитрівка Очаківський район, Чехутово (кол.), дмитрівський, че-
хутовський (розм.), дмитрівці, дмитрівчани, дмитрівчанин, дмитрівчанка.

Дмитро-Білівка Казанківський район, дмитро-білівський, дмитро-бі-
лівці, дмитро-біловець.

Добра Воля Новобузький район, добровольський, добровольчани, доб-
ровольчанин, добровольчанка.

Добра Воля Новобузький район, доброволянський, доброволяни, доб-
волянин.

Добра Криниця Баштанський район, доброкриницький, доброкриничан-
ський, доброкриничани, доброкриничанин.

Добра Надія Жовтневий район, добронадійський, добронадійці, доб-
ронадієць.

Добра Поляна Новобузький район, доброполянський, доброполянці,
доброполянець, доброполянка.

Добре Баштанський район, добренський, добренці, добренець, доб-
ряни, добрянин, добрянці.

Добре Березнегуватський район, добренський, добренці, добренець.

Добровільське Казанківський район, добровільський, добровільці,
добровілець, добровільчани, добровільчанин.

Добро-Кам'янка Баштанський район, Штентут (кол.), доброкам'янський, штентутський (розм.), хуторяни (розм.), хуторянець (розм.), хуторянка (розм.).

Добрянка Новоодеський район, добрянський, добрянці, добрянєць.

Довга Пристань Перяомайський район, довгопристанський, довгопристанці, довгопристанський, довгопристанка.

Довге Новоодеський район, довгівоцький, довжанський, довжанці, довжанєць.

Довжанка Доманівський район, довжанський, довжанці.

Доманівка Доманівський район, доманівський, доманівці.

Дорошівка Вознесінський район, дорошівський, дорошівці, дорошівєць.

Дружлюбівка Єланецький район, дружлюбівський, дружлюбівці, дружлюбівєць, дружлюбівка.

Егорівка Братський район, егорівський, егорівці, егоровець,

Евгенівка Первомайський район, евгенівський, евгенівці, евгенівєць, евгенівка (розм.),

Евгенівка Снігурівський район, евгенівський, евгенівці, евгеновєць.

Єланець Єланський район, єланецький, єланчани, єланчанин.

Єлизаветівка Братський район, елизаветівський, елизаветівці, елизаветівєць.

Єлизаветівка Снігурівський район, елизаветівський, елизаветівці, елизаветівєць.

Єрмолівка Первомайський район, Ёоївка (кол.), єрмолівський, обівський (розм.), єрмолівці, єрмолівєць, єрмолівські (розм.), єрмолівський (розм.), єрмолівська (розм.), обівський (розм.), обівська (розм.).

Єрмолівка Баштанський район, єрмолівський, єрмолівці, єрмолівєць, єрмоліани, єрмолівчани (розм.), єрмолівчанка.

Єфремівка Новобузький район, єфремівський, єфремівці, єфремовєць.

Жовтень Казанківський район, жовтневий, жовтневці, жовтнівєць, жовтняський (розм.), жовтянці (розм.), жовтянєць (розм.), жовтянка (розм.).

Жовтнєве Жовтневий район, жовтневий, жовтнівці, жовтнівєць.

Жовтнєве Новобузький район, жовтневий, жовтнівці, жовтнівєць.

Журівка Миколаївський район, журівський, журівці.

Забари Первомайський район, забарський, забаряни, забарянин, забарянка.

Загальна Користь Новобузький район, загальнівський (розм.), хрянський (розм.), хуторяни (розм.), хуторянин (розм.).

Зайве Новоодеський район, зайвинський, зайвинці, зайвинєць.

Зайчівськ Жовтневий район, зайчівський, зайчівці, зайчівєць.

Засілля Жовтневий район, засільський, засільчани, засільчанин, засільці, засілець.

Зелена Левада Первомайський район, Левада (розм.), зеленолевад-
ський, левадоский (розм.), зеленолевадці, левадці (розм.), зеленоле-
вадець, левадець (розм.).

Зелена Поляна Арбузинський район, зеленополянський, зеленополян-
і, зеленополянєць, зеленополяни, зеленополяннин.

Зелений Берег Арбузинський район, зеленобережанський, бережан-
ський (розм.), зеленобережани, бережани (розм.), зеленобережанин, бе-
режанин (розм.).

Зелений Гай Баштанський район, зеленогайський, зеленогайці, зе-
леногаєць.

Зелений Гай Березнегуватський район, зеленогайський, зеленогай-
і, зеленогаєць.

Зелений Гай Вознесінський район, зеленогайський, зеленогайці.
зеленогаєць.

Зелений Гай Доманівський район, зеленогайський, зеленогайці.

Зелений Гай Жовтневий район, зеленогайський, зеленогаївський,
зеленогайці, зеленогаєць, зеленогаївці, зеленогаївець, зеленогаївча-
н, зеленогаївчанин, зеленогаївчанка.

Зелений Клин Баштанський район, зеленоклинський, зеленоклинці,
зеленоклинець, зеленоклинка.

Зелений Яр Баштанський район, зеленоярський, зеленоярці, зелено-
рець.

Зелений Яр Братський район, зеленоярський, зеленоярці, зелено-
рець.

Зелений Яр Вознесінський район, зеленоярський, зеленоярці, зеле-
ноярєць.

Зелений Яр Миколаївський район, зеленоярський, зеленоярці.

Зелені Кошари Первомайський район, зеленокошарський, зеленоко-
шарці, зеленокошарець, зеленокошарчанка.

Златополь Новобузький район, златопольський, златопольці, злато-
олець.

Знам"янка Снігурівський район, знам"янський, знам"янці, знам"я-
єць.

Зоря Вознесінський район, зорянський, зорянці, зорянець.

Зоря Жовтневий район, зорянський, зорянці, зорянець.

Зоря Казанківський район, зорянський, зорівський (розм.), зорян-
і, зорівці (розм.), зорянець, зорівець (розм.)

Іларіонівка Первомайський район, іларіонівський, іларіонівці,
іларіоновець.

Іллічівка Братський район, іллічівський, іллічівці, іллічівець.

Іванівка Арбузинський район, іванівський, іванівці, івановець,
іванчани, іванчанин.

Іванівка Березнегуватський район, іванівський, іванівці, івано-
вець.

Іванівка Єланецький район, іванівський, іванівці, івановець.
Івано-Кепине Снігурівський район, івано-кепинський, івано-кепинці, івано-кепинець.

Івано-Захарівка Новоодеський район, івано-захарівський, івано-захарівці, івано-захаровець, захарівці (розм.), іванівці (розм.).

Івано-Федорівка Доманівський район, івано-федорівський.

Інгулка Баштанський район, інгульський, інгульці, інгулець, інгульчани, інгульчанин, інгульчанка.

Кавказ Березнегуватський район, кавказький, кавказці, кавказець.
Кавуни Арбузінський район, кавунівський, кавунянський, кавунівці, кавунівець, кавуняни, кавунянин.

Казанка Казанківський район, казанківський, казанківці, казанківець.

Калабатине Миколаївський район, Калабатино (розм.), калабатинський, калабатинці, калабатинець.

Калачеве Березнегуватський район, Калачівське (розм.), калачівський, калачівці, калачівець.

Калинівка Березнегуватський район, калинівський, калинівці, каліновець.

Калинівка Жовтневий район, калинівський, калинівці, каліновець.

Калинівка Єланецький район, калинівський, калинівці, каліновець.

Калинівка Первомайський район, калинівський, калинівці, каліновець.

Калуга Березнегуватський район, Калузьке (розм.), калузький, калужці, калужець, калужани, калужанин, калужанка.

Кам'яна Балка Первомайський район, Камінна Балка (розм.), кам'янобалківський, каміннобалський, кам'янобалківці, кам'янобалковець, каміннобалці, каміннобалець, каміннобалчани, каміннобалчанин, кам'янобали (розм.), кам'янобал (розм.).

Кам'яна Криниця Казанківський район, Криниця (розм.), Кам'яне (розм.), кам'янокриницький, кам'янокриничани, кам'янокриничанин, криничани (розм.), криничанин (розм.), криничанка (розм.).

Кам'яне Березнегуватський район, кам'янський, кам'янці, кам'янець.

Кам'яне Новобузький район, кам'янський, кам'янці, кам'янець.

Кам'яний Міст Первомайський район, кам'яномостівський, кам'яномостівці.

Кам'яний Потік Братський район, кам'янопотоцький, кам'янопоточани, кам'янопоточанин, поточанці (розм.), поточанець (розм.).

Кам'янка Єланецький район, кам'янський, кам'янці, кам'янець.

Кам'янка Новоодеський район, кам'янський, кам'янці, кам'янець.

Кам'янка Очаківський район, кам'янський, кам'янці.

Кам'яно-Костувата Братський район, Калинова (кол.), кам'яно-кооватський, калинівський (розм.), кам'яно-костуватці, кам'яно-костуватець, каліновці (розм.), каліновець (розм.).

Кам"янопіль Братський район, кам"янопільський, кам"янопільці,
кам"янопольце.

Кам"януватка Братський район, кам"януватський, кам"януватці, ка-
м"януватець.

Кандиоліне Новоодеський район, кандіолінський, кандіолінці, канди-
олінець.

Капустине Жовтневий район, капустинський, капустинці, капустинець

Карлівка Миколаївський район, карлівський, карлівці.

Карлівка Новоодеський район, карлівський, карлівці, карловець.

Катеринка Первомайський район, катеринівський, катеринський, ка-
теринці.

Катеринівка Арбузінський район, катеринівський, катеринівці, ка-
териновець.

Катеринівка Баштанський район, катеринівський, катеринівці, кате-
ріновець.

Катеринівка Веселінівський район, катеринівський, катеринівці.

Катеринівка Новобузький район, катеринівський, катеринівці, ка-
териновець.

Каширівка Казанківський район, каширівський, каширівці, каширо-
вець, каширяни, каширянин.

Кашперівка Новоодеський район, кашперівський, кашперяни, кашперя-
ни, кашперянка, кашперівці.

Кашперівське Новоодеський район, кашперівський, кашперівці, каш-
аровець.

Кашперо-Миколаївка Баштанський район, кашперо-миколаївський, каш-
перо-миколаївці, кашперо-миколаєвець.

Квітневе Жовтневий район, квітневий, квітнянський, квітнівці,
квітневець, квітняни, квітнянин.

Київське Баштанський район, київський, київці, киевець, кияни,
киянин.

Київське Новоодеський район, київський, київські (розм.).

Киряківка Березанський район, кияківський, кияківці, кияко-
вець.

Киселівка Снігурівський район, киселівський, киселівці, киселі-
вець.

Кімовка Миколаївський район, кімовський, кімовці, кімовець.

Кіровка Новоодеський район, кіровський, кіровці, кіровець, кіров-
ани, кіровчанин.

Кобзарці Снігурівський район, кобзарецький, кобзарці (розм.), коб-
арець (розм.).

Ковалівка Єланецький район, ковалівський, ковалівці, ковалівець.

Ковалівка Миколаївський район, ковалівський, ковалівці, ковалів-
ани, ковалівчанин, ковалівчанка.

Козлівка Казанківський район, козлівський, козлівці, козлівець.
Козубівка Доманівський район, козубівський, козубівці, козубів-
козубівчани.

Коларове Жовтневий район, Коларівка (розм.), Коларово (розм.), ко-
лівський, коларівці, юларовець.

Колос Добра Арбузинський район, колосодобрівський, колосодобрів-
ці, колосодобрівець.

Колосівка Веселинівський район, колосівський, колосівці.

Комсомольське Жовтневий район, комсомольський, комсомольці, ком-
сомолець, комсомольські (розм.), комсомольняни, комсомольнини.

Комісарівка Березанський район, комісарівський, комісарівці.

Конєцпіль Первомайський район, конєцпільський, конєцполяни, ко-
нецполяни, конєцполянка.

Копані Доманівський район, копанівський, копаняни.

Копані Казанківський район, копанський, копаняни, копанянин, ко-
панські (розм.), копанський (розм.).

Корабельне Арбузинський район, корабельний, корабельський, кора-
бельці, корабелець.

Корчине Миколаївський район, Корчино (розм.), корчинський, кор-
чинці.

Костичі Баштанський район, Костичево (розм.), Скуртулова (кол.)
костичівський, скуртулянський, костичівці, костичівець, скуртуляни.

Костомарове Березнегуватський район, костомаровський, костомарі-
ці.

Костувате Братський район, костуватський, костуватчани, костува-
чанин, костуватчанка.

Костянтинівка Арбузинський район, косянтинівський, косянтинів-
ці, косянтиновець.

Костянтинівка Баштанський район, косянтинівський, косянтинів-
косянтиновець.

Костянтинівка Братський район, косянтинівський, косянтинівці.

Костянтинівка Жовтневий район, косянтинівський, косянтинівці,
косянтиновець.

Костянтинівка Новоодеський район, косянтинівський, косянтинів-
ці, косянтиновець.

Котляреве Жовтневий район, котляревський, котляревці, котлярев-
котляревчани, котляревчаняни.

Котовського Доманівський район, котовський, котовчани, котовча-
нян, котовчанка.

Котяки Арбузинський район, котяківський, котяківці, котяківець.

Красне Доманівський район, краснянський, красняни, краснянин,
краснянка.

Красне Зна́м"я Снігурівський район, краснозна́м"янський, красно-
нам"янци, краснозна́м"янець.

Красний Яр Братський район, красноярський, красноярці, красно-
рець.

Краснопілля Березанський район, краснопільський, краснопільці.
Красноярка Братський район, красноярський, красноярці, красно-
рець.

Кременчуг Вознесінський район, кременчуцький, кременчуці, кре-
енчучець.

Крива Пустощ Братський район, криво́пустоський, кривопущани, криво-
ущани, кривопущанка.

Криве Озеро Кривоозерський район, Криве́ (розм.), кривоозерський,
ривоозерці.

Криворіжжя Новоодеський район, криворізький, криворіжці, криво-
іжець.

Кримка Первомайський район, кримський, кримчани, кримчанин, крим-
анка.

Кринички Миколаївський район, криничанський, криничанці.

Кротівка Казанківський район, кротівський, кротівці, кротівець.

Крупське Братський район, крупський, крупчани, крупчанин.

Крута Гора Ломанівський район, крутогорський, крутогорці, круто-
орець.

Крутоярівка Березанський район, крутоярівський, крутоярівці, кру-
оярівець.

Крутоярка Єланецький район, крутоярський, крутоярці, крутоярець.

Кудрявцеве Братський район, Кудрявцево (розм.), Кудрявське (розм.),
удрявецький, кудрявський (розм.), кудрявчани, кудрявчанин, кудрявчан-
ка.

Кудрявцівка Веселинівський район, кудрявцівський, кудрявцівці.

Куйбишеве Снігурівський район, Куйбишево (розм.), Куйбишевка (розм.),
куйбишевський, куйбишевці, куйбишевець.

Куйбишевка Єланецький район, куйбишевський, куйбишевці, куйбише-
вець.

Кумарі Первомайський район, кумарівський, кумарянський, кумаря-
ни, кумарян (розм.), кумарянка.

Куріпчине Первомайський район, куріпчинський, куріпчинці, куріп-
чинець, куріпчани.

Курячі Лози Кривоозерський район, курячолозівський, курячолозів-
ці.

Кутузи Веселинівський район, кутузянський, кутузани.

Лагодівка Казанківський район, лагодівський, лагодівці, лагодивець.

Лазарівка Казанківський район, лазарівський, лазарівці, лазарі-
вець.

Ладівка Первомайський район, ладівський, ладівські (розм.), ладський (розм.), ладівська (розм.).

Леніне Жовтневий район, Леніно (розм.), лєнінський, лєнінці.

Леніне Баштанський район, Лєніно (розм.), Забєліна (кол.), лєніський, забєлінський (розм.), лєнінці, лєнінець, забєлінці (розм.).

Лепетиха Березнегубатський район, лепетиський, лепетисці, лепетбець.

Лимани Жовтневий район, лиманівський, лиманівці, лимановець.

Лимани Березанський район, Козє (кол.), Коза, лиманівський, козянський (розм.), лиманівці, лиманівець, козяни (розм.).

Лиманці Снігурівський район, лиманцівський, лиманцівці, лиманцівець.

Лиса Гора Первомайський район, лисогірський, лисогірці, лисогірець.

Лисянка Баштанський район, Рино (кол.), лисянський, ринівський (розм.), лисянці, ринівці (розм.).

Лідівка Доманівський район, лідівський, лідівці.

Лісове Братський район, лісовський, лісовці, лісовець.

Лісове Казанківський район, лісовський, лісовці, лісовець.

Лобріївка Баштанський район, лобріївський, лобріївці, лобріївець.

Лозове Казанківський район, Лозова (розм.), лозівський, лозівці, лозівець.

Лозуватка Первомайський район, лозуватський, лозуватці, лозуватець.

Лоцкиня Баштанський район, Лоцкина (розм.), лоцкинський, лоцкинчани, лоцкинчанин, лоцкинці, лоцкинець.

Лоцкине Новобузький район, Лоцкино (розм.), Лоцкина (розм.), локинський, лоцкинці, лоцкинець.

Луканівка Кривоозерський район, луканівський, луканяни, луканяї (розм.), луканянка, луканівці.

Лукашівка Первомайський район. Хаїнка (кол.), лукашівський, хаїський (розм.), лукашівські (розм.), лукашівський (розм.), лукашівські (розм.), хаїнський (розм.), хаїнська (розм.).

Лупарево Жовтневий район, Лупарево (розм.), лупарівський, лупарівці, лупаровець, лупаряни, лупарянин, лупарянка.

Луч Жовтневий район, лучівський, лучівці, лучівець, лучани, лучанин.

Любарка Баштанський район, любарський, любарці, любарець.

Любимівка Снігурівський район, любимівський, любимівці, любимовець.

Любине Снігурівський район, Любино (розм.), Любина (розм.), любинці, любинець.

Любоіванівка Арбузинський район, Любівка (розм.), Іванівка (розм.), любоіванівський, любоіванівці, любоівановець.

Любомирівка Березнегуватський район, любомирівський, любомирчани, любомирчанин, любомирчанка, любомирівці, любомировець.

Любомирівка Казанківський район, любомирівський, любомирівці, любомировець.

Людмилівка Братський район, людмилівський, людмиловці, людмиловець.

Майорівка Новобузький район, майорівський, майорівці, майоровець.

Майське Новобузький район, майський.

Макарове Братський район, Макарово (розм.), Макарова (розм.), макарівський, макарівці, макаровець.

Максимівка Новобузький район, максимівський, максимівці, максимовець.

Максимівка Снігурівський район, Чернопілля (кол.), максимівський, чернопільський (розм.), максимівці, максимовець, чернопільці (розм.), чернополець (розм.).

Мала Ганнівка Новобузький район, малоганнівський, малоганнівці, малоганновець.

Мала Любарка Баштанський район, малолюбарський, малолюбарці, малолюбарець.

Мала Мар'янівка Братський район, маломар'янівський, маломар'янівський.

Мала Мечетня Кривоозерський район, маломечетнянський, маломечетняни.

Малахово-Олександродар Доманівський район, олександродарський (розм.), малахани (розм.), малаханин (розм.), малаханка (розм.).

Мале Заблоцьке Доманівський район, малозаблоцький, малозаблочани.

Малий Став Новобузький район, малоставчанський, малоставчани, малоставчанин.

Малинівка Новоодеський район, Димівка (кол.), малинівський, малинівський (розм.), малинівці, малинівець, малинчани, малинчанин, малинчанка, димівці (розм.), димівець (розм.).

Маліївка Березнегуватський район, маліївський, маліївці, маліївець.

Малі Солончаки Очаківський район, Аджиго́л (кол.), солончаківський (розм.), аджигольський (розм.), солончаківці (розм.), солончаковець (розм.).

Маловозсіятське Єланецький район, маловозсіятський, маловозсіятський (розм.), маловозсіятці, маловозсіятчани, маловозсіятчанин.

Малоданилівка Казанківський район, малоданилівський, малоданилівський.

Малодворянка Єланецький район, малодворянський, малодворянці, малодворянець.

Маложенівка Єланецький район, маложенівський, маложенівці, маложенівець.

Маломар"янівка Братський район, маломар"янівський, маломар"янівці, маломар"яновець.

Маломихайлівське Березнегубатський район, маломихайлівський, маломихайлівці, маломихайловець.

Малосербулівка Єланецький район, малосербулівський, малосербулівці, малосербуловець.

Малосолоне Вознесенський район, малосолонинський, малосолонинці, малосолонинець, малосолоняни, малосолонянин.

Малофедорівка Казанківський район, малофедорівський, малофедорівці, малофедоровець.

Малоукраїнка Єланецький район, малоукраїнський, малоукраїнці, малоукраїнець, малоукраїнка (розм.).

Маринівка Доманівський район, маринівський, маринівці.

Мар"івка Баштанський район, мар"івський, мар"івці, мар"івець, мар"івчани, мар"івчанин, мар"івчанка.

Мар"янівка Арбузинський район, мар"янівський, мар"янівці, мар"яновець, мар"янівчани, мар"янівчанин.

Мар"янівка Баштанський район, мар"янівський, мар"янівці, мар"яновець, мар"янівчани, мар"янівчанин.

Мар"янівка Казанківський район, мар"янівський, мар"янівці, мар"яновець.

Матвіївка Новоодеський район, Червона (кол.), матвіївський, матвіївці, матвіївець, червоняни.

Матроно-Василівка Казанківський район, матроно-василівський, матроно-василівці, матроно-васильовець.

Матросівка Очаківський район, матросівський, матросівчани, матросівчанин, матросівчанка.

Мигія Первомайський район, мигійський, мигіївський, мигіївці, мигіївець, мигіївці, мигіївець.

Микільське Братський район, микільський, микільчани, микільчанин.

Миколаїв, миколаївський, миколаївці, миколаєвець, миколаївчани (рідко), миколаївчанин (рідко).

Миколаївка Братський район, миколаївський, миколаївці, миколаїввець, миколаївчани, миколаївчанин.

Миколаївське Жовтневий район, миколаївський, миколаївчани, миколаївчанин.

Миколаївка Казанківський район, миколаївський, миколаївці, миколаєвець, миколаївчани, миколаївчанин.

Миколо-Гулак Казанківський район, миколо-гулаківський, миколо-гулаківці, миколо-гулакївець, гулаківці (розм.), гулакївець (розм.)

Миргородка Казанківський район, миргородський, миргородці, миргородець, миргородчани, миргородчанин.

Мирне Братський район, мирнівський, мирненський, мирняни, мирня-
ни.
Мирне Ховтнівський район, мирнівський, мирненський, мирняни, мирнянин,
мирняни, мирнянин.
Мирне Новоодеський район, мирненський, мирняни, мирнянин.
Мирнолюбівка Братський район, мирнолюбівський, мирнолюбівці, мирнолю-
бовець, мирнолюбівчани, мирнолюбівчанин.
Мирнолюбівка Новобузький район, мирнолюбівський, мирнолюбівці, миро-
любівець, мирнолюбівчани, мирнолюбівчанин.
Михайлівка Баштанський район, михайлівський, михайлівці, михайло-
вець, михайлівчани, михайлівчанин, михайлівчанка.
Михайлівка Братський район, михайлівський, михайлівці, михайло-
вець.
Михайлівка Єланецький район, михайлівський, михайлівці, михайло-
вець.
Михайлівка Казанківський район, михайлівський, михайлівці, михай-
ловець.
Михайлівка Новоодеський район, михайлівський, михайлівці, михай-
ловець.
Михайлівка Снігурівський район, михайлівський, михайлівці, михай-
ловець, михайлівчани, михайлівчанин.
Михайло-Жукове Братський район, михайло-жуківський, михайло-жу-
ківці, михайло-жуковець.
Михайло-Ларине Ховтнівський район, михайло-ларинський, михайло-ла-
ринці, михайло-ларинець.
Мішково-Погорілове Ховтнівський район, мішково-погорілівський, мішко-
во-погорілівці, мішково-погоріловець, погорільці (розм.), погорілець
(розм.), погорільчани (розм.), погорільчанин (розм.).
Мічуріне Первомайський район, мічурінський, мічурінці, мічурінець.
Морозівка Миколаївський район, морозівський, морозівчани, моро-
зівчанин, морозівчанка.
Мостове Братський район, мостівський, мостівчани, мостівчанин.
Мурахівка Березнегуватський район, мурахівський, мурахівці, мура-
ховець.
Надеждівка Братський район, надєждівський, надєждівці, надєждо-
вець.
Незаможник Казанківський район, незаможницький, незаможничани,
незаможничанин.
Неудачне Казанківський район, Невдачне (розм.), неудачненський,
Неудачанський, неудачненці, неудачненець, неудаччани, неудаччанин.
Нова Андріївка Миколаївський район, новандріївський, новоандріїв-
ці.

Нова Андріївка Первомайський район, Андріївка (розм.), андріївський (розм.), андріївчани (розм.), андріївчанин (розм.), андріївчанина (розм.).

Нова Висунь Казанківський район, нововисунський, нововисунці, нововисунець, нововисунчани, нововисунчанин.

Нова Головлівка Доманівський район, Головлівка (розм.), новоголовлівський, головлівці (розм.).

Нова Одеса Новоодеський район, новоодеський, новоодесці, новоодесець, новоодесити.

Нове Життя Баштанський район, Михайлівський хутір (кол.), новотітківський, хутірський (розм.), новожиттівці, новожиттівець, новожиттєва, михайлівці (розм.), михайловець (розм.), хуторяни (розм.).

Новий Арбузинський район, новинський, новинці.

Новий Буг Баштанський район, новобугський, новобугці.

Новий Буг Новобугський район, новобугський, новобужани, новобужанин, новобужці, новобужець.

Новий Ставок Арбузинський район, новоставківський, ставчанський (розм.), новоставківці, новоставківець, ставчани (розм.), ставчанин (розм.).

Новий Шлях Снігурівський район, новошляхівський, хуторяни (розм.), хуторянин (розм.).

Новоантонівка Новобугський район, новоантонівський, новоантонівці, новоантоновець.

Новобирзулівка Баштанський район, новобирзулівський, новобирзулівці, новобирзулівець, новобирзулівчани, новобирзулівчанин, новобирзулівчанка.

Новоблагодатне Арбузинський район, новоблагодатнінський, новоблагодатнівський, новоблагодатнівці, новоблагодатновець.

Новоблаkitне Казанківський район, Блаkitне (розм.), новоблаkitнівський, новоблаkitнєнський, новоблаkitнівці, новоблаkitновець, блаkitняни (розм.), блаkitнянин (розм.).

Новобратське Баштанський район, новобратський, новобратчани, новобратчанин.

Нововасилівка Єланецький район, нововасилівський, нововасилівці, нововасильовець, нововасилівчани, нововасилівчанин.

Нововасилівка Казанківський район, нововасилівський, нововасилівці, нововасильовець.

Нововасилівка Новобугський район, нововасилівський, нововасилівці, нововасилівець.

Нововасилівка Снігурівський район, нововасилівський, нововасилівці, нововасильовець.

Нововисунь Казанківський район, нововисунський, нововисунці.

Нововсєводське Арбузинський район, нововєводський, нововєв

Нововолодимирівка Березнегуватський район, нововолодимирівський, нововолодимирівці, нововолодимировець.

Нововолодимирівка Єланецький район, нововолодимирівський, нововолодимирівці, нововолодимировець.

Нововолодимирівка Казанківський район, нововолодимирівський, нововолодимирівці, володимирівець, володимирівчанка.

Новогеоргіївка Баштанський район, новогеоргіївський, новогеоргіївці, новогеоргіївець.

Новогорожене Баштанський район, Новогорожено (розм.), новогороженський, новогорожанський, новогороженці, новогороженець, новогорожанці, новогорожани, новогорожанин.

Новогригорівка Арбузинський район, новогригорівський, новогригорівці, новогригоровець.

Новогригорівка Березнегуватський район, новогригорівський, новогригорівці, новогригорівець.

Новогригорівка Вознесенський район, новогригорівський, новогригорівці, новогригоровець.

Новогригорівка Жовтневий район, новогригорівський, новогригорівці, новогригоровець.

Новогригорівка Казанківський район, новогригорівський, новогригорівці, новогригоровець, новогригорівчани, новогригорівчанин, новогригорівчанка.

Новогригорівка Новобузький район, новогригорівський, новогригорівці, новогригоровець.

Новоданилівка Казанківський район, новоданилівський, новоданилівці, новоданиловець.

Новоданилівка Новобузький район, новоданилівський, новоданилівці, новоданиловець.

Новодмитрівка Новобузький район, новодмитрівський, новодмитрівці, новодмитровець.

Новоєгорівка Баштанський район, новоєгорівський, новоєгорівці, новоєгоровець.

Новоіванівка Баштанський район, новоіванівський, новоіванівці, новоівановець, новоіванчани, новоіванчанин.

Новоіванівка Новоодеський район, новоіванівський, новоіванівці, новоівановець, новоіванчани.

Новоінгулка Новоодеський район, новоінгульський, новоінгульці, новоінгулець.

Новокантакузівка Доманівський район, новокантакузівський, новокантакузіяни, новокантакузіянка, новокантакузівці, новокантакузівець.

Новокиївка Снігурівський район, новокиївський, новокиївці, новокиївець.

Новокондакове Снігурівський район, новокондаківський, новокондаківці, новокондаківець.

Новокосянтинівка Братський район, новокосянтинівський, новокосянтинівці, новокосянтиновець.

Новокосянтинівка Єланецький район, новокосянтинівський, новокосянтинівці, новокосянтиновець, новокосянтинівська (розм.).

Новокосянтинівка Новобузький район, новокосянтинівський, новокосянтинівці, новокосянтиновець.

Новокрасилівка Єланецький район, новокрасилівський, новокрасилівці, новокрасиловець.

Новокрасівка Новоодеський район, новокрасівський, новокрасівці, новокрасівець, новокрасівчани, новокрасівчанин, новокрасівчанка.

Новокрасне Арбузинський район, новокраснівський, новокрасненськ, новокраснівці, новокраснівець, новокрасняни, новокраснянин.

Новокраснівське Арбузинський район, новокраснівський, новокраснчани, новокраснівчанин.

Новолазарівка Казанківський район, новолазарівський, новолазарівці, новолазаровець, новолазарівчани, новолазарівчанин.

Новомар"івка Баштанський район, новомар"івський, новомар"івці, новомар"івець.

Новоматвіївка Новоодеський район, новоматвіївський, новоматвіївці, новоматвіївчани, новоматвіївчанин.

Новомиколаївка Веселинівський район, новомиколаївський, новомиколаївці.

Новомиколаївка Єланецький район, новомиколаївський, новомиколаївці, новомиколаєвець.

Новомиколаївка Жовтневий район, новомиколаївський, новомиколаївці, новомиколаєвець.

Новомиколаївка Новобузький район, новомиколаївський, новомиколаївці, новомиколаєвець.

Новомиколаївка Новоодеський район, новомиколаївський, новомиколаївці, новомиколаєвець.

Новомирівка Березнегуватський район, новомирівський, новомирівці, новомировець, новомирчани, новомирчанин.

Новомихайлівка Арбузинський район, новомихайлівський, новомихайлівці, новомихайловець, михайльчани (розм.), михайльчанин (розм.).

Новомихайлівка Братський район, михайлівський, михайльчани, михайльчанин, михайльчанка.

Новомихайлівка Новобузький район, новомихайлівський, новомихайлівці, новомихайловець.

Новопавлівка Баштанський район, новопавлівський, новопавлівці, новопавловець, новопавлівчани, новопавлівчанин.

Новопавлівка Новоодеський район, новопавлівський, новопавлівці, новопавлівець.

Новопавлівка Снігурівський район, новопавлівський, новопавлівчани, новопавлівчанин.

Новопетрівка Баштанський район, новопетрівський, новопетрівці, новопетрівець, новопетрівчани, новопетрівчанин.

Новопетрівка Березнегуватський район, новопетрівський, новопетрівці, новопетрівець, новопетрівчани, новопетрівчанин.

Новопетрівка Братський район, новопетрівський, новопетрівці, новопетрівець, новопетрівчани, новопетрівчанин.

Новопетрівка Новобузький район, новопетрівський, новопетрівці, новопетрівець, новопетрівчани, новопетрівчанин.

Новопетрівка Новоодеський район, новопетрівський, новопетрівчани.

Новопетрівка Снігурівський район, новопетрівський, новопетрівці, новопетрівець.

Новопетрівське Новоодеський район, новопетрівський, новопетрівчани, новопетрівчанин.

Новополтавка Новобузький район, новополтавський, новополтавці, новополтавець, новополтавчани, новополтавчанин.

Новоолександрівка Баштанський район, новоолександрівський, новоолександрівці, новоолександровець.

Новоолександрівка Баштанський район, новоолександрівський, новоолександрівці, новоолександровець.

Новоолександрівка Березнегуватський район, новоолександрівський, новоолександрівці, новоолександровець.

Новоолександрівка Єланецький район, новоолександрівський, новоолександрівці, новоолександровець.

Новоолександрівка Казанківський район, новоолександрівський, новоолександрівці, новоолександровець.

Новоолександрівське Новоодеський район, новоолександрівський, новоолександрівчани, новоолександрівчанин.

Новоолександрівка Первомайський район, новоолександрівський, новоолександрівці, новоолександровець.

Новоолексіївка Братський район, новоолексіївський, новоолексіївці, новоолексіївець.

Новоочаків Березнегуватський район, новоочаківський, новоочаківці, новоочаковець.

Новоросійськ. Березнегуватський район, новоросійський, новоросіївці, новоросієць.

Новоруське Жовтневий район, новоруський, новорущани, новорущанин.

Новосафронівка Новоодеський район, новосафронівський, новосафронівці, новосафроновець.

Новосевастополь Березнегуватський район, новосевастопольський, новосевастопольці, новосевастополець.

Новоселівка Арбузинський район, новоселівський, новоселівці, новоселовець, новоселка (розм.).

Новоселівка Веселинівський район, новоселівський, новоселівці, новоселовець, новоселівчанка.

Новоселівка Братський район, новоселівський, новоселівці.

Новоселівка Жовтневий район, новоселівський, новоселівці, новоселовець.

Новоселівка Казанківський район (Лагодівська сільрада), новоселівський, новоселівці, новоселовець.

Новоселівка Казанківський район (Михайлівська сільрада), новоселівський, новоселівці, новоселовець.

Новоселівка Миколаївський район, новоселівський, новоселівці.

Новоселівка Новобузький район, новоселівський, новоселівці, новоселовець.

Новосеменівка Доманівський район, новосеменівський, новосеменівці, новосеменовець.

Новосергіївка Баштанський район, новосергіївський, новосергіївці, новосергієвець.

Новосергіївка Березнегуватський район, новосергіївський, новосергіївці, новосергієвець.

Новосергіївка Казанківський район, новосергіївський, новосергієвець, новосергіївці.

Новосілка Єланецький район, новосільський, новосільці, новоселівський, новосільці, новоселець, новоселівці, новоселовець.

Новосілка Новобузький район, Новоселівка (розм.), новосільський, новосільський, новосільці, новоселець, новоселівці, новоселовець.

Новосілля Казанківський район, новосільський, новосільчанський, новосільці, новоселець, новосільчани, новосільчанин.

Новосілля Новобузький район, новосільський, новосільці, новоселець, новосілляни, новосіллянин.

Новоскельватка Казанківський район, новоскельватський, новоскельватці, новоскельватець.

Новософіївка Снігурівський район, новософіївський, новософіївці, новософіївець, новософіївчани, новософіївчанин.

Новотимофіївка Снігурівський район, новотимофіївський, новотимофіївці, новотимофіївець.

Новотроїцьке Снігурівський район, новотроїцький, новотроїчани, новотроїчанин.

Новоукраїнка Баштанський район, новоукраїнський, новоукраїнці, новоукраїнець.

Новоукраїнка Березнегуватський район, новоукраїнський, новоукраїнці, новоукраїнець.

Новоукраїнка Вознесенський район, новоукраїнський, новоукраїнці, новоукраїнець.

Новоукраїнка Казанківський район, новоукраїнський, новоукраїнці, новоукраїнець.

Новофедорівка Березнегуватський район, новофедорівський, новофедорівці, новофедоровець.

Новофедорівка Братський район, новофедорівський, новофедорівці, новофедоровець.

Новофедорівка Казанківський район, новофедорівський, новофедорів-
і, новофедорівчани, новофедорівчанин, федорівчанин (розм.), новофе-
орівчанка.

Новофедотівка Новобузький район, новофедотівський, новофедотівці,
овофедотівець.

Новофонтанка Баштанський район, Новофонтанівка, новофонтанський,
овофонтанці, новофонтанець, новофонтанівський, новофонтанівці, ново-
онтановець.

Новохристороївка Новобузький район, новохристороївський, ново-
рхристоївці, новохристоробовець.

Новочуднове Казанківський район, Чудново (розм.), Чудновка (розм.),
овочуднівський, новочуднівці, новочудновець.

Новошмідтівка Новоодеський район, новошмідтівський, новошмідтівці,
овошмідтовець.

Новоюр'івка Миколаївський район, новоюр'івський, новоюр'івці, но-
оюр'івець.

Новоявленка Єланецький район, новоявленський, новоявленці, ново-
вленець.

Обухівка Братський район, обухівський, обухівці, обуховець, обу-
івчани, обухівчанин.

Одрадне Баштанський район, Отрадно (розм.), Отрада (розм.), од-
аднівський, одраднівці, одрадновець, отрадівський (розм.), отрадів-
і (розм.), отрадовець (розм.).

Одрадне Березнегуватський район, Отрадно (розм.), одраднівський,
драднівці, одрадновець.

Одрадне Первомайський район, одраднівський, одраднівчани, одрад-
івчанин, одраднівчанка.

Озерівка Березнегуватський район, озерівський, озерівці, озеро-
ець, озерівчани, озерівчанин.

Озеринівка Братський район, озеринівський, озеринівці, озеріно-
ець.

Олександрівка Вознесенський район, олександрівський, олександрів-
і, олександровець.

Олександрівка Доманівський район, олександрівський, олександрів-
і.

Олександрівка Казанківський район, олександрівський, олександрів-
і, олександровець.

Олександрівка Казанківський район, олександрівський, олександрів-
і, олександровець.

Олександрівка Новоодеський район, олександрівський, олександрів-
і, олександровець.

Олександрівка Снігурівський район, олександрівський, олександрів-
і, олександровець.

Олександрівка Снігурівський район, олександрівський, олександрівці, олександровець.

Олексіївка Братський район, олексіївський, олексіївці, олексіївець, олексіївчани, олексіївчанин.

Оленівка Жовтневий район, оленівський, оленівці, оленовець.

Оленівка Новобузький район, оленівський, оленівці, оленівчанин, оленівчанка.

Олено-Калинівка Новобузький район, олено-калінівський, олено-калінівці, олено-каліновець.

Ольгополь Новобузький район, ольгопольський, ольгопольці, ольгопольець, ольгопольчанин, ольгопольчанка.

Онуфріївка Баштанський район, Липське (кол.), онуфріївський, липчанський (розм.), онуфріївці, липчани (розм.), липчанець (розм.).

Орлове Поле Братський район, орловопільський, орловопільці, орловополець.

Орлівець Казанківський район, орлівецький, орлівчани, орлівчан

Остапівка Арбузинський район, остапівський, остапчани, остапчанка, остапівці, остаповець.

Остапівка Новоодеський район, остапівський, остапівці, остаповостапівчани, остапівчанин.

Осикова Балка Арбузинський район, осиковобалківський, осиковобалківці, осиковобалковець, осиківський (розм.), осичани (розм.), осичанин (розм.).

Остріївка Очаківський район, острівський, острівчани, острівчанка, острівчанка.

Остріївка Новоодеський район, острівський, острівчани, острівчанка, острівчанка.

Очаків Очаківський район, очаківський, очаківці, очаксвець.

Павлівка Веселінівський район, павлівський, павлівці, павлівець.

Павлівка Жовтневий район, павлівський, павлівці, павловець.

Павлівка Казанківський район, павлівський, павлівці, павловець.

Павлівка Новобузький район, павлівський, павлівці, павловець.

Павлівка Снігурівський район, павлівський, павлівці, павловець.

Павлодарівка Братський район, павлодарівський, павлодарівці, павлодаровець.

Павло-Мар'янівка Снігурівський район, павломар'янівський, павломар'янівці, павломар'яновець.

Пам'ять Комунарів Жовтневий район, комунарівський, комунарівці, комунаровець.

Панасівка Казанківський район, панасівський, панасівці, панасівець.

Панкратово Арбузинський район, Панкратово (розм.), панкратівський, панкратівці, панкратовець.

Панкратівка Братський район, панкратівський, панкратівці.
Партизанське Жовтневий район, партизанський, партизанці, партиза-
 нець, партизани (розм.).
Пархомівка Новобузький район, пархомівський, пархомівці, пархомо-
 нець.
Пахомове Братський район, пахомівський, пахомівці, пахомовець.
Пелагіївка Новобузький район, пелагіївський, пелагіївці, пелагее-
 нець.
Первенець Веселинівський район, первенецький, первенчани, первен-
 чанин, первенчанка.
Первомайськ Первомайський район, первомайський, первомайці, пер-
 омаєць.
Перемога Баштанський район, перемо́зький, перемо́жці, перемо́жець.
Пересадівка Жовтневий район, пересадівський, пересадівці, переса-
 говець.
Першотравнєве Снігурівський район, першотравнівський, першотрав-
 нівці, першотравнєвець.
Петрівка Арбузинський район, петровський, петрівці, петрівець.
Петрівка Баштанський район, петрівський, петрівчани, петрівчанин,
 етрівчанка.
Петрівка Братський район, петрівський, петрівчани, петрівчанин,
 етрівчанка.
Петрівка Веселинівський район, петрівський, петрівчани, петрівча-
 ни, петрівчанка.
Петрівка Миколаївський район, петрівський, петрівці, петровець.
Петрівка Первомайський район, петрівський, петрівці, петрівець.
Петрівське Березнегубатський район, Петрівське (розм.), петрів-
 ький, петрівчани, петрівчанин.
Петрівське Братський район, петрівський, петрівчани, петрівчанин.
Петрівське Жовтневий район, петрівський, петрівчани, петрівчанин.
Петрово-Висунське Казанківський район, петрово-висунський, петро-
 о-висунчани, петрово-висунчанин.
Петровське Жовтневий район, петровський, петрівчани.
Петропавлівка Березанський район, петропавлівський, петропавлів-
 і, петропавловець.
Петропавлівка Братський район, петропавлівський, петропавлівці,
 етропавловець.
Петропавлівка Новобузький район, петропавлівський, петропавлівці.
Петропавлівське Снігурівський район, петропавлівський, петропав-
 лівчани, петропавлівчанин.
Пищевия Казанківський район, пищевицький, пищевичани, пищевича-
 ни.
Півні Єланецький район, півнівський, півнівці, півнівець.

Підгір'я Первомайський район, Підгур'є (розм.), підгір'івський, підгурянський (розм.), підгір'івці, підгір'євець, підгуряни (розм.), підгурянин (розм.), підгурянка (розм.).

Підгородна Первомайський район, підгороднянський, підгородняни, підгороднянин.

Підлісне Новоодеський район, підліснянський, підлісняни, підлінян.

Піски Баштанський район, пісківський, піщанський, пісківці, піківець, піщани, піщанин.

Піски Новоодеський район, пісківський, піщанський, пісківці, піківець, піщани, піщанин.

Плющівка Баштанський район, плющівський, плющівці, плющівець.

Подимове Березнегуватський район, Подимове (розм.), подимівось, подимівці, подимовець.

Поділля Веселинівський район, подільський, подільчани, подільчанин, подільчанка.

Показне Новобузький район, показнянський, показнянці, показнян, показнянка, показняни, показнянин.

Покровка Веселинівський район, Покровське (розм.), покровчани, покровчанин, покровчанка, покровці.

Покровка Єланецький район, покровський, покровці, покровець.

Покровка Казанківський район, покровський, покровці, покровець.

Покровське Снігурівський район, покровський, покровчани, покровчанин.

Полігон Жовтневий район, полігонський, полігонівський, полігон, полігонець, полігонівці, полігоновець.

Половинки Миколаївський район, половинківський, половинківці, ловинковець.

Полтавка Новобузький район, полтавський, полтавчани, полтавчанин.

Полтавка Первомайський район, полтавський, полтавчани, полтавчанин, полтавчанка.

Поляна Снігурівський район, полянський, полянці, полянець, поляни, полянин.

Полянка Арбузинський район, полянський, полянці, полянець.

Полянка Братський район, полянський, полянці.

Поріччя Веселинівський район, порічанський, порічанці, порічанець, порічанка, порічани.

Прибужжя Доманівський район, прибузький, прибужани.

Прибузьке Жовтневий район, прибузький, прибужани, прибужанин.

Привілля Казанківський район, привільський, приволіни, приволінян.

Привільне Баштанський район, привільнянський, привільнянці, привільнянець, привільнянка.

Привільнянське Новобузький район, привільнянський, привільняни, привільнянин.

Пришиб Березнегуватський район, пришибський, пришибці, пришибець, пришибчани, пришибчанин.

Прищепівка Братський район, прищепівський, прищепівці, прищеповець, прищепівка.

Приют Єланецький район, приютський, приютці, приютець.

П"ятихатки Братський район, п"ятихатський, п"ятихатці, п"ятихатець.

Радгоспне Баштанський район, радгоспівський, радгоспівці, радгосповець.

Радгоспне Миколаївський район, радгоспнянський.

Ракове Вознесенський район, Раково (розм.), раківський, раківці, раковець.

Рибалка Арбузинський район, рибальський, рибальчани, рибальчан (розм.), рибальчанка.

Робітник Баштанський район, робітницький, робітничани, робітничанин.

Рогозине Казанківський район, рогозинський, рогозинці, рогозинець.

Розанівка Новобузький район, розанівський, розанівці, розановець.

Роздол Вознесенський район, роздольський, роздольці, роздольець.

Романівка Казанківський район, романівський, романівці, романо-ець, романівчанка.

Романівка Березнегуватський район, романівський, романівці, романо-овець.

Романівка Казанківський район, романівський, романівці, романо-ець.

Романова Балка Первомайський район, Романівка (розм.), романівський (розм.), романчани (розм.).

Романо-Булгакове Снігурівський район, романо-булгаківський, романо-булгаківці, романо-булгаковець.

Ропове Казанківський район, ропівський, ропівці, роповець.

Ростовець Новобузький район, ростовецький, ростовський, ростовці, ростовчани, ростовчанин, ростовчанка.

Рябоконе Арбузинський район, рябоконівський, рябоконівці, рябокони-вець.

Садове Арбузинський район, садовський, садовці, садовець, садовчани, садовчанин.

Садове Єланецький район, Садова (розм.), садовський, садовчани, садовчанин, садовчанка.

Садове Казанківський район, садовський, садовчани, садовчанин.

Садове Снігурівський район, садовський, садовчани, садовчанин.
Самогордівка Бланецький район, самогордівський, самогордівці,
самогордовець.

Сапетня Миколаївський район, сапетнянський, сапетняни, сапетня-
нець, сапетнянка.

Свобода Баттанський район, свободський, свободяни, свободянин,
свободянка, свободівці.

Світла Дача Снігурівський район, світлодачівський, світлодачів-
ці, світлодачевець.

Світлицьке Баттанський район, овітличанський, світлицький, світ-
личани, світличанин, світличанка.

Світоч Первомайський район, світоцький, світочани, світочанин,
світовці, світовець.

Себине Новоодеський район, себинський, себінці, себинець, себин-
чани, себинчанин.

Секретарка Кривоозерський район, секретарський, секретарці.

Селівейстрівка Новоодеський район, селівейстрівський, селівейст-
рівці, селівейстрівчанин, селівейстрівчанка.

Семенівка Арбузинський район, семенівський, семенчани, семенча-
ні, семенчанка, семенівці, семеновець.

Семенівка Березнегуватський район, семенівський, семенівці, сем-
новець.

Семенівка Братський район, семенівський, семенівці, семеновець.

Семенівка Бланецький район, семенівський, семенівці, семеновець.

Семено-Василівка Новобузький район, семеновасилівський, семенов-
силівці, семеновасильовець.

Семіно-Пилипівка Бланецький район, семенопилипівський, семенопи-
півці, семенопилиповець.

Сергіївка Березнегуватський район, сергіївський, сергіївці, сер-
гівець, сергіївчани, сергіївчанин.

Сергіївка Братський район, сергіївський, сергіївці, сергієвець,
сергіївчани, сергіївчанин.

Сергіївка Казанківський район, сергіївський, сергіївці, сергі-
євець.

Симонівка Новобузький район, симонівський, симонівці, симоновець.

Синюшин Брід Первомайський район, Синюха (розм.), синюшинобрід-
ський, синюський (розм.), синюшинобрідці, синюшинобрідець, синюшино-
брідчани, синюшинобрідчанин, синюшани (розм.), синюшанин (розм.).

Сільвестрівське Новоодеський район, Сільвестрівка (розм.), сіль-
вестрівський, сільвестрівці, сільвестрівець, сільвестрівчани, сіль-
вестрівчанин.

Скелюватка Казанківський район, скелюватський, скелюватці.

Скобелеве Казанківський район, Скобелево (розм.), скобелівський,
скобелівці, скобелевець.

Скоблики Новоодеський район, скоблицький, скобличани, скобличанин, скобличанка.

Слобідка Казанківський район, слобідський, слобідчани, слобідчанин.

Снігурівка Снігурівський район, снігурівський, снігурівці, снігурівець.

Соколівка Баштанський район, соколівський, соколівці, соколовець.

Соколівка Березнегуватський район, соколівський, соколівці, соколовець, соколівчани.

Соколівка Братський район, соколівський, соколівці, соколівець.

Соколівка Первомайський район, соколівський, соколяни.

Солоний Арбузинський район, солонівський, солонці, солонець.

Софіївка Новобузький район, софіївський, софійчани, софійчанин, софійчанка, софіївці, софіївець.

Софіївка Первомайський район, софіївський, софіїни, софіїнин, софійчанка, софіївчани, софіївчанин, софіївці, софіївець.

Станіславчик Первомайський район, станіславчицький, станіславчанин, станіславчанин.

Старі Кошари Первомайський район, старокошарський, старокошарини, старокошарянин, старокошарянка.

Старогорожене Баштанський район, старогороженівський, старогороженівці, старогороженівець.

Старосолдатське Баштанський район, старосолдатський, старосолдатчани, старосолдатчанин.

Степанівка Баштанський район, степанівський, степанівці, степанівець.

Степанівка Доманівський район, степанівський, степанівці, степанівець.

Степова Долина Жовтневий район, степоводолинський, степоводолинці, степоводолинець.

Степове Миколаївський район, степівський, степівчани.

Степківка Первомайський район, степківський, степківчани, степківчанин, степківчанка.

Суха Балка Миколаївський район, Комуна (кол.), сухобалківський, комунари (розм.).

Суворівка Новоодеський район, суворівський, суворівці, суворівець.

Сухий Єланець Новоодеський район, сухоеланецький, сухоеланчани, сухоеланчанин.

Суходілля Казанківський район, суходільський, суходоліни, суходолінянин.

Тарасівка Арбузинський район, тарасівський, тарасівчани, тарасівчанин, тарасівчанка.

Тарасівка Казанківський район, тарасівський, тарасівці.
Тернівка Березнегубатський район, тернівський, тернівці.
Тернівка Жовтневий район, тернівський, тернівці, тернівчани, тернівчанин, тернівчанка.

Тернове Казанківський район, тернівський, тернівці.
Тернові Поди Снігурівський район, терновоподівський, терновоподівці, терновоподівець.

Тернувате Миколаївський район, Дворянка (кол.), тернуватський, тернуватці, дворянці (розм.).

Тетянівка Березнегубатський район, тетянівський, тетянівці, тетяновець.

Тимофіївка Братський район, тимофіївський, тимофіївці, тимофіївський, тимофіївці, тимофіївчанка.

Токареве Березнегубатський район, Токарево (розм.), токарівський, токарівці, токаревець, токарівчани, токарівчанин.

Тридуби Кривоозерський район, тридубівський, тридубівці.

Трикрати Вознесенський район, трикратівський, трикратський, трикратці, трикратівці.

Трикратне Вознесенський район, трикратнівський, трикратнівці, трикратновець.

Троїцьке Новоодеський район, троїцький, троїчани, троїчанин.

Трояни Новобузький район, троянівський, троянчани, троянчанин.

Троянка Казанківський район, троянський, троянівський, троянці, троянин, троянка (розм.), троянський (розм.), троянська (розм.).

Трудове Баштанський район, трудівський, трудівчани, трудівчанин.

Трудове Вознесенський район, трудівський, трудівчани, трудівчанин.

Трудолюбівка Братський район, трудолюбівський, трудолюбівці, трудолюбовець.

Трудолюбівка Снігурівський район, трудолюбівський, трудолюбівці, трудолюбовець.

Трудофадіївка Арбузинський район, фадіївка (розм.), трудофадіївський, трудофадіївці, трудофадіївець, фадіївський (розм.), фадіївці (розм.), фадіївець (розм.).

Українець Братський район, український, українчани, українчанин.
Українець Снігурівський район, український, українчани, українчанин.

Українка Жовтневий район, український, українчани, українчанин.
Уральське Єланецький район, уральський, уральчани, уральчанин.
Урсолівка Веселинівський район, урсолівський, урсолівці, урсолівець, урсолівчани, урсолівчанин.

Утішне Казанківський район, утішнянський, утішняни, утішнянин, утішенський (розм.), утішенці (розм.).

Улянівка Братський район, улянівський, улянівці, уляновець.
Улянівка Єланецький район, улянівський, улянівці, уляновець.
Улянівка Новобузький район, улянівський, улянівці, уляновець.
Улянівка Новоодеський район, улянівський, уляновці, уляновець.
Ульянівка Веселинівський район, ульянівський, ульянівці.
Ульянівка Миколаївський район, ульянівський, ульянівці.
Ульянівка Новоодеський район, ульянівський, ульянівці, уляновець.
Федорівка Березнегуватський район, фєдорівський, фєдорівці, фєдо-
 ровець, фєдорівчани, фєдорівчанин.
Фєдоро-Михайлівка Єланецький район, фєдоро-михайлівський, фєдоро-
 михайловці, фєдоро-михайловець.
Фєдосіївка Єланецький район, фєдосіївський, фєдосіївці, фєдосіє-
 вець, фєдосіївчани, фєдосіївчанин.
Хмарівка Арбузівський район, хмарівський, хмарівці, хмаровець,
 хмаровчани, хмаровчанин.
Христофорівка Баштанський район, христофорівський, христофорівці,
 христофоровець, христофорівчани, христофорівчанин.
Царедарівське Доманівський район, царедарівський, царедарівські
 (розм.).
Центральне Снігурівський район, центральноївський, центральноївці,
 центральноївець.
Чабанка Казанківський район, чабанківський, чабанківці, чабан-
 ківець.
Чапаєвка Миколаївський район, чапаєвський, чапаєвці, чапаєвець.
Чаусове Первомайський район, Чаусово (розм.), чаусівський, чаусян-
 ський, чаусовці, чаусовець, чаусяни, чаусянин, чаусянці, чаусянець.
Червона Долина Снігурівський район, червонодолинський, червоно-
 долиняни, червонодолинянин.
Червона Зірка Баштанський район, червонозірківський, червонозір-
 ківці, червонозірковець.
Червона Зірка Снігурівський район, червонозірківський, червонозір-
 ківці, червонозірковець.
Червона Знам'янка Казанківський район, червонознам'янський, чер-
 вонознам'янці, червонознам'янець.
Червона Криниця Березнегуватський район, червонокриничанський,
 червонокриничанці, червонокриничанець, червонокриничани, червонокрини-
 чанин.
Червона Новоселівка Казанківський район, червононовоселівський,
 червононовоселівці, червононовоселовець.
Червона Поляна Новобузький район, червонополянський, червонопо-
 лянці, червонополянень, червонополяни, червонополянин.
Червоне Жовтневий район, червоноянський, червоняни.
Червоне Поле Миколаївський район, червонополянський, червонопо-
 лянці.

Червоний Орач Кривоозёрський район, червоноорачівський, червоноорачівці.

Червоний Плугатар Баштанський район, червоноплугатарський, червоноплугатарці, червоноплугатарець.

Червоний Промінь Снігурівський район, червонопроменівський, червонопроменівці, червонопроменівець.

Червоний Став Березнегуватський район, червоноставський, червоноставці, червоноставець, червоноставчани, червоноставчанин.

Червоний Яр Березнегуватський район, червоноярський, червоноярці, червоноярець.

Червоноволодимирівка Новоодеський район, червоноволодимирівський, червоноволодимирівці, червоноволодимирівець.

Червонопілля Березнегуватський район, червонопільський, червонопілляни, червонопіллянин, червонопілляці, червонопілляець.

Чернишівка Новобузький район, чернишівський, чернишівці, чернишівець.

Чернігівка Новобузький район, чернігівський, чернігівці, чернігівець.

Чорбова Балка Доманівський район, чорбовобалківський, чорбовобалківці.

Шарованівка Баштанський район, шарованівський, шарованівці, шарованівець.

Шевченко Арбузинський район, шевченківський, шевченківці, шевченківець.

Шевченко Баштанський район, шевченківський, шевченківці, шевченківець.

Шевченко Братський район, шевченківський, шевченківці, шевченківець.

Шевченко Вознесінський район, шевченківський, шевченківці, шевченківець.

Шевченко Первомайський район, шевченківський, шевченківці, шевченківець.

Шевченкове Єланецький район, шевченківський, шевченківці, шевченківець.

Шевченкове Жовтневий район, шевченківський, шевченківці, шевченківець.

Шевченкове Новобузький район, шевченківський, шевченківці, шевченківець, шевченківчани, шевченківчанин.

Широке Снігурівський район, широківський, широківці, широковець.

Шкуратове Арбузинський район, шкуратівський, шкуратівці, шкуратівець.

Шмідтове Снігурівський район, шмідтівський, шмідтівці, шмідтовець.

Жасливівка Доманівський район, жасливівський, жасливівські (розм.).

Шербані Вознесєнський район, шербанівський, шербанівці, шербанівець.

Шербанівське Вознесєнський район, шербанівський, шербанівчани, шербанівчанин.

Шира Хатка Братський район, широхатський, широхатці, широхатець.

Шорса Братський район, шорсівський, шорсівці, шорсівець.

Шорсове Новобузький район, шорсівський, шорсівці, шорсовець.

Юрашеве Доманівський район, Юрашево (розм.), юрашівський, юрашани, юрашанин, юрашанка.

Юр'івка Снігурівський район, юр'івський, юр'івці, юр'івець.

Яблуня Миколаївський район, яблунський, яблунці, яблунець.

Явкіне Баштанський район, явкинський, явкінці, явкінець.

Яковлівка Березнегуватський район, яковлівський, яковлівці, яковлівець.

Ярове Снігурівський район, ярівський, ярівці, яровець, яровчани, яровчанин.

Ясна Поляна Братський район, яснополянський, яснополяни, яснополянин.

Ясна Поляна Жовтнівський район, яснополянський, яснополянці, яснополянець.

Ясна Поляна Миколаївський район, яснополянський, яснополянці, яснополянець.

Ясна Поляна Новоодеський район, яснополянський, яснополянці, яснополянець.

Ясна Поляна Снігурівський район, яснополянський, яснополянці, яснополянець.

Ясне Новоодеський район, яснівський, яснівці, яснівець.

Ясногородка Єланецький район, яногородський, яногородці, яногородець.

К і р о в о г р а д с ь к а о б л а с т ь

Аджамка Кіровоградський район, аджамський, аджамці.

Андріївка Онуфріївський район, андріївський, андріївці, андріївчанин, андріївчанка.

Андрісове Кіровоградський район, Андрісово (розм.), андрісівський, андрісівці.

Антонівка Компаніївський район, антонівський, антонівці, антонівець.

Антонівка Кременчуцький район, антонівський, антонівці, антонівець.

Апрелівка Бобринецький район, апрелівський, апрелівці, апреловець, апрелівчани, апрелівчанин.

Арепівка Новоукраїнський район, арєпівський, арєпівці.

Аудиторівка Кременчуцький район, аудиторівський, аудиторівці.

Байдакове Кременчуцький район, байдаківський, байдаківці.
Балахівка Петрівський район, балахівський, балахівці.
Барвінівка Бобринецький район, барвінівський, барвінівці, барвінів-
вець.

Бережінка Новгородківський район, Бережін (розм.), бережінський,
бережінці.

Березівка Бобринецький район, березівський, березівці, березівець,
березівчанин, березівчанин.

Березівка Маловисківський район, березівський, березівці.

Березівка Устинівський район, березівський, березівці, березо-
вець, березівчанин, березівчанин.

Березуватка Устинівський район, березуватський, березуватці, бе-
резуватець.

Береславка Бобринецький район, береславський, береславчанин, бе-
славчанин.

Благодатне Долинський район, благодатнівський, благодатнівці, б-
годатнівець.

Бобринець Бобринецький район, бобринецький, бобринчани, бобрин-
чанин, бобринчанка.

Бобринка Бобринецький район, бобриноський, бобринці, бобринець,
бобринчанин, бобринчанин.

Богданівка Бобринецький район, богданівський, богданівці, богдані-
вець.

Богодарівка Компаніївський район, богодарівський, богодарівці.

Борисівка Бобринецький район, борисівський, борисівці.

Брусівка Компаніївський район, брусівський, брусівці, брусівець.

Бузникувате Вільшанський район, Бузниковата (розм.), бузникуват-
ський, бузникуватці, бузникуватець, бузникуватка.

Буховецьке Бобринецький район, буховецький, буховчанин, буховча-

Варварівка Бобринецький район, варварівський, варварівці, варварі-
вець.

Варварівка Устинівський район, варварівський, варварівці, варварі-
вець.

Варварівка Бобринецький район, варварівський, варварівці, варварі-
рівець.

Варламівка Бобринецький район, варламівський, варламівці, варла-
мовець.

Василівка Бобринецький район, василівський, василівці, василів-
чанин, василівчанин.

Василівка Компаніївський район, василівський, василівці, василі-
вець.

Василівка Кременчуцький район, василівський, васильківці.

Васильківці Бобринецький район, васильковецький, васильківці
(розм.), васильківвець.

Ведмежа Балка Устинівський район, ведмежо-балківський, ведмежана, ведмежанець, ведмежанка.

Велика Андрусівка Кременчуцький район, великоандрусівський, великоандрусівці.

Велика Виска Маловісківський район, великовісківський, великовісківці, вищани (розм.).

Вербова Голованівський район, вербівський, вербівчани.

Вербове Компаніївський район, Вербова (розм.), вербівський, вербівці, вербівець.

Веремівка Бобринецький район, веремівський, веремівці, веремівець.

Верхньоінгульське Бобринецький район (радгосп "Червона Зірка"), верхньоінгульський, верхньоінгульці, зірковський (розм.), зірківці (розм.).

Вершино-Кам'янка Новгородківський район, вершинокам'янський, вершинокам'янці.

Веселе Бобринецький район, веселівський, веселівці, веселовець.

Веселий Кут Устинівський район, веселокутський, веселокутці, веселокутець, веселокутка.

Веселівка Бобринецький район, веселівський, веселівчани, веселівчанин.

Веселка Знам'янський район, веселківський, веселківці.

Веснянка Добровеличківський район, веснянський, веснянчани, веснянчанин, веснянчанка.

Виноградівка Компаніївський район, виноградівський, виноградівці, виноградівець.

Високі Байраки Кіровоградський район, Високі (розм.), Кременецька (кол.), Байраки (розм.), високобайрацький, байрачани (розм.), байрачанин (розм.), байрачанка (розм.), височанський (розм.), височани (розм.), кременчанський (розм.), кременчани (розм.).

Витязівка Бобринецький район, витязівський, витязівчани, витязівчанин.

Відрадна Долина Бобринецький район, відраднодолинський, відраднодолинці, відраднодолинець, одраднівський (розм.), одраднівці (розм.), одрадновець (розм.).

Водяне Долинський район, водянський, водянці.

Водяне Компаніївський район, водянський, водянці, водянець.

Водяно-Михайлівка Бобринецький район, водяно-михайлівський, водяно-михайлівці, водяно-михайловець.

Володимирово-Іллінка Бобринецький район, володимиро-іллінський, володимиро-іллінці, володимиро-іллінець.

Воронівка Новоукраїнський район, воронівський, воронівці.

Гаївка Добровеличківський район, Култашова (кол.), гаївський, гаївчани, гаївчан (розм.), гаївчанка, култашівський (розм.), култашани (розм.), култашан (розм.), култашанка (розм.).

Гайворон Гайворонський район, гайворонський, гайворонці, гайворонець, гайворонка.

Ганнівка Компаніївський район, ганнівський, ганнівці, ганнівець.

Ганнобіл Бобриніцький район, ганнобільський, ганнобільці, ганнобілець.

Ганно-Леонтовичеве Устінівський район, Ганно-Леонтович (розм.), ганно-леонтовський, ганнолеонтовці, ганнолеонтовець.

Ганно-Требинівка Устінівський район, ганнотребинівський, ганнотребинівці, ганнотребиновець, ганнівці (розм.), ганновець (розм.), бинівці (розм.), требиновець (розм.).

Глиняне Добровеличківський район, глинянський, глинянці, глинянець.

Глиняне Долинський район, глинянський, глинянці.

Глодоси Новоукраїнський район, глодоський, глодосці, глодосовець, глодосіани.

Голованівськ Голованівський район, голованівський, голованівці.

Гординівка Долинський район, гординівський, гординівці, гординівець.

Горошанка Устінівський район, горошанський, горошанці, горошанець.

Граніт Компаніївський район, гранітський, гранітці.

Григорівка Кременчуцький район, григорівський, григоріани.

Грізне Компаніївський район, грізнівський, грізняни.

Грузьке Бобриніцький район, грузьківський, грузьківчани, грузьківчанин.

Грузьке Кіровоградський район, грузьківський, грузьківці.

Грушка Ульяновський район, грушківський, грушани, грушанин, грушанка.

Гурівка Долинський район, гурівський, гурівчани, гурівчанин, гурівчанка.

Деріївка Кременчуцький район, деріївський, деріївці.

Диківка Знам'янський район, диківський, диківські (розм.), диківський (розм.), диківська (розм.).

Дівоче Поле Олександрівський район, дівочепільський, дівочепільці, дівочепілець, дівочепілька.

Дібрівка Бобриніцький район, дібрівський, дібрівці, дібрівець, дібровчани, дібровчанин.

Дмитрівка Олександрівський район, дмитрівський, дмитрівські (розм.), дмитрівський (розм.), дмитрівська (розм.).

Добре Добровеличківський район, добрівський, добрівці.

Добровеличківка Добровеличківський район, добровеличківський, добровеличківці.

Докучаєве Устінівський район, Докучаєво (розм.), докучаєвський, докучаєвці, докучаєвець.

Долилівка Компаніївський район, долилівський, долилівці, долилівець.

Долинське Долинський район, Долинське (розм.), долинський, долин-

ці.

Дончине Бобринецький район, дончинський, дончинці, дончинець.

Егорівка Новоукраїнський район, егорівський, егорівці.

Жахівка Бобринецький район, жахівський, жахівці, жахівець, жахів-
чани, жахівчанин.

Жданове Долинський район, Жданово (розм.), жданівський, жданівці.

Жовтнєве Бобринецький район, Жовтнєвий (розм.), жовтнєвський, жу-
торяни (розм.).

Завадівка Бобринецький район, завадівський, завадівці, завадовець,
завадівчани, завадівчанин.

Завітне Вільшанський район, завітнянський, завітнянці, завітня-
нець, завітнянка.

Заворське Устинівський район, заворський, заворчани, заворчанин.

Заворське Бобринецький район, заворський, заворчани, заворчанин.

Завтурове Устинівський район, завтурівський, завтурівці, завтуро-
вець.

Захарівка Кременчуцький район, захарівський, захарівці.

Зеленівка Компаніївський район, зеленівський, зеленівці, зелені-
вець.

Злинка Маловисківський район, злінський, злінці.

Зоряне Бобринецький район, зорянський, зорянці, зорянець, зоря-
ня, зорянин.

Івангород Олександрівський район, івангородський, івангородці.

Іванівка Новоукраїнський район, іванівський, іванівці.

Іванівка Бобринецький район, іванівський, іванівці, івановець.

Іванівка Новомиргородський район, іванівський, іванівці.

Інгuleць Устинівський район, інгулецький, інгульчани, інгульчанин.

Інгуло-Кам'янка Новгородківський район, інгуло-кам'янський, інгу-
локам'янці, кам'янський, кам'янці (розм.).

Інгuleське Устинівський район, інгульський, інгульчани, інгульча-
нин.

Калкатинівка Долинський район, калкатинівський, калкатинівці, кал-
катиновець.

Кам'яна Криниця Ульяновський район, Камінна Криниця (розм.), кам'я-
нокриничанський, каміннокриничанський (розм.), кам'янокриничанці, кри-
ничанці (розм.).

Кам'янече Новоархангельський район, кам'янецький, кам'ячани.

Кам'яний Брід Ульяновський район, кам'янобрідський, кам'янобрідці.

Кам'яний Міст Новоукраїнський район, кам'яномостівський, кам'яно-
мостівці.

Кам'янка Устинівський район, Ганнівка (кол.), кам'янський, кам'ян-
ці, кам'янець, ганнівський (розм.), ганнівці (розм.), ганнівень (розм.).

Капітанів Бобринецький район, капітанівський, капітанівці.
Капітанівка Новомиргородський район, капітанівський, капітанів-
(розм.), капітанівці.

Катеринопіль Кременчуцький район, катеринопільський, катерино-
пці.

Кахове Кременчуцький район, Кахово (розм.), кахівський, кахів-
Кетрисанівка Бобринецький район, кетрисанівський, кетрисанівці,
кетрисанівець.

Кирилівка Олександрівський район. Хильчино (кол.), кирилівськи
кирилівці, кирилівець, хильчанський (розм.), хильчани (розм.).

Кірове Бобринецький район, кіровський, кіровці, кіровець.

Кіровка Маловісківський район, кіровський, кіровці.

Кіровоград, кіровоградський, кіровоградці, кіровоградець, кіро-
градка.

Кобзарівка Кременчуцький район, кобзарівський, кобзаряни.

Комишувате Новосукраїнський район, комишуватський, комишуватці,
мишуватець, комишуватка.

Компаніївка Компаніївський район, компаніївський, компаніївці.

Коневе Компаніївський район, Коньова (розм.), конівський, коні-

Костянтинівка Устинівський район, костянтинівський, костянтині-

Котлярівка Бобринецький район, котлярівський, котлярівці, кот-
вець.

Котовське Голованівський район, котовський, котовці.

Краснопілля Голованівський район, Краснополе (розм.), красно-
пільський, краснопільчани, краснопільчанин, краснопільчанка.

Кременчувате Компаніївський район, Кременувате (розм.), кремен-
ватський (розм.), кременуватці (розм.).

Криничувате Компаніївський район, криничуватський, криничуватці,
криничуватець.

Криничуватка Устинівський район, криничуватський, криничуватці,
криничуватець.

Крупське Кіровоградський район, Карлівка (кол.), крупський, ка-
лівський (розм.), карлівчани (розм.).

Крупське Маловісківський район, Миколаївка (кол.), крупський
миколаївський (розм.), миколаївці (розм.).

Крутоярка Бобринецький район, крутоярський, крутоярці, крутоя-

Куца Балка Новоукраїнський район, куцобалківський, купани (розм.)

Куцєволівка Кременчуцький район, куцєволівський, куцєволівці.

Куцівка Новгородківський район, куцівський, куцівці.

Кушове Кременчуцький район, кушівський, кушівці.

Лазаропіль Кременчуцький район, лазаропільський, лазаропільці

Лашівка Глованівський район, лашівський, лашівці, лашівець.

Лелеківка Кіровоградський район, лелеківський, лелеківці.

Лєнінка Устинівський район, лєніноський, лєнінці, лєнінець, лєнінка (розм.).

Лєнінське Компаніївський район, Лєнінка (розм.), лєнінський, лєнінці.

Лєбелінка Голованівський район, лебедінський, лебедінці, лебедянець.

Лєніна Маловісківський район, Арделівка (кол.), Лєніно (розм.), Лєнінка (розм.), лєніноський, лєнінці, арделівський (розм.), арделівці (розм.).

Лозоватка Новоукраїнський район, лозоватський, лозоватчани.

Луганка Петрівський район, луганський, луганці.

Льбовичка Устинівський район, льбовицький, льбовичани, льбовичанин.

Маківка Бобринецький район, маківський, маківці, маковець, маківець.

Маковіївка Бобринецький район, маковіївський, маковіївці, маковієць.

Майське Бобринецький район, майський, майчани, майчанин.

Мала Березівка Кременчуцький район, малоберезівський, малоберезівці.

Мала Віска Маловісківський район, маловісківський, маловісківці, вищани (розм.).

Мала Ганнівка Устинівський район, малоганнівський, малоганнівці, малоганнівець.

Мала Помічна Новоукраїнський район, малопомічнянський, малопомічнянці.

Маловодяне Долинський район, Мала Водяна (розм.), маловодянський, маловодянці, маловодянець, маловодянка.

Мальчєвське Устинівський район, мальчєвський, мальчєвці, мальчєвець.

Маріуполь Бобринецький район, маріупольський, маріупольці, маріуполець, маріуполяни, маріуполянин.

Марфівка Долинський район, марфівський, марфівці, марфівець.

Мар"янівка Бобринецький район, мар"янівський, мар"янівці, мар"яновець.

Мар"янівка Олександрівський район, Жуково (кол.), мар"янівський, мар"янівці, мар"янівець, жуківський (розм.), жукани (розм.).

Мар"янопіль Новоукраїнський район, мар"янопільський, мар"янопільці.

Межірїчка Голованівський район, межіріцький, межірічківський, межірічани, межірічанин, межірічанка, межирани (розм.), межиранин (розм.), межіранка (розм.).

Микитинське Устинівський район, микитинський, микитинці.

Микольське Добровелічківський район, микольський, микольчани, микольчанин, микольчанка.

Миколо-Бабанка Бобринецький район, миколо-бабанський, миколо-бабани, миколо-бабанець.

Мирне Бобринецький район, мирнівський, мирнівці, мирновець, мирняни, мирнянин.

Миронівка Кременчуцький район, миронівський, миронівці.

Миропіль Маловісківський район, миропільський, миропільці.

Митрофанівка Бобринецький район, митрофанівський, митрофанівці, митрофанець.

Михайлівка Олександрівський район, михайлівський, михайлівці.

Млинок Онуфріївський район, млинківський, млинчани, млинчанин, млинчанка.

Моргунівка Маловісківський район, моргунівський, моргунівці.

Морозівка Онуфріївський район, морозівський, морозівці, морозівець, морозівка (розм.).

Нечаївка Компанієвський район, нечаївський, нечаївці, нечаївець.

Никонорівка Бобринецький район, никонорівський, никонорівці, никоноровець.

Нова Прага Новопраський район, новопраський, новопрасці.

Новоархангельськ Новоархангельський район, новоархангельський, новоархангельці.

Новий Стародуб Петрівський район, новостародубський, новостародубці.

Новогеоргіївськ Кременчуцький район, новогеоргіївський, новогеоргіївці.

Новоградівка Бобринецький район, новоградівський, новоградівці, новоградівець.

Новогригорівка Маловісківський район, Комуна, (кол.), комунівський (розм.), комунари (розм.).

Новоданилівка Долинський район, новоданилівський, новоданилівці, новоданиловець.

Новозолотарівка Олександрівський район, новозолотарівський, новозолотарівці, новозолотарівець.

Новокиївка Бобринецький район, новокиївський, новокиївці, новокиєвець.

Новомиколаївка Бобринецький район, новомиколаївський, новомиколаївці, новомиколаївець.

Новомиколаївка Новгородківський район, новомиколаївський, новомиколаївці.

Новомиргород Новомиргородський район, новомиргородський, новомиргородці, міргородці (розм.).

Новоолександрівка Бобринецький район, новоолександрівський, новоолександрівці, новоолександрівець.

Новоолексіївка Новоукраїнський район, новоолексіївський, новоолексіївці, олексіївці (розм.).

Новопавлівка Кіровоградський район, новопавлівський, новопавлівці.

Новопавлівка Новоукраїнський район, новопавлівський, новопавлівці.

Новоукраїнка Новоукраїнський район, новоукраїнський, новоукраїнці, новоукраїнець.

Новочигиринка Устінівський район, новочигиринський, новочигиринці, новочигиринець.

Обланка Бобринецький район, обланський, обланець, обланці, обланчани, обланчанин.

Оврахове Кременчуцький район, Оврахове (розм.), оврахівський, оврахівці, оврахівець, оврахів'яни.

Одаї Ульяновський район, одаїчанський, одаїчани, одаїчанин, одаїчанка.

Олександрівка Олександрівський район, олександрівський, олександрівці.

Олександрівка Устінівський район, олександрівський, олександрівці, олександровець.

Олександрія Олександрійський район, олександрійський, олександрійці, олександрієць.

Олексіївка Бобринецький район, олексіївський, олексіївці, олексієць.

Оленівське Бобринецький район, оленівський, оленівці.

Онуфріївка Онуфріївський район, онуфріївський, онуфріївці.

Осикувате Бобринецький район, осикуватський, осикуватці, осикуватець.

Оситняжка Новоукраїнський район, оситнязький, оситняжці.

Павлівка Кременчуцький район, павлівський, павлівці.

Павлівка Новоукраїнський район, павлівський, павлівці.

Павлогірківка Бобринецький район, павлогірківський, павлогірківці, павлогірковець.

Пантазіївка Знам'янський район, пантазіївський, пантазіївці.

Панькове Бобринецький район, паньківський, паньківці, паньківець.

Петрівка Онуфріївський район, петрівський, петрівчани, петрівчанки, петрівчанка.

Петрівське Бобринецький район, петрівський, петрівці.

Петрозагір'я Олександрійський район, петрозагірський, петрозагірці, петрозагірець, петрозагірка.

Петробострів Новомиргородський район, петробострівський, петробострівці.

Первомайськ Маловисківський район, Первомайка (розм.), первомайський, первомайці.

Перемога Добровеличківський район, перемозький, переможани, переможанин, переможанка.

Перлівка Новоукраїнський район, перлівський, перлівці.

Перчунове Добровеличківський район, перечунівський, перчунівці, перчунівець.

Підлісне Олександрівський район, підліснянський, підліснянці.

Піданий Брід Добровеличківський район, піданобрідський, піданобрці.

Плоске Олександрівський район, плосківський, плосківські (розм.), плосківець, плосківський (розм.), плосківська (розм.).

Плетений-Ташлик Маловисківський район, плетеноташлицький, ташличани (розм.), ташличанин (розм.).

Подорожнє Кременчуцький район, подороженський, подорожнянський, подороженці, подорожнянці.

Покровка Компаніївський район, покровський, покровці.

Полохівка Маловисківський район, полохівський, полохівці.

Полтавка Компаніївський район, полтавський, полтавці, полтавець.

Помічна Добровеличківський район, помічнянський, помічнянці.

Привільне Бобринецький район, привільнянський, привільняни, привільнянин, привільнянці, привільнянець.

Прінгульське Бобринецький район, Тарасівка (кол.), прінгульський, тарасівський (розм.), тарасівці (розм.).

Пролетарське Долинський район, пролетарський, пролетарчани, пролетарчанин, пролетарі (розм.), пролетар (розм.).

Проскурівка Бобринецький район, проскурівський, проскурівці, проскуровець.

Протопопівка Олександрівський район, протопопівський, протопопівці, протопопівець, протопопівка (розм.).

Пушкіне Кіровоградський район, Пушкіно (розм.), Божидаєвка (кол.) пушкінський, пушківчанці, пушківчанець, пушківчанка, божидаївці (розм.) божидаєвці (розм.), божидаєвка (розм.).

П'ятимиколаївка Онуфріївський район, П'ята Миколаївка (розм.), п'ятимиколаївський, п'ятимиколаївці.

Рівне Новоукраїнський район, рівнянський, рівнянці.

Родниківка Олександрівський район, родниківський, родниківці, родниківець, родниківчанка.

Рожнятівка Кіровоградський район, Телетинка (кол.), рожнятівський, рожнятівці, телетинський (розм.), телетинці (розм.).

Розтичево Бобринецький район, розтичівський, розтичівці, розтичевець.

Ромашки Компаніївський район, Савутина (кол.), ромашківський, савутяни (розм.), савутянець (розм.), савутянка (розм.).

Рошаківка Бобринецький район, рошаківський, рошаківці, рошаківець.

Ружичево Олександрівський район, Ружичево (розм.), ружичанський, ружичани, ружичанин, ружичанка.

Сагайдак Устинівський район, сагайдацький, сагайдачани, сагайдачанин.

Світлопіль Олександрівський район, Трандафірово (кол.), Світлопіль (розм.), світлопільський, світлопільці, світлопільець, трандафіївський (розм.), трандафіївці (розм.), трандафіївець (розм.).

Седнівка Устинівський район, седнівський, седнівці, седнівець, седнівчани, седнівчанин.

Селіванове Устинівський район, Селіванова (розм.), селіванівський, селіванівці, селівановець.

Семенівка Олександрівський район, семенівський, семенівці.

Семигір'я Кременчуцький район, Семигорівка (розм.), семигорівський, семигорівці.

Семидуби Голованівський район, семидубівський, семидубівці.

Сидорова Балка Устинівський район, сидоровобалківський, сидоровобалківці, сидоровобалківець, сидоровобалківка.

Синицівка Ульяновський район, Молдаванка (кол.), синицівський, молдаванський (розм.), молдавани (розм.).

Скелеватка Долинський район, скелеватський, скелеватці.

Смільве Добровеличківський район, смільвський, смільвці, смільвевець.

Солдатське Петрівський район, Москалівка (кол.), солдатський, москалівці (розм.).

Сонцево Устинівський район, сонцівський, сонцівці, сонцевець.

Солонцоватка Бобринецький район, солонцоватський, солонцоватці, солонцоватець.

Сотницька Балка Новоукраїнський район, сотницькобалківський, сотбалківський (розм.), сотничани (розм.).

Софіївка Компаніївський район, софіївський, софіївці, софіївевець.

Спільне Новгородківський район, опільнянський, опільнянці.

Станіславове Ульяновський район, отаніславський, отаніславчани, отаніславчанин, отаніславчанка.

Степанівка Бобринецький район, степанівський, степанівці.

Степанівка Устинівський район, степанівський, степанівці, степановець, степанівка (розм.).

Стрімівка Олександрівський район, стрімівський, стрімівці.

Схід Новоукраїнський район, оходівський, оходівці.

Табанове Голованівський район, Табанова (розм.), табанівський, табанівці, табанівець.

Тарасівка Бобринецький район, тарасівський, тарасівці.

Троїнка Знамянський район, троїнський, троїнці.

Трудівка Олександрійський район, трудівський, трудівці, трудівець, трудівка (розм.).

Трудолюбівка Бобринецький район, трудолюбівський, трудолюбівці, трудолюбівець.

Турія Новомиргородський район, турійський, турієць.

Ударне Бобринецький район, ударнеський, ударнівці, ударнівець.

Улянівка Новоукраїнський район, улянівський, улянівці.

Ульяновка Ульяновський район, ульяновський, ульяновці.

Успенка Кременчуцький район, успенський, успенці.

Устинівка Долинський район, устинівський, устинівці.

Устинівка Устинівський район, устинівський, устинівці, устиновець.

Федівка Бобринецький район, федівський, федівці, федівець, діївчани, федівчанин.

Федорівка Кременчуцький район, федорівський, федорівці.

Федорівка Бобринецький район, федорівський, федорівці, федоровець, федорівчани, федорівчанин.

Фурдієве Устинівський район, фурдіївський, фурдієвці, бурдієв, фурдієчани, фурдієчанин.

Фурманівка Новоукраїнський район, фурманівський, фурманівці.

Хашувате Гайворонський район, хашуватський, хашуватці.

Христовка Кременчуцький район, христовський, христівці, христовець, христов'янка.

Христофорове Ульяновський район, Христофоровка (розм.), христовівський, христофоровани (розм.).

Цвітне Олександрівський район, Цвітна (розм.), цвітнеський, цвітнянський, цвітняни, цвітнянин, цвітнянин (розм.), цвітнянка.

Цибулів Олександрівський район, цибулівський, цибулівці.

Чарівне Бобринецький район, чарівнянський, чарівняни, чарівнянин.

Червона Кам'янка Олександрійський район, червонокам'янський, червонокам'янци.

Червона Слобода Компаніївський район, червонослобідський, червонослобідчани (розм.).

Червоне Озеро Долинський район, червоноозерський, червоноозерці, червоноозерець, червоноозерка.

Червоний Кут Кіровоградський район, червонокутський, червонокутці.

Червоний Маяк Долинський район, червономаяківський, червономаяківці, червономаяківець, червономаяківка.

Червонозорівка Бобринєцький район, червонозорівський, червонозорівці, червонозорівець.

Чигиринське Устінівський район, Чигиринка (розм.), чигиринський, чигиринці, чигиринець.

Чистопілля Голованівський район, чистопільський, чистопільці, чистопілець, чистопілка.

Шамівка Знам'янський район, шамівський, шамівчани.

Шевченкове Бобринєцький район, Шевченків (розм.), шевченківський, шевченківці.

Шевченка Маловісківський район, шевченківський, шевченківці.

Шостаків Устінівський район, Шостикова (розм.), шостаківський, шостаківці, шостаківець, шостиківський (розм.), шостиківці (розм.), шостиківець (розм.), шостиківка (розм.).

Явдокимівка Новоукраїнський район, явдокимівський, явдокимівці.

Якимівка Маловісківський район, якимівський, якимівці.

Ярémівка Кременчуцький район, ярémівський, ярémівці, ярémівець.

Черкаська область

Андріївка Драбівський район, андріївський, андріївці.

Антипівка Золотоніський район, антипівський, антипівчани.

Бабанка Уманський район, бабанський, бабанці.

Бакаєве Чорнобаївський район, Бакаєво (розм.), бакаївський, бакаївці, бакаївчанин, бакаївчанка.

Баландине Кам'янський район, баландинський, баландинці.

Безпальче Драбівський район, безпальчівський, безпальчівці, безпальчівець.

Бобрися Канівський район, бобриський, бобричани, бобринчанин, бобринчанка.

Богодухівка Чорнобаївський район, богодухівський, богодухівці.

Бондарівка Драбівський район, бондарівський, бондарівці.

Бубнівська Слобідка Золотоніський район, бубнівсько-слобідський, слобідці (розм.).

Будище Звенигородський район, будищенський, будищанський, будищани, будищанин, будищанка.

Будище Лисянський район, будищенський, будищанський, будищани.

Будище Черкаський район, будищенський, будищанський, будищани, будищанин, будищанка.

Бузуків Черкаський район, бузуківський, бузуківці, бузуківець.

Бурти Шполянський район, бurtівський, бurtянський, бurtянци.

Васитинці Чорнобаївський район, васитинський, васитинці.

Ватутіне Звенигородський район, ватутінський, ватутінці.
Великі Канівці Чернобілівський район, великоканівецький, вел
канівчани.

Вербовець Катеринопільський район, вербівецький, вербівчани,
вербівчанин, вербівчанка.

Верещаки Лисянський район, верещацький, верещачани, верещач
верещачанка.

Вишнопіль Тальнівський район, вишнопільський, вишнопільці,
япопонець.

Вільшана Звенигородський район, вільшанський, вільшанці.

Воронинці Чернобілівський район, воронинський, воронинчани, во
нянчанин.

Гай Драбівський район, гайвський, гайвці.

Гельм"язів Золотоніський район, гельм"язівський, гельм"язівці,
гельм"язівець, гельм"язівка.

Гладківщина Золотоніський район, гладківщинський, гладківці,
гладківець, гладківчанка.

Гнилець Звенигородський район, гнилецький, гнильчани, гнильч
гнильчанка.

Городище Городищенський район, городищенський, городищанський,
городищани.

Горбані Драбівський район, горбанівський, горбанівці, горбані
вець, горбанівка.

Гребенки Золотоніський район, гребенківський, гребенківці.

Гута Селищанський район, гутоселищанський, гутоселищанин, гутоселищанка.
тоселищанський, гутоселищани, гутоселищанин, гутоселищанка.

Дацький Корсунь-Шевченківський район, дацьківський, дацьківці,
дацьківчанин, дацьківчанка.

Дашуківка Лисянський район, дашуківський, дашуківці.

Дзензелівка Маньківський район, дзензелівський, дзензелівці.

Драбів Драбівський район, драбівський, драбівці.

Драбівка Корсунь-Шевченківський район, драбівський, драбівці.

Дубівка Черкаський район, дубівський, дубівці.

Думанці Черкаський район, думанецький (думанецький), думанча
думанчанин, думанчанка.

Елизаветівка Черкаський район, елизаветівський, елизаветчан
елизаветовець.

Жашків Жашківський район, жашківський, жашківці, жашківчан
(розм.).

Жорнокліови Драбівський район, жорнокліовський, жорнокліовці,
жорнокліовець, жорнокліовчани (розм.).

Журжинці Лисянський район, журжинецький, журжинський (розм.),
журжани, журжанин.

Залевки Смілянський район, залевківський, залевківчани, залевківчан (розм.), залевківчанка.

Звенигородка Звенигородський район, звенигородський, звенигородці.

Золотоноша Золотоніський район, золотоніський, золотонісці.

Івангород Хрестинівський район, івангородський, івангородці, івангородець, івангородка.

Іваньки Маньківський район, іваньківський, іваньчани, іваньчанин, іваньчанка.

Іваньків Канівський район, іваньківський, іваньківчани, іваньківчанин, іваньківчанка.

Іскрене Шполянський район, Іскрено (розм.), іскрянський, іскряни, іскрянці, іскрянин, іскрянець.

Каленики Золотоніський район, калениківський, калениківці.

Кам"яний Брід Лисянський район, кам"янобрідський, кам"янобрідці.

Кам"янка Кам"янський район, кам"янський, кам"янці, кам"янчани.

Канів Канівський район, канівський, канівчани, канівці, канівчанин, канівчанка.

Канівці Золотоніський район, канівський, канівчани.

Капустине Шполянський район, Капустино (розм.), капустянський, капустянський, капустяни, капустянці, капустянин, капустянець.

Карашіне Корсунь-Шевченківський район, карашинський, карашинці.

Катеринопіль Катеринопільський район, катеринопільський, катеринопільці, катеринопілець, катеринопілка.

Кедина Гора Золотоніський район, кединогірський, кединський (розм.), кединці (розм.).

Келеберда Канівський район, келебердянський, келебердяни, келебердянин.

Кизівер Чорнобаївський район, кизіверський, кизіверці, кизіверець, кизіверка, кизіверчани.

Кліщинці Чорнобаївський район, кліщинський, кліщинці (розм.), кліщинець, кліщинка.

Коваліха Смілянський район, ковалиський, ковалишани, ковалищанин, ковалищанка.

Ковтуни Золотоніський район, ковтунівський, ковтуняни.

Королівка Жашківський район, королівський, королівчани, королівчанин, королівчанка.

Корсунь-Шевченківський Корсунь-Шевченківський район, корсунь-шевченківський, корсунь-шевченківці, корсунці (розм.).

Краснохижинці Чорнобаївський район, краснохижинський, краснохижинчани, краснохижинчанин.

Кримки Шполянський район, кримківський, кримчани, кримчанин, кримчанка.

Куликівка Кам"янський район, куликівський, куликівчани, куликівчанин, куликівчанка.

Купівка Смілянський район, купівський, купяни.

Лазірці Канівський район, лазірцівський, лазірцівчани, лазірцівчанин, лазірцівчанка.

Левченкове Драбівський район, Левченки (розм.), левченківський, левченківці.

Легедзине Тальнівський район, легедзинський, легедзинці.

Лихоліти Чорнобівський район, лихолітський, лихолітчани, лихолітчанин, лихолітчанка.

Лозівка Черкаський район, лозівський, лозівці, лозівець.

Ломовате Черкаський район, ломоватський, ломоватчани, ломоватчанин (розм.), ломоватчанка, ломоватці.

Лубенці Кам"янський район, лубенецький, лубенський (розм.), лубенчани, лубенчанин, лубенчанка.

Малі Канівці Чорнобівський район, малоканівський, малоканівчани.

Маньківка Маньківський район, маньківський, маньківчани, маньківчанин, маньківчанка, маньківці.

Мартинівка Канівський район, мартинівський, мартинівці.

Мар"янівка Шполянський район, мар"янівський, мар"янівці.

Матусів Шполянський район, матусівський, матусівці, матусяни.

Мельники Чорнобівський район, мельниківський, мельниківці, мельниківець.

Мельниківка Смілянський район, Меликівка (розм.), меликівчани (розм.), меликівчанин (розм.), меликівчанка (розм.).

Мехедівка Драбівський район, мехедівський, мехедівці.

Михайлівка Кам"янський район, михайлівський, михайлівці.

Монастирище Монастирищенський район, монастирищенський, монастирищани, монастирищанин, монастирищанка, монастирищенці.

Моринці Звенигородський район, моринський, моринчани, моринчанин, моринчанка, моряни (розм.).

Моринці Корсунь-Шевченківський район, моринський, моринчани, моринчанин, моринчанка.

Мошни Черкаський район, мошнівський, мошенці.

Нова Гребля Жашківський район, новогребельський, новогребельці.

Нове Життя Чорнобівський район, новожиттівський, новожиттівчани, новожиттєйці (розм.), новожиттєвець (розм.), новожиттєвка (розм.).

Новоселівка Черкаський район, новооблівський, новооблівці, новооблівець.

Носачів Смілянський район, носачівський, носачівці.

Одай Жашківський район, Одая (розм.), одайчани, одайчанин, одайчанка.

Озірне Звенигородський район, озірянський, озірянці.

Оксанине Уманський район, оксанинський, оксанинці.

Пайки Чорнобівський район, пайківський, пайківчани, пайківчанець, пайківчанка.

Паланочка Маньківський район, паланочський, паланський (розм.), паланчани.

Переможинці Корсунь-Шевченківський район, Туркенці (кол.), переможинський, переможинський (розм.), туркенчани, туркенчаня, туркенчанка.

Перервинці Драбівський район, перервинцівський, перервинський (розм.), перервинчани, перервинчаня, перервинчанка.

Писарівка Лисянський район, писарівський, писаряни, писарянин, писарянка.

Пищальники Канівський район, пишальницький, пишальниківчани, пишальниківець.

Плешкані Золотоніський район, плешканівський, плешканівці, плешканівець.

Почапинці Лисянський район, почапинський, почапинчани, почапинчаня, почапинчанка.

Погребі Драбівський район, погребівський, погребський, погреб"яни, погреб"янин, погреб"янка.

Потапці Канівський район, потапцівський, потапський, потапці (розм.), потапєць (розм.), потапчанка.

Прутильці Корсунь-Шевченківський район, прутильський, прутильчани, прутильчанин, прутильчанка.

Радчиха Катеринопільський район, радчиський, радчиські (розм.), радчиський (розм.), радчиська (розм.).

Райгород Кам"янський район, райгородський, райгородці.

Райок Канівський район, райківський, райківчани, райківчанин, райківчанка.

Ревбинці Чорнобівський район, ревбинський, ревбинчани.

Ризине Звенигородський район, ризинський, ризинці.

Руська Поляна Черкаський район, руськополянський, руськополянці.

Сагунівка Черкаський район, сагунівський, сагунівці, сагуняни, сагуня (розм.), сагунянка.

Селище Корсунь-Шевченківський район, селищенський, селищанський, селищани, селищанин, селищанка.

Сердегівка Шполянський район, сердегівський, сердегівці, сердегівець.

Сигнаївка Шполянський район, сигналавський, сигналавці.

Ситники Корсунь-Шевченківський район, ситницький, ситничани, ситничанин, ситничанка.

Сміла Смілянський район, смілянський, смілянці, смілянець, сміляни, смілянин.

Станіславчик Шполянський район, станіславський (розм.), станіславчицький, станіславчани.

Стеблів Коропунь-Шевченківський район, стеблівський, стеблівчани.

Сушки Канівський район, сушківський, сушківці, сушківець.

Тальне Тальнівський район, тальнівський, тальнівці.

Тараща Корсунь-Шевченківський район, таращанський, таращани, таращанин, таращанка.

Умань Уманський район, уманський, уманці, уманець, уманчани, умчанин, умчанка.

Франківка Чорнобівський район, франківський, франківчани, франчанин, франківчанець, франківчанка.

Хижинці Лисянський район, хижинський, хижани (розм.), хижанин (розм.), хижанка (розм.).

Хижня Дашківський район, хижнянський, хижняни, хижнянин, хижнянка.

Ховківка Шполянський район, ховківський, ховківці, ховківець.

Хрестителеве Золотоніський район, Довге (кол.), хрестителівський, хрестителівці, хрестителівчани, хрестителівчанка, довжанський (розм.), довжани (розм.), довжанин (розм.).

Христинівка Христинівський район, христинівський, христинівці.

Худяки Черкаський район, худяківський, худяпський, худячани, худячанин, худячанка, худяківці.

Худолівка Чигиринський район, худолівський, худолівці, худолівець.

Хутори Черкаський район, хутірський, хutorяни, хutorянин, хutorянка.

Червоний Кут Дашківський район, червонокутський, червонокутці.

Черкаси Черкаський район, черкаський, черкащі, черкасець, черка, черкашани, черкашанин, черкашанка, черкасяни, черкасянин, черкасянка.

Чеснівка Лисянський район, чеснівський, чеснівчани, чеснівчанин, чеснівчанка.

Чигирин Чигиринський район, чигиринський, чигиринці.

Чорнобай Чорнобівський район, чорнобівський, чорнобаївці.

Чорнявка Черкаський район, чорнявський, чорнявчани, чорнявчанин, чорнявчанка.

Чубівка Черкаський район, чубівський, чубівчани, чубівчанин, чубівчанка.

Шабастівка Монастирищенський район, шабастівський, шабастяни.

Шауляха Тальнівський район, шауліський, шауляни, шаулян (розм.), шаулянка.

Шостакове Звенигородський район, Шостаково (розм.), шостаківський, шостаківці, шостаківець, шостаківка.

Шпола Шполянський район, шполянський, шполянці, шполяни, шполянська
шполянщина, шполянська.

Шукайвода Христинівський район, шукайводський, шукайводяни.

Яблунівка Корсунь-Шевченківський район, яблунівський, яблунівці,
яблунівчанин, яблунівчанка.

Яснозір'я Черкаський район, яснозірський, яснозірці.

НАЗВИ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ ПРАВОБУЖЖЯ

У розділі пояснюються офіційні назви населених пунктів Правобу-
жжя (в межах Миколаївської області); тут же подаються неофіційні і за-
буті назви.

Стаття, присвячена назві, включає в себе:

а) вступну частину (А), де подається офіційне найменування посе-
лення в називному і родовому відмінках (1), можливі усномовні варіан-
ти (2), тип поселення (3), його локалізація за АТП-УРСР, 1972¹ (4);

б) історичну частину (Б), в якій подається коротка історична до-
відка про поселення (час і обставини заснування, найважливіші етапи
розвитку, що впливали на зміну чи переоформлення назви);

в) лінгвістичну частину (В), в якій дається інтерпретація назви
поселення за її походженням, в посиланням на відповідні джерела, фік-
суються фонетичні й структурно-словотворчі зміни у назві чи впливи а-
логій; якщо поселення мало кілька персоназів або перейменовувалося, ви-
лічуються всі найменування. У тих випадках, коли назва населеного пу-
нту вторинна й дублює найменування іншого географічного об'єкта чи ви-
користовує його твірну основу, встановлюється походження первинної на-
зви.

А-1. Внесення початкової форми в реєстр здійснюється на основі о-
фіційної назви, поданої в АТП-УРСР, 1972. Коли в довідниках назви реє-
струються по-різному, у вступі називаються всі варіанти. Трапляються
випадки, коли в довідниках подаються форми, що не відповідають фоне-
тичним чи словотворчим нормам сучасної української літературної мови
або не підкріплюються історією і розвитком назви: Кахівка замість Ка-
хівка, Улянівка замість Ульяновка і подібні. У таких випадках в реєстр
вноситься офіційна назва, а в статті пояснюється форма назви, що по-
винна б функціонувати в довідниках.

Наголос подається за офіційними джерелами (ІМС-МО, ІМС-ОдО) та
анкетами; фіксуються випадки паралельного наголошування.

А-2. Усномовні форми назви подаються тільки в тих випадках, коли
вони варіантні.

¹ Назви документів тут і далі подаються через абrevіатурні скорочення, повні найменування яких наведені на с.77-80.

А-3 і А-4. Тип поселення (с.-село; селище; смт. - селище міського типу; м.-місто; х.-хутір) та його локалізація подається за АТП-УРСР, 1972 з урахуванням пізніших змін.

Б. Історія поселення встановлюється здебільшого документально, а також лінгвістично. Лінгвістичне датування ведеться порівнянням даних кількох хронологічних зрізів (1795-1820-1850-1896-1926-1947-1972 рр.) з використанням достовірних довідників описового і картографічного характеру (наприклад, зріз 1795 р. базується на ВАВН, 1795 і КВН, 1795 та планів Вознесенського, Богопольського і Очаківського повітів; зріз 1850 р. - на АС-1, АС-2, АС-4, АС-6 разом з детальною ВТКХГ, 1855 томо). Якщо поселення має низку назв без фіксування перехідних найменувань, допускається метод координатного визначення ранішого поселення за картами одного характеру.

В. У лінгвістичній частині пояснюється перша і всі пізніші назви та їх варіанти.

Умовні скорочення

АКОД, 1937	- УРСР. Адміністративна карта Одеської області (за даними на 15 лютого 1937 р.).
АС-1	- Алфавитний список городам, селениям, деревням и хуторам Анапьевского уезда Херсонской губернии с означением числа дворов и селений, принадлежащих военным поселениям, 1850 (ЦДБІА, ф.ВУА, спр.19154)
АС-2	- Алфавитный список городам... Александрийского уезда ... (там же).
АС-4	- Алфавитный список городам... Одесского уезда ... (там же).
АС-6	- Алфавитный список городам... Херсонского уезда (там же).
АТП-МС. 1960	- Адміністративно-територіальний поділ Миколаївської області на 1 серпня 1960 р. Миколаїв, 1960.
АТП-МО, 1969	- Миколаївська область. Адміністративно-територіальний поділ на 1 січня 1969 р. Одеса, 1969.
АТП-УРСР, 1946	- Українська РСР. Адміністративно-територіальний поділ на 1 вересня 1946 року. К., 1974.
АТП-УРСР, 1969	- Українська РСР. Адміністративно-територіальний поділ. К., 1969.
АТП-УРСР, 1972	- Українська РСР. Адміністративно-територіальний поділ на 1 січня 1972 р. К., 1973.
ВАВН, 1795	- Ведомости к атласу Вознесенского наместничества, 1795 (ЦДБІА, ф.ВУА, спр.18333).
ВСОПІ, 1849	- Военно-статистическое обозрение Российской империи, т.XI. Херсонская губерния. СПб., 1849.
ВСПХГ, 1844	- Ведомости спискам селений Херсонской губернии, составленным при исправлении специальной карты сей губернии в 1844 году (ЦДБІА, ф.ВУА, спр.19156)
ВТКХГ, 1855	- Военно-топографическая карта России. Губерния Херсонская, 1855 (ЦДБІА, ф.ВУА, спр.21514).

- ГКНГ, 1779 - Генеральная карта Новороссийской губернии, разделенной на уезды, 1779 (ЦДБІА, ф.ВУА, спр.20132).
- ГКНГ, 1782 - Генеральная карта Новороссийской губернии, 1782 (ЦДБІА, ф.ВУА, спр.20137).
- ГКНК, 1816 - Геометрическая карта Новороссийского края, 1816 (ЦДБІА, ф.ВУА, спр.18366).
- ГКЮЗ, 1791 - Карта географическая, изображающая область Озу или Едизан, иначе называемую Очаковскою землем и прилегающую ныне к Российскому государству, 1791 (ЦДБІА, ф.ВУА, спр.20150).
- ГКПО, 1795 - Географическая карта вновь приобретенной области с Порты Оттоманской, ныне принадлежащей Вознесенскому наместничеству, 1795-1798 (ЦДБІА, ф.416, спр.262).
- Грінч. - Словарь української мови (упорядкував Б.Грінченко) т.І-4. К., 1907-1909.
- ГССРІ, 1863 - Географическо-статистический словарь Российской империи. Составил П.Семенов, т.І-5, СПб., 1863-1865.
- ЕКЕР, 1851 - Этнографическая карта Европейской России, 1851, (ЦДБІА, ф.ВУА, спр.18423).
- Загорулько - В.Загорулько. По страницам истории Одессы и Одесчан, вып.І, 1957.
- ЗООІД, 1848 - Записки Одесского общества истории и древностей, Одесса, 1848.
- ІМС-МО - Історія міст і сіл УРСР. Миколаївська область. К., 1971.
- ІМС-ОдО - Історія міст і сіл УРСР. Одеська область. К., 1968.
- К-Буг, 1805 - Карта реки Буга от г.Николаева до Ольвиополя, 1805 (ЦДБІА, ф.ВУА, спр.23970).
- КВГ, кія.ХУІІІ ст. - Карта Вознесенской губернии, кон.ХУІІІ ст. (ЦДБІА, ф.ВУА, спр.20757).
- КВН, 1795 - Карта Вознесенского наместничества, 1795 (ЦДБІА, ф.ВУА, спр.20152, л. 1-27).
- ККН, 1786 - Карта Екатеринославского наместничества, 1786 (ЦДБІА, ф.ВУА, спр.18856, л.5).
- ККН, 1790 - Карта Екатеринославского наместничества, бл.1790 (ЦДБІА, ф.ВУА, спр.20170).
- ККІР, 1824 - Карта колоний южного края России, 1824 (ЦДБІА, ф.ВУА, спр.18405).
- КНГ, 1800 - Карта Новороссийской губернии, 1800 (ЦДБІА, ф.ВУА, спр.19900, л.38).
- КПРІ, 1769 - Пограничная карта Российской и Турецкой империи и Польши, 1769 (ЦДБІА, ф.416, спр.19876).
- КПРІ, 1783 - Карта, представляющая полуценную страну Российской империи, 1783 (ЦДБІА, ф.ВУА, спр.20140).
- К-42, 1792 - Карта Екатеринославского наместничества и земли Черноморских козаков - "Российский атлас из сорока четырех карт состоящий", 1792 (ЦДБІА, ф.ВУА, спр.19862).
- К-42А, 1792 - Карта новприобретенной области от Порты Оттоманской (там же).
- К-34, 1798 - Карта № 34 з "Атласа, содержащего генеральную карту полуценной части России", 1798 (ЦДБІА, ф.416, спр.230).
- КХГ, 1809 - Карта Херсонской губернии, 1809 (ЦДБІА, ф.ВУА, спр.21034).

КЧМТ, 1766

- Карта части Малой Татарии очаковских нагайцов, 1766 (ЦДБІА, ф.ВУА, додаток, спр.244).

КЧНГ, 1798

- Карта части Новороссийской губернии бывш.Очаковской степи, 1798 (ЦДБІА, ф.ВУА, спр.21507).

КЧР, 1769

- Карта части России, лежащей около Черного и Азовского морей, 1769 (ЦДБІА, ф.ВУА, спр.20116).

МОЛА

МОЗ-ХГ, 1883

- Николаївський обласний державний архів.

- Материалы для оценки земель Херсонской губернии, т.1. Одесский уезд, Херсон, 1883.

Ник. КТС

- В.А.Никонов. Краткий топонимический словарь. М., 1962.

НПМО, 1926

- Населенные пункты Николаевского округа по переписи 17 декабря 1926 г. Николаев, 1927.

ОАНГ, 1799

- Описание атласа Новороссийской губернии, 1799 (ЦДБІА, ф.ВУА, спр.18336, ч.1).

ООДА

Опис-Волян.

- Одеський обласний державний архів.

- Донесение, касающееся географического и топографического положения области Озу или Едисана, обще названной очаковской степью, служащее к объяснению карт и планов (переклад 1791 року).

ПБІ, 1795

- План Богопольского уезда, 1795 (ЦДБІА, ф.ВУА, спр.20152, л.27-28).

ПВЗ, 1795

- План Вознесенского уезда, 1795 (там же, л.5-6).

ПГОР-14, 1910

- Россия. Полное географическое описание нашего Отечества, т.14. М., 1910.

ПМК, 1799

- Подробная милитарная карта по границе России с Турцией, 1799-1800 (ЦДБІА, ф.ВУА, спр.20157).

Покр., 1926

- Первомайська округа, Харків, 1926.

ПОП, 1795

- План Очаковского уезда, 1795 (ЦДБІА, ф.ВУА, спр.20152, л.7).

РЕІУ

- Радянська енциклопедія історії України, т.1-4. К., 1969-1972.

Симашк.

- Историко-географический и этнографический очерк долины. Сочинение М.Симашкевича, вып.1 (из Подольских епархиальных ведомостей), 1875.

Скальк.

- А.Скальковский. Опыт статистического описания Новороссийского края, ч.1, П.

СНМХГ, 1863

- Списки населенных мест Российской империи по сведениям 1859 года, т.47. Херсонская губерния. СПб., 1863.

СНМХГ, 1896

- Список населенных мест Херсонской губернии и статистические данные о каждом поселении. Херсон, 1896.

СНМХГ, 1912

- Список населенных мест Херсонского уезда на 1912 год. Херсон, 1912.

СУМ

ТКОГ, 1820

- Словник української мови, т.1-У. К., 1970-1974.

- Топографическая карта Херсонской губернии, 1820-1823 (ЦДБІА, ф.416, спр.270).

УРЕС

- Український радянський енциклопедичний словник, т.1-3. К., 1966.

Фасмер

- М.Фасмер. Этимологический словарь русского языка (перевод с немецкого и дополнения О.М.Трубачева), т.1-IV. М., 1964-1973.

ХГ, 1835

ХОДА

ЦПАДА

ЦДІА

Шмідт

- Херсоноская губерния, 1835 (ЦДІА, ф.154, спр.2109)
- Херсонський обласний державний архів.
- Центральний державний архів древніх актів.
- Центральний державний військово-історичний архів СРСР.
- Материали для географии и статистики России, собранные офицерами Генерального штаба. Херсонская губерния. Составил А.Шмидт, ч.1-П, СПб., 1863.

Список скорочень
за адміністративно-територіальним поділом

Берез., Анат.	- Березанський район, Анатолівська сільська рада
Берез., Берез.	- Березанський район, Березанська селищна рада
Берез., Васил.	- Березанський район, Василівська сільська рада
Берез., Данил.	- Березанський район, Данилівська сільська рада
Берез., Дмитр.	- Березанський район, Дмитрівська сільська рада
Берез., Кім.	- Березанський район, Кімівська сільська рада
Берез., Кобл.	- Березанський район, Коблівська сільська рада
Берез., Лиман.	- Березанський район, Лиманівська сільська рада
Берез., Матіяс.	- Березанський район, Матіясівська сільська рада
Берез., Риб.	- Березанський район, Рибаківська сільська рада
Берез., Таш.	- Березанський район, Ташинська сільська рада
Берез., Тузл.	- Березанський район, Тузлівська сільська рада
Весел., Весел.	- Веселинівський район, Веселинівська селищна рада
Весел., Катер.	- Веселинівський район, Катеринівська сільська рада
Весел., Кубр.	- Веселинівський район, Кубряцька сільська рада
Весел., Купр.	- Веселинівський район, Кудрявцівська сільська рада
Весел., Луо'ян.	- Веселинівський район, Луо'янська сільська рада
Весел., Микол.	- Веселинівський район, Миколаївська сільська рада
Весел., Н.-Світ.	- Веселинівський район, Новосвітлівська сільська рада
Весел., Поділ.	- Веселинівський район, Подільська сільська рада
Весел., Покр.	- Веселинівський район, Покровська сільська рада
Весел., Поріч.	- Веселинівський район, Порічанська сільська рада
Весел., Ставк.	- Веселинівський район, Стаківська сільська рада
Весел., Широк.	- Веселинівський район, Широколанівська сільська рада
Возн., Білоуо.	- Вознесенський район, Білоусівська сільська рада
Возн., Дмитр.	- Вознесенський район, Дмитрівська сільська рада
Возн., Прибуж.	- Вознесенський район, Прибужанівська сільська рада
Возн., Ястр.	- Вознесенський район, Яструбинівська сільська рада
Врад., В.-Вес.	- Врадівський район, Великовеселівська сільська рада
Врад., Врад.	- Врадівський район, Врадівська селищна рада
Врад., Гулян.	- Врадівський район, Гуляницька сільська рада
Врад., Доброжан.	- Врадівський район, Доброжанівська сільська рада
Врад., Жовтн.	- Врадівський район, Жовтнева сільська рада
Врад., Іван.	- Врадівський район, Іванівська сільська рада
Врад., Кр.-Піл.	- Врадівський район, Краснопільська сільська рада
Врад., Кумар.	- Врадівський район, Кумарівська сільська рада
Врад., Н.-Павл.	- Врадівський район, Новопавлівська сільська рада
Врад., Сирів.	- Врадівський район, Сирівська сільська рада
Доман., Богд.	- Доманівський район, Богданівська сільська рада
Доман., Волод.	- Доманівський район, Володимирівська сільська рада
Доман., Доман.	- Доманівський район, Доманівська селищна рада
Доман., Зеленояр.	- Доманівський район, Зеленоярська сільська рада
Доман., Козуб.	- Доманівський район, Козубівська сільська рада
Доман., Лід.	- Доманівський район, Лідівська сільська рада
Доман., Марин.	- Доманівський район, Маринівська сільська рада
Доман., Мост.	- Доманівський район, Мостівська сільська рада
Доман., Ол.-Дар.	- Доманівський район, Олександродерська сільська рада
Доман., Прибуз.	- Доманівський район, Прибузька сільська рада
Доман., Царед.	- Доманівський район, Царедарівська сільська рада
Доман., Часлв.	- Доманівський район, Часлівська сільська рада

Кривооз., Багач.	- Кривоозерський район, Багачівська сільська рада
Кривооз., Бурил.	- Кривоозерський район, Бурилівська сільська рада
Кривооз., В.-Мечет.	- Кривоозерський район, Великомечетнянська сільська рада
Кривооз., Кривооз.	- Кривоозерський район, Кривоозерська сільська рада
Кривооз., Кривооз.-2-	- Кривоозерський район, Кривоозерська друга сільська рада
Кривооз., Кур.-Лоз.	- Кривоозерський район, Куряче-Лозівська сільська рада
Кривооз., Лукан.	- Кривоозерський район, Луканівська сільська рада
Кривооз., М.-Мечет.	- Кривоозерський район, Маломечетнянська сільська рада
Кривооз., Секр.	- Кривоозерський район, Секретарська сільська рада
Кривооз., Тридуб.	- Кривоозерський район, Тридубівська сільська рада
Кривооз., В.-Корен.	- Миколаївський район, Великокорениська селищна рада
Мик., Кир"як.	- Миколаївський район, Кир"яківська сільська рада
Мик., Ковал.	- Миколаївський район, Ковалівська сільська рада
Мик., Комс.	- Миколаївський район, Комсомольська сільська рада
Мик., Кривобалк.	- Миколаївський район, Кривобалківська сільська рада
Мик., Крин.	- Миколаївський район, Криничанська сільська рада
Мик., Нечаян.	- Миколаївський район, Нечаянська сільська рада
Мик., Ольшан.	- Миколаївський район, Ольшанська селищна рада
Мик., Петр.	- Миколаївський район, Петрівська сільська рада
Мик., Радс.	- Миколаївський район, Радсадівська сільська рада
Мик., Ульян.	- Миколаївський район, Ульянівська сільська рада
Очак., Дмитр.	- Очаківський район, Дмитрівська сільська рада
Очак., Кам.	- Очаківський район, Кам"янська сільська рада
Очак., Козир.	- Очаківський район, Козирська сільська рада
Очак., Кутцур.	- Очаківський район, Кутцурівська сільська рада
Очак., Очак.	- Очаківський район, Очаківська міська рада
Очак., Парут.	- Очаківський район, Парутинська сільська рада
Очак., Покр.	- Очаківський район, Покровська сільська рада
Очак., Рівн.	- Очаківський район, Рівненська сільська рада
Очак., Чорн.	- Очаківський район, Чорноморська сільська рада
Первом., Груш.	- Первомайський район, Грушівська сільська рада
Первом., Кам"янобалк.	- Первомайський район, Кам"янобалківська сільська рада
Первом., Кам"яномост.	- Первомайський район, Кам"яномостівська сільська рада
Первом., Кінецьп.	- Первомайський район, Кінецьпільська сільська рада
Первом., Крим.	- Первомайський район, Кримська сільська рада
Первом., Кумар.	- Первомайський район, Кумарівська сільська рада
Первом., Лукаш.	- Первомайський район, Лукашівська сільська рада
Первом., Підгор.	- Первомайський район, Підгороднянська селищна рада
Первом., Ром.-Балк.	- Первомайський район, Романобалківська сільська рада
Первом., Степ.	- Первомайський район, Степківська сільська рада

Адамівка. -и; с., Врад., Жовт. Засноване наприкінці XIX ст. Персоназва "Адаменка х." (СНМХГ, 1896) відантропонімна, пізніше замінене однотипною, що пристосована до утворення від імені: Адамівка - хут. (АТП-УРСР, 1946), село (АТП-МО, 1960).

Ахмечетські Ставки. -их Ставки; місц. Ахмечетські Ставки, Ахмечет, Ставки - с., Доман.. Прибуз. Виникнення села в XIV-XV ст. пов'язане з існуванням тут опорного пункту татарської Ямболуцької (Джамболуцької) орди (див. Прибузжя). З персоназв відомі Голе (Опис, 1791),

Голенка (ВСПХГ, 1844). Сучасна назва мотивується розташуванням села на ставках, які раніше відносилися до с.Акмечетки; закріпленню її сприяла організація (1931) радгоспу "Акмечетські Ставки"; назва утворена оймизацією словосполучення з географічним терміном. Приєднано (1968 р. хут.Пасіка, відантропонімна назва якого (Пассека) пристосована до відапелативної (пасіка) і в найменуванням кутка.

Анатолівка, -и; місц.Анатолівка - с., Берез., Анатол. Засноване не пізніше 1798 р., порів.: "пустош вдови генерал-майора жєны Анны Петровой дочери Такоовой коя ныне состоит во владении подполковника и капитана Кобле" (ВАН, 1795) і "сл.Коблєевк.." (КЧНГ, 1798). Отже персональ: Кобле (Коблівка) утворена від прізвища землевласника і в усномовним варіантом назви. Офіційна назва також відантропонімна: "Анатолиевка с." (СНМХГ, 1896), скорочена в офіційних довідниках АТП, що віддаляє її від твірного слова - Анатоль замість Анатолій.

Андрієво-Зорине, -ого; місц.Андрієнове, Зоріно с., Берез., Матіяс. Засноване до 1790 р. як "дер.Андріановка секунд-майора Григорія Федорова сына Зарина" (ВАН, 1795); на початку ХІХ ст. власником поселення став син, від імені якого було утворено нову назву. Таким чином, персональ Андрієв, перехідні - Андрієв (ТКХГ, 1820; ХГ, 1835) та Андрієв-Зорин (ВТНХГ, 1855, р.30, л.10) та сучасна складена Андрієво-Зорине (утворена від імені і прізвища) - відантропонімна.

Андріївка, -и; і.с., Берез., Берез. Це поселення з кінця ХУІІІ ст. відоме під назвою "хутір Корєєвих" (КЧНГ, 1798), утвореною від прізвища землевласника (ВСПХГ, 1844). Тут мешкали втікачі з північних районів, що служили пастухами в турків Аджигасану і Аджияски (на кладовищі є сліди поховань 1680-1712 рр.). Сучасна назва вживається з початку ХІХ ст. (ЦДАДА, ф.1855, оп.І, од.збер.2060 за 1805 р.), вона утворена від імені сина І.Г.Корєєва. Персональ Корєєв (псевдоправильні Корєєво, Корєєно) використовується також як паралельне найменування с.Марківки (див.), що виникло поряд (анкети); 2. с., Мик., Ковал. Засноване на р.Південному Бузі близько 1790 р.: Андрєєвка (Опис, 1791, КХГ, 1805, ХГ, 1835), "Андрєєвка (Эрделєва) д." (СНМХГ, 1896), "Андрєєвка (Эрделєво), дер., жит.641, укр." (НПМО, 1926). Офіційна назва утворена від імені, а неофіційна, що використовується й досі (Ердєлі, Ердєлівка) - від прізвища землевласника (ВСПХГ, 1844).

Андрійчикове, -ого; місц.Андрійчиково - с., Возн., Ястр. Організоване як селище відділення колгоспу "Прапор комунізму"; назва відантропонімна, утворена зміною твірної основи: Андрійчикове замість Андрійченкове (анкети).

Анетівка, -и; с., Доман., Прибуз. Організоване в середині ХІХ ст. назва його відантропонімна, наприкінці ХІХ ст. супроводжується відгидронімною (за назвою річки): Анетовка (ВТНХГ, 1855, р.28, л.9), "Бадкале (Анетовка) х. при х.Кошта" (СНМХГ, 1896), Анетівка (АТП-УРСР, 1946)

Антонівка, -и; с. Доман., Марин. Засноване на початку XIX ст. (ВТХГ, 1820); в середині XIX ст. (ВСПХГ, 1844) тут з'явилося кілька хуторів з вторинним найменуванням, утвореним від першоназви за допомогою суфікса -ськ(і): х. Антоновские (ВТХГ, 1855, р.28, л.9). Хутори віддані наприкінці XIX ст. новим землевласником "Антоновка (Антоновские х. Гаатца) д. при Д.Счастливке" (СНМХГ, 1896). Зараз відантропоніма першоназва відновлена.

Багачівка, -и; с., Кривооз., Багач. Засноване в середині XVIII ст.: у 1795 р. вже нараховувалося 33 двори, понад 160 мешканців (ВАН, 1795); фіксується у назвах Богашовка (КВГ, кін. XVIII ст.), Багачевка (ВТХГ, 1855, р.27, л.9) та ін. Назва відантропонімна, утворена від прізвища землевласника Богашевича чи Богачевського (ВСПХГ, 1844), дооформлена суфікально, пристосована до відапелятивної (Богашевича > Богашевка > Богачевка, укр. Багачівка - від багач).

Бакай, -я; с., Возн., Дмитр. Організоване в 1907 р. на відрубах; назва відапелятивна, метонімічна (бакай-вибій з водою, калюжа на дорозі; бапра - СУМ, 1,91): "Бакай, хут., жит. 123; укр." (НПМО, 1926), Бакай - хут. (АТП-УРСР, 1946), село (АТП-МО, 1960).

Баланове, -ого; місц. Баланово - с., Очак., Кам. Засноване наприкінці XVIII ст. Його першоназва Катеринівка (ПМК, 1799; КНГ, 1800), "дер. Катериновка майора Алексея Селехова" (ВАН, 1795) - відантропонімна. Сучасна назва також відантропонімна вживається з середини XIX ст.: "Баланово х. при с. Анчекраке" (СНМХГ, 1896), порівн. сусідні хутори: Балана, Баланив або Баланова (там же); пізніше: "Баланово, хут., жит. 321, укр." (НПМО, 1926), Баланове (АТП-УРСР, 1946).

Безводне, -ого; місц. Безводня - с., Мик., Кривобалк. Засноване наприкінці XIX ст. на землях поміщика Рено, дозалежене в 1924 р. переселенцями із с. Реп'яхи Первомайського району (залишилися куток і вулиця Реп'яхівська). Назва відапелятивна, характерна степовим поселенням: "Безводный х." (СНМХГ, 1896), "Безводний, хут., жит. 173; укр." (НПМО, 1926), х. Безводний (АТП-УРСР, 1946), с. Безводне (АТП-МО, 1960). Паралельна неофіційна назва Рено (Рино) відантропонімна.

Березанка, -и; смт., Берез., Берез. Засноване в 1860-х р. німцями-колоністами (ООДА, ф.91, оп.1-6, спр.243, л.1-7), назване Олександрфельд (Олександрове поле): "Александрфельд (Адамовка) нем. кол." (СНМХГ, 1896). Першоназву пов'язують також із ім'ям О.В.Суворова, який у 1798 р. перебував тут. Пізніше, у 1914 р., одержує назву Суворівка. У зв'язку з перенесенням суди з селища Анатолівки центру Тилігуло-Березанського району було повторно перейменоване; нова назва Тилігуло-Березанка відгідронімна, мотивувалася розташуванням району і його центру між Тилігульським і Березанським лиманами. У 1966 р. відбулося ще одне перейменування, за яким назва спрощена. Селище має також неофіційно паралельне найменування з архаїчною моделлю називання: Суворова (за наз-

воє господарства). У смугу селища включено (1965-1968) села Вільне, Липи, Адамівку, назви яких виступають назвами кутків та використовуються для творення назв мешканців.

Берізки, -ок; місц. Березки, Берестки - с., Кривооз., Лукан. Існувало ще у ХУІІІ ст., засвідчене у варіантах Берестки (К-42, 1792; ВАН, 1795; ГКПО, 1795 та ін.), Берески (ГКОЗ, 1791; КЧНГ, 1798; ПМК, 1799), нарешті, Березки (ТКХГ, 1820; ВТКХГ, 1855, р.28, л.9). Зіставлення зафіксованих форм дозволяє робити висновок про походження назви від афлатива берест з пізнішими фонетичними змінами (спрощення т, одзвінчення с), що привело до можливості зміни твірної основи (береза) при збереженому наголосі.

Бессарабка, -и; с., Берез., Кобл. Засноване наприкінці ХІХ ст. Персоназва дублює відетнонімне прізвище чи прізвисько: "Бессараба х." (СНМХГ, 1896), дооформлена суфікально: Бессарабка (АТП-УРСР, 1946), Бессарабка (АТП-МО, 1960).

Біляве, -ого; місц. Біляіво - с., Влад., Н.-Павл. Організоване в ІІ половині ХУІІІ ст. Документально свідчиться в різних словотворчих варіантах: Бе(ля)євка (КЧНГ, 1798), Беляєвка (ТКХГ, 1820; ВСПХГ, 1844; ВТКХГ, 1855, р.28, л.9), "Беляєвка (Нажевича), д." (СНМХГ, 1896). Назва відантропонімна: "Беляєвка, дер. помещ.Беляєва" (ВСПХГ, 1844), утворена за допомогою суфікса -к(а).

Благодатне, -ого; с., Очак., Рівн. Організоване в 1923-1924 р. як "Селище другої ділянки вівцерадгоспу ім.Шмідта" (НПМО, 1926), перейменоване (1946) під впливом назви с.Благодатного Березанського району, звідки переселилася частина жителів. Приєднано (1960 р.) х.Андрієве, Дубинки, Червоні Кошари, найменування яких виступають назвами кутків.

Бобрія, -а; с., Влад., В.-Вес. Організоване в 1922 р. переселенцями із с.Великого Бобріка на Одещині. Назва перенесена.

Богданівка, -и; І. с., Берез., Дмитр. Засноване у ІІ половині ХУІІІІ ст. Назва відантропонімна, порівн.: Богданова (К-34, 1798) і Богдановка (ГКПО, 1795; ВТКХГ, 1855, р.29, л.10), "Богдановка (Большие Заботы) д." (СНМХГ, 1896). Припускається, що поселення колись називалось Бруньківкою (анк.), але документально припущення не підтверджується; 2. с. Доман., Богд. У ХУІ-ХУІІІ ст. на місці села існувала слобода Гард в урочищі Гард. Протягом трьох сторіч запорожці утримували тут прикордонну заставу і найголовнішу переправу через Південний Буг (ВСОРІ, 1849); Запорожской гард (К-задняпр., 1745), Гард (ГКНГ, 1782), Гард Вестяной (К-42, 1792), Гард Весняной (ПМК, 1799). Поселення Гардове зазнало кілька руйнувань. Сучасне село існує з 1801 р., засноване поміщиком А.Д.Акапатовим, якому воно діалося безкоштовно - богом дане - (МОДА, ф.Р-2199, оп.І, спр.54; ООДА, ф.І, оп.192, спр.67 за 1841 р.; ІМС-МО, 384-385 та ін.). Отже, персоназва утворена за назвою урочища, що в

свою чергу є похідною (від гара – "на Україні у ХІІ–ХІІІ ст. риболовний завод, дерев'яна гребля..." – УРЕС, І). Сучасна назва є топонімізованим словосполученням з релігійним спрямуванням, що стягнене в одне слово і дооформлене суфіксально за моделлю відантропонімічних назв.

Богданівське, -ого; місц. Друга Богданівка – с., Доман., Зеленояр. Організоване на початку ХІХ ст. міщанами з Богданівки. Початково мало похідну множинну назву "хут. Богданівські" (ВСПХГ, 1844), невдовзі об'єднані в х. Богдановский-Большой (ВТКХГ, 1855, р. 28, л. 9). Назва, отже, відойконімна, дооформлена суфіксом -ськ(ий): х. Богданівський (АТП–УРСР, 1946), с. Богданівське (АТП–МО, 1960).

Богемка, -и; с., Врад., Доброжан. Засноване вихідцями з Богемії (Чехії) на початку ХХ ст., які переселилися сюди з Подільської губернії. Назва відетнонімна, утворена за допомогою суфікса -к(а).

Болгарка, -и; с., Врад. Сирів. Організоване як селище відділення колгоспу "Шляхом Леніна" в 40-х р. ХХ ст., введене у довідники АТП в 1960 р. Назва відетнонімна, утворена за допомогою суфікса -к(а).

Бондарівка, -и; с., Весел., Кудр. Засноване в І половині ХІХ ст. майже одночасно з Колосівкою (див.). Початково хутір мав вторинну назву: Мала Колосівка (протиставлення – Велика Колосівка). У середині ХІХ ст. з'явилася паралельна назва Бондарівка, утворена від прізвища землевласника Бондаренка (ВСПХГ, 1844): Мал. Колосовка–Бондаровка (ВТКХГ, 1855, р. 29, л. 9), яка стала офіційною: "Бондаревка (Колосовка, Малая Колосовка)" (СНМХГ, 1896), "Бондаревка (Малая Колосовка), хут., жит. 209; укр. -нем". (НПМО, 1926). Хутір дозалиднений переселенцями з Київщини.

Бузоварове, -ого; місц. Базарово, Безуварово – с., Весел., Луб. Засноване на початку ХІХ ст. на "пустоші Олександра Таранова" (ВАЛН, 1795), чим пояснюються відантропонімічні персоназви Тарановка (ТКХГ, 1820) та Александровка (КХГ, 1809). Після зміни землевласника з'являються нові назви, які переплітаються з першими найменуваннями: Безуаровка (ХГ, 1835), "Александровка–Безуара помещ. Безуара" (ВСПХГ, 1844), Александровка (Безуаровка) П д., також: "Шмальца (Александровский, Безуарова) х." (СНМХГ, 1896). Таким чином, з-поміж сучасних найменувань найдавнішими є Безуарове, що пізніше змінюється фонетично (поява епентетичного в між двома голосними) в Безуварове (НПМО, 1926), яка виступала паралельною. Офіційна назва є результатом семантичної трансформації на базі звукової подібності (Безуварове > Бузоварове); за аналогією до відапелятивного (базар) утворилася неофіційна назва Базарове. Давніша назва Олександрівка заступилася новішими, оскільки поблизу водочас існувало ще кілька Олександрівок: див., наприклад: "Александровка (при р. Чичиклеє), Александровка (міжду колон. Раштадт и Минхен), Александровка (міжду д. Лубянкою и Нововоскресенской), Александровка (на восток от д. Нововоскресенской)" (АС–2, 1850).

Бурилове, -ого; місц.Бурилово - с., Кривооз., Бурил. Засноване в другій половині ХІІІ ст. Персоназва "д.Бурилова" (ВАН, 1795) свідчить про її відантропонімне походження.

Варюшине, -ого; місц.Варюшино, Варушино - с., Весел., Покр. Свідчитьсся ХІІІ ст.: Варушина (ІКЮ, 1795), "дер.Покровская и Варюшин коллежского советника Андрея Иванова сына Милашевича" (ВАН, 1795), Варюшина (КХГ, 1809), "Варюшина (Старая Варушина, Варушина) д." (СНМХГ, 1896). Можливо, що с.Варюшине засноване на місці ранішого с.Білухине. Сучасна офіційна назва, очевидно, відантропонімна: розбіжність фonetичної будови пояснюється впливом діалектної вимови (ствердіння р). Поселення має неофіційні найменування: Олексіївка і Роза. Перше паралельне найменування вмотивоване: до с.Варюшиного приєднано (1961) с.Олексіївку, відантропонімна назва якого виступає мікротопонімом і в даний час поширюється на все поселення. Мотив використання назви Роза не з'ясований.

Василівка, -и; і. с., Берез., Васил. Вважають, що поселення засноване в 70-х р. ХІХ ст. (ІМС-МО, 226) переселенцями з німецьких колоній, мало назву Вільгельмсталь. Однак є всі підстави вважати, що село засноване значно раніше, див.: "Васильевка, Зориновка тож" (АС-4, 1850). Васильевка (Зориновка) (ВТКХГ, 1855, р.30, л.10). Паралельна назва Зоринівка пояснюється тим, що село розташоване на подарованих Г.Ф.Зорину (Зоринову) землях. Офіційне найменування, що є відантропонімним (утворене, можливо, від імені брата Г.Зорина - Василя), заступилося в 1870 назвою Вільгельмсталь, яка існувала до 1914 р.: "Вильгельмсталь, нем. кол." (СНМХГ, 1896). У 1914 р. відновлена персоназва; 2. с., Очак., Покр. У ХІІІ ст. тут існував Олександрівський редут (ІКЮ, 1795). Хоч документально поселення в цей час і не засвідчується, однак інші географічні об'єкти, назви яких могли зумовити найменування поселення, зареєстровані: поблизу фіксуються два острови з відантропонімними назвами - Нижній Васильків і Верхній Васильків (ІКНГ, 1778).

Велика Корениха, -ої Коренихи; смт., Мик., Корен. Населений пункт засвідчується найдавнішими пам'ятниками. Матеріальні знахідки попередніх епох (див.ІМС-МО, 561), дослідження істориків і археологів дозволяють робити припущення, що сучасне поселення (раніше - Каран"я-Кіп) засноване наприкінці ХІУ ст. У пам'ятках II половини ХІІІ ст. свідчитьсся під назвами Корениха (КЧНГ, 1798; КХГ, 1809), Николаевка (КЗГ, кіа. ХІІІ ст.; К-34, 1798) або Корениха-Николаевка (ІКЮ, 1795). В 1820 р. утворюється назва з протиставним членом: "Большая Корениха" (ІКХГ, 1820), Николаевка-Бол.Корениха (ВТКХГ, 1855, р.30, л.10). Усі назви мають досить прозору етимологію, мотиви називання також зрозумілі: Миколаївка (за культовим святом); Корениха (за назвою балки, на якій розташоване селище). Заміна назв відбулася після заснування міста Миколаєва. Вживання розрізнявального члена ускладнило назву, однак потреба

в ньому викликана необхідністю (в межах одного району організувалося село Мала Корениха).

Велика Мечетня, -ої Мечетні; с., Кривооз., В.-Мечет. Засноване в II половині ХУІІІ ст. українськими селянами-втікачами з північних районів та молдаванами. Як доводять історики, у ХІУ ст. тут споруджено опорний пункт татар. Після російсько-турецької війни залишалася мечеть, присутність якої зумовила назву нового поселення: с.В.Мечетна (КВН, 1795), с.Мечетна велика (ВАН, 1795), Великомечет (КЧНГ, 1798), Мечет-ва (К-34, 1798), Вел. Мечетна (ВТКХГ, 1855, р.27, л.9). Отже, назва відапелятивна (населені пункти на землях, що були під владою Порти Османовської, називалися за апелятивами: мечеть, акмечеть тощо). Вживання розрізнявального члена зумовлено організацією в межах району ще одного поселення, названого Малою Мечетною.

Великівка, -и; місц. Великівське, Великівський - с., Доман., Зеленояр. Засноване на бал.Назарів Яр (система р.Бакшали) на межі ХІХ-ХХ ст. Раніше тут існували господарські двори х.Богданівських, зокрема х.Великого - так званий "ск.дв." (ТКХГ, 1820). Пізніше утворилася назва-словосполучення з географічним терміном: "х.Назаров Яр" (ВТКХГ, 1855, р.28, л.9), що була витіснена новою, вторинною: Великівський (х. був при Великому Богданівському - тепер с.Карлівка): Великовский (Цезаровка, Назаров Яр) х. (СНПХГ, 1896), яка дооформлена за зразком творення назв населених пунктів на -івк (а).

Великовеселе, -ого; місц. Весела, Веселе - с., Влад., Весел. Засноване близько 1790 р., початково мало відапелятивну назву Весела; д.Веселая (КЧНГ, 1798; ПМК, 1799 та ін.), дер.Веселая (ВАН, 1795). Сприятливі умови стали передумовою швидкого залюднення села за рахунок переселенців і втікачів з північних районів: якщо в 1809 р. тут нараховувалося 30 дворів (КХГ, 1809), то в 1844 р. - 65 господарств (ВСПХГ, 1844). Це зумовило появу означального члена Велика: "Большая Веселая (Веселовка, Столбовая, Чичикля) д.; бал.Столбовая; дв.84" (СНМХГ, 1896), який пізніше виконує й розрізнявальну функцію: на початку ХХ ст. поблизу організувалося кілька хуторів і селищ під назвою Веселе або з використанням цього слова в ролі означального члена. Двослівна назва стягнена: Великовеселе (АТП-УРСР, 1946).

Веселе, -ого; І. с., Влад., Іван. Засноване в 30-х р. ХІХ ст.: Веселая (ВПСХГ, 1844; ВТКХГ, 1855, р.28, л.9). Назва поселення відапелятивна, перенесена без дооформлення переселенцями (див. Великовеселе). Раніше мало назву Веселе), узгоджена з номенклатурною назвою село; І. с., Доман., Мост. Засноване в 1802 р. німцями-колоністами на землях поміщиці Милашевич; назва утворена шляхом перенесення найменування Зульц (КЧНГ, 1816; ККПР, 1824; ВТКХГ, 1855, р.29, л.10). Зрідка паралельно використовувалася назва Малашевська, Милашевка чи Милашевичеві (СНМХГ, 1896). Сучасна відапелятивна назва утворена в перші ро-

ки Радянської влади: Веселая (ООДА, ф.5, оп.І, спр.433, 1920 р.), узгоджена з номенклатурною назвою село (АТП-УРСР, 1946). Персоназва використовується в ролі неофіційного паралельного найменування (Зульц, Зульца, Зульцівське).

Веселий Лан, -ого Лану; с., Влад., Кр.-Піл. Організоване в 1924 переселенцями з оточуючих сіл та новопоселенцями з Київщини. Назва утворена шляхом ойконімізації словосполучення, яке включає апелятив (Лан - засіяне поле) і означальний член Веселий, що був поширений на цій території й раніше (Веселе, Великовеселе і под.).

Веселій Роздбл, -ого Роздоблу; с., Доман., Ол.-Дар. Засноване в 40-х р. XIX ст.: у 1795 р. тут свідчається землі "порозжие казенные", у 1855 р. - "д.Веселий Раздор-Юрашевка" (ВТКХГ, 1855, р.28, л.9); вживання визначального члена (раздор замість раздол) помилкове, порів: "Веселий - раздол, Юрашева тож" (АС-2, 1850). Ця назва утворена шляхом ойконімізації апелятивного словосполучення з популярним на оточуючій території означальним членом (див.наведені вище назви). Паралельна неофіційна назва Юрашева (Юрашево), що вживається з часу заснування села, утворена від прізвища землевласника, використовується в ролі місцевої назви та для творення похідних найменувань.

Веселинове, -ого; місц.Веселинова, Веселиновка - смт., Весел., Весел. Утворене в перші роки XIX ст. Припущення про заснування Веселинового у 1840 р. (анк.) чи наприкінці ХУІІІ ст. полковником Веселиновим (ІМС-МО, 287) недостатньо аргументовані. По-перше, власністю поміщика Веселинова була Миколаївка (див.), що в 1844 р. включала 8 дворів у яких проживало 20 мешканців (ВСПХГ, 1844). По-друге, наведені припущення не підкріплюються історією назви. Адже наприкінці ХУІІІ ст. поблизу поштової станції Ганнівки, нині приєднаної до Веселинового, землі одержали поміщики Ілля й Олександр Василенчикові (ВСПХГ, 1844). Перше село з назвою Василенчика було власністю Олександра, тому й свідчиться під двома назвами: Василенчика-Александровка (ТКХГ, 1820), Василенчика (Александровка) (ВСПХГ, 1844). Поряд заснована Іллінка, яка близько 1850 р. злилася з Олександрівкою. Цьому сприяло те, що землі в цей час купив О.Веселинов, який спорудив маєток у Кремнівці, а церкву в Олександрівці. Таким чином, персоназви утворені від імен та прізвищ землевласників. Нова відантропонімна назва Веселинове накладася на першоназву Василенчика, в результаті чого утворилася назва-гібрид Веселиново (ВТКХГ, 1855, р.28, л.9), "Александровка (Веселиновка, Васелиново, Веселиново) с." (СНМХГ, 1896), також: "Николаевка (Васелинова) д. (там же), яка й досі вживається в ролі місцевої. Варіантна назва Веселинова (Васелиновка) зберігає давнішу твірну основу й особливості російської вимови. Приєднано (1967) с.Ганнівку, яке було організоване у ХУІІІ ст. як "почт.ст." (ГКОЗ, 1891), "почта" (К-42А, 1792); закладене в 1820 р., тоді ж з'явилася відантропонімна назва Анновка (ТКХГ, 1820).

"д.Анновка (почт.станція)" (ВСПХГ, 1844), яка використовується в мікротопонімії селища (Ганнівський куток, Ганнівське кладовище).

Весняна Квітка, -ої Квітки; с., Весел., Катер. Засноване в 1908 р. переселенцями з Катеринівки, дозаяднене в 1924 р. переселенцями з північних областей: у 1926 р. стало селищем, в якому нараховувалося більше 300 мешканців (НПМО, 1926). Назва утворилася шляхом ойконімізації апелятивного словосполучення з позитивним забарвленням (село гарне, як весняна квітка).

Весняне, -ого; селище, Мик., В.-Корен. Введене в облікові дані АТП-УРСР, 1969. Назва відапелятивна образна: по-весняному нове.

Виноградівка, -и; с., Весел., Кудр. Безіменні хутори (пізніше - х.Подлер) на балці Кологлії засновані в 1914 р. вихідцями з Колосівки, Кудрявцівки і Бондарівки, дозаяднені в 1922 р. переселенцями з Київщини і Вінниччини. На базі села сформувалися два нові: с.Старовиноградівка (приєднане в 1968 р. до Виноградівки) і с.Виноградівка, що мало назву Казимирівка (назва від імені першопоселенця Казимира Бантуса). Давня назва використовується як паралельне найменування. Сучасна назва відапелятивна, мотивується виробничим спрямуванням господарства.

Виноградний Сад, -ого Саду; с., Доман., Богд. у ХІХ ст. тут з'явився безіменний хутір (ВТКХГ, 1855, р.28, л.9). Сучасне поселення засноване переселенцями з Богданівки у 1880-х р.: "Виноградний Сад х. при д.Богдановке" (СНМХГ, 1896). Наявність садів і виноградників зумовила назву поселення, що є, отже, ойконімізованим словосполученням з виробничим терміном.

Вікторівка, -и; І. с., Берез., Лиман. Засноване наприкінці ХІХ ст., сучасна назва з'явилась наприкінці ХІХ ст. Детальні військово-топографічні карти на місці Вікторівки фіксують село під назвою Лящева, яка дублює прізвище болгарського переселенця, пізніше управителя у Дерibasа: "дер.Лящева контр-адмирала Осипа Михайловича Дерибаса" (ВАН, 1795; також: ВСПХГ, 1844; АС-2, 1850). Пізніше село стало власністю кн.Барятинських, нова назва утворена від імені одного з них - Віктора (ООДА, ф.І, оп.193, spr.104, л.19): "Викторовка х. при д.Тузлах" (СНМХГ, 1896); 2. с., Доман., Зеленояр. Засноване у перші роки ХІХ ст.; раніше тут свідчитьс'я "пустош полковника Милашевича дочерей" (ВАН, 1795). Персоназва Піщаний Брід є ойконімізованим відапелятивним словосполученням з географічним терміном брід: Пешаной Брод (КХГ, 1809). У 40-х р.ХІХ ст. з'явилася паралельна назва, утворена від імені землевласника: "Песчаний брод, Викторовка тож" (АС-І, 1850; ВТКХГ, 1855, р.28, л.9). З метою уникнення в межах Первомайської округи двох одноіменних поселень (Піщаний Брід) з 1923 р. колишня допоміжна назва використовується в ролі офіційного найменування, а персоназва залишилася як місцева назва.

Вокзал, -а; с., Возн., Дмитр. Засноване як селище радгоспу ім. Тімірязєва (раніше: ім.Будьонного); назва відапелятивна: Вокзал хут. (АТП-УРСР, 1946), село (АТП-МО, 1960), але мотивація її сумнівна бо поселення віддалене від залізниці та шосейної траси.

Володимирівка, -я; І. с., Доман., Волод. Засноване в другій половині ХІХ ст. (ІМС-МО, 407). У середині ХІХ ст. у верхів'ї бал.Гайдамацької вперше засвідчується поселення: "х.Казенний-Гусєва" (ВТКХГ, 1855, р.28, л.9), що координатно збігається з сучасним населеним пунктом та дещо раніше існуючим "х.Троскевича (Гайдамацькое)" (ВСПХГ, 1844). Наведені вище назви не фікуються серед сучасної мікротопонімії чи неофіційних назв села. Це може пояснюватися тією, що заміною поселенців: масове залюднення відбулося у 80-х р. ХІХ ст. державними селянами, що були поселені на ділянках казенно-оброчних земель (переселенці з Київщини й Волині). Сучасна назва відантропонімна, утворена за зразком офіційного називання державних поселень. Нове поселення включило й раніше заснований хутір: "Владимировка (Гайдамацькая каз.-обр.ст. № 2, уч.І й П) д. и хут.Гусєва (Казенный, Три Хатки); бал.Гайдамацькая" (СНМХГ, 1896), Володимирівка (АТП-УРСР, 1946); 2. с., Доман., Шасл. Організоване переселенцями з Костянтинівки (Арб.) у 1923 р. Назва відантропонімна, увічнювальна: утворена від імені В.І.Лєніна (анк.); 3. с., Очак., Кам. Засноване близько 1850 р. як х.Маклаковка (ВТКХГ, 1855, р.30, л.10). Персоназва утворена від прізвища землевласника. Перейменування відбулося у 1870-х р., очевидно, під впливом назви губернії, з якої прибули переселенці (МОЗ-ХГ, 1893). Персоназва використовується в ролі паралельного найменування: "Владимировка (Маклаков Хутор) д." (СНМХГ, 1896), Владимировка (МОДА, ф.Р-985, оп.І, спр.985, 1920), Владимировка (Маклаково), дер. (НПМО, 1926), Володимирівка (АТП-УРСР, 1946).

Воля, -і; с., Доман., Марин. На місці сучасного села в середині ХІХ ст. існував х.Вольного (Счастливая) (ВТКХГ, 1855, р.28, л.9), що самотіквідувався і в списках АТП не реєструється (див.ООДА, ф.599, оп.І, спр.433, 1920). Нове залюднення відбулося в 40-х р. ХХ ст. Цим пояснюється назва Ново-Воля (АТП-МО, 1960), розрізнявальний член якої показує, що поселення нове, а визначальний член вказує на зв'язок з персоназвою і є популярним відапелятивним найменуванням. Сучасна назва Воля утворилася шляхом скорочення двоелементної назви.

Воронівка, -и; с., Весел., Кудр. Засноване в 1891 р. переселенцями із с.Зеленого (раніше - Старосирітського чи Сирітського). Персоназва повторювала назву села (Сирітське) з використанням розрізнявального члена "ново-", що вказував на характер поселення і відрізняв його від одноїменного першопоселення. Назва Новосирітське використовується досі як місцева, а офіційною з 1930-х р. виступає Воронівка, яка з'явилася очевидно, під впливом назв Воронівка і Воронівського (села в межах Волинського району).

Врадівка, -и; смт., Влад., Влад. Засноване в середині ХІІІ ст., до 1791 р. мало відапелятивну назву Хутор (ГКОЗ, 1791), яка заступила-ся відантропонімною: Врадів (К-42, 1792), "казенних селений Кумаревой и Владеевки" (ВАН, 1795); назва утворена дублюванням прізвища організатора заселення, дооформлена суфіксом -івк(а). У зв'язку з організацією в 1802 р. с. Малої Владівки в офіційних списках назва села вживається з розрізнявальним членом: Большая Вradiевка (ВСПХГ, 1844; АС-І, 1850; ВТКХГ, 1855, р.28, л.9). У 1964 р. відновлена персоназва.

Гамове, -ого; місц.Гамово, -а; с., Весел., Кубр. Виникло на початку ХІХ ст.: х.Гамова (ТКХГ, 1820), д.Гамова (АС-4, 1850; ВТКХГ, 1855, р.29, л.10), Гамова х. (СНМХГ, 1896). Назва населеного пункту відантропонімна, утворена дублюванням прізвища землевласника, дооформлена за вимогою узгодження з номенклатурною українською назвою: Гамове (АТП-УРСР, 1946).

Ганнівка, -и; місц.Анновка - с., Берез., Дмитр. Засноване на правому березі р.Сасика південніше Олександрівки до 1835 р.: Анновка (КХГ, 1835; ВТКХГ, 1855, р.30, л.10), дозаяднене в 1870-х р. німцями-колоністами, що зумовило вживання тимчасової (до 1914 р.) форми: "Ан-ненталь нем.кол." (СНМХГ, 1896). Назва утворена від імені дружини землевласника О.Наришкіна (МОЗ-ХГ, 1883), дооформлена фонетично (приставний г).

Генівка, -и; місц.Геново - с., Первом., Ром.-Балк. На початку ХІХ ст. тут засновано Хутор (ТКХГ, 1820), що в середині ХІХ ст. став власністю поміщика Гені, від прізвища якого утворилася назва, пізніше адаптована до відапелятивної: Гений (ВТКХГ, 1855, р.27, л.9), дооформлена за ойконімічною словотворчою моделлю: "Гиновка (Гени) х." (СНМХГ, 1896), Геніївка (АТП-УРСР, 1946), фонетично скорочена шляхом стягнення голосних: Генівка (АТП-МО, 1960).

Глибоке, -ого; с., Берез., Тузл. Організоване в 1924 р. переселенцями із с.Ташиного; назва відапелятивна (глибокий - розташований далеко від якого-небудь місця, пункту, віддалений. - СУМ,П): х.Глиб-кий (АТП-УРСР, 1946), с.Глибоке (АТП-МО, 1960).

Глюгове, -ого; місц.Глюгово, -а; с., Возн., Прибуж. Засноване в 1914 р. Назва утворена від прізвища власника хутора В.Глюга (анк.).

Голоско́ве, -ого; місц.Голоско́во - с., Кривооз., Маломеч. Засно-ване у кінці ХІІІ ст. Голосков (ВАН, 1795), Голосково (ВТКХГ, 1855, р.27, л.9), містечко з 1841 р. (Симашк., 369). Назва за овоєю модел-лю є відантропонімною.

Голуби, -ів; с., Доман., Зеленояр. Засноване наприкінці ХІХ ст. персоназва відантропонімна: Голубовського х. (СНМХГ, 1896), пристосо-вана до відапелятивної фаунонімічної: Голуби (АТП-УРСР, 1946).

Горя́нка, -и; с., Доман., Козуб. Створене в 1930 р., до 1957 р. мало описову назву: "Селище четвертого відділку радгоспу ім.Луначар-ського" (АТП-УРСР, 1946), яка замінена сучасною фізіографічною, що

мотивується розташуванням поселення на підвищенні. Усічена персоназва зберігається як неофіційне паралельне найменування – Четверте (-ого).

Градівка, -и, місц. Градовка; с., Весел., Поріч. Засноване в 1796–1797 р.: "пустош польского шляхтича Ивана Иванова сына Градовского" (ВАН, 1795), Градовского (КЧНГ, 1798; ПМК, 1799). Після зміни землевласника: "д.Городовка майора Батизанского" (ВСПХГ, 1844) дооформлюється персоназва, утворена дублюванням прізвища землевласника, деформується (не без впливу аналогії до інших близьких за звучанням назв), а це зумовило словотворчо-морфологічні зміни: Градовка (КХГ, 1809; ВТКХГ, 1855, р.29, л.9), Гордовка (ТКХГ, 1820), нарешті: Гродовка (АС-2, 1850). Сучасна назва, отже, відантропонімна, дооформлена. Приєднано (1968 р.) села Олександрівку і Старі Поріччя, назви яких виступають мікропонімами.

Грибоносове, -ого; місц.Грибонóсово – с., Доман., Олекс. Засноване в 1831–1832 р. на балках Скаженій і Реді переселенцями з-під Одеси. Персоназва Чорноморське (Чорноморська) витіснена вторинною відантропонімною назвою, що утворилася від імені або прізвища землевласника: "д.Грибоносова (Черноморское), помещ.Грибоносова" (ВСПХГ, 1844), Селивесаровка-Черноморская (ВТКХГ, 1855, р.28, л.9), "Грибоносы (Ярошинского) д." (СНМХГ, 1896), Грибоносы (ООЛА, ф.599, оп.І, спр.433, 1920 р.), Грибоносове (АТП-УРСР, 1946).

Григорівка, -и; с., Весел., Поділ. Засноване в 1906 р. як хутір Гадючий (СНМХГ, 1912), назва якого вважається фаунонімічною (анк.). До 1925 р. тут поселилося 120 мешканців, частина яких – переселенці з Київщини. Центром сільради був х.Гадючий, сільрада називалася Григоро-Гадючинською (НПМО, 1926). Найменування сільради поширилося на населений пункт: сільрада перенесена в 1930 р. в колишній хутір, а х.Гадючий став с.Григоро-Гадючим. Двочленний ойконім був опрощений, дооформлений суфіксом -івк(а). Давня назва використовується в ролі паралельного найменування.

Грушівка, -и; с., Первом., Груш. Засноване в 1790-х р.: дер.Грушівка (ВАН, 1795). Назва зазнавала тільки словотворчих змін див.: Грушка (ТКХГ, 1820). Найменування села, без сумніву, зв'язане з флоронімічною назвою р.Грушуватої, береги якої заросли дикими грушами.

Гуляницьке, -ого; с., Врад., Гулян. Організоване у 1922 р. переселенцями із с.Сирового. Найменування є відантропонімною увічнювальною назвою, утвореною на честь героя громадянської війни Г.М.Гуляницького.

Дальнє, -ого; с., Весел., Н.-Світ. Організоване в 1906 р. переселенцями з колонії Рорбах. У 1946 р. персоназва Нейнфельд – нове поселення (ООЛА, ф.599, оп.І, спр.433, 1920 р.) замінена увічнювальною Будьонівське, а остання – відапелятивною с.Дальнє, що мотивується розташуванням села. Деформована персоназва Нольфіт використовується в ролі неофіційного найменування.

Данилівка, -и; с.с., Берез., Данил. Засноване в перші роки XIX ст. на ділянці, яка наприкінці XVIII ст. фіксується як "пустош авдитора Якова і прапорщика Данила Васильєвих, дітей Касинових" (ВАН, 1795). По-мілково вважається, що "заснування Данилівки належить до 80-90 років XVIII ст." (ІСМ-МО, 226). Персонажа, таким чином, відантропонімна, як і вживане у середині XIX ст. паралельне найменування, яке дещо спотворене: Даниловка (ХГ, 1835), Даниловка-Косянова (ВТКХГ, 1855, р.29, л.10).

Дитяче, -ого; с., Кривооз., Лукан. Сучасне поселення з відапелятивною назвою сформувалося і введене в реєстр довідників АТП перед 1960 р. (АТП-МО, 1960).

Дмитрівка, -и; і. с., Берез., Дмитр. До 1795 р. на місці поселення фіксується "пустош Варваровка подпоручиці Варвари Вольской" (ВАН, 1795). Пізніше землі придбав Дмитро Степанович Вантулов чи Винтулов, який заснував поселення, назва якого утворена від імені землевласника: Дмитровка (ВКГ, кін.XVIII ст.; ГКПО, 1795; КХГ, 1809), Дмитриевка (ТКХГ, 1820; ХГ, 1835). У 1840-х р. таку ж назву мало ще одне село (див.Михайлівка Березанського району), що розташоване також на р.Сасиці. З метою розрізнення їх використовуються допоміжні найменування: "Дмитриевка, Винтулова тож" і "Дмитриевка, Михайловка, Дерибасова тож" (АС-4, 1850), "Дмитриевка (Вантулова)" і "Дмитриевка (Михайловка, Дерибасова)" (ВТКХГ, 1855, р.30, л.10), див. також ООДА, ф. 91, оп.3, спр.13. Зустрічається помилкове пояснення назви: "до 1850 р. - Винтулівка" (ІСМ-МО, 226). Офіційна назва і паралельне найменування, таким чином, відантропонімі. Назва кутка Благодатне зберігає давнє найменування приєднаного у 1968 р. села; 2. с., Возн., Дмитр. Населений пункт заснований в другій половині XVIII ст. (ІСМ-МО, 356). Село закладене в перші роки XIX ст. Персонажа Дмитрівка відантропонімна, з іншими найменуваннями не співіснує: Дмитриевка (ТКХГ, 1820; АС-2, 1850), Дмитровка (ВТКХГ, 1855, р.29, л.10 та 1а.). Село дозакладнене (1923-1924 р.) переселенцями з Дніпропетровщини; перенесена назва с.Янчули (на р.Янчул) використовується як неофіційна (порівн. помилкове: "Дмитрівка (давня назва Янчулове)" (ІСМ-МО, 356); 3. с., Очак., Дмитр. У 1797 р. на балці Водяній орендар Дмитро Чехутов заснував хутір; назва поселення утворилася від його імені, а балка Водяна почала називатися Чехутовою чи Чухутовою (ККН, 1790). Початково для називання населеного пункту використовували обидві назви: "Дмитриевка, Чехутово тож" (АС-4, 1850), Дмитриевка-Чехутова (ВТКХГ, 1855, р. 30, л. 10), Дмитриевка (Чехутово) (СНМХГ, 1896; ООДА, ф.599, оп.1, спр. 433), Дмитровка-Чехутово (НПМО, 1926). Паралельна назва вживається як місцева: Чехутово, Чехутова (анк.) - офіційно не засвідчена; порівн. помилкове: "до 1920 р. Дмитрівка називалася Чехутовою" (ІСМ-МО, 652).

Дніпровське, -ого; місц.Дніпровка,-и;с.,Очак., Парут. Населений пункт заснований у 40-х р. XIX ст. як грецький хутір (МОЗ-ХГ, 1883).

Персоназва Сари Комиші (розм.Сарикомиш, Царикомиш) флоронімічна (від турк. "сарі комиш" – жовтий очерет): х.Сары Камыши (ВТКХГ, 1855, р.3, л.10; ООДА, ф.599, оп.1, спр.433, 1920 р.), Сари-Комиші (НПМО, 1926). Перейменуванням (1946) утворена сучасна відгідронімна назва з чіткою мотивацією: поселення розташоване на березі Дніпровсько-Бузького лиману. Персоназва у формі Царикомиш використовується як місцеве найменування.

Доброжанівка, -и; с., Врад., Доброжан. Засноване у 40-х р. XIX ст. десятинщиками, про що свідчила його відапелятивна присвійна назва: х.Десятинщиков (АС-2, 1850 та ін.), залюднене переселенцями з Тираспольського повіту в 1892 р. (ІМС-МО, 370). Сучасна назва відантропонімна: Доброжанських х. (СНМХГ, 1896), фонетично пристосована до назви більшого села Доброжанівки (Од.), що оформувалася раніше (див.:СНМХГ, 1896, с.121).

Довга Могила, -ої Могили; с., Доман., Лід. Виникло в 30-х р. XIX ст. Персоназва х.Немецкий відетнонімна, ускладнювалася паралельною (Ердели), що водночас виступала в ролі розрізняльного члена: побачу існували два однойменні хутори. Оскільки поселення залюднене переселенцями з колонії Вормс, з'явилася вторинна похідна назва: "х.Новий Вормс (Ердели)" (ВТКХГ, 1855, р.28, л.9), порівн. ранішу: "х.Немецкие, Ердели тож" (АС-2, 1850). Сучасна назва утворена в радянський час; петононімізоване словосполучення з географічним терміном; назва вмотивована: південніше села була могила, що в геодезичних джерелах XIX ст. називається Довгою або Гострою (див.ВТКХГ, 1855, р.28, л.9).

Доманівка, -и; смт., Доман., Доман. Вважається, що поселення виникло на базі хутора молдаванина Худобашева на початку XIX ст. (ІМС-М 372). Дійсно, за межуванням 1794-1795 р. тут була "пустош польського шляхтича Йосифа, де могила Беловича" (ВАН, 1795). Пізніше землі придбав поміщик Доманівський, від прізвища якого утворена назва поселення: Домановка (ТКХГ, 1820), також: "Домановка помещ.Домановского" (ВСПХГ, 1844), Доманівка (ХГ, 1835), Доманевка местечко (АС-2, 1850; ВТКХГ, 1855, р.28, л.9), Доманевка (Думаневка) м. (СНМХГ, 1896) та ін. Включено (1968 р.) в смугу селища с.Майорське, назва якого використовується для найменування куртка.

Елеваторне, -ого; 1. місц.Еліватор;селище, Берез., Васил. Засноване в роки колективізації сільського господарства (1929-1931 р.). Назва поселення відапелятивна; 2.селище, Берез., Матіяс. Засноване переселенцями з сусідніх сіл, що будували в 1929-1932 р. елеватор, працювали на ньому. Назва поселення відапелятивна.

Єлизаветівка, -и; с., Берез., Дмитр. Засноване в 30-х р. XIX ст. Персоназва Миколаївка відантропонімна. Залюднене додатково в 1870 р. німцями-колоністами, що замінили назву також відантропонімною з увічнювальним значенням: Єлисаветовка (СНМХГ, 1896; ООДА, ф.599, оп.1,

спр.433, 1920 р.). Приєднано (1968 р.) с.Луб'янку, відантропонімна назва якої використовується в ролі мікротопоніма.

Жовтень, -я; с., Очак., Кам. Засноване в 1912 р. (анк.). Його першоназва відантропонімна: х.Майдановського (СНМХГ, 1912). Хутір дозалиднений переселенцями-поляками в 1923 р., які встановили назву на честь річниці Жовтневої революції: "Октябрь (Жовтень, Майдановский), хут., хит.155, поляки" (НПМО, 1926). Приєднано (1968 р.) с.Комишуватівку, відапелативна назва якої виступає найменуванням кутка.

Жовтнєве, -ого; І. с., Врад., Жовтн. Засноване у 1838 р. (МОЗ-ХГ, 1883). Першоназва Малимонівка (помилк.Малиновка) (ВТКХГ, 1855, р.28, л.9) відантропонімна: "Маломана (Долинського, Леонт'єв, Малимоновка)" (СНМХГ, 1896). Згодом землі придбав поміщик Долинський, прізвище якого дублює нова назва Долинське (ООДА, ф.599, оп.І, спр.433, 1920 р.), що вживалася до 1926 р., пізніше стала паралельним неофіційним найменуванням і побутує досі (анк.). Протягом 1926-1958 р. село називалося Булівка (назва увічнювальна), сучасна ідеологічна назва встановлена на честь 40-річчя Жовтневої революції (АТП-МО, 1960); 2. с., Доман., Прибуз. Засноване в 50-х р. ХІХ ст. і називалося прізвищем землевласника: х.Неделькин (ВТКХГ, 1855, р.28, л.10; МОЗ-ХГ, 1883). Хутір дозалиднений в 1924 р. переселенцями з Київщини, що організували ТСОЗ "Незаможник" (ООДА, ф.1012, оп.І, спр.267, 1929 р.). Назва господарства використана для творення назви населеного пункту: х.Незаможний (АТП-УРСР, 1946), яка використовується досі як місцева назва. Сучасна назва встановлена на честь 40-річчя Жовтневої революції, використовується після 1959 р. (АТП-МО, 1960); 3.селище, Мик., Кривобал. Утворене в 1931-1932 р. у зв'язку з організацією радгоспу імені ХІУ роковин Жовтня. Його описова першоназва "Селище четвертого відділення радгоспу "ХІУ роковини Жовтня" замінена сучасною шляхом перейменування (назва радгоспу збережена у новому найменуванні): Жовтнєве (АТП-УРСР, 1946); 4. с., Первом., Степк. Поселення засноване в 1838 р. поміщ.Гамільтоновим (МОЗ-ХГ, 1883), а отже, першоназва д.Гамільтоновс (ВСПХГ, 1844; АС-2, 1850) чи х.Гамільтона (ВТКХГ, 1855, р.28, л.9) відантропонімна. Пізніше землі придбав поміщик Щубович, що зумовило утворення паралельної назви: "Гамільтоновка х. и Щубовича эк." (СНМХГ, 1896). Сучасна назва утворена в 1945 р., при цьому назву господарської одиниці ("радгосп імені ХХУ річниці Жовтня"), перший відділок якого розташований у с.Гамільтоновому, перенесено на село у скороченій формі: "Двадцять п'ятого Жовтня". У 1968 р. назва спрощена (АТП-УРСР, 1968).

Журівка, -и; с., Берез., Дмитр. Засноване наприкінці ХІХ ст., розташоване на р.Сосиці при с.Коровва. Назва відантропонімна, раніше виступала паралельною: "Коровва-Поселок (Журавка, Журавського д." (СНМХГ, 1896), "д.Коровевский поселок (Журовка)" (ООДА, ф.599, оп.І, спр.433, 1920 р.), Журівка (АТП-УРСР, 1946).

Запоріжжя, -я; місц. Хутір чи Футір, -а; селище, Первом. Кумар. Засноване в 1929 р. переселенцями із Запорізької обл., назва села перенесена.

Захарівка, -и; с., Влад., Іван. Засноване в 1911 р. переселенцями з північних районів України. Назва поселення відантропонімна. Присвоєно (1968 р.) с. Олексіївку, назва якого виступає мікротопонімом.

Звенигородка, -и; с., Весел., Весел. Засноване в другому десятиріччі XIX ст. Назва відантропонімна: "д. Звенигородка, помещ. Звенигородской" (ВСПХГ, 1844), також: Звенигородка (ТХХГ, 1820; АС-2, 1850; СНМХГ, 1896 та ін.). Приєднано (1968 р.) с. Волошки, найменування якого виступає назвою кутка.

Зелене, -ого; І. с., Весел., Кудр. Поселення засноване у 1798 р. (МОЗ-ХГ, 1883). Його персоназва "хут. Сиротинського" (ТХХГ, 1820) відантропонімна, використовувалася до 40-х р. XIX ст., до часу організації дрібних хуторів, для називання яких бралася існуюча назва: "Сиротинка, дв.6", "Сиротинские, дв.12", "Сиротинский, дв.2" (АС-2, 1850), а також: "х. Сиротинка", "х. Сиротинское (Фрица)", "х. Сиротинка (Немецький)" (ВТХХГ, 1855, р.29, л.9). З 1922 р. "х. Сиротинский (Фрица)" називається Старосирітським (з використанням розрізняльного члена та заміною твірного слова на базі подібності звукового складу й семантичної близькості їх). У 1960 р. утворена сучасна відапелятивна назва (АТП-МО, 1960); 2. с., Мик., Комс. Засноване в 1914 р. групою болгар-переселенців з Тернівки (Мовтневий р-н), які називали поселення Зеленим (навколо багато зелені). Водночас використовувалася відетнонімна назва "Зелений (Болгарский), хут., жит.160" (НПМО, 1926). Паралельна назва втратилася, а офіційне найменування змінило форму відповідно до зміни номенклатурної одиниці: Зелений х. - Зелене с.

Зелений Гай, -ого Гай; І. с., Доман., Зеленояр. Засноване в 1924 р. Його назва - топонімізоване словосполучення з географічним терміном (поблизу був гай помістя Кузнецова); 2. с., Мик., Ульян. Засноване в 1914 р., дозаявлене (1923 р.) переселенцями з Вінниччини. Його персоназва - топонімізоване словосполучення: Зелений Гай (НПМО, 1926) була калькованою (нім. Грюнвальд) у зв'язку з організацією Карл-Лібанхтського району, в 1945 р. відновлена (АТП-УРСР, 1946).

Зелений Яр, -ого Яр; І. с., Доман., Зеленояр. Засноване в XIX ст. Перша назва відантропонімна: "дер. Карловка колегського асоціації Карла Іванова сына Роде" (ВАН, 1795); "Карловка (КВН, 1795; ТХХГ, 1820 та ін.), є місцевою назвою села. Сучасна назва вживається після перейменування (1946 р.), є топонімізованим словосполученням з географічним терміном; 2. селище, Мик., Петр. Організоване в 1932 р. як "Селище центральної садиби радгоспу "П'ятирічка", описова назва якого замінена (1946 р.) сучасною (утворення її аналогічне 1).

1850). Сучасна назва відповідає ерсоназві, що утворена від імені землевласника, від його прізвища утворилася паралельна назва Павлівка (вдавалася з розрізнявальним членом – мада). Паралельна назва втратилася; 4. с., Доман., Лід. Організоване в 1909 р. Його найменування відантропоніме: "хут.Івана Сячкаренка" (СНМ-ХГ, 1912); 5. с., Доман., Шас. Засноване близько 1880 р., дозаяднене в 1923 р. переселенцями в Вінниччина. Назва відантропонімна: "Івановка (Вендеровского, Федоровка), д." (СНМХГ, 1896), Івановка (ООДА, ф.599, оп.І, спр.433, 1920), Іванівка (АТП-УРСР, 1946); 6. селище, Кривооз., В-Мечет. Організоване на місці безіменного хутора (1908 р.), дозаяднене в 1923 р. переселенцями з Довгої Пристні, Первотайська й ближніх сіл. Сучасна назва відантропонімна, утворена від імені організатора переселення (анк.); 7. с., Мик., Нечаян. Засноване до 1795 р. Назва відантропонімна: "дер.Івановка порутчика Степана Феоділова сына Іванова" (ВАН, 1795). Після Жовтневої революції було утворено складну назву: Новоіванівка (НПМО, 1926), що пояснювалося адміністративною будовою краю (в межах Варварівського району була ще Іванівка, нині Очаківського району). Персоназва відновлена (АТП-УРСР, 1946); 8. с., Очак., Куцур. Засноване до 1820 р.: Івановка (ТКХГ, 1820). Оскільки поселення розташоване на бал.Воловій, офіційна відантропонімна назва супроводжувалася паралельною (словосполученням "географічний термін і його назва"): Івановка (Воловая балка) (ВТКХГ, 1855, р.30, л.10; СНМХГ, 1896), "Івановка (Волова балка)" (НПМО, 1926). Назви Волова балка, Волова, Волове виступають як місцеві; 9. селище, Первом., Ром.-Балк. Засноване в 1812 р. переселеними поміщиком Івановим (персоназва відантропонімна) селянами з Полтавщини (на безіменній балці поблизу острова Корабельного на р.Південний Буг), див.МОЗ-ХГ, 1883. Ці обставини зумовили вживання уточнюючої паралельної назви, яка виступає й досі як місцева: "Івановка (Карабильна)" (ТКХГ, 1820), "д.Івановка (Корабельна)" (ВСПХГ, 1844; АС-2, 1850), "Івановка (Корабельная), д.; бал.Корабельная" (СНМХГ, 1896), "Іванівка (Корабельна)" (Покр., 1926), Іванівка (АТП-УРСР, 1946 та ін.).

Іваново-Федорівка, -и; місц.Федорівка – с., Доман., Олександр. Засноване в 1925 р. переселенцями з ближніх сіл Ананьївського повіту. Назва утворена від імен першопоселенців Івана Хоміцького та Федора Прушака (анк.).

Іжицьке, -ого; раніше Іжицьке (див.АТП-УРСР, 1969 та попередні) – с., Очак., Рівн. Засноване на пустоті М.Комбурлія (ВАН, 1795) в перші роки XIX ст.: Комбурліевка (КХГ, 1809), Комбурлевка (ТКХГ, 1820), Комбурлевка (ХГ, 1835). В 1840-х р. з'явилася також відантропонімна паралельна назва: "Комбурлевка, Ижичкая тож" (АС-4, 1850), порівн.: "Комбурлевка, Николаевка, Пикуш тож" (там же), "Комбурлевка-Ижичкая" (ВТКХГ, 1855, р.30, л.10). Наведені фіксації цієї назви псевдоправильні: серед землевласників цього району свідчитьсся Гижицький чи Гижиць-

ий (ХОДА, ф.14, оп.1, спр.305, л.10-11 за 1792 р.); також: Гижицко-го (9 поселень), Гижицков (2 поселення), Гижицкой, але жодного разу не зустрічається Ижицков (див.СНМХГ, 1896). Після Жовтневої революції виникла персоназва: Камбурлеевка (МОДА, ф.Р-985, оп.1, спр.985, 1920 р.; НПОМО, 1926).З 1946 р. офіційною виступає спотворена паралель-на Гижицьке (АТП-УРСР, 1947; АТП-МО, 1968) та Гижицьке (АТП-УРСР, 1972); персоназва є місцевим найменуванням.

Йозефівка, -и; І. с., Влад., Гулян. Засноване на початку XIX ст. Йозефом Змиградським (ВСПХГ, 1844), який переселив сідли польських се-дин. Ці обставини зумовили виникнення відантропонімною і відетнонімною (архаїчною) назви: Йозефполь (ТКХГ, 1820; ХГ, 1835), "Йозефполь, Ляхови ток" (АС-2, 1850), "Йозеф-Поле (Малая Ляхова), д." (СНМХГ, 1896), Йозефполь (ООДА, ф.599, оп.1, спр.433, 1920 р.). У ролі офіційної закрі-пилася відантропонімна персоназва, що була перекладена (1932 р.) і пе-реоформлена шляхом заміни псевдодавнього елемента -поль ойконічним су-фіксом -івк(а). Місцевими виступають давні назви Ляхова і Йозефпіль; 2.селище,Кривооз., В.-Мечет. Засноване в 1908 р., проте тут існував безіменний хутір ще в середині XIX ст. (ВТКХГ, 1855, р.27, л.9). Су-часна назва сформувалася в 1930-х р. як відантропонімна, увічнювальна.

Казаринське, -ого; с., Доман., Доман. Засноване наприкінці XIX ст. на місці ліквідованого в 1857 р. села Брошкового, що існувало з 1803 р. і було засноване на пустоші Брошковського (ВАН, 1795). Наприкінці 1830-х р. с.Брошкове придбане поміщиками Казариновими (ВСПХГ, 1844), з прізвищем яких пов'язується сучасне відантропонічне найменування: "Николаев (Казаринов) х. при с.Лидиевке" (СНМХГ, 1896), переоформлене суфіксально: Казаринське (АТП-УРСР, 1946).

Калабатине, -ого; місц.Калабатино, -а; с., Берез., Кім. Засно-ване наприкінці XIX ст. Назва села утворена від прізвища апелитивного походження (калабатина - топке місце, калюжа), дооформлена узгодженням з номенклатурною назвою: "Калабатин х." (СНМХГ, 1896; ООДА, ф.599, оп.1, спр.433, 1920) - с.Калабатине (АТП-УРСР, 1946).

Калинівка, -и; І. с., Весел., Луо'ян. Сучасний населений пункт заснований у 1890-х р. як приют з корчмою, закладений в 1923-1924 р. переселенцями із с.Веселинового та з Вінниччини. Персоназва була відант-ропонімною: "Митрофановка (Кричунова, Приют) х." (СНМХГ, 1896), замі-нена сучасною відапелитивною: балка Суха, що знаходилась поблизу, бу-ла заросла калиною; 2. с., Доман., Богд. (місц.Каліновка, Калініна). Організоване в 1910 р. і закладене в 1921-1923 р. членами комуни іме-ні К.Маркса - переселенцями із с.Богданівки (НПОМО, 1926). Персоназва поселення відантропонімна, увічнювальна, зберігається в усномовному обігу. Офіційно найменування (невдало утворене) підведене під поширену на Україні модель відапелитивного типу: Калинівка (краще б Калінінка)> Калинівка (від калина).

Кам"яна Балка, -ої Балки; 1. с., Мик., Кир"як. Засноване наприкінці ХУШ ст. (ХОДА, ф.14, оп.1, спр.305), залюднене частково переселенцями з Крюківського повіту, що зумовило вживання паралельного найменування Крюківка. Офіційна назва в топонімізованім словосполученням "географічний термін і його назва" (поселення на балці Кам"яній - о.Кам"яна Балка): Каменна (КХГ, 1809), "Камен.Балка" (ТКХГ, 1820), Каменная балка (ХГ, 1835), "Каменная Балка-Крюковка" (ВТКХГ, 1855, р.29 л.10; НПОМО, 1926); 2. с., Первом., Кам"янобал. (місц.Камінна Балка), Засноване в 1 половині ХУШ ст. (ІМС-МО, 702), хоч матеріальні рештки, сліди військових сутичок свідчать про існування тут більш раннього поселення. Назва поселення в ойконімізованім словосполученням типу "географічний термін і його назва" (в даному випадку фізіографічна): Камен.Балка (ПМК, 1799), Каменная балка (КВН, 1795; ВАВН, 1795, КЧНГ, 1798 та ін.).

Кам"яний Міст, -бо Мосту; і.селище, Первом., Кам"яномост. (місц. Камінний Міст). Засноване в середині ХІХ ст. у зв'язку з будівництвом залізниці. Назва (відапелятивне ойконімізоване словосполучення з географічним терміном) перенесена (див.нижче); 2. с., Первом., Кінецьп. (місц.Камінний Міст), засноване в 2 половині ХІХ ст., хоч, як свідчать матеріальні рештки, на його місці існували раніші поселення. Персоназва Кам"янка (рос.Каменка) утворена від апелятивної твірної основи (камінь), дооформлена за топонімічною моделлю, овідчитися з кінця ХУШ ст.: "д.Каменка" (ВАВН, 1795; ПМК, 1799; КЧНГ, 1798). Сучасна назва утворилася після побудови через кам"янисте дно Кодими мосту між передмістями Кінецьполя і Кам"янкою; вживається в початку ХІХ ст.: Каменной мост (КХГ, 1809; ТКХГ, 1820; СНМХГ, 1896 та ін.); вона є топонімізованим словосполученням з географічним терміном.

Кам"янка, -и; с., Очак., Кам. Виникло після залюднення українцями й росіянами "татарського аула в урочищі Ханчакрак" (Рапорт полковника Ф.Покотила, 1753) після 1791 р. Назва поселення дублювала назву балки, фіксується в кількох модифікаціях: Янчакрак (КІРІ, 1783), "деревня (у развалинах) Янчокрак на бал.Янчокрак" (Опис де Волава), Янчокрак (ПМК, 1799 та ін.), Янчекрак (ІПКО, 1795), Ян Чокрак (ККН, 1790), "Янчекрак (Янчокрак)" (СНМХГ, 1896; НПОМО, 1926), використовується в уоновних варіантах як місцева назва. Сучасна відапелятивна назва встановлена перейменуванням (АТП-УРСР, 1946).

Капітанка, -и; місц.Капітанівка - с., Влад., Гулян. Засноване на межі ХУШ-ХІХ ст. Персоназва Улянівка відантропонімна: Ульяновка (КХГ, 1809), використовувалася в ролі уточнюючого члена, досі вживається як неофіційна паралельна назва (Ульянівка). Пізніша зміна офіційної назви зумовилася тим, що поселення придбав капітан Сидорович (ВСПХГ, 1844). Нова назва відапелятивна, творилася за допомогою суфікса -івк(а) чи -ськ(а): Капитановка (ТКХГ, 1820), "д.Капитанская (Ульяновка)" (ВСПХГ,

1844), Ульяновка-Капитановка (ВТКХГ, 1855, р.28, л.9), "Капитановка (Ульяновка) д." (СНМХГ, 1896). Сучасна назва використовує давню семантичну основу, переоформлена суфікально (АТП-УРСР, 1946).

Кателіне, -ого; Кателіне (АТП-МО, 1960), Кателіне (АТП-УРСР, 1946); с., Очак., Парут. На початку XIX ст. (очевидно, до 1840-х р.) на пустолі Ф.Є.Секретарева (ВАН, 1795) поміщик Кателін, що вже з'єднав деякими поселеннями (ВСПХГ, 1844), організував хутір, названий його прізвищем: х.Кателін (ВТКХГ, 1855, р.30, л.10), Кателіна (МОДА, ф.р-985, оп.1, спр.985, 1920), "Кателіно, хут., жит. ЗІЗ, укр." (НПМО, 1926). Таким чином, сучасна назва села відантропонімна, її вживані форми псевдоправильні.

Катеринівка, -и; І. с., Весел., Катер. Засноване в 1817 р. (ІМС-МО, 306), засвідчується у формі Катериненталь (АС-4, 1850; СНМХГ, 1896 та ін.), що є складною назвою, сформованою на німецькій мовній основі (долина Катерини). Сучасне найменування встановлене калькуванням в процесі перейменування (АТП-УРСР, 1946).

Катеринка, -и; місц.Катеринівка - с., Первом., Кам"яномост. Існує з 1778 р. (ХОДА, ф.14, оп.1, спр.51). Персоназва Катериновка (КХГ, 1809; ХГ, 1835 та ін.), "Катериновка помещ. Петра Бакунина" (ВСПХГ, 1844) відантропонімна, утворена, очевидно, від імені дружини Бакуніна (інше своє село поміщик назвав Петрівкою). Сучасна назва деформована, встановлена перейменуванням (АТП-УРСР, 1946).

Катганівка, -и; с., Доман., Доман. Засноване в 1840-х р. Його персоназва утворена від прізвища землевласника, пізніша - за його рангом: Едлерова (ВТКХГ, 1855, р.28, л.9), "Майорское (Ново-Майорское, Едлеровка) д." (СНМХГ, 1896). У роки Радянської влади закріпилася вторинна назва: х.Майорський (АТП-УРСР, 1946), що замінене в 1957 р. сучасним відапелятивним найменуванням, але персоназва зберігається як місцева назва.

Києво-Олександрівське, -ого; місц.Києво-Олександрівка, Київка; с., Весел., Ставок. Організоване в 1923 р. переселенцями з Київщини. Двочленна назва утворилася в результаті поєднання персоназви Олександрівка та розрізнявального слова Київська: Києво-Александровка (НПМО, 1926), Київ-Олександрівський (АТП-УРСР, 1946), с.Києво-Олександрівське (АТП-УРСР, 1969).

Кир"яківка, -и; с., Мик., Кир"як. Засноване на початку XIX ст.: наприкінці XVIII ст. тут свідчить "пустощі майора Михайла Михайлова сына Кириякова" (ВАН, 1795; КВН, 1795). Назва відантропонімна, фіксується з 1820-х р. у формах: Кирьяковка (ККПР, 1824; ХГ, 1835; ВТКХГ, 1855, р.29, л.10), Кириаковка (СНМХГ, 1896), Кирьяковка (НПМО, 1926), Кір"яківка (АТП-УРСР, 1946), нарешті: Кир"яківка (АТП-УРСР, 1969), що передає місцеву вимову назви.

Кімівка -и; місц.Кімовка - с., Берез., Кім. Засноване в 1934 р.; назва утворена від абрєвіатурної назви Комуністичного Інтернаціоналу Молоді (ІМС-МО, 226) за допомогою суфікса: Кімовка (АТП-УРСР, 1946), Кімівка (АТП-УРСР, 1969).

Кінецьпіль, -я; місц.Конецполь - с., Первом., Кінецьп. Засноване не пізніше початку ХУІ ст., фіксується Бопланом у 1634 р. Його назва часто пояснюється топонімізацією відапелятивного словосполучення "кінець поля" чи "кінець Польщі" (з усиченням другого члена), адже пізніше йшли володіння татарської орди (анк.). Насправді назва відантропонімна і пов'язана з прізвищем Стаїслава Конєцпольського (*Koniec-polski*) - польського магната, який мав численні маєтки на Брацлавщині. З його ініціативи й було збудовано Г.-Л.де Бопланом фортецю на кордоні з ордою. Дооформлення (фонетичне й графічне) назви за аналогією створило псевдоправильний варіант ІІ, що зустрічався в документах і раніше: Конєцпол (КВН, 1795), Конєцполь (К-42, 1792; ВАН, 1795), навіть Конєцполе (ККН, 1790), Канисполь (ПМК, 1799). Поселення мало паралельну назву Поноровка (також відантропонімна - від прізвища управителя кн.Любомирського), яка зрідка вживалася, однак не закріпилася: "Конецполь (іначе Поноровка), мест.владельч." (Симашк.).

Кірове, -ого; місц.Кірово, -а, с., Мик., В.-Корен. Поселення в відгідронімній назвою засноване в 1876 р. (МОЗ-ХГ, 1883): "Волчий х.; бал.Волчъя" (СНМХГ, 1896), "х.Дубинки, х.Жайворонка, х.Пономаренка мають спільну назву Вовчий Яр" (НПМО, 1926), "Вовчий Яр - ргп ім.Кірова" (КМО, 1945). Сучасна увічнювальна назва встановлена за найменуванням радгоспу (АТП-УРСР, 1946).

Клімівка, -и; місц.Клімівка - селище, Кривооз., Багач. Засноване в 1840-х р. Його назва відантропонімна; Климовського (ВСПХГ, 1844) і "сл.Климовка" (ВТКХГ, 1855, р.27, л.9).

Коблеве, -ого; місц.Коблево, -а; с., Берез., Кобл. Засноване поряд з ранішим Троїцьким (в середині ХУІІІ ст.) після 1792 р., коли визначилася ділянка землі Х.О.Кобле (ХОДА, ф.14, оп.1, спр.51). До 1795 р. тут ще свідчиться "пустош пример-майора Фомы Александрова сына Кобле" (ВАН, 1795), пізніше: Тоблевка (помилк.) (ПМК, 1799), Коблевка (КЧНГ, 1798; КХГ, 1809; ТКХГ, 1820 та ін.). Назва, отже, відантропонімна. Поряд існувала заснована раніше поштова станція і поселення Троїцьке (назва утворена за культовим святом), що на детальних картах і в документах свідчиться паралельно з Коблевим (КЧНГ, 1798; КХГ, 1809; ХГ, 1835 та ін.). У 1850-х р. поселення злилися (після масових переселень з північних областей Росії), після чого назви їх вживаються паралельно, хоч деяка перевага надається ранішій назві. Цьому, очевидно, сприяла офіційна традиція називати за наявністю в селі церкви і пошти: "Троицкое (Коблево, Тилигул) с." (СНМХГ, 1896). Думка, що "Коблеве (до 1850 року - Троїцьке)" (ІМС-МО, 227), неточна.

Ковалівка, -и; І. с., Влад., Н.-Павл. Населений пункт організувався в 1923 р. на базі х.Матковського, заснованого у 1887 р. (СНМХГ, 1896). Сучасна назва вторинна, перенесена; 2.с., Мик., Ковал. (місц. Ковальówka). Засноване не пізніше середини ХУІІІ ст., коли на березі Південного Бугу поселилися 36 родів козаків (Опис де Волана). Назва свідчиться у двох варіантах: Ковалевка (ІКОЗ, 1791; ПМК, 1799 та ін.) і Ковыловка (КЧНГ, 1798). Напевне, порівн. остання фіксація, вторинна, з'явилася в результаті пристосування до віднапелативноі, яка характеризує рослинність степу навколо села. Первинна назва за своєю словотворчою моделлю відантропонімна. Поселення має паралельні неофіційні найменування: Ткачівка (Качівка) та Авдотіївка, що пояснюються поширенням відантропонімноі назви приєднаного до Ковалівки х.Авдотіївки чи Ткачівки на все село. Хутір заснований на початку ХІХ ст., влився в село не на початку ХІХ ст. (ІМС-МО, 542), а в 1860-х р.: "3592. Авдотьевка (Ткачевка) д." і "3599. Ковалевка м." (СНМХГ, 1896), "Ковалевка, село, жит. 2311" і "Авдотьевка (Ткачевка), дер., жит. 549, до Ковалевки 3 км" (НПМО, 1926), с.Ковалівка і х.Авдотіївка (АТП-УРСР, 1946), с.Ковалівка і х.Авдотіївка (АТП-МО, 1960), с.Ковалівка (АТП-УРСР, 1969).

Ковдри, Ковдр; с., Влад., Н.-Павл. Засноване в 1849 р. (МОЗ-ХГ, 1883). Його першоназва Корбе відантропонімна: х.Корбе (ВТКХГ, 1855, р. 28, л. 9), зустрічається й пізніше в ролі паралельного найменування. Назва асимільована під впливом молдавського слова кодри - дрімучий ліс; можливо також, що хутір став власністю Кодра чи Кудра (в поселенні жили чабани-молдавани): "Кодры (Кудры, Кербов) х". (СНМХГ, 1896). У роки Радянської влади відбулося вторинне пристосування двох планів: Кадри (Карта землекористувань Миколаївської області, 1949) і Ковдри (АТП-УРСР, 1946; АТП-УРСР, 1969 та ін.).

Козирка, -и; с., Очак., Козир. Вважається, що сучасне село засноване в ІІ половині ХУІІІ ст. (ІМС-МО, 652), але на детальному плані і в описі кінця ХУІІІ ст. свідчиться "лустош вице-адмирала и кавалера Федора Федорова сына Ушакова" (ВАНН, 1795; КВН, 1795). На цьому ж плані фіксуються гідроніми "Дерклея", "ниж.Дерклея"; на генеральній карті Очаківського степу (до 1786 р.) відповідно: Ниж.Дерекля, Дерекля, Верх. Дерекля і безіменне поселення у гирлі Верхньої Дереклеї (назва не наведена); пізніше "ов.сред.Дерекля", "ов.бол.Дерекля", "ов.мал.Дерекля" (КЧНГ, 1798), але поселення між Коренихою й Ільїнським не фіксуються. Нарешті, на військово-топографічних картах з'являються назви: х.Фонтан (нині с.Радсад) на Вер.Дереклеї, Богданівка чи Дерекла (нині с.Новобогданівка) на Середній Дереклеї; Касарска на "бол.Дереклее" (ТКХГ, 1820). Пізніше вони відповідно називаються: м.Дерекля, Дерекля, Козырская (ХГ, 1835), ще пізніше: "х.Фонтан" в яру Вонючому, "Богдановка (Бол.Дирекля)" на бол.Богданівці; "Мал.Дерекля (Козырка, Манганари)" на б.Мал.Дереклеї (ВТКХГ, 1855, р. 30, л. 10). Таким чином, су-

часне поселення розвинулося у гірлі Малої Дереклеї, назва якої в XIX ст. виступала головною і серед назв поселення. Назва села пов'язується з наведеними вище Касарка і Козырская, що опіввідносяться з ранішою назвою коси на лимані та її графічним позначенням: к.Ожарска (ПОП, 1795; КЧНГ, 1798 та ін.) > кожарска (не зафіксовано) > козарска, пізніше за аналогією до козир, кова (недалеко було о.Козе) > Козирка. В кінці XIX ст. існували поряд "3450.Малая Дереклея д." "3451.Малая Козырка х. при д.Дереклее", "3437.Большая Козырка х. при д.Малой Дереклее" (СНМХГ, 1896). Після Жовтневої революції всі поселення злилися в одне село; було використано давню назву; порівн.: "д.Козырка" і "х. Малая Дыркля" (МОДА, ф.Р-985, оп.І, опр.985, 1920) – "Козырка, дер. жит.669" (НПМО, 1926).

Козубівка, -и; с., Доман., Козуб. Засноване в 1778 р. (ХОДА, ф.І4, оп.І, спр.51). Персоназва Молдавка відетнонімна: початково сиди були поселені молдаване-чабани. Дозаселене в кінці XVIII ст. переселенцями з Вітебської губернії та о.Кантакузіаки в 1840 р. Свідчитьсся в одній формі більшістю джерел (КЧНГ, 1798; ПМК, 1799; ТКХГ, 1820; ВСПХГ, 1844; СНМХГ, 1896; ООДА, ф.599, оп.І, спр.433, 1920). Персоназва використовується як місцева назва. Сучасна назва встановлена після перейменування (1946 р.), дублює відантропоніму назву балки.

Коломівка, -и; Коломівське (АТП-УРСР, 1946), Коломівка (ІМС-МО, 672); с., Первом., Крим. Засноване в 1908 р. як х.Коломійцева (СНМХГ, 1912), який раніше мав землеволодіння в Єлисаветградському повіті (див. № 2872, 2883 у СНМХГ, 1896). Персоназва його відантропонімна, дооформлена. Спостерігається тенденція до підміни твірної основи за аналогією до назви Коломия.

Колосівка, -и; с., Весел., Кудр. Виникло на початку XIX ст. Його назва відантропонімна (за прізвиськом землевласника). Оскільки поблизу існувало однойменне село, назва ускладнилася розрізнювальним членом: "Бол.Колосовка" (ВТКХГ, 1855, р.29, л.9), що вживався факультативно аж до перейменування Малої Колосівки на Бондарівку (див.): "Колосовка (Большая Колосовка, Балдыцкая) д." (СНМХГ, 1896 та ін.). Приєднано (1968 р.) х.Кавказ (назва за балком), найменування якого виступає назвою кутка.

Комісарівка, -и; с., Берез., Дмитр. Засноване в 1846 р. переселенцями з Одещини (МОЗ-ХГ, 1883). Його персоназва Казенне відапалитивна, відбиває характер заселення і мотивується ним. Пізніше сиди прибули переселенці із с.Андрієво-Зориного. Назва замінилася на початку 1850-х р. відантропонімною, утвореною від прізвиська землевласника-землеміра М.О.Комісаренка (ООДА, ф.І, оп.193, спр.104, 1850); Комиссаровка (ВТКХГ 1855, р.30, л.9; СНМХГ, 1896), х.Комисаренка (МОДА, ф.Р-985, оп.І, спр.985, 1920).

Комсомольське, -ого; оелище, Мик., Комс. Засноване на початку XX ст. поміщиком Бернадським, що мав кілька поселень в Ананійівському

повіті (див. № 1409, 1518, 1713, 3973 у СМХТ, 1896). Персоназва відантропонімна: Бернадський (СМХТ, 1912), Бернадський (Новицький), хут. (НПМО, 1926). У 1930-1940-х р. поселення має описову назву: "Селище зернорадгоспу "Нечаянський", яка замінена (АТП-УРСР, 1946) сучасною ідеологічною назвою.

Копані, -ів; с., Доман., Царед. Засноване в 30-х р. XIX ст.: "х. Кринички, помещ. Павловского" (ВСПХТ, 1844), х.Копаны (ВТКХТ, 1855, р.28, л.9). Назва поселення відапелятивна: поселення розташоване на балці з численними криницями (копанками): "Копани х.; колодці; дв.30; жит.175" (СМХТ, 1896 та ін.).

Копи, Коп; с., Доман., Волод. Засноване наприкінці XIX ст. Його назва відапелятивна множинна: копа-копи; порівн.рос. "Копицы х." (СМХТ, 1896).

Королівське, -ого; місц.Королево - с., Мик., Кривобалк. Свідчитьсся з кінця XIX ст. як "Королевка х." (СМХТ, 1896). Назва відапелятивна змінювалася з словотворчого погляду: "посел.Королевокий" (МОДА, ф.Р-985, оп.І, спр.985, 1920), "Королево (Марков) хут., жит.142" (НПМО, 1926), х.Королівський (АТП-УРСР, 1946), с.Королівське (АТП-МО, 1960).

Корчине, -ого; с., Мик., Ольш. Засноване на балці Корчиній у 1840 р. Його назва відгідронімна, пізніше скорочена: "х.Корчинский" (ВТКХТ, 1855, р.29, л.10), "Корчинский х."; бал.Корчинская" (СМХТ, 1896), "Корчинский хут., жит.575" (НПМО, 1926), Корчине (АТП-УРСР, 1946).

Котівське, -ого; місц.Котівського, імені Котівського; с., Доман., Олександр. Організоване в 1925 р. переселенцями з Ананівського району на Одещині. Назва відантропонімна, увічнює героя громадянської війни Г.І.Котовського.

Кошове, -ого; місц.Коштово - с., Доман., Зеленояр. Засноване в 1883 р. орендарями Верескулом і Коштом на землях Мартиновського, що мав свою садибу в Ахмечеті. Цим мотивуються його назви: "Кошта (Ахмечетский) х." (СМХТ, 1896), одна з яких (Кошта) відантропонімна, а друга, що виступав уточнюючою (Ахмечетський), вторинна, відойконімна. Пізніше відбулися морфолого-словотворчі зміни: Кошта > хут.Коштів > с.Коштів > с.Кошове.

Красне, -ого; с., Берез., Васил. Наприкінці ХХІІІ ст. тут організована поштова станція, або, як її позначали, "Почта" (КЧНГ, 1798). Пізніше поміщик Тарнавський збудував трактир і кінну станцію (з червоної черди, з червоним дахом; це зумовило появу нової назви - ойконімізованого словосполучення): "ст.Красной Трактир" (КХТ, 1809), яка спросталася: Красное (ТКХТ, 1820) і дооформилася: Красная (ВТКХТ, 1855, р.30, л.10). У 1870 р. поблизу поштової станції німці-колоністи організували поселення, використавши існуючу назву: "Красное нем.кол." (СМХТ, 1896), а поштова станція почала називатися за назвою річки:

"Сосицкая (Красный Трактир), почтовое отделение и казенн. конно-почт. ст." (там же). В українських довідниках назва не перекладена, але переформована фонетично і синтаксично.

Красненьке, -ого; с., Кривооз., Кур.-Лоз. Засноване наприкінці ХУІІІ ст.; його назва перенесена, доформлена з метою протиставлення назві поселення на Вінниччині (Красне), звідки переселилися мешканці: Красненька (КЧНГ, 1798; ПМК, 1799), Красненькое (ВТКХГ, 1855, р.27, л.9).

Краснівка, -и; місц.Красновка - с.,Врад., Кр.-Піл. Засноване в 1928 р. переселенцями із с.Краснополя і Поділля. Назва похідна, утворена від основи перенесеної назви за поширеною відантропонімною моделлю (красне поле > Краснопіл > Краснівка).

Краснопілля, -я; с., Берез., Анат. Засноване в 1862 р. німцями-колоністами. Персоназва села Блуменфельд перекладена (сучасне найменування), використовується в ролі неофіційної паралельної назви. Приєднано (1968 р.) ослище Беразанське і села Новокир"яківку та Руські хутори, назви яких виступають назвами кутків та в похідних утвореннях.

Краснопіл, -я; с., Влад., Кр.-Піл. Засноване до 1795 р.: по-перше, серед землевласників, які сплачували податок в 1782 р. (ХОДА, ф.14, оп.1, спр.88) числиться І.В.Коленда; по-друге, у відомостях за 1795 р. (дані, без сумніву, збиралися раніше, є запис: "дер.Краснополь шляхтича Івана Варфоломеева сына Коленды" (ВАН, 1795). Поселення довгий час мало дві назви, що чергувалися: крім наведеної вище, див.: Колендово (КЧНГ, 1798), Краснополь (ПМК, 1799; ХГ, 1835), або вживалися паралельно: Календово-Краснополь (ТКХГ, 1820), "д.Колендово (Краснополь)" (ВСПХГ, 1844), Краснополь-Колевдово (ВТКХГ, 1855, р.28, л.9), "Краснополь (Колендово, Большое Колендово) с." (СНМХГ, 1896). У радянських довідниках закріпилася форма Краснополь (ООДА, ф.599, оп.1, спр.433, 1920), яка є складною назвою, утвореною від сполучення красне (гарне) поле. Неофіційна паралельна назва, що вживається у псевдоправильних формах (Калєвдово, Калєвди, Колєвдове і под.) є відантропонімною.

Приєднано (1968 р.) с.Велику Чайківку, відантропонімна назва якої виступає для називання кутка та в похідних утвореннях. Самостійно існувало це село з кінця ХУІІІ ст.: Чайковское (КЧНГ, 1798), Чайковка (КХГ, 1809), Большая Чайковка (ВТКХГ, 1855, р.28, л.9).

Кременівка, -и; с.,Весел., Весел. Засноване в перші роки ХІХ ст. Персоназва Махново відантропонімна: "сл.Махнова" (ТКХГ, 1820), "д.Махнова помещ.Махна" (ВСПХГ, 1844). У 1851 р. село стало власністю Якова Чернова, що відбилося на назві: "Яковлево (Махновка)" (ВТКХГ, 1855, р.29, л.9), "Махновка (Яковлевка, Чернова) д." (СНМХГ, 1896), але: х.Махновка (ООДА, ф.599, оп.1, спр.433, 1920). Сучасна назва встановлена перейменуванням (АТП-УРСР, 1946) не без впливу назви однойменної балки. Раніша назва виступає як місцева: Махново (махновець, махновці).

Приєднано (1968 р.) села Бутаївку та Ольківку, відантропонімі назви яких виступають назвами кутків, господарств та в похідних утвореннях. Крива Балка, -бі Балки; с., Мик., Кривобал. Засноване в роки хуторизації (до 1912 р.) наймитами, що осіли на господарстві Рено: "х.Реновка" (МОДА, ф.Р-985, оп.І, спр.985, 1920). У 1922 р. на базі поміщицької садиби організувалася агрономічна школа, а поселення здобуло назву "Агрошкола (Рено, хут., жит.96, укр.)" (НПМО, 1926), з 1931 р.: "Селище радгоспу "14-ї роковини Жовтня" (АТП-УРСР, 1946), описова назва якої замінена сучасною, яка є ойконімізованим словосполученням "географічний термін і його назва" (тепер - балка Мокра). В усному вжитку, крім офіційного, використовуються найменування Рено, Кірова (за назвою колгоспу), а мешканців частіше називають за назвою колгоспу: кіровець, кіровці.

Криве Озеро, -ого Озера; смт., Кривооз., Кривооз. На початку ХУІІ ст. тут існували два населені пункти, що розділялися річкою: обидва вони називалися за найменуванням озера, яке утворювалося старицею р.Кодими і мало викривлені береги. Назва озера, отже, фізіографічна, назва сіл - ойконімізоване словосполучення типу "географічний термін і його назва". Правобережне поселення заселяли українці, воно було під владою ханських каймаканів. Лівобережне - заселяли здебільшого молдаване, а також вихідці з Польщі; було воно власністю кн.Любомирського, розвивалося досить інтенсивно (ІМС-МО, 517-518). Села алилися в один населений пункт після скасування кріпосного права, хоч фактично залишилися роз'єднаними до 1917 р., порівн.: "Криве озеро с 13 семьями" (Опис де Волана), Криве Озеро (КІРІ, 1783), Кривое Озеро (КІНГ, 1782; КІНГ, 1798 та ін.), Красное Озеро - помилк. (К-34, 1798). Порівн. також записи: "74. казенных сел Кривого озера и Луканивки (Сырова тож)" і 77. Село Кривое озеро кн.Любомирского" (ВАНБ, 1795). Приєднано (1968 р.) села Волошине, Гедвилове і Калантирку, назви яких виступають серед мікротопонімів - назв кутків: розм. Волошино, містечко, хирновці, росіяни, афонці, мужики, дяки, тогочичани (від той бік), Калантирка, Гедвилово, плічок тощо.

Кримка, -и; с., Первом., Крим. Засноване в ІІ половині ХУІІІ ст., документи ж, у яких фіксується поселення, відносяться до кінця ХУІІІ ст. (раніших не існує чи не виявлено). Назва відтопонімна, історично аргументована: поселення належало до ханських (кримських) слобід, засноване втікачами-кріпаками й запорожцями: Кримка (КІН, 1782; КІОЗ, 1791 та ін.), Кримка (КІН, 1790; К-42, 1792; К-34, 1798 та ін.). Цікава фіксація Кринка на КІНГ, 1798; вона дає можливість вивести назву від апелятивної топооснови: кринка (криниця) - Кринка, чому сприяє також запис назви через и, а не н, - див. приклади вище, але іншими документами не підкріплюється. Поселення має неофіційну відантропонімну назву Будьоновська, яка зумовлена назвою колгоспу.

Кринички, -йчок; с., Мик., Крич. Засноване в I половині XIX ст. (порівн. "Село засноване у 1878 р." в ІМС-МО, 562): на ТІХТ, 1820, в позначки "кол" (колодязь) і "х". (хутір) поблизу; на ВТКХТ, 1855, р.2, л.10 відповідно: "кол." і "х.Софіївка (Колодези)" на бал.Грушівці. Окремі, першими були назви: відантропонімна Софіївка і відапелятивна (хутір, Колодязь, Колодязі). Сучасна відапелятивна назва синонімічна Ланній (Колодязі), вмотивована: серед колись безводного степу в балці були природні криниці, або копанки. У 1878 р. поселення стало німецькою колонією, перейменоване: Шенфельд (гарне поле), але давня назва не забулася: "Шенфельд (Кринички) нем.кол." (СНМХТ, 1896), "Шенфельд (Кринички), кол., жит.588" (НПМО, 1926) і була відновлена (АТП-УРСР, 1946).

Крута Гора, -бі Горі; с., Доман., Олексан. Засноване в 1841 р. В.Худзинським: "Худзинського, хут." (ВСПХТ, 1844). Відантропонімна назва пооформлювалася: Худзинка (ВТКХТ, 1855, р.28, л.9). Поблизу існували Бурдигева, Пелагіївка, Жеребцова-Паламаренка (див. № 1434, 1473, 1484 в СНМХТ, 1896), які після об'єднання в 1922 р. утворили разом із Худзинкою нове поселення з назвою, яка в ойконімізованім словосполученні "географічний термін і його фізіографічна назва": гора Крута > х.Крута Гора. Псевдоправильна першоназва Худзинка виступає в ролі місцевої, використовується для творення похідних слів.

Крутоярка, -и; селище, Берез., Анат. Організоване в 1928 р. на місці безіменного хутора (ВТКХТ, 1855), що ліквідувався в роки громадянської війни. Багаточленна описова першоназва "Селище п'ятої ділянки Тилигуло-Березанського зернорадгоспу" замінене (АТП-УРСР, 1946) сучасним найменуванням, яке мотивується наявністю крутих ярів на полях радгоспу.

Кубряки, -ів; с., Весел., Кубр. Засноване в 1840-х р. Його першоназва Кубраки відапелятивна (кубрак-бідняк.Грінч.). Пізніша фонетична зміна діалектна, порівн.: "Кубраки хут." (АС-4, 1850), "х.Кубряки" (ВТКХТ, 1855, р.29, л.10), "Кубряки д." (СНМХТ, 1896; АТП-УРСР, 1946).

Кудрявівка, -и; місц.Кудрявцево, -а, Кудрявцевка; с., Весел., Кудр. Поселення засноване в 1910 р. (ІМС-МО, 360). Першоназва Колосівка існувала до 1923 р. У зв'язку з унормуванням назв, що збігалися (Велика Колосівка, Мала Колосівка, Колосівка) та появою переселенців з Олександрійського повіту вона замінене, хоч і досі виступає як місцеве найменування. Сучасна назва відантропонімна, утворена від прізвища землеміра (анк.).

Кузнецове, -ого; місц.Кузніцово, -а; с., Доман., Шасл. Засноване наприкінці ХІІІ ст. (БАН, 1795). Від часу заснування має дві назви: Бакшала і Кузнецове, перша з яких відгідронімна, а друга відантропонімна (від прізвища землевласника); фіксуються чергуючись або паралельно: Кузнецова (ТКХТ, 1820; ХТ, 1835), "д.Кузнецова (Бакшала) помещ.Кузнецова" (ВСПХТ, 1844), "Бакшала-Кузнецова д." (СНМХТ, 1896), Бакшала

ООЛА, ф.599, оп.І, спр.433, 1920). Приєднано (1968 р.) с.Староголов-
ве (місц.Староголов'єво - від прізвища землевласників Головлєвих),
у якому містилася заснована в 1928 р. комуна ім.Карла Маркса. Неофіцій-
на паралельна назва "Комуна Карла Маркса" поширилася на все поселення.

Куйбишевка, -и; с., Ломан., Богд. Організоване в 1926 р. пересе-
ленцями із с.Богданівки та північних районів УРСР. Його назва відант-
ропонімна, увічнювальна.

Кумарі, -ів; місц.Кумари; І. с., Влад., Кумар., Засноване в 1718 р.
(ІМС-МО, 371), фіксується з кінця ХУІІ ст.: Кумарева (ІКЮЗ, 1791; ІКЮО,
1795), Кумарево (ІКГ, 1809; ООЛА, ф.599, оп.І, опр.433, 1920), (ХГ,
1835), Кумарі (ТКХГ, 1820). Відапелятивна назва утворена від тюркської
твірної основи *кут* (пісок), *кутау* (піски), умотивована: село розташо-
ване на піщаному ґрунті; 2. с., Первом., Кумар. (місц. Кумари), що ви-
никло в 1770-х р. на лівому березі р.Кодими проти однойменного села
(див.вище), назву якого дублює: Кумарь (КІРІ, 1783), Кумар (ІКЮЗ, 1791;
КЧНГ, 1798), Кумарі (ТКХГ, 1820; ВТКХГ, 1855, р.27, л.9), Кумарево
(ПМК, 1799), Кумарева (К-42, 1792).

Купріянівка, -и; місц.Пупріяновка, - с., Кривооз., В.-Мечет. Органі-
зоване в 1927 р. переселенцями із с.Великої Мечетні. Його першоназва
Пупріянівка утворена від імені першопоселенця (анк.). У довідниках
АТП замінені літературною формою: Купріянівка (АТП-УРСР, 1946), Купрі-
янівка (АТП-МО, 1960).

Курячі Лози, -их Лоз; с., Кривооз., Кур.-Лоз. Існувало ще в
ХУІІ ст., вперше згадується в 1762 р. у зв'язку з спорудженням тут де-
рев'яної церкви (Симашк.). Назва поселення давня, є ойконімізованим
словосполученням з географічним терміном і його назвою (Лози Курячі).
Залишене поселення вихідцями з Київщини і Поділля, володіли ним різні
землевласники (Любомирський, Шалайський), які перевели сюди переселен-
ців і здійснили деяку забудову. Особливості забудови і заселення від-
биваються в мікротопонімах: Самборський ставок, Німецький ставок; ву-
лиці Колонія (за типом поселення) та Весела (за корчмою); дорога Два-
та Ленія, кутки Адамівка (дублює назву приєданого в 1960 р. села),
Калабура.

Кутузівка, -и; місц.Кутузовка, Кутузи - с., Весел., Кудр. Засно-
ване близько 1870 р. переселенцями з Кодимської волості Одеського по-
віту. Походження першоназви Кутузи пов'язують з прізвищем М.І.Кутузо-
ва (анк.). Вірогідніше, що вона відапелятивна (діал. кутуз - вузол,
речі у вузлі. Фасмер, П). Сучасна офіційна назва пристосована до від-
антропонімної увічнювальної (АТП-УРСР, 1946).

Кутуруб, -а; с., Очак., Кудур. Засноване кріпаками-втікачами в
1756 р. Поширена народна легенда походження назви пог'язує її з пріз-
вищем солдата Кутца, якому імператриця Катерина ІІ вручила карбованця
(руб.). Наявні фіксації дозволяють припускати, що у ХУІІІ ст. землі на-

лежали хану Кючюр-бею, від імені якого утворена назва Кучуроб (ГКОЗ, 1791, л.7) за зразком Дерекли, Чичикли, Башкали тощо. Залюднене поселення дублює назву балки; пізніше назва трансформується: Кучюроб (АС-4, 1850), Куцюроб (ВТКХГ, 1855, р.30, л.10), Куцуруб (СНМ, 1896; МОДА, ф.Р-985, оп.1, спр.985, 1920 та ін.).

Деніне, -ого; місц.Деніно, -а; с., Кривооз., Кривооз. Засноване наприкінці ХУІІІ ст., було власністю Станіслава Підзельковського, від імені якого утворено персоназву Станиславчик (КХГ, 1809; ВТКХГ, 1855, р.27, л.9), "Станиславчик (Недзельковського, Гершуда, Стражица) х." (СНМХГ, 1896). Наприкінці ХІХ ст. в селі мешкали пастухи-молдаване, що зумовило появу паралельної назви Одає (від молд.одає, множ.одей - загін для худоби), яка виступає досі як місцева. У 1924 р. офіційною стала сучасна назва, увічнювальна.

Денінка, -и; с., Берез., Кобл. Засноване в 1926 р. переселенцями в Хмельницької області (анк.); назва відантропонімна, увічнювальна.

Лимани, -ів; с., Берез., Лиман. Засноване на початку ХУІІІ ст. Перша відома назва Казе тюркського походження, відапелятивна (тур.казе - печатка, влада; очевидно, поселення було адміністративним центром). У 1798 р. землевласником став Дерибас О.М., однак назва, пристосована до звичної фауномічної (Коза), існувала до 1945 р.: Казе (ГКПО, 1795; КХГ, 1809; ВТКХГ, 1855, р.30, л.10), Коза (КЧНГ, 1798; ПМК, 1799; СНМХГ, 1896 та ін.), вживається досі як місцева: Коза (козянський; козянин, козяни).

Нова назва відапелятивна, встановлена перейменуванням. Ії вибір умотивований: село розташоване на Березанському лимані поблизу Дніпро-Бузького лиману.

Лиманське, -ого; с., Берез., Матіяс. Це нова відапелятивна назва населеного пункту. Персоназва "хут.Греки" відетнонімна: у ХУІІІ ст. в період іноземної колонізації краю тут поселилися переселенці-греки (МОЗ-ХГ, 1883). У 1920 р. в хуторі організувалася комуна "Гарматчик-Перекопєць" (комунари-артилеристи, що брали участь у штурмі Перекопу), спроба поширити назву комуни на поселення не мала успіху (ООДА, ф.1012, оп.1, спр.267, л.12-13). Сучасна назва вмотивована: село розташоване на Сосицькому лимані.

Лідівка, -и; с., Ломан., Лід. Засноване наприкінці ХУІІІ ст. на землях поміщика Скаржинського (ХОДА, ф.14, оп.1, опр.51). Початково тут мешкали наймані робітники (так званий люд, порівн. "людська земля" - Гріңч.), чим пояснюється персоназва хутора: Людик-Скаржинка (ТКХГ, 1820), "Людєвка (Скаржинка) помещ.Казариновой" (ВСПХГ, 1844). Сучасна назва починає закріплюватися після того, як село придбала поміщика Казаринова. Вона, без оумніву, вторинна, утворена за відантропонімною моделлю, але в ролі твірної топооснови виступає не жіноче ім'я, а пристосований до нього апелятив: Лидієвка (ХГ, 1835), "Лидієвка (Скаржинка) с." (СНМХГ, 1896), Лидієвка (ООДА, ф.599, оп.1, спр.433, 1920 та ін.).

Луб"янка, -и; с., Весел., Луб"ян. Засноване наприкінці ХУІІІ ст. переселенцями з Київської і Волинської губерній (ІМС-МО, 307), свід-
чається з 1820-х р.: Лубянка (ТКХГ, 1820). Його назва відантропонімна:
"д.Лубянка помещ.Лубянского" (ВСПХГ, 1844), також: "Лубянка (Лубянско-
го) д.при д.Петровке" (СНМХГ, 1896).

Лугове, -ого; с., Берез., Риб. Засноване в 1910-1912 р. хуторяна-
ми, які вийшли на відруби. Сучасне відапелятивне найменування вста-
новлене перейменуванням: відантропонімна назва Какуші, місц.Какуша за-
мінена на Лугове (АТП-УРСР, 1946), яка мотивується тим, що село розта-
шоване на причорноморському лузі.

Луканівка, -и; с., Кривооз., Лукан. Засноване втікачами з Поділля
ще в І половині ХУІІІ ст. (МОЗ-ХГ, 1883). До 1791 р. існували два одно-
именні поселення, що належали до Очаківської області і до Поділля; во-
ни злилися в одне село, розташоване на обох берегах р.Кодими. Назва по-
селення відантропонімна: "с.Луканева, с 8 семейств жителей" (Опис де
Волана), Луканівка (ГКНГ, 1782; К-42, 1792; КВН, 1795 та ін.), Лука-
новка (ГКОЗ, 1791; КЧНГ, 1798; ВТКХГ, 1855, р.28, л.9).

Лук"янівка, -и; с., Мик., Нечаян. Засноване наприкінці ХУІІІ ст.
Його персоназва Константинівка відантропонімна: "дер.Константиновка по-
рутчика Константина Григорієва сына Турченинова" (ВАН, 1795), також:
Константиновка (ККН, 1790; ГКОЗ, 1791; ХГ, 1835 та ін.). У 1840-х р.
змінився землевласник (ВСПХГ, 1844), що зумовило заміну назви: Лукья-
новка (ВТКХГ, 1855, р.29, л.10; СНМХГ, 1896), але персоназва не втра-
тилася: "Лук"яновка (Константиновка), хут., жит.189" (НПМО, 1926).

ЛюбLINE, -ого; місц.Любліно, Любляно - с., Берез., Таш. Заснова-
не на межі ХУІІІ-ХІХ ст. переселенцями-молдаванами. Його відапелятивна
персоназва "Мал. Хутор" (ТКХГ, 1820) була замінена відгідронімною:
Церигол (ВТКХГ, 1855, р.30, л.9). Після того, як поселення стало влас-
ністю Куйни (Гуйни), називається Любиним (СНМХГ, 1896). Сучасна форма
ЛюбLINE (з епентетичним л) могла утворитися в результаті уподібнення
до назви м.Любляно (порівн.розм.Любляно, Любліно). Приєднано (1968 р.)
с.Войкове, увічнювальна назва якого разом з названими (Церигол, Куйни)
виступає найменуванням кутка.

Львів, -а; місц.Львова, Хутір - с.,Первом., Ром.-Балк. Організо-
ване в 1921 р. переселенцями з навколишніх сіл, головним чином, з Ро-
манової Балки. Назва утворена від прізвища землеупорядника Львовсько-
го (анк.), дооформлена за аналогією до назви м.Львів.

Мазурове, -ого; місц.Мазурово, Мазуровка - с., Кривооз.,Мазур.
Засноване наприкінці ХУІІІ ст.: Мазуровка (КЧНГ, 1798; ПМК, 1799).
Назва поселення відантропонімна.

Макарівка, -и; с., Доман., Зеленояр. Засноване в 1910-1912 р.
Персоназва Макаренка утворена від прізвища землевласника Макарен-
ка (СНМХГ, 1912), переоформлена (Макаренка-Макарівка) в роки Радян-
ської влади (ООДА, ф.599, оп.І, опр.433, 1920).

Макиєве, -ого; місц. Макиїво - с., Врад., В.-Вес. Засноване наприкінці ХУІІІ ст. Його персоназва утворене від прізвища землевласника: Макеєвка (ПМК, 1799), Макеєв (КХГ, 1809), Макеєвка (ТХХГ, 1820). У 1883 р. землі й село придбав новий землевласник, що привело до появи паралельної назви, яка часом виступала офіційною, однак на формування сучасного найменування не вплинула: "д.Макеєвка (Подгурьєвка), помещ. Подгурского" (ВСПХГ, 1844), "Подгурьєвка (Макеєвка)" (ВТХХГ, 1855, р.28, л.9), "Ново-Подгурьєвка (Подгурьєвка, Макеєво, Большое Макеєво, Ново-Воскресенская) д." (СНМХГ, 1896), Макеєвка (ООДА, ф.599, оп.І, спр.433, 1920) (АТП-УРСР, 1946), Макиєве (АТП-УРСР, 1969).

Мала Багачівка, -бі Багачівки; с., Кривооз., Багач. З'явилося в 1860-х р. як хутір виселенців с.Багачівка. Назва утворена подвійним вже йонучою відантропонімною (див.Багачівка). Початково розрізнялися синтаксично і уточнюючими назвами: "Багачева (Капитанка) д." і "Багачев (Чумацкий Тракт) х." (СНМХГ, 1896). У радянських довідниках АТП розрізняльним членом вживають слово "мала" (ООДА, ф.599, оп.І, спр.433, 1920 та ін.).

Мала Врадівка, -бі Врадівки; с., Врад., Жовтн. Засноване в 1802 р. і.Врадїем (ХОДА, ф.14, оп.І, спр.441). Назва відтопонімна (див.Врадівка), дублює відантропонімну персоназvu з вживанням розрізняльного члена: "Мал.Врадиевка" (ТХХГ, 1820), "Малая Врадиевка" (ВСПХГ, 1844; СНМХГ, 1896 та ін.). Спроба скоротити назву шляхом заміни розрізняльного члена суфіксом здрібнілості: Врадиевочка (ХГ, 1835) не мала успіху.

Мала Корениха, -бі Коренихи; с., Мик., Радс. Засноване в 1840-х р. Його назва пов'язана з найменуванням "Корениха" (див.). Розрізняльний член "мала" вказує як на пізніше заснування, так і на менший розмір села: "д.Мал.Корениха" (ВТХХГ, 1855, р.30, л.10 та ін.), "Малая Корениха, слоб., жит. 341, укр." (НПМО, 1926 та ін.).

Мала Мечетня, -бі Мечетні; с., Кривооз., М.-Мечет. Виникло в першій половині ХУІІІ ст. поблизу руїн стародавньої мечеті (ІМС-МО, 540). Назва села пов'язана з аелятивом-туркізмом мечеть: "Малой мечеть" (КЧНГ, 1798), М.Мечетня (ПМК, 1799), проте, оскільки поселення організувалося дещо пізніше за сусіднє і мало менші розміри, для його назви використовувався розрізняльний член (у протиставленні: велика-мала).

Малахове, -ого; місц. Малахово - с., Берез., Берез. Засноване до 1835 р.: Малахова (ХГ, 1835). У 1870 р. тут організована колонія, названа Себастьянфельд (нім.поле Себастьяна). Відантропонімна персоназva залишилася паралельним найменуванням: "Себастьянфельд (Малахова) кол." (СНМХГ, 1896), але на початку першої світової війни знову стала офіційною, в перші роки Радянської влади відновлена, див.: "с.Себастьянфельд (Малахово)" (ООДА, ф.599, оп.І, спр.433, 1920). Персоназva відновлена

в 1923 р.: Малахове (НПМО, 1926). Псевдоправильна перехідна назва виступає місцевою: Хібастьянфельд.

Маловарварівка, -и; с.Мик., Комс. Засноване в 1930-31 р. До 1946 р. це "Селище другого відділення Нечаянського зернорадгоспу". Сучасна назва утворена не без впливу найменування назви райцентру (раніше - Варварівка) в процесі заміни описового найменування (АТП-УРСР, 1946).

Малозаболотське, -ого; місц.Хутір Заболіцьке - с., Ломан., Царед. Виникло в 1809 р. Першими назвами були: "сл.Заболдского" (ТКХГ, 1820) і "д.Бакшалка (Малая Заболотная) помещ. Ф.Заболдского" (ВСПХГ, 1844), з яких одна є відгідронімною з димінутивним суфіксом -к(а), а друга утворена від прізвища землевласника. Розрізнявальний член "мале" вживався обґрунтовано: поблизу існувало село Царедарівка чи Велике Заболіцьке (див.ВТКХГ, 1855, р.28, л.9). Сучасне найменування псевдоправильне, пристосоване до відапелятивного утворення (за болотом - Заболотське); ще порівн.: Малозаборотське (АТП-УРСР, 1946 та ін.).

Малосончаки, -ів; місц.Малі Солончаки - с., Очак., Дмитр. Матеріальні рештки свідчать про існування поселення на балці Аджиголь у ХУ-ХУІ ст. (ІМС-МО, 652). Назва села утворена дублюванням назви балки, яка є складною (з двома тюркськими елементами: аджи, аджі-гіркий, неприємний на смак і голь - озеро, отже, гірке озеро): Аджиголь (ККН, 1790; КЧНГ, 1798 та ін.), часто спотворювалася через незвичність звучання: Гаджигиоль (К-42, 1792), Аджиоль (КВН, 1795, л.7; К-34, 1798), "Аджигиол с." (СНМХГ, 1896). Після заснування однойменного поселення в 1912 р. назви протиставляються: Старий Аджиголь - Новий Аджиголь (Біляковичі, див.Солончаки). Сучасна назва встановлена перейменуванням (АТП-УРСР, 1946); її вживання вмотивоване: навкруги солончакові землі. Формант мало- виконує протиставну функцію.

Приєднано (1968 р.) х.Пітухівку (найменування від "хут.Півня" - рос.Петуховка), назва якого зберігається в найменуванні кутка.

Манжурове, -ого; місц.Маншурово, -а; с., Кривооз., Лукан. Засноване наприкінці ХУІІІ ст. Назва утворена від прізвища землевласника Манжурова (КІРІ, 1783), який не освоїв ділянку землі, через що в ХІХ ст. на місці с.Манжурового фіксується анонімний "хут." (ТКХГ, 1820), "х." (ВТКХГ, 1855, р.28, л.9). Наприкінці ХІХ ст. назва відновлюється (Симашк.), але з фонетичною зміною (Маншурове), що фіксувалася довідниками (Покр., 1926) і збереглася в місцевому варіанті назви.

Марівка, -и; с., Доман., Богд. З'явилося наприкінці ХУІІІ ст. як хутір на ділянці Свираєва (БАВН, 1795). Від цього прізвища утворена назва балки: Свирина (ГКОЗ, 1791), пізніше: Свирия (ТКХГ, 1820), Швирия (ВТКХГ, 1855, р.28, л.9); за аналогією до апелятива (укр.швірень-залізний болт, що кріпить передню вісь до воза), також Шворень (ККН, 1790). Назва балки дублюється і в назві хутора: Швирия (ХГ, 1835), яка у формі Швірневе виступає місцевою назвою. У 1840-х р. утворена нова

назва Марінберг (з німецьким компонентом берг – кора), яка пізніше адаптована в поширені Маренбург чи Марієнбург, навіть у Марлін Буг (неофіційні назви): "Швирия (Марин Буг)" (ВТКХГ, 1855, р.28, л.9), "Марьян Буг (Марієнберг, Швирина д.)" (СНМХГ, 1896). Назва спрощена і пристосована до такої, що утворена від поширеного ім'я Мар'я: Мар'івка (АТП-УГ, 1946).

Марківка, -и; с., Берез., Берез. Засноване в II половині ХУІІІ ст. Його персоназва утворена від імені "лейб-гвардии карнета М.Нарышкина" (ВАН, 1795): Марковка (КВН, 1795; КЧНГ, 1798 та ін.). На початку ХІХ ст. власником став І.Г.Короев (ЩАЛА, ф.1355, оп.І, спр.2066, л.186), який заволодів кількома хуторами, пізніше названими його прізвищем (СНМХГ, 1896). Серед цих хуторів була й Марківка – хутір при с.Марківці, який розвинувся на базі так званої слободи Курдиманових (назва відантропонімна). Таким чином, у ХІХ ст. поруч існували два поселення: Марківка і Стара Марківка, до яких уточнюючою виступає псевдоправильна назва Коровина чи Коровена (перекручено прізвище–персоназvu, яку пристосовано до відапелативної форми): "Марковка–Коровина" і "Курдимановка–Коровина" (ТКХГ, 1820), Марковка–Коровина і Марковка (ВТКХГ, 1855, р.30, л.10), "3743.Марковка (Коровина) с." і "3756. Старая Марковка (Коровина) д. при с. Марковке" (СНМХГ, 1896). На початку ХХ ст. Стара Марківка зникла (на території Марківки є "зникле село Коровено" – анк.), дав.: "Марковка (Коровина)" (ООДА, ф.599, оп.І, спр.433, 1920).

Мартинівське, -ого; І. с., Возн., Прибуж. Засноване в 1830-х р. як "хутір" на бал.Копанії (ВТКХГ, 1855, р.28, л.9), пізніше "Мартиновських х." (СНМХГ, 1896). Назва поселення відантропонімна; 2.селище, Возн., Прибуж. (місц.Станція Мартинівка). Організоване в 1908 р. як залізнична станція поблизу с.Мартиновського. Назва вторинна, перенесена.

Мар'янівка, -и; с., Врад., Доброжан. Засноване наприкінці ХУІІІ ст., залюднене переселенцями з Московської губернії (МОЗ-ХГ, 1883). Його назва відантропонімна: Марьяновка (ГКПЮ, 1795; К-34, 1798; КХГ, 1809 та ін.). Крім наведеної, відомі дві паралельні назви: Марьяновка–Русская (ТКХГ, 1820) і "Марьяновка (Крижановка) помещ.Крижановского" (ВСПХГ, 1844), "Марьяновка (Крижановского)" (ВТКХГ, 1855, р.28, л.9). Перша з них відетнонімна (першопоселенцями були росіяни), друга відантропонімна; обидві не закріпилися ні в офіційному, ні в неофіційному вжитку: Марьяновка (ООДА, ф.599, оп.І, спр.433, 1920).

Матіясове, -ого; місц. Матіясово – с., Берез., Матіяс. Засноване на ділянці, що кавесні 1795 р. подарована поручику Очаківської митниці Матіасу (ООДА, ф.І, оп.190, спр.95). Персоназва відантропонімна: Матіасовка (КВН, 1795; ГКПЮ, 1795). На початку ХІХ ст. була спроба закріпити назву, утворену від імені поміщиці – "крытс-комисарши Агафии Павловой" (ВАН, 1795): Агафьевка (КХГ, 1809), Агафьевка (ХГ, 1835), після чого вживаються паралельно обидві назви: "Матіясова, Агафьевка тож"

(АС-4, 1850), однак в офіційній вжиток увійшла персонназва: "Матіясово с." (СНМХГ, 1896), "с.Матясово" (ООДА, ф.599, оп.І, спр.433, 1920 та ін.), Матіясове (АТП-УРСР, 1946). Назва Агафіївка (Агафівка) зберігається як місцеве найменування. Паралельною звідка виступає назва Засі-ків. Це найдавніша і єдина назва невеликого хутора, що розвинувся на базі засіки (засіка-оборонний пункт. - Желехів.) - запорізького оборонного і рибачього гарда ХУШ ст., що існував ще і в ХІХ ст.: Засака (КХГ, 1809; ТКХГ, 1820), пізніше влився в Матіясове.

Матрбівка, -и; місц. Матрбівка - с., Очак., Дмитр. Засноване в 1912 р. Його персонназва утворене від прізвища першопоселення Комисаренка: "Комисаренко, хут." (МОДА, ф.Р-985, оп.І, спр.985, 1920; НПМО, 1926). Досі виступає в ролі місцевої розмовної: Комисарі, Комисарі (порівн. "х.Комисари" в АТП-УРСР, 1946). Сучасна назва відапелятивна, утворена після перейменування з метою унормування назв населених пунктів (АТП-УРСР, 1946).

Мефодіївка, -и; с., Мик., Нечаян., Засноване в 1914 р. переселенцями із с.Нечаяного. Його назва відантропонімна: "Мефодиевка, хут., жит. 150, укр." (НПМО, 1926), х.Мефодіївка (АТП-УРСР, 1946). Приєднано (1968 р.) х.Розвалина, назва якого пристосована до відапелятивної (персонназва відантропонімна: "Розварина (Розварино) х." (СНМХГ, 1896) виступає назвою кутка.

Миколаєве, -ого; місц.Миколаєво - селище, Весел., Поділ. Організоване як селище відділення колгоспу в 1950-х р. Його назва утворена від найменування обласного центру з відповідним дооформленням (Миколаїв-Миколаєве).

Миколаївка, -и; І. с., Весел., Микол. Засноване дрібним поміщиком Веселиновим на початку ХІХ ст. Назва відантропонімна (через культове свято); водночас паралельним найменуванням виступала інша відантропонімна назва: "д.Николаевка (Веселиновка), помещ.Васелинова" (ВСПХГ, 1844), також: "Николаевка (Веселинова) д." (СНМХГ, 1896); Николаевка (ВТКХГ, 1855, р.29, л.9; НПМО, 1926), Миколаївка (АТП-УРСР, 1946); 2. с., Ломан., Мост. Засноване на межі ХУШ-ХІХ ст. Найменування його утворені від прізвища та імені землевласника: "Акацатовка (Николаевка)" (ТКХГ, 1820), "Акацатовка (Николаевка) помещ.штаб-ротмистр Акацатов." (ВСПХГ, 1844) - "Николаевка (Акацатова)" (СНМХГ, 1896). Колишня паралельна назва стала офіційною: Николаевка (ООДА, ф.599, оп.І, спр.433, 1920), Миколаївка (АТП-УРСР, 1946), персонназва стала паралельною і вживається досі як місцева назва. Приєднано (1968 р.) хут.Майорський, назва якого виступає найменуванням кутка; 3. с., Кривооз., Багач. Засноване на початку ХІХ ст. Назва утворена від імені землевласника "хорунжого Николая Тимофеева" (ВАН, 1795). Крім офіційної, вживалися назви паралельні, пов'язані з наведеним епонімом: Тимофеевка-Хорунжевка (ВТКХГ, 1855, р.27, л.9); "Николаевка (Тимофеевка, Хорунжева, Черноморское) д." (СНМХГ, 1896).

Михайлівка, -и; І. с., Берез., Васил. Засноване на початку XIX ст. Його персоназва Дерибасове (Дерибасова) утворена від прізвища землевласника: Дерибасова (ТКХГ, 1820), в 40-х р. вживаються нові відантропонімі найменування Дмитрівка і Михайлівка, що вживаються паралельно: "Дмитрієвка (Михайловка, Дерибасова)" (ВТКХГ, 1855, р.30, л.10). У зв'язку зі збігом у межах волості двох однакових назв Дмитрівка в ролі офіційного закріпилося найменування Михайлівка, а персоназва почала вживатися паралельно: "Михайловка (Дерибасовка) д." (СНМХГ, 1896). У радянських довідниках АТП назва Дерибасівка не свідчиться (див.: ООДА, ф.599, оп.1, спр.433, 1920; НПМС, 1926 та ін.), вийшла вона і з уснопобутового вжитку; 2. с., Весел., Кудр. Засноване в 1820-1821 р. (МОЗ-ХГ, 1883). Персоназва Акацатова (ХГ, 1835) утворена від прізвища землевласника. Село знає ще ряд назв, пов'язаних з особою Акацатова (Майорське, Петрівка), та абстраговане найменування Веселе, що на межі XIX-XХ ст. стало офіційним: "Веселая (Майорская, Акацатова, Петровка) д." (СНМХГ, 1896). Дозалюднене в 1924 р. мешканцями з оточуючих сіл, зокрема з Старого Сирітського. Сучасна назва однойменна з персонажем, але пов'язується з іменем організатора переселення Михайла Шульги (анк.); 3. с., Врал., Доброжан. У 50-х р. XIX ст. у верхів'ї балки Глибокої і Стовдової виникли хутори переселенців із Врадівки. Деякий час вони були безіменними і позначалися на картах і в списках реєстровим словом чи знаком: "х." (ВТКХГ, 1855, р.28, л.9). Після реформи 1861 р. хутори розрослися, за ними закріпилися відантропонімі утворення Михайлівка і Новомихайлівка, що можуть бути перенесеними, оскільки поблизу вже існували "II48. Михайловка д." і "II40. Ново-Михайловка д." (СНМХГ, 1896). Назви, як і поселення, збереглися і в радянський час (Покр., 1926), але с.Новомихайлівку приєднано (1968 р.) до с.Михайлівки, назва її втрапилася; 4. с., Очак., Козир. Засноване в 1912 р. Назва утворена від імені землевласника, прізвище якого виступало в ролі уточнюючого найменування: "Михайловка (Безбородкино) хут." (НПМО, 1926 та ін.).

Михалкове, -ого; місц. Михалково, -а; с., Кривооз., Мазур. Засноване на початку XIX ст. Персоназва - Михальковського (ВСПХГ, 1844) відантропонімна, пізніше спрощена: Михалькова (ВТКХГ, 1855, р.27, л.9). трансформована в сучасну назву відантропонімного типу.

Морозівка, -и; с., Мик., Ольш. Організоване в 1922-1924 р. переселенцями із с.Трихати. Персоназва Новоморозівка утворена від уже наявного на території району ойконіма за допомогою форманта "ново-". З часом назва опростилася; порівн.: "Ново-Морозовка; посел., жит.92, укр." (НПМО, 1926), Морозівка (АТП-УРСР, 1946).

Морське, -ого; с., Берез., Кобл. Засноване в II половині XVIII ст. Його персоназва пов'язана з тюркським складним словом *karabaş* (чорний початок, чорна голова), що могло бути або прізвищем власника хутора.

або називати невеликий мис, на якому розташований хутір: "х.Карабаш" (ТКХГ, 1820). Сучасна назва встановлена перейменуванням (АТП-УРСР, 1946), має прозору етимологію, вмотивована.

Мостове, -ого І. селище, Весел., Микол. Розвинулося на базі хутора, раніше залізничного роз'їзду, організованого в 1910 р. Початково використовується перенесена назва, сформована під впливом найменування с.Мостового; внесена в довідники АТП у 1960 р. (АТП-МО, 1960); 2. с. Доман., Мост. Організоване наприкінці ХУІІІ ст. Персоназва Ляхове встановлена тим, що залидилене поселення переселенцями з тієї частини України, яка була під владою Польщі (КЧНГ, 1798; ПМК, 1799). На початку ХІХ ст. з'явилася назва Привільне (КХГ, 1809), а після побудови на торговому тракті мосту через Чичиклію - Мостове. Остання відапелятивна назва стала офіційною, однак вживалася з паралельними: "Мостово-Ляхово (Привольное)" (ТКХГ, 1820), "Мостовое (Ляхово, Привольное)" (ВСПХГ, 1844; СНМХГ, 1896). Приєднано (1968 р.) с.Змунчлів і х.Червоний, назви яких виступають для називання частин села.

Надбузьке, -ого; селище, Мик., Кир"як. Засноване в 1922 р. як "Комуна Дзержинського" (НПМО, 1926); у 30-х р. персоназва замінена іншою описовою: "Селище колонії НКВД" (АТП-УРСР, 1946). Сучасна назва відапелятивна, мотивується розташуванням села; встановлена перейменуванням (АТП-УРСР, 1946).

Нечаяне, -ого; місц.Нечаяно, Нечаяна - с., Мик., Нечаян. Засноване поміщиком Козловим у 1792 р. (ІМС-МО, 551) на місці, де в ХУІІІ ст. існував хутір (на карті Задніпровських місць 1743 р. є позначка мечеті), а у ХУІІІ ст. - "старая почта" (ГКОЗ, 1791); залидилене переселенцями із с.Нечаянное на Дніпрі (ХОДА, ф.14, оп.2, спр.174) та Тульської і Рязанської губерній. Прізвиськом землевласника і назвою села, звідки переселені мешканці, пояснюються фіксовані назви Нечаяне і Козлова, перевага серед яких надавалася перенесеній, а відантропонімна виступала уточнюючим членом: Нечаянна (КВН, 1795), "дер.Нечаянная полковника Федора Козлова" (ВАН, 1795), Нечаянная (ГКПО, 1795; КХГ, 1809), Нечаянное (ХГ, 1835) і "Нечаенная или Козлова" (КВГ, кін.ХУІІІ ст.), Нечаянное-Козлова (ТКХГ, 1820), "Нечаянное (Козлово)" (ВТКХГ, 1885, р.30, л.10; СНМХГ, 1896 та ін.). Перенесена назва закріпилася як офіційна в радянських довідниках АТП: "с.Нечаянное (Козлово)" (ООДА, ф.599, оп.1, спр.433, 1920), "Нечаянное (Козлово), село, жит.1410, укр." (НПМО, 1926), Нечаяне (АТП-УРСР, 1946). Відантропонімна назва виступає як місцева: Козлово (Козлова).

Нове, -бого; І. с., Возн., Прибуж. Організоване у 20-х р. ХХ ст. Назва має позитивне забарвлення, утворена шляхом скорочення словосполучення Нове село; 2.с., Очак., Кам. Виникло у І половині ХІХ ст. на балці Ачюкрак (тюрк. чюкрак - солончакова річка, що пересихає) чи

Єнчокрак ("Погранична карта от Азова до Бендер" бл.1740 р.). Персональна назва х. Турчановський (ВТКУГ, 1855, р.30, л.10) утворилася, очевидно, від назви с. Турчанівка, яке було розташоване на сусідній балці Турчанівська Березань. Можна припустити, що назва відетнонімна. Пізніше (1873 р.) хутір став власністю поміщика Волкова, і назва заступилася відантропонімною, що оформилася за аналогією до відапелятивної: "Волчий х. при с. Анчераке" (СНМХГ, 1896; НІМО, 1926), перекладена: Вовчий (АТП-УРСР, 1946). Сучасна назва встановлена перейменуванням (АТП-МО, 1960), минає позитивне забарвлення (зовсім нове, не те, що було раніше), але без достатньої вмотивованості (поселенню понад сто років).

Новий Степ, -ого Степу; с., Весел., Ставок. Організоване поміщиком Шмальцем наприкінці XIX ст., залюднене переселенцями із с. Олександрівка (Безуарова) на р. Чичиклеї. Це зумовило відантропонімну офіційну і уточнюючі назви: "Шмальца (Александровський, Безуаров) х." (СНМХГ, 1896), Шмальц (КМО, 1945). Сучасна назва в ойконімізованім словосполученні з позитивним забарвленням (див. вище), встановлена перейменуванням (АТП-УРСР, 1946).

Новоандріївка, -и; І. с., Мих., Ковал. (місц. Нова Андріївка). Засноване в 1909 р. як хут. Шлоссера (СНМХГ, 1912). Назва відантропонімна: х. Шлоссера (МОДА, ф.Р-985, оп.І, спр.985, 1920). У 1924 р. сюди переселилися мешканці із Андріївки, і хутір у зв'язку з цим перейменований на Новоандріївку: "Новоандріївка (Шлоссера), хут., жит. 243, укр." (НІМО, 1926). У 1927 р. тут організувався ТСОЗ "Борці за правду" (Колгосп., 1930). Скорочена форма Борці поширилася на поселення і разом з давнішою спотвореною (Шлоссарський чи Шлосарський хутір) виступає серед місцевих найменувань села; 2. с., Первом., Кам'яномост. (місц. Новоандріївка). Організоване на місці так званих червоних кошар (СНМХГ, 1896) переселенцями із с. Кумарів (анк.). Персональна назва відантропонімна, поширена формантом "ново-" в прямому значенні: Нова Андріївка (Покр., 1926), пізніше стигнена. Місцевими назвами виступають топонімізоване словосполучення Червоні Кошари (див. вище) та Воровське (від найменування колгоспу).

Новобілоусівка, -и; місц. Нова Білоусівка - с., Возн., Дмитр. Засноване в 1922 р. переселенцями із с. Білоусівки, назва якого використана для утворення нового найменування; компонент "ново-" не тільки протиставляє назви, але й характеризує поселення за часом організації: "Новобілоусівка, хут., жит. 42, укр." (НІМО, 1926), Новобілоусівка (АТП-УРСР, 1946).

Новобогданівка, -и; с., Мих., Радс. Засноване в середині XIX ст. як х. Фонтан при впадінні балки Вонючої у лиман (ВТКУГ, 1855, р.30, л.10). Назва відапелятивна (молд. фонтан - джерельце). Хутір заселений у 1870-х р. переселенцями з Богданівки (Малої Дереклеї) та північних районів України й Росії. Відтоді закріплюється назва похідної:

тпду з компонентом "нова", який є показником пізнішого заселення: "Нова Богданівка д." (СНМХГ, 1896); після стягнення - "Ново-Богданівка, дер., жит. 1024, укр." (НПМО, 1926), хоч вживається і давня форма: Нова Богданівка (НМО, 1945).

Нововоскресінка, - и; с., Весел., Луб"ян. Засноване наприкінці XIX ст. Його першоназва Воскресенская (КХГ, 1809) чи Воскресенское (ВТКХГ, 1820) встановлена за культовим святом, дооформлена у зв'язку зі створенням однойменних поселень у межах Ананіївського повіту: Нововоскресінка (ВТКХГ, 1855, р.29, л.10); вживається як паралельне найменування: "Ново-Воскресінка (Воскресенка, Воскресенское, Терпилевское) д." (СНМХГ, 1896). Сучасна місцева назва Терпилівське (Терпулівське) утворена від прізвища землевласника у 1880-х р. Приєднано (1968 р.) х.Беззваний, назва якого виступає найменуванням кутка: Беззване.

Новогригорівка, -и; місц. Нова Григорівка - с., Весел., Поділ. Засноване в 1923 р. переселенцями з Веселинового і навколишніх сіл. Назва утворена від найменування сусіднього села за допомогою розрізнявального форманта "ново-", що вказує також на вторинність поселення: "Ново-Григорівка, висел., жит. 158, укр." (НПМО, 1926), Ново-Григорівка - хут. (АТП-УРСР, 1946), село (АТП-МО, 1960).

Новоіванівське, -ого; с., Врад., Н.-Павл. Організоване в 1850-х р. як "хут.Собанова (Сабово)" (ВТКХГ, 1855, р.28, л.9; СНМХГ, 1896 та ін.), дозалидне в 1924 р. переселенцями з Іванівки. Сучасна назва відтопонімна; формант "ново-" вказує на вторинність назви і розрізняє населені пункти.

Новоіллінка, -и; місц. Ільинка - с., Весел., Микол. Засноване в 1830-х р. Його першоназва Іллінка утворена від імені землевласника І.Василенчикова (ВСПХГ, 1844): Ільинка (ВТКХГ, 1855, р.29, л.9), "Ільинка (Ільєвка) д." (СНМХГ, 1896). В 1923 р. відбулося перейменування; формант "ново-" вжитий для символічного протиставлення нової назви до революційній: "д.Ново-Ільинка" (ООДА, ф.599, оп.1, спр.433, 1920; НПМО, 1926 та ін.), Нова Іллінка (АТП-УРСР, 1946), Ново-Іллінка (АТП-МО; 1960).

Новокантакузівка, -и; місц. Нова Кантакузівка, Кантакузівка - с., Доман., Козуб. Засноване в 40-х р. XIX ст. На утворення назви мали вплив прізвище землевласника і вже існуюча назва: "д.Новокантакузовка кв.Кантакузина" (ВСПХГ, 1844), правильніше: Новокантакузенка (ВТКХГ, 1855, р.28, л.9), "Новая Кантакузенка д." (СНМХГ, 1896). Закріпилася назва Новокантакузівка, що не відповідає твірній топооснові (Кантакузен-Кантакузенка чи Кантакузенівка). Потреба у вживанні форманта "ново-", який вказував на вторинність поселення і назви, вже відпала, оскільки в словнику ойконімів регіону тепер немає члена протиставного ряду.

Новокатеринівка, -я; с., Весел., Катер. Засноване в 1908 р. (СНМХГ, 1912). Його назва утворена від найменування села (Катеринівка), з якого переселилися мешканці, за допомогою популярного форманта "ново-".

Новомиколаївка, -и; І. с., Весел., Кудр. Засноване на початку XIX ст. Його першоназва "х.Греческие" (ВТКХГ, 1855, р.29, л.9) дублює відетнонімне найменування балки Гречкої. Наприкінці XIX ст. хутір був власністю Миколи Титаренка (МОЗ-ХГ, 1883), що зумовило появу паралельної відантропонімною назви: "Греческий (Николаев, Титаренко) х." (СНМХГ, 1896), одна з яких використана як твірне слово для сучасного відантропонічного найменування. Формант "ново-" розрізняє однойменні поселення в межах одного району. Спрощена першоназва виступає як місцева: Греки; 2. с., Влад., Іван. Засноване наприкінці XIX ст. Його назва утворена за традицією офіційних найменувань казенних поселень: "Ново-Николаевка (Николаевка) кол." (СНМХГ, 1896). Хутір дозаладнений у 1924 р., але назва залишилася незмінною: Ново-Миколаївка – хут. (АТП-УРСР, 1946), село (АТП-МО, 1960).

Новомиколаївське, -ого; с., Влад., Доброжан. Організоване в 1924 р. на місці колишнього х.Ладонюка (ВТКХГ, 1855, р.27, л.9). Назва перенесена, утворена додаванням форманта "ново-" до найменування села, звідки переселилися мешканці.

Новомихайлівка, -и; с., Мик., Кривобалк. Засноване в 1906 р. (СНМХГ, 1912). Назва утворена від імені й прізвища землевласника М.Кара: "Кари-Михайловка, хут." (НПМО, 1926). Пізніше формула складної назви збереглася, але перший елемент замінений панівним на території регіону формантом "ново-": Ново-Михайлівка (АТП-УРСР, 1946).

Новоолексівка, -и; с., Влад., В.-Вес. Безіменний хутір, який засвідчують детальні військово-топографічні карти (див.: ВТКХГ, 1855, р.28, л.9), існував на місці сучасного села ще в середині XIX ст.; дозаладнений в 1923 р. переселенцями з Олексіївки на Чичиклеї (Од.), яка раніше називалася також Новоолексіївкою (ООДА, ф.599, оп.І, спр.433, 1920). Назва вторинна, перенесена.

Новопавлівка, -и; І. с., Весел., Кудр. Утворене в 1922-1923 р. переселенцями із Новопавлівки (див.нижче) та з Київщини. Назва вторинна, перенесена без дооформлення; 2. с., Влад., Н.-Павл. Засноване наприкінці ХУШ ст. (ІМС-МО, 871) кріпаками-втікачами із західних областей України. Назва відантропонімна: формант "ново-" в ній з'явився на початку XIX ст., коли поселення стало виконувати роль адміністративного центра, порівн.: Павловское (КЧНГ, 1798; ПМК, 1799 та ін.), Новопавловка (КХГ, 1809; ТКХГ, 1820; ВТКХГ, 1855, р.28, л.9), "Ново-Павловка (Мшанская) м." (СНМХГ, 1896), "д.Ново-Павловка" і "Новопавловская волость" (ООДА, ф.599, оп.І, спр.433, 1920). Приєднано (1968) с.Собове (від прізвища Собанов), відантропонімна назва якого виступає для найменування кутка і господарства.

Новопетрівка, -и; с., Берез., Таш. Організоване в 1925 р. переселенцями з Поділля. Назва відантропонімна, формант "ново-" вказує, що поселення нове.

Новосвітлівка, -и; с., Весел., Н.-Світ. Засноване в 1809 р. переселенцями із німецького містечка Рорбах (ККІР, 1824). Персоназва перенесена: Рорбах (ГКН, 1816; ХГ, 1835 та ін.), "Рорбах нем.кол." (СНМХГ, 1896). Сучасна назва встановлена перейменуванням (АТП-УРСР, 1946); утворена вона від апелятивної твірної основи (світле - Світлівка) і популярного форманта "ново-". Персоназва у різних варіантах виступає як місцева: Рорби, Старий Рорбах.

Новостепанівка, -и; с., Влад., Гуляч. Організоване в 1923 р. переселенцями із с.Степанівки на р.Кодимі. Назва похідна; формант "ново-" вказує, що поселення нове.

Новоумань, -і; с., Доман., Мост. Засноване в 1926 р. переселенцями з-під м.Умані. Назва відтопонімна, утворена за допомогою форманта "ново-", що вказує на вторинність назви поселення, а твірна основа виявляє міграційний шлях першопоселенців.

Новофедорівка, -и; с., Берез., Тузл. Засноване в 1928 р. як "Селище третього відділку радгоспу № 208", забудоване в 1933 р. (анк.). Описове найменування замінене (АТП-УРСР, 1946) сучасною відтопонімною назвою, яка утворена за допомогою форманта "ново-" від назви сусіднього поселення.

Новохутірське, -бо; с., Доман., Доман. Засноване в середині ХІХ ст. Його персоназва Новий Хутір - топонімічне словосполучення, супроводжується відантропонімною назвою: "Новий хутор (Шварцева)" (ВТКХГ, 1855, р.28, л.9), "Новий Хутор (Шварца, Шварцово) д." (СНМХГ, 1896), "д.Новий Хутор" (ООДА, ф.599, оп.І, спр.433, 1920). Сучасна назва в стягненим варіантом первинної: Ново-Хутірське (АТП-УРСР, 1946).

Новоюр'ївка, -и; с., Мик., Ольш. Створене в 1924 р. переселенцями з північних районів Херсонщини і Миколаївщини. Назва відтопонімна, встановлена за зразком офіційного найменування нових селищ на базі існуючої відантропонімної назви: "Ново-Юрєвка, посел., жит. ЗІЗ, укр." (НПМО, 1926), с.Ново-Юр'ївка (АТП-УРСР, 1946).

Олександрівка, -и; І. с., Берез., Дмитр. Засноване в 60-х р.ХІХ ст. переселенцями із с.Олександрівки, що раніше існувала далі на північ від с.Дмитрівки (ТКХГ, 1820), але була ліквідована, і частина мешканців переселилася на нове місце, перенісши назву, утворену від імені власника. Відантропонімна назва вживалася без дооформлення, а також із формантом "ново-" або "мало-", що виконував протиставну функцію: "Александровка (Мало-Александровка, Ново-Александровка, Ново-Марковка) х. при д.Дмитрієвке" (СНМХГ, 1896), Олександрівка (АТП-УРСР, 1946). Місцева назва Комуна (Камуна): в 1922 р. тут організувалася Комуна бідняків (ООД., ф.Р-969, оп.3, спр.502, 1926); 2. с., Доман., Волод. Засноване в 1927 р.

переселенцями з Олександрівки (Возн.). Назва перенесена без дооформлення; З. с., Доман., Олексан. Засноване в 1883 р. (ІМС-МО, 408). Його назва утворена від імені землевласника О.Кантакузена (ВСПХГ, 1844): "Александровка І, д.при д.Степановке" (СНМХГ, 1896). Поблизу існував заснований у 1878 р. х.Майта; в роки колгоспного будівництва обидва поселення об'єднані; назва села стала офіційною, назва ж хутора виступає місцевою: Майтово.

Олександродар, -а; с., Доман., Ол.-Дар. Засноване на початку ХІХ ст. Персоназва Малахове відантропонімна: "д.Малахово на р.Чичиклесе помещ.Малахова" (ВСПХГ, 1844). Одночасно виникла окладна назва, дооформлена суфіксом -іvk(a): "Олександродаровка (Малахова)" (ВТКХГ, 1855, р.28, л.9), "Александродар (Александровка, Малаховка) д." (СНМХГ, 1896). У радянських довідниках АТФ до 1936 р. використовувалася персоназва (ІМС-МО, 408), пізніше закріпилося сучасне найменування (АТФ-УРСР, 1946), а персоназва виступає як місцева: Малахова.

Ольшанське, -ого; місц. Ольшанка - смт., Мик., Ольш. Сформувалося в 1957 р., назва увічнювальна, утворена від прізвища Героя Радянського Союзу К.Ф.Ольшанського - командира десантників, які першими висадилися в Миколаєві (ІМС-МО, 54). У ролі місцевої виступає назва Цементзавод (селище утворене в зв'язку з республіканською будовою цементного заводу).

Очаків, -а; м., Очак. Деякі вчені доводять, що на місці Очакова було сарматське місто Алектор (ІМС-МО, 614). Наприкінці ХІУ ст. та в ХУ ст. тут існувало засноване литовським князем Вітовтом місто-фортеця Давів (ПІОР-І4, 1910, 657), на місці якої в 1492 р. кримські татари спорудили фортецю Нара-Кармен (тюрк. *кага* - чорний, темний; *кермен*(а) - укріплення, фортеця). Турки, яким перейшла територія, називали її Узу-Кале (тур. *uzun* - довгий, протяжний; *kale* - укріплення, фортеця); після ХУІІ ст., коли фортеця була добудована її назвали Ачи-Кале, себто фортеця біля виходу у відкрите море (ІМС-МО, 615). Сучасна назва Очаків (Очаков, Ачаков, нім. *Okzakov* пол. *Oczakow* відома завдяки до приєднання Очаківських степів до Росії, див.: Очаковъ на "Карте Росии" 1624 р. (ЦДБІА, ф.ВУА, опр.19830). На думку В.А.Никонова, назва віделятивна, утворена від тур. очак (оджар), що має багато значень, зокрема, - рудник, рід, рівчак тощо (Ник., КТС, 317). Думається, що назва Очаків могла утворитися в результаті поетапної трансформації турецької назви Ачи-Кале через російську форму Ачаков, яка свідчиться документально (Опис де Волана; КІРІ, 1769 та ін.).

Парутине, -ого; місц. Парутино, -а; с., Очак., Парут. Засноване некрасівцями - членами релігійної секти пилипонів, яких переселив їх керівник Парута з Чобричів на Дністрі; в 1789 р. тут було 37 хат і каліш (ІМС-МО, 641). Персоназва Парутине, як і найменування балки, може бути відантропонімною (припускаємо також утворення назви балки від молд. пире - струмок, ручай), була офіційною до 1792 р., коли з'явилася

ова відантропонімна назва: "дер.Ильинская генерал-майора и кавалера графа Ильи Андреевича Безбородьки" (ВАН, 1795), яка вживається в документах почергово чи паралельно з персонажем: Парутина (ГКОЗ, 1791; ХТ, 1835), Ильинская (КВН, 1795; ТКХТ, 1820 та ін.), Ильинское-Парутино (ВТКХТ, 1855, р.30, л.10; СНМХТ, 1896), Парутино (МОДА, ф.Р-985, оп.1, спр.985, 1920), "Парутино (Ильинское), село, жит.2162, укр." (НПМО, 1926), Парутине (АТП-УРСР, 1946).

Первенець, -я; о., Весел., Поділ. Засноване в 1922 р. переселенцями з Київщини. Назва відапелятивна символічна (один із перших хуторів переселенців, що почали освоювати поміщицькі землі): "Первенець, хут., жит.152, укр." (НПМО, 1926), Первенець (АТП-УРСР, 1946).

Першотравнівка, -и; с., Доман., Мост. Виникло наприкінці XIX ст. Його персоназва відантропонімна: "Репяхов х. при д.Змунчиловой" (СНМХТ, 1896). В радянських довідниках персоназва пристосована до флоронімічної: Реп"яхи (АТП-УРСР, 1946), в 1960 р. замінене новою назвою - Первомайське (АТП-МО, 1960), встановленою на честь Першотравня; назва перекладена і дооформлена: Першотравнівка (АТП-УРСР, 1969). Перехідна назва Реп"яхи виступає місцевою.

Перше Травня, -ого Травня; с., Доман., Волод. Організоване в 1924 р. переселенцями з Володимирівки. Назва утворена на честь свята Першого Травня, є топонімізованим фразеологізмом.

Петрівка, и; і. с., Весел., Луб"ян. Засноване наприкінці XVIII ст.; його відантропонімна назва змінювала тільки свою форму: "дер.Петровка коллежского советника Петра Иванова сына Лорера" (ВАН, 1795), Петровка (ГКПО, 1795; КХТ, 1809; НПМО, 1926 та ін.), "д.Петрово пом.Лубянского" (ВСПХТ, 1844), Петрівка (АТП-УРСР, 1946); 2. с., Доман., Богд. Засноване наприкінці XIX ст. Його персоназва відантропонімна: "Петровка (Петруши) х. при д.Богдановке" (СНМХТ, 1896), замінене сучасною під впливом популярної, що підтримувалася культовим святом: Петрівка (Покр., 1926; АТП-УРСР, 1946); 3. с., Мик., Петр. Засноване в середині XIX ст. (ІМС-МО, 563) переселенцями з Варварівки; назва села лягла в основу творення персоназви, яка супроводжувалася паралельною відантропонімною назвою: "х.Варваровский (Петрович)" (ВТКХТ, 1855, р.29, л.10). Паралельна назва витіснила первинну: "Петровка, х." (СНМХТ, 1896; НПМО, 1926), а пізніше ускладнилася вживанням у ній колишнього роменклатурного члена, що втратився: с.Хутір-Петрівка і с.Хуторо-Петрівка (АТП-УРСР, 1946), с.Петрівка (АТП-МО, 1960).

Петрово-Солониха, -и; місц. Петрівка, Солониха - с., Мик., Кир"як. Засноване в середині XVIII ст.; його назва утворена дублюванням найменування балки (назва балки пов"язана з солончаковими ґрунтами в ній): "Балка Солониха и село Солониха (Солониха) или Язкойой. Здесь живут 32 семьи козаков" (Опис Волана), Солониха (ГКОЗ, 1791), "дер.Солониха Смоленского драгунского полку капитана Петра Петрова сына Пассека"

(БАН, 1795 та ін.). З початку XIX ст. поширюється назва, утворена від імені поміщика (див.вище), а персоназва виконує роль уточнюючого члена: Петровка (КХГ, 1809), Солениха-Петровское (ТКХГ, 1820), Петровское-Солениха (АС-4, 1850; СНМХГ, 1896; НІМО, 1926 та ін.). Сучасна назва двочленна, включає обидва давні найменування: Петрово-Солониха (АТП-УРСР, 1946).

Пилипівка, -и; о., Врад., Доброжан. Організоване в 1924-1925 р. Назва відантропонімна.

Події, -ів; с., Очак., Козир. Засноване наприкінці XIX ст. Назва відапелативна (поди - низинні місця, долина.-Грінч.): "Падн (Подн, Парутин) х. при с.Ильинском" (СНМХГ, 1896), "Подн, хут., жит.346, укр." (НІМО, 1926), Поди (АТП-УРСР, 1946).

Поділля, -я; с., Весел., Поділ. Засноване в 1928 р. (ІМС-МО, 307) Його персоназва Еденталь (АТП-УРСР, 1946), порівн.: спотворена місц. Лилинталь, також Леленталь (ІМС-МО, 307), є топонімізованим стягненням оловосполученням (від нім. *elend* - поганий; відний, убогий *tal* - долина). Сучасне найменування встановлене перейменуванням (АТП-УРСР, 1946), дублює назву історичної області, звідки прибули переселенці.

Подольнка, -и; с., Весел., Микол. Засноване в 1927 р. переселенцями з Хмельниччини (анк.). Назва відапелативна (АТП-УРСР, 1946).

Покровка, -и; І. с., Весел., Покр. (місц.Покрівське). Припускають, що тут існувало позначене на топографічних картах І половини XVI ст. татарське селище - фортеця Чикчахли (долина троянд, див.ПГОР-14, 1910, 608). Після російсько-турецької війни сюди прибули селяни-втікачі з центральних губерній Росії, серби та молдаване; з цього часу свідчить-ся "дер.Покровская... коллегского советника Андрея Иванова сына Милашевича" (БАН, 1795). Культова назва чергувалася з відантропонімною, порівн. фіксації: Покровская (КВН, 1795; ІПКО, 1795), Милашевича (КЧНГ, 1798; К-34, 1798), Покровское (ТКХГ, 1820; ХГ, 1835), "с.Покровское помещ. Красномилошевичевой" (ВСПХГ, 1844), "Покровское (Милашевичево, Милашевичиво)" (СНМХГ, 1896), "Покровское, село, жит. 2178, укр." (НІМО, 1926), Покровка (АТП-УРСР, 1946). Давня паралельна назва виступає місцевою: Малашевича; 2. с., Очак., Куцур. Засноване в 1880-х р. на ділянці казенно-оборочної статті. Назва культова, встановлена за зразком офіційного найменування казенних поселень: "Покровка (Ново-Покровка, Очаковская каз. -обр.ст., уч.Ш) посел." (СНМХГ, 1896), "Покровка, село, жит.183" (СНМХГ, 1926), Покровка - х. (АТП-УРСР, 1946), село (АТП-МО, 1960); 3. с., Очак., Покр. Засноване в І половині XVIII ст. селянами-втікачами з Чернігівщини (ІМС-МО, 652). Назва встановлена за культовим святом (див.вище).

Полтавка, -и; с., Первом., Кам"яномост. Засноване наприкінці XVIII ст. переселенцями з Полтавської губернії (МОЗ-ХГ, 1883). Назва відтопонімна, утворена за допомогою димінутивного суфікса -к(а): "Полтавка, дер." (ВСПХГ, 1844; СНМХГ, 1896; АТП-УРСР, 1946 та ін.).

Поріччя, -я; с., Весел., Поріч. Засноване як колонія переселенців в провінції Раштадт (Німеччина) у 1809 р. (ІМС-МО, 307). Персоназва Раштадт перенесена, деформована: Раштат (ГКНГ, 1816; ККПР, 1824), Раштадт (ВСПХГ, 1896). Сучасна відапелятивна назва (поріччя - понадріччя) вживається після перейменування в 1914 р.: Поречье Большое (ООДА, ф.599, оп.1, 1920), заступалася давньою в 1920-х р., остаточно відновлена (АТП-УРСР, 1946). Назва вмотивована: поселення розташоване на правому березі р.Чичиклеї. Персоназва у різних варіантах (Раштат, Раштат, Раштадт) використовується як місцева назва.

Прибужани, Прибужан; с., Возн., Прибуж. Засноване в II половині ХІІІ ст. (ІМС-МО, 357). Відантропонімна персоназва свідчитьсся в різних словотворчих і графічних варіантах: "дер.Кантакузинівка полковника Івана и подполковника и кавалера Николая князей Кантакузиних" (ВАН, 1795; ТКХГ, 1820 та ін.), Кантагузина (ПМК, 1799), Кантакузинівка (ХГ, 1835), "Кантакузовка, мест." (ВСПХГ, 1844), "Кантакузенка (Кантакузовка) м. и Кантакузенская эк." (СНМХГ, 1896), використовується як місцева назва: Кантакузівка. Сучасна назва відапелятивна, встановлена перейменуванням (АТП-УРСР, 1946). Вона утворена за моделлю найменування мешканців с.Прибужжя (див.нижче).

Прибужжя, -я; с., Доман., Прибуз. У ХVІ-ХУІІ ст. поблизу села існувало турецьке поселення Ак-Мечеть (тур. *ак* - білий, світлий), що в роки російсько-турецької війни було зруйноване (ІМС-МО, 409): "Ахмечеть (роззоренная деревня)" (Опис де Волана). Сучасне село з давньою назвою-туркізмом організувалося наприкінці ХУІІІ ст.: "дер.Ахмечеть" (ВАН, 1795), Ахмечет (ГКОЗ, 1791); Ахмичет (ГКЮ, 1795), Ахмечеть (ХГ, 1835), дооформлена "Ахмечетка (Ахмечеть) с. и Мартыновского эк." (СНМХГ, 1896 та ін.). Сучасна назва дублює найменування території поблизу р.Південний Буг; мотивація її чітка; вживається після перейменування (АТП-УРСР, 1946). Персоназва виступає як місцева, а також у похідних утвореннях (акмечетці; радгосп "Ахмечетські ставки" тощо).

Прибузьке, -ого; с., Очак., Парут. Засноване в середині ХІХ ст. Персоназва утворена дублюванням найменування могил Чортуватих: "Ск. дв.Чертовата" (ВТКХГ, 1855, р.30, л.10), "Чертоватый, хут., жит.219, укр." (НПМО, 1926), Чортувате (АТП-УРСР, 1946). Нова назва відапелятивна, встановлена (1959 р.) перейменуванням; вона має достатню мотивацію: село розташоване "при Бузькому" лимані.

Прогресівка, -и; с., Берез., Таш. Організоване в 1857 р. як німецька колонія (ООПА, ф.91, оп.1, спр.126). Його персоназва Нейзац (з нім. *Neusatz* - новий стрібок; переселення) є стягненим топонімізованим словосполученням; зберігається в місцевих назвах (Нейзец, Нейвець, Нейзац): "Нейзац нем.кол.; Тилигульський лим." (СНМХГ, 1896). Сучасна назва утворена (АТП-УРСР, 1946) перенесенням назви колгоспу "Колгосп., 1930) на населений пункт.

Птиче, -ого; о., Доман., Прибуз. Засноване наприкінці ХІХ ст. Його персоназва відантропонімна: "Пташиного (Ташинского) эк." (СНМХТ, 1896), пізніше уочіена: Пташинське (Пташине), що спричинило пізнішу заміну її відапелятивном: х.Птичий (АТП-УРСР, 1946), с.Птиче (АТП-МО, 1960).

П'ятихатки, -и; с., Мик., Нечаян. Засноване наприкінці ХІХ ст. Назва відапелятивна, в символічним позначенням дрібного поселення (популярна форма називання в ХІХ ст.): "П'яти-Хатки х. при с.Нечаянном" (СНМХТ, 1896), "П'ятихатка хут., жит. 73, укр." (НПМО, 1926), П'ятихатки (АТП-УРСР, 1946).

Радгоспне, -ого; селище, Мик., Нечаян. Організоване в 1932 р. у зв'язку з організацією радгоспу "Нечаянський" як "Селище Нечаянського зернорадгоспу". Описова назва замінена сучасною відапелятивном: "селище Радгоспне" (АТП-УРСР, 1946).

Радсад, -а; селище, Мик., Радо. Засноване в 1908 р. Персоназва Климта (СНМХТ, 1912) відантропонімна. У 1920 р. в поселенні організувався радгосп винрадгоспів "Советский Сад" (МОДА, ф.Р-985, оп.І, спр.105, л.4, 1924), пізніше: "Совхоз Укрвиндел Укр/аинц/ Климта, хут., жит.14", а поблизу "Ник/олаевский/ Садок, посел., жит.15, укр." (НПМО, 1926). На базі цих господарств і поселень сформувався в 1930 р. сучасний радгосп "Радянський Сад". Сучасна назва поселення абрєвіатурна, встановлена за назвою господарства.

Рибаківка, -и; с., Берез., Риб. Засноване на початку ХУІІІ ст. Його персоназва використовує тиркську твірну основу *азу* - гіркий, неприємний на запах. Що ж стосується другого компонента, то вживання його у різних документах нестійке: Аджиєвка (ГКПО, 1795), "дер.Аджийская" (ВАН, 1795; КХТ, 1809 та ін.), нарешті: Аджиаска (з формантом *-аск(а)* нечіткого походження; можливо, помилкове розшифрування фінальної частини): Аджиаск (ВТКХТ, 1855, р.30, л.10), "Аджиаска д." (СНМХТ, 1896). Сучасна назва відапелятивна, чітко вмотивована, встановлена перейменуванням (АТП-УРСР, 1946).

Рівне, -ого; селище, Очак., Рівн. Засноване в 1928 р. (ІМС-МО, 653) як "х.Рівний" (МОДА, ф.Р-985, оп.І, спр.1038, л.75), у 1930-х р. - "Селище радгоспу ім.Шмідта" (АТП-УРСР, 1946). Фізіографічна персоназва змінила описову, вона вмотивована: поселення розташоване на рівній місцевості. Приєднано (1968 р.) села Вільне і Шевченка, найменування яких виотупають назвами частин селища.

Родники, -ів; с., Возн., Прибуз. Організоване в 1922 р. переселенцями із с.Болгарка (Булгарская, Болгари), заснованого наприкінці ХУІІІ ст. втікачами з Болгарії (назва відетнонімна). У зв'язку з включенням Болгарки до м.Вознесенська частина її мешканців переселилася в долину р.Чорталки, перенісши з собою назву села. Сучасна назва встановлена

перейменуванням (АТП-УРСР, 1946), утворена від російського апелятива родник - укр. джерело, криниця; вмотивована.

Романова Балка, -о! Балки; місц. Романівка, -и; с., Первом., Ром.-Балк. Свідчитьсся з середини ХУІІІ ст., хоч цілком можливе існування його й дещо раніше. Одним із доказів цього може бути функціонування назви, пов'язаної з ім'ям, очевидно, першопоселенця Романа, яка поширилася одночасно на балку, поселення й інші об'єкти, зокрема на печеру "діда Романа", "Романову скелю" (анкети). З-поміж різних варіантів першим свідчитьсся назва "дер.Романовка" (ВАН, 1795; К-34, 1798 та ін.). У ХІХ ст. назва укладається другим членом - випадок, що суперечить тенденції до стягнення назв в ойконімії: "Романова балка (слово "балка" дописане олівцем - В.Л.) (ТКХГ, 1820), Романовка Балка, дер." (ВСПХГ, 1844), "Романовка Балка с.; бал.Романкова" (СНМХГ, 1896), нарешті: с.Романково-Балка (ООДА, ф.599, оп.І, опр.433, 1920). Таким чином, першоназва, яка зберігається як місцева назва, відантропонімна і первинна. Сучасна назва вторинна, утворена ойконімізацією оловосполучення типу "географічний термін і його назва".

Садібне, -ого; селище Первом., Степк. Організоване в 1930-х р. як "Садіше п'ятого відділення радгоспу "25 років Жовтня" на місці "х.Гамільтонова и эк.Шубовича" (СНМХГ, 1896), заснованих на початку ХІХ ст.: "Гамільтоново, дер., помещ. Гамільтонова" (ВСПХГ, 1844). Нова назва встановилася в результаті перейменування (АТП-УРСР, 1946). Місцева назва П'ятий учасок, зумовлена господарською структурою радгоспу і місцем у ній названого селища.

Сапетня, -і; с., Мик., Ольш., засноване в середині ХІХ ст. Його назва утворена від апелятивного найменування балки Сапетні (сапетня - від сапет, сапетка - плетена в лози корзина. - Грінч. Очевидно, в балці росла лоза, яку ламали на корзини): "х.Сапетня" (ВТКХГ, 1855, р.29, л.10; СНМХГ, 1896 та ін.), "Сапетная, хут." (НПМО, 1926), Сапетня (АТП-УРСР, 1946).

Секретарка, -и; с., Кривооз., Сєкр. Засноване як військова застава в середині ХУІІІ ст. Назва свідчитьсся з кінця ХУІІІ ст.: Секретарка (КВН, 1795, К-34, 1798 та ін.). Походження назви пов'язують із топоним первинного поселення, що ніби називалося секретом (ІМС-МО, 540), однак у практиці топонимотворення на території Північного Причорномор'я суфікс -арк(а) не використовується. Думається, що назва села встановилася за найменуванням місцевості і балки, які утворені від слова секретар - посада землевласника: поблизу були "35.Пустош Секретарей Захарія Павленка и Ивана Малцова", " 53. Секретаря Ивана Демисевича" (ВАН, 1795; СНМХГ, 1863). Цим можна пояснити поширення назви Секретарка чи Секретаровка на Правобужжі (за даними СНМХГ, 1896, її мали 10 поселень).

Семихатка, Семихаток; с., Доман., Зеленояр. Засноване в 1880-х р. Його назва в топонімізованим словосполученням з числівниковим членом, порівн.: "Семь Хат (Ремихова) х., дв.7" (СНМХГ, 1896), Семихатки (АТП-УРСР, 1946). Назва утворена за поширеною оловотворчою моделлю називання дрібних поселень (див. П"ятихатки, Трихати і под.).

Сеньчине, -ого; місц. Сеньчино, Сенькино - с., Мик., Комс. Засноване в 1870-х р. переселенцями-росіянами з Одеського повіту. Назва відантропонімна (від зменш. рос.Сенька): "Сенькин (Москаленка) х." (СНМХГ, 1896), "Сенькин (Москаленко), жит.194, укр.-рус." (НПМО, 1926). Сеньчине (АТП-УРСР, 1946).

Сергіївка, -и; селище, Кривооз., Кривооз. Засноване в 1905-1906 назва відантропонімна, утворена від імені землевласника (анк.).

Сирове, -ого; місц. Сирово - с., Влад., Сир. Засноване в другій половині ХУП ст. (ІМС-МО, 371) вихідцями з Молдавії і Польщі. Назву, що свідчиться з кінця ХУШ ст., пов"язують з тим, що мешканці займалися виготовленням сирів (анк.). Більш ймовірно (і це підтверджується формою назви - присвійним прикметником), що назва утворена від молд. sire - цар, владика, пізніше пристосована до похідного утворення від сир: Сырова (ВАН, 1795), Сирово (ТКХГ, 1820; ХГ, 1835; ВСПХГ, 1844), Сырово (ВТКХГ, 1855, р.28, л.9; СНМХГ, 1896), Сирове (АТП-УРСР, 1946).

Слава, -и; с., Доман., Прибуз. Організоване в 1927 р. переселенцями з Поділля як колективне господарство "Слава" (Колгосп., 1930). Назва ТСОЗу перенесена на нове село; вона відапелятивна, з позитивним забарвленням: х.Слава (АТП-УРСР, 1946).

Соколівка, -и; І. с., Мик., Комс. (місц.Соколовка). Засноване в 1921 р. як селище переселенської ділянки на місці колишнього х.Соколова (СНМХГ, 1896): "Пересел.участ. - 316/І (Соколовка), посел., жит. 54, укр." (НПМО, 1926). Паралельна відантропонімна назва витіснила офіційну описову: Соколівка (АТП-УРСР, 1946); 2.селище,Первом., Ром.-Балк. Селище засноване наприкінці ХУШ ст., його назва відантропонімна - "майора Соколова" (ВАН, 1795), Соколовка (КХГ, 1809; СНМХГ, 1896 та ін.).

Солонці, -ів; с., Берез., Матіас. Сформулося в 1870-х р., залюднене переселенцями з Андріївки (Андрієво-Зориного), чим зумовлюється його першоназва, яка супроводжувалася паралельною відапелятивною: "Андреевский (Солонцы) х. при д.Андреевке" (СНМХГ, 1896), Солонці (АТП-УРСР, 1946).

Солончаки, -ів; с., Очак., Парут. Засноване в 1870-х р. переселенцями із с.Аджиголь (див.Малосолончаки), що зумовило його похідну першоназву: "Ново-Аджигиол (Новый Аджиголь, Беляковича) х. при с.Аджигиоле" (СНМХГ, 1896), "Новый Аджигол (Беляковичи), хут., жит.226, укр." (НПМО, 1926). Сучасна назва встановлена перейменуванням (АТП-УРСР, 1946). Мотивація її достатня: ґрунти навколо села солончакові. *Палія*

назва у різних варіантах (Аджігол, Аджігал, Новий Аджігол) виступає місцевим.

Сорочинка, -и; с., Кривооз., Тридуб. Засноване на початку XIX ст. Його назва утворена від прізвища землевласників Сорочанських (Сорочанів): Сарачинка (ВТКХГ, 1855, р.28, л.9; СНМХГ, 1896), пристосована за аналогією (як Сорочинці) до відтопонімної: Сорочинка (АТП-УРСР, 1946).

Ставкі, -ів; с., Весел., Ставк. Засноване на початку XIX ст. Першою назвою відтопонімна, дублює популярну назву м.Ватерлоо (Бельгія), подібну якого в 1815 р. зазнав поразки Наполеон; асоціативно в роки першої світової війни утворилася інша відтопонімна назва - Бородіно, подібна.: Ватерлоо (ККПР, 1824), Ватерлоо (ВТКХГ, 1855, р.29, л.10; СНМХГ, 1896), в 1920-1930 р. вживаються паралельно обидві назви: "Бородіно (Ватерлоо)" (ОДА, ф.599, оп.1, спр.433, 1920), "Ватерлоо (Бородіно), кол." (НПМО, 1926). Сучасна назва відапелятивна множинна, встановлена перейменуванням (АТП-УРСР, 1946).

Стара Богданівка, -бі Богданівки; с., Мик., Радс. Засноване наприкінці XVIII ст. втікачами з північних районів України, дозволиднене в 1813 р. переселенцями-болгарами. Першоназва Дерекля (Дерекла) утворена від тюркської назви балки Дерекли (дощовий потік; джерело чи річка, що пересихає). З початку XIX ст. вживається відантропонімна назва, що закріплюється в ролі офіційного найменування, порівн.: Дерекла (БАН, 1795), Богдановка-Дерекла (КХГ, 1820), Дерекля (ХГ, 1835), "Богдановка (Бол.Дирекля)" (ВТКХГ, 1855, р.30, л.10). Розрізнявальний член "стара" з'являється в 1870-х р. після виникнення с.Нової Богданівки (див. Новобогданівка), вказує на первинність поселення: "Старая Богдановка д." (СНМХГ, 1896), "д.Ст.Богдановка" (МОДА, ф.Р-985, оп.1, спр.985, 1920), "Старо-Богдановка, село, жит.375; укр.-болг." (НПМО, 1926), Стара Богданівка (АТП-УРСР, 1946).

Староолексіївка, -и; місц. Стара Олексіївка - с., Весел., Ставк. Засноване наприкінці XIX ст. переселенцями з колонії Шпейер. Першою назвою відтопонімна, встановлена за зразком найменування переселенських населених пунктів: "Новий Шпаер (Шпаерский, Шафа) х." (СНМХГ, 1896), пізніше Ново-Шпеєрове (ОДА, ф.599, оп.1, спр.433, 1920); замінена сучасною складеною після перейменування (АТП-УРСР, 1946). Формант "старо-" виконує розрізнявальну функцію (його самостійне значення нейтралізоване): в межах району вже була Новоолексіївка і Олексіївка. Давня назва (псевдоправильна, деформована) виступає в ролі місцевої: Нова Шпалєро-

Степанівка, -и; с., Весел., Микол. Засноване в 1916 р. Його першою назвою Вернигора чи Вернигори (анк.) дублює прізвище землевласника. Сучасна назва також відантропонімна, увічнює пам'ять "червоного партизана Степана Кузьміна" (МОДА, ф.Р-161, оп.1, спр.735).

Степківка, -и; місц. Степковка - с., Первом., Степк. Засудоване в 1813-1818рр. переселенцями з Полтавини. Назва утворена від апелятивної основи за відантропонімною словотворчою моделлю на -івк(а); мотивація зрозуміла (село розташоване в степу): Степковка (ТКХГ, 1820; ВСПГ, 1844; СНМХГ, 1896 та ін.).

Степове, -ого; І. с., Мих. Ульян. Засноване в 1809 р. як переселенська колонія. Персоназва утворена дублюванням назви м.Карлсруе (нім. *Karlsruhe* - відпочинок Карла), свідчаться в кількох варіаціях: Карлору (ІКНГ, 1816), Карлсруе (ТКХГ, 1820), Карлсруе (КНПР, 1824), "Кол.Карлсруе, Калестрово (результат фонетичної трансформації - В.Л.)" (ВТКХГ, 1855, р.29, л.10; СНМХГ, 1896), зберігається в місцевих назвах Карлсру (Калестрове). Сучасна відапелятивна назва встановлена перейменуванням (АТП-УРСР, 1946); 2. с., Первом. Степк. Поселення існувало наприкінці ХІХ ст. як економія Шубовича (разом із х.Гамільтонівка). На базі них у 1928 р. організувався ТСОЗ, пізніше - "Селище першого відділку радгоспу "25 років Жовтня". Сучасна відапелятивна назва замінила описову в процесі перейменування (АТП-УРСР, 1946).

Суха Балка, -бі Балки; І. с., Весел., Мих. Засноване в перше десятиріччя ХХ ст. на балці Сухій. Назва утворена ойконімізацією словосполучення типу "географічний термін і його фізикографічна назва": "Сухая Балка, хут." (НПМО, 1926), с.Суха Балка (АТП-УРСР, 1946); 2. с., Мих., Ковал. Засноване в 1880-х р. переселенцями з Андріївки. Його персоназва "Кнебельмана при д.Андреевке" (СНМХГ, 1896) відантропонімна, замінена такою ж у 1908 р.: "хут. Шварца" (СНМХГ, 1912). На базі хутора організована в 1922 р. "Комуна ім.Джона Ріда", найменування якої стало назвою поселення: "Джон-Рид, хут., жит. 84, укр." (НПМО, 1926). Сучасне найменування встановлене перейменуванням (АТП-УРСР, 1946), утворене за поширеною моделлю відгідронічного творення ойконімів (див. вище).

Тарасівка, -и; с., Врад., Гулян. Засноване в перше десятиріччя ХХ ст. переселенцями з Сирового. Його персоназва Мільгафта утворена від прізвища землевласника, зберігається як місцева. Сучасна увічнівальна назва (на честь Т.Г.Шевченка) встановлена в 1923 р. (МОДА, ф. Р-2199, оп.І, опр.10).

Ташине, -ого; місц. Ташіно - с., Берез., Таш. Засноване наприкінці ХУІІІ ст. У 1792 р. належало Кир'якову М.М. На цей же час припадає закладання саду і спорудження церкви (ЦДАДА, ф.1355, оп.І, опр. 2066, с.181-182). Назва контамінована: використовує як твірну тюркську апелятивну основу taş - камінь; океля; стрімчак; камінний і слов'янський суфікс -ин(е), що утворює здебільшого відантропонімі назви: Ташине. У 1795 р. власником став Грибовський, від прізвища якого утворилася паралельна назва Грибове (розм.Грибово), що зберігається досі. Однак у офіційних довідниках зустрічається рідко, порівн.: "дер.Ташиня

полковника і кавалера Андріяна Мойсеева сина Грызовского" (ВАН, 1795), Ташина (ГКЮ, 1795; КЧНГ, 1798; ПМК, 1799 та ін.), Ташино (КХГ, 1809; ТКХГ, 1820), "Ташино (Грибово) с." (СНМХГ, 1896; ООДА, ф.599, оп.1, опр.433), Ташине (АТП-УРСР, 1946).

Тернувате, -ого; І. с., Кривооз., В.-Мечет. (місц.Терновата). Засноване наприкінці ХУІІІ ст. Його першоназва утворена від назви балки являтивного походження, часом дублює її, порівн.: "с.Терноватка" (ВАН, 1795), "Терновата" (ВТКХГ, 1855, р.27, л.9, СНМХГ, 1863 та ін.), Тернувате (АТП-УРСР, 1946); 2. с., Мик., Ольш. Засноване в перше десятиріччя ХІХ ст. на балці Тернуватій; мало дві назви: Тернувате (за найменуванням балки) і Дворянське (за титулярним рангом землевласника), що вживалися паралельно чи позмінно: Терновка-Дворянская (ТКХГ, 1820), Терновка (ХГ, 1835), "Терноватая (Дворянска)" (ВТКХГ, 1855, р.29, л.10), с.Дворянское (СНМХГ, 1863), "Терноватая (Дворянское) д." (СНМХГ, 1896), Терноватое (Дворянка), дер., жит.414, укр." (НПМО, 1926), Тернувате (АТП-УРСР, 1946).

Тімірязівка, -и; місц.Тімірязевка; селище, Возн., Дмитр. Засноване в 1930-х р. як "Селище центральної садиби зернорадгоспу ім.Будьонного". Описова назва заступилася відантропонімною - Будьонівка (АТП-УРСР, 1946). Сучасна назва утворена (1958 р.) від увічнювального найменування радгоспу суфікально: радгосп ім.Тімірязева - с.Тімірязівка (АТП-МО, 1960).

Тридуби, -ів; с., Кривооз., Тридуб. Засноване на початку ХУІІІ ст. (ІМС-МО, 540). Назва є топонімізованим словосполученням з числівниковим членом, яке пізніше стяглося в одне слово: Три Дуби (КВН, 1795; ВАН, 1795), Трех Дуба (КЧНГ, 1798) - Тридубы (ВТКХГ, 1855, р.27, л.9), Тридубы (АТП-УРСР, 1946).

Трихати, Трихат; с., Мик., Крин. Засноване наприкінці ХУІІІ ст. Його назва є топонімізованим словосполученням з числівниковим членом, що було популярним засобом найменування дрібних поселень: Трехаты (КЧНГ, 1798), Трехаты (КХГ, 1809), Три Хаты (ТКХГ, 1820). З 1840-х р. з'явилася паралельна назва Булгаковка, що в окремих джерелах виступає головною, залишилася неофіційною порівн.: "Булгаковка, Трихаты тож" (АС-4, 1850; ВТКХГ, 1855, р.29, л.10), але "Три Хаты (Булгаково) с." (СНМХГ, 1896), с.Три Хаты (МОДА, ф.Р-985, оп.1, опр.985, 1920), "Трихаты (Булгаковское), село, жит.1666, укр." (НПМО, 1926), Трихаты (АТП-УРСР, 1946).

Трудолюбівка, -и; с., Доман., Щасл. Засноване в 1922 р. переселенцями з Костянтинівки (МОДА, ф.Р-2209, оп.1, опр.5, 1922). Назва є популярною, утвореною топонімізацією і стягненням відявлятивного словосполучення: "труд любити" - Трудолюбівка (АТП-УРСР, 1946).

Тузли, -ів; с., Берез., Тузл. Засноване в другій половині ХУІІІ ст., налічене наприкінці ХУІІІ ст. переселенцями з Білорусії і чорноморськими

козаками (ІМС-МО, 228). Найменування утворене від назви озера, яка відігравала роль (турк. *tuzlu* – ослоний): Тузла (КІРІ, 1783; КЧНГ, 1798 та ін.), "Тузли с. и эк.Бродского" (СНМХГ, 1896).

Ульянівка, -и; І. с., Весел., Кудр. (місц.Ульяново, Ульяновка). Засноване в 1870-х р. Персональна назва утворена від прізвища землевласника: "Крысса (Крисов, Георгиевский, Сиротский) х." (СНМХГ, 1896), хут. Крисів (АТП-УРСР, 1946). Переіменовано в 1960 р.; нова назва увічнює прізвище В.І.Леніна: Ульянове ("Рішення Миколаївського облвиконкому № 715 від 11 серпня 1960 р."). Офіційна форма, пристосована до утворення від імені Ульян, не забезпечує зв'язку з твірним словом. Значення увічнення зберігається в місцевій назві; 2. с., Мик., Ульян. (місц. Ульяновка). Організоване в 1923 р. переселенцями із Чернігівщини (ІМС-МО, 563). Назва увічнювальна (МОДА, ф.Р-985, оп.І, спр.1198, л.112): "Ульяновка, посел." (НПМО, 1926), перекладена, що привело до втрати зв'язку з твірною основою.

Федорівка, -и; І. с., Берез., Тузл. Засноване на початку ХІХ ст. залюднене переселенцями з Курської і Орловської губерній в 1840-х р. порівн.: "Корчма" (ТКХГ, 1820), на етапному шляху (нині Етапний шлях) - Федоровка (ВТКХГ, 1855, р.30, л.10), "Федоровка (Бяратинское) д." (СНМХГ, 1896; ООДА, ф.509, оп.І, спр.433, 1920), Федорівка (АТП-УРСР, 1946). Назва відантропонімна, утворена від імені одного з братів Бяратинських; 2. с., Врад., Н.-Павл. Село засноване в середині ХІХ ст. Його перші назви пов'язуються то з іменем, то з прізвищем землевласника, часом вживаються одночасно, див.: "х.Жаховские" (ВТКХГ, 1855, р.28, л.9) і "Жаховского (Федоровка)" (ВСПХГ, 1844), пізніше: "Федоровка (Копанки) л." (СНМХГ, 1896), Федорівка (АТП-УРСР, 1946).

Филимонівка, -и; с., Врад., Гуляй. Засноване на початку ХІХ ст. на ділянці, подарованій Филимону Горчакову (ВАН, 1795). Назва відантропонімна: Филимоновка-Горчакова (ТКХГ, 1820; СНМХГ, 1896), Филимоновка (ООДА, ф.599, оп.І, спр.433, 1920 та ін.). Обидві назви збережені: перша залишилася офіційною, а друга – місцевою: Горчакова, Гирчакова.

Фрунзе, -е; місц. Імені Фрунзе – с., Доман., Ол.-Дар. Засноване в 1880-х р.: "Фаца и Альберта 2 эк." (СНМХГ, 1896), у 1920-х р. встановилася відантропонімна назва: х.Пилипівка (АТП-УРСР, 1946), витіснена найменуванням радгоспу ім.Фрунзе (АТП-МО, 1960).

Царедарівка; -и; с., Доман., Царед. Засноване на початку ХІХ ст. на землі, виділеній солдатам, що відзначилися у російсько-турецькій війні (ІМС-МО, 410). Назва в топонімізованім відігравала роль словосполученням: "царів дарунок" – Царевдар (ТКХГ, 1820), "Царев Дар (Большая Заблоцкая), дер." (ВСПХГ, 1844); найменування дооформлене, як відантропонімна назва на -івк(а): Царедаровка (ХГ, 1835), "Царе-Даровка (Большое Заблоцкое), д.; пруд и бол.Заблоцкая" (СНМХГ, 1896 та ін.), Царедарівка (АТП-УРСР, 1946).

Чапаєвка, -я; с., Берез., Кім. Засноване в 1930-х р. як селище радгоспу ім.Петровського, дозашднене переселенцями із ліквідованого (1958 р.) с.Кіровка. Назва увічнює героя громадянської війни В.І.Чапаєва: Чапаєвка (АТП-УРСР, 1946).

Чаусове Друге, -ого Другого; місц. Чавусово Друге - о., Первом., Кам'янобал. Засноване в середині ХІІІ ст. Назва перенесена: дублює назву села, що засноване раніше і розташоване через річку: Чаусова (БАН, 1795; КЧНГ, 1798), Чаусовка (ВСПХГ, 1844). Сучасна назва з розрізняльним числівниковим членом встановлена в процесі адміністративно-територіальної перебудови (раніше поселення належали до різних губерній, повітів і волостей): с.Чаусове Друге (АТП-УРСР, 1946).

Червона Поляна, -ої Поляни; І. о., Дом., Мост.Засноване в 1870-х р. переселенцями із Мостового. Його першоназва Томенка (пізніше Томенка) відантропонімна: "Томенка х. при м.Мостовом" (СНМХГ, 1896), Томенки (АТП-УРСР, 1946; АТП-МО, 1960), виступає як місцева назва. Сучасна назва вживається після перейменування (1960 р.), в топонімізованім словосполученням з позитивним забарвленням; 2. селище, Кривооз., Багач. (місц. Поляна). Організоване наприкінці 1920-х р. Його назва є топонімізованим словосполученням з символізуючим членом.

Червона Українка, -ої Українки; місц.Червоноукраїнка - с., Берез., Кобл. Засноване в 1924 р. переселенцями з Поділля та навколишніх сіл. Назва є популярним топонімізованим словосполученням: Красна Україна (Код., 1937), Червона Україна (АТП-УРСР, 1946; АТП-МО, 1960 та ін.).

Червоне, -ого; місц.Красне - с.Доман., Ол.-Дар. Засноване в 1880-х р. Його першоназва відантропонімна: "Адамовка (Еслингера, Ос-лангера) х." (СНМХГ, 1896), зберігається як місцева назва (анк.). Сучасна назва відапелятивна з позитивним забарвленням, утворена в 1923 р., офіційно закріплена в АТП-УРСР, 1946. Приєднано (1968 р.) с.Пилипівку, відантропонімна назва якого виступає найменуванням кутка.

Червоне Парутине, -ого Парутиного; місц. Червоне Парутино; о., Очак., Рівн. Засноване у 80-х р. ХІХ ст. Першоназва утворена ойконімізацією словосполучення "географічний термін і його фізіографічна назва": "Кривая Балка х. при с.Ильинском" (СНМХГ, 1896). Переселенці з Житомирщини (див.куток Житомирщина) організували один з перших шести на Миколаївщині радгоспів (МОДА, ф.Р-161, оп.І, спр.292, л.15) - радгосп "Червоне Парутино", найменування якого утворене від назви сусіднього поселення (Парутине) з популярно-символізуючим членом (червоне). Першоназва певний час виступала в ролі паралельного найменування: "Красное Парутино" совхоз (Кривая Балка), хут., жит.50; укр. (НПМО, 1926). Назва радгоспу закріпилася за населеним пунктом: Червоне Парутине (АТП-УРСР, 1946). Неофіційна назва Перша ферма встановлена за функцією поселення в радгоспі: в селі розташоване перше відділення радгоспу ім.П.П.Шмідта

Червоне Поле, -ого Поля; с., Микол., Ульян. Засноване в 1950-х р. як селище другого відділення радгоспу ім.Тельмана. Назва є топонімізованим словосполученням "географічний термін і розрізнявальний член з позитивним забарвленням".

Червоний Київ, -ого Києва; с., Доман., Богд. Організоване в 1922-1923 р. переселенцями з Київщини; назва - ойконімізоване словосполучення типу "перенесена назва і популярний розрізнявальний член": Червоний Київ (АТП-УРСР, 1946).

Червоний Орач, -ого Орача; селище, Мк., Кривооз., Кривооз.-2. Засноване в 1923 р. як артіль-комуна "Червоний Орач" (Покр., 1926). Назва артілі, що є ойконімізованим словосполученням з популярним розрізнявальним членом, поширена на все поселення.

Червоний Поділ, -ого Подолу; місц. Червоне Поділля, Червоний Поділ - с., Берез., Дмитр. Організоване в 1925 р. переселенцями з Кам'янець-Подільського району на Хмельниччині. Назва відтопонімна, поширена популярним членом, що виступає водночас і розрізнявальним членом: Червоний Поділ (АТП-УРСР, 1946).

Червоноармійське, -ого; І. селище, Мик., Нечаян. Організоване в 1930-х р. як "Селище першого відділення Нечаянського зернорадгоспу". Сучасна відапелативна назва з позитивним забарвленням замінила описову після перейменування (АТП-УРСР, 1946); 2. с., Берез., Червоноарм. Виникло на межі ХУІІ-ХІХ ст. Первинною була відетнонімна назва: Булгаря (ТКХТ, 1820), яка з 1840-х р. поширюється відантропонімною: "Калчев, Булгарка тож" (АС-4, 1850), "х.Кальчев (Булгарка)" (ВТКХТ, 1855, р.29, л.9), "Кальчев х." (СНМХТ, 1896). У 1929 р. персонанза замінена (МС-МО, 281) сучасною відапелативною, яка присвячена Радянській (раніше - Червоній) Армії.

Чернігівка, -и; І. с., Доман., Мост. Поселення організоване в 1923 р. переселенцями із Чернігівщини (МОДА, ф.Р-985, оп.І, спр.1308, л.51). Назва відтопонімна: Чернігівка (АТП-УРСР, 1946); 2. с., Очак., Козир. Організоване за планом освоєння колишніх поміщицьких земель в 1923-1924 р. переселенцями із Чернігівської обл. (МОДА, ф.Р-985, оп.І, спр.1308, л.73), що відбилося на формуванні його відтопонімної назви: "Черниговка, хут., жит.145, укр." (НПМО, 1926), Чернігівка (АТП-УРСР, 1946).

Чорноморка, -и; с., Очак., Чорном. Засноване на початку ХУІІІ ст. втікачами з північних і західних губерній України та з Молдавії. Перша назва села Бейкуш (пізн. Далекий Бейкуш) тюркського походження (дав. напр.: тур. *baykuş* - бідний, злиднений, тюрк. *baykuş*-віддалений хутір - Даль); Бейкуш (ТКХТ, 1820), Дал.Бейкуш (ВТКХТ, 1855, р.30, л.10), "Дальний Бейкуш" (СНМХТ, 1896; МОДА, ф.Р-985, оп.І, спр.985, 1920). Сучасна відапелативна назва вживається після перейменування (АТП-УРСР, 1946), мотивується розташуванням села.

Шевченко, -а; І. с., Влад., Н.-Павл. (місц.Шевченка, Шевченків). Засноване в 1923 р. переселенцями із Житомирщини (анк.). Назва відантропонімна, увічнювальна: вона встановлена на честь Т.Г.Шевченка: Шевченка - хут. (АТП-УРСР, 1946), село (АТП-МО, 1960 та ін.); 2. с., Доман. Волод. (місц.Шевченка, Шевченково). Організоване в 1922 р. на місці ліквідованого хут. Казенного, що існував від середини ХІХ ст. (ВТКХГ, 1855, р.28, л.9; СНМХГ, 1896), залюднене переселенцями з північних областей України. Відантропонімна назва є увічнювальною (МОДА, ф.Р-2199, оп.І, опр.10, л.18): Шевченка - хут. (АТП-УРСР, 1946 та ін.), с.Шевченко (АТП-УРСР, 1969); 3. с., Доман., Мост. (місц.Шевченка, Шевченково). Засноване в середині ХІХ ст. як "хут. Кантакузіна (Немецький)" (ВТКХГ, 1855, р.28, л.9), "Немецький х." (СНМХГ, 1896), дозалюднене в 1922-1924 р. переселенцями із Поділля і Житомирщини (анк.). Нова відантропонімна назва є увічнювальною: х.Шевченка (АТП-УРСР, 1946), с.Шевченко (АТП-МО, 1960); 4. с., Очак., Рівн. (місц.Шевченково). Засноване в 1909 р. Його першоназва відантропонімна: х. Рено (СНМХГ, 1912). Після дозалюднення в 1923 р. переселенцями з північних районів України встановлена сучасна увічнювальна назва: "Шевченко, хут., жит.ІІІ, укр." (НПМО, 1926), яка у зв'язку зі збігом однойменних не закріпилася і була відновлена після Вітчизняної війни (АТП-УРСР, 1946).

Широкі Криниці, -их Криниць; с., Доман., Лід. Засноване на "відрубках" у 1909-1910 р., залюднене в 1923 р. переселенцями з північних районів України. Назва сформована під впливом найменування балки Кринички (Криниці), у верхів'ї якої розташовалося село, є топонімізованим словосполученням "географічний термін і його назва": Широкі Криниці (АТП-УРСР, 1946).

Широколанівка, -и; с., Весел., Широк. Засноване на початку ХІХ ст. Його першоназва перенесена, з'явилася у зв'язку з організацією тут німецької колонії Ландау (ГКНК, 1816; ККПР, 1824; СНМХГ, 1896 та ін.). У роки першої світової війни була спроба замінити назву новою, встановленою за культовим святом, однак вона не закріпилася і виступала зрідка в ролі паралельного найменування, порівн.: "Свято-Троїцькое (Ландау)" (ОДА, ф.599, оп.І, опр.433, 1920), "Ландау (Свято-Покровское), кол." (НПМО, 1926). У зв'язку з організацією Карло-Лібіхнхтського району (1930) з центром у с.Ландау паралельно виступають дві назви: Ландау і Карла Лібіхнхта. Сучасна назва встановлена перейменуванням (АТП-УРСР, 1946), є стягненим апелятивним словосполученням. Давня назва виступає в ролі місцевої і використовується в похідних утвореннях (ландави, ландавський).

Шмидтівка, -и; місц. Шмидтовка - с., Берез., Матіяс. Організоване на місці безіменного хутора у ХІХ ст. (ВТКХГ, 1855, р.30, л.10) у роки колективізації сільського господарства. Назва відантропонімна; встановлена на честь П.П.Шмідта - одного із керівників Севастопольського збройного повстання 1905 р.

Шостаківське, -ого; селище, Мик., Ковал. Засноване в 1930-х р. Назва відтопонімна, утворена від найменування села, звідки прибули переселенці (див. Шостакове): селище Шостаківське (АТП-УРСР, 1946).

Шостакове, -ого; місц. Шостаково - с., Мик., Ольш. Засноване наприкінці ХУІІІ ст. Назва відантропонімна: "дер.Шостаковка полковника і кавалера Андрея Ильина сына Шостака" (ВАН, 1795), Шестаковка (ГКЮ, 1795; ООДА, ф.І, оп.190 та ін.), Шостакова (МОДА, ф.Р-985, оп.1, спр.985, 1920), "Шестаково, хут., жит. 213, укр." (НПМО, 1926), Шостакове (АТП-УРСР, 1946).

Щасливка, -и; с., Доман. Щасл. Свідчитьсся з кінця ХУІІІ ст. Першою назвою відантропонімна: "дер.Годлевка полковника Станислава Франсисовича Годлевского" (ВАН, 1795), також: Годлевка (ГКЮ, 1795), Годлевского (КЧНГ, 1798; ПМК, 1799 та ін.). Після смерті землевласника село поділене на три частини (ООДА, ф.І, оп.190, спр.7); з цього часу вживається відапелятивна назва, яка утворена на українській мовній основі і фіксується багатьма російськими документами: Щастлива (КХГ, 1809), Щастливое (ТКХГ, 1820), Щасливое (ХГ, 1835), "с.Щасливое помещ. Годлевских" (ВСПХГ, 1844), поряд з російським відповідником: Счастливое (ВСОПІ, 1849), "Счастливка с." (СНМХГ, 1896; ООДА, ф.599, оп.І, спр.433, 1920) - Щасливка (АТП-УРСР, 1946).

Юр'івка, -и; с., Врад., Гуляй. Засноване в 1922 р. Назва відантропонімна: вона утворена від імені землеміра (анк.): Юр'івка (АТП-УРСР, 1946).

Ябуня, -і; с., Берез., Кім. Засноване в 1926 р. (анк.). Назва флоронімна: Ябуня (АТП-УРСР, 1946).

Яселка, -и; с., Очак., Куцур. Виникло в другій половині ХУІІІ ст., хоч можна припускати існування в таких сприятливих географічних умовах раніших поселень. Назва дублювала назву балки: "село Яселка на бал. Яселке" (Опис де Волана), Асилка (КІРІ, 1783), Ясиелка (ГКОЗ, 1791). Пізніше оформлення назви балки свідчить, що вона була незвичною своїм звучанням. Є підстави вважати, що ця назва пов'язана з туркізмом *asilia*-бандитська, порівн. численні на території Північного Причорномор'я однотипні слов'янські: Злодійка, Злодійська (СНМХГ, 1896). З середини ХІХ ст. вживається паралельна відантропонімна назва: "Николаевка (Яселка)" (ВТІХІ, 1855, р.30, л.10), "Николаевка (Яселка), село, жит.335, укр." (НПМО, 1926), яка, однак, не закріпилася в ролі офіційної.

Ясна Поляна, -ої Поляни; с., Микол., Ковал. Організоване в 1922-1923 р. Назва є ойконімізованим популярним словосполученням (даніна Ясній Полянні Л.М.Толстого): "Ясная Поляна посел., жит.217, укр." (НПМО, 1926), Ясна Поляна (АТП-УРСР, 1946).

Яструбинове, -ого; с., Возн., Ястр. Засноване наприкінці ХУІІІ ст. Його назва відантропонімна: "дер.Дерфельденовка" (ВАН, 1796), Дерфелена (ПМК, 1799), Дерфельдская (КЧНГ, 1798), Дерфельденовка (ГКОЗ 1791), замінена на початку ХІХ ст. однотипною: Ястребина (КЖГ, 1809; ХГ, 1835), Ястребино (ВСПХГ, 1844), "Ястребинова (Ястребинка, Ястребинова, Дерфельденова, Дерфанова) д." (СНМХГ, 1896), Яструбинове (АТП-УРСР, 1946).

НАЗВИ РІЧОК ІНГУЛО-БУЗЬКОГО БАСЕЙНУ

Досліджувана в гідронімічному плані територія охоплює південну частину Надбужжя. Сюди входять басейни двох найбільших лівих допливів П.Бугу – Інгулу та Синьки (після злиття Тікичів з Великою Висою), правого допливу П.Бугу Кодими та притоки нижнього Бугу. За адміністративно-територіальним поділом до цієї території належать Миколаївська і більша частина Кіровоградської області, а також невелика за обсягом територія північно-східної Одещини, де протікає Кодима.

До словника гідронімів Інгуло-Бувького басейну входить 226 назв проточних вод: річок, ручаїв, струмків. Назви балок, які в досліджуваному басейні становлять більшу частину мікрогідронімів, включені до реєстру лише у тому випадку, коли в минулому вони фіксуються в джерелах як річки. Звичайно, при цьому лишилися поза увагою ті балки, які раніше були річками, але з тих або інших причин не були зафіксовані у відповідних джерелах. Однак тепер ми не маємо можливості виділити цю групу назв балок серед інших, а, оскільки на Півдні України балками називають як річища пересихаючих влітку або взагалі висохлих річок, так і будь-який яр, заглиблення в землі тощо, то залучення до словника усіх зафіксованих нами назв балок Південного Надбужжя значно переобтяжило б словник мікрогідронімів.

Паралельні назви однієї річки, похідні від різних лексем, розглядаються в окремих словникових статтях. Назви ж однієї й тієї річки, які різняться лише наголосом, фонетичними, словотворчими або морфологічними особливостями, вважаємо варіантами гідроніма.

Як реєстрове слово словникової статті виноситься сучасна форма гідроніма, зафіксована в екопедичієних записах. Якщо ж сучасна українська форма гідроніма з тих або інших причин не зафіксована, а гідронім засвідчений лише у джерелах, то основною вважаємо форму, засвідчену найближчим за часом джерелом і виносимо її як реєстрове слово українською мовою, але в дужках перед назвою джерела подаємо її в тій транскрипції, в якій вона там зафіксована, – російською або польською.

Після локалізації наводяться всі форми з досліджених нами джерел у хронологічній послідовності. Дата фіксації вказується для ХУ–ХУІ ст. для ХІХ ст. не вказується.

Обов'язково наводяться всі контакти: одинименні або із опільною кореневою частиною назви оіл, урочищ, гір, лісів тощо.

При дослідженні походження річкової назви для порівняння з іншими територіями України залучаються, як правило, лише гідроніми, в окремих випадках також ойконіми.

В етимологічній частині словника вказується лише вихідний апеллятив, антропонім або топонім, від якого утворено річкову назву, етимологія ж їх не розглядається.

У м о в н і с к о р о ч е н н я

Д ж е р е л а

Андрієвський	- Андрієвський А. Матеріали для історії півножнорусского края в ХУШ ст. (1715-1774), Одеса, 1886.
АТН-УРСР, 1946	- Українська РСР. Адміністративно-територіальний поділ на 1 вересня 1946 р., К., 1947.
АТН-УРСР, 1967	- Українська РСР. Адміністративно-територіальний поділ на 1 квітня 1967 р., т.І-П, К., 1969.
АБЗР	- Архив Юго-Западной России, издаваемый Комиссией для разбора древних актов, состоящей при киевском, подольском и волынском генерал-губернаторе, ч.І-УП, К., 1869-1914.
Величко	- Летопись событий в Юго-Западной России в ХУП-м веке. Составил Самойл Величко, бывший канцелярист канцелярии войска Запорожского 1720 г., т.І-Ш, К., 1848-1855.
Грінч.	- Грінченко Б.Д. Словарь української мови. У ІУ т., т.І-ІУ, К., 1907-1909.
Гульдман	- Гульдман В.К. Подольская губерния. Опыт географическо-статистического описания. Каменец-Подольск, 1889.
Даль	- Даль В. Толковый словарь живого великорусского языка. У ІУ т., т.І-ІУ, Изд.4, СПб., М., 1904-1912.
ДТС	- Древнетюркский словарь. Л., 1969.
Зап.Од.о-ва	- Записки Одесского общества истории и древностей. Т.І-33, Од., 1844-1919.
К.	- Каталог річок України, К., 1957.
КБЧ	- Книга Большому Чертежу, М.-Л., 1950.
Конкашпаев	- Конкашпаев Г.К. Казахские народные географические термины. - У зб.: Известия АН Казахской ССР, №99, серия географическая, вып.3. Алма-Ата, 1951.
Лагута	- Лагута М.Д. Історичні міюця, пам'ятки старовини і мистецтва на Миколаївщині, 1926.
Лойфман, Попов	- Лойфман Н.Я., Попов С.А. Топонимические названия Оренбургской области. Оренбург, 1960.
Ляскорон.Боплан	- Ляскороносий В.Г. Гильом Левассер-де-Боплан и его историко-географические труды относительно Южной России. К., 1901.
Марусенко	- Марусенко Т.А. Материали к словарю украинских географических апеллятивов (названия рельефов). - В кн.: "Полесье". М., 1968, с.206-255.

- Машт. - Маштаков П.Л. Список рек бассейнов Днестра и Буга (Днестро). Пгр., 1917.
- Машт. Дн. - Маштаков П.Л. Список рек Днепровского бассейна. СПб., 1913.
- Машт. Дон - Маштаков П.Л. Список рек Донского бассейна. Л., 1934.
- М.екоп.1967-1971 - Материалы экспедиции 1967-1971 р.
- Мельничук - Мельничук О.С. Топонимика Колымского району, Одеської області. - У зб.: Мовознавство, т.ХІУ, К., 1957.
- Менде - Подробная карта Подольской губернии в ХІУ листах Составил штабс-капитан Менде. Тульчин, 1825.
- Молчанова - Молчанова О.Т. Тюркские названия озер Западной Сибири - В кн.: Языки и топонимия Сибири. Томск, 1966.
- Мурзаевы - Э. и В.Мурзаевы. Словарь местных географических терминов. М., 1959.
- Нов.І-П - Указатель к изданиям Временной комиссии для разбора древних актов, высочайше утвержденной при киевском, подольском и волынском генерал-губернаторе, т.І-П, составил И.П.Новицкий. К., 1882.
- ОК - Ономастична картотека Інституту мовознавства АН УРСР.
- Пам. - Памятники, изданные Временною Комиссиею для разбора древних актов, т.І-ІУ, К., 1845-1859.
- Подол. - Труды Подольского епархиального историко-статистического комитета, т.ІХ. Каменец-Подольск, 1901.
- Похилевич - Похилевич Л. Сказания о населенных местностях Киевской губернии. К., 1864.
- Радлов - Радлов В.В. Опыт оловаря тюркских наречий, т.І-ІУ, СПб., 1893-1911.
- Редько - Редько Д.К. Сучасні українські прізвища. К., 1966.
- Сергиев. - Сергиевский М.В. Молдаво-славянские этюды. М., 1953.
- Скьялков. - Скьялковский А.А. Опыт статистического описания Новороссийского края, ч.І. Од., 1850.
- Стрижак.Запоріжля й Херсон. - Стрижак О.С. Назви річок Запоріжля й Херсонщини. К., 1967.
- Стрижак.Фіто-зоогр. - Стрижак О.С. Гідронімія Полтавщини фітозоографічною семантичного ряду. - У зб.: Українська діалектологія і ономастика. К., 1964.
- Тверитинов - Тверитинов. Военно-статистическое обозрение Подольской губернии. СПб., 1849.
- Толстой - Толстой Н.И. Славянская географическая терминология. М., 1969.
- Трубачев - Трубачев О.Н. Названия рек Правобережной Украины. М., 1968.
- Тушиков - Тушиков Н.М. Словарь древнерусских личных собственных имен. СПб., 1903.
- Фасмер - Фасмер М. Этимологический словарь русского языка. Т.І-ІУ, М., 1964-1973.

Херс. губ.

- Списки населенных мест Российской империи. Херсонская губерния, т. 47. СПб., 1868.

Шмидт

- Шмидт А. Материалы для географии и статистики России. Херсонская губерния, ч. I. СПб., 1863.

Зварн.

- Зварницкий Д. И. Вольности запорожских козаков. СПб., 1890.

Зварн. Ист.

- Зварницкий Д. И. Источники для истории запорожских козаков. Владимир, 1903.

Яворн. Словн.

- Яворницкий Д. I. Словник української мови. Катеринослав, 1919.

Ястребов

- Ястребов В. Н. Объяснительная записка к карте Елисаветградской провинции 1772-1774 г. - В кн.: Записки Одесского общества истории и древностей, т. XIV, 1886.

33

- Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich, t. I-IX. Warszawa, 1880-1902.

М о в и

алт.	- алтайська
башк.	- башкирська
болг.	- болгарська
герм.	- германська
д.-в.-н.	- давньоверхньонімецька
д.-ісл.	- давньоісландська
д.-рус.	- давньоруська
д.-тюрк.	- давньотюркська
і. в.	- індоевропейська
іран.	- іранська
казах.	- казахська
к.-калп.	- каракалпацька
кирг.	- киргизська
лит.	- литовська
мак.	- македонська
молд.	- молдавська
ногайськ.	- ногайська
осман.	- османська
прасл.	- праслов'янська
польськ.	- польська
рос.	- російська
рум.	- румунська
с.-х.	- сербохорватська
татар.	- татарська
тур.	- турецька
туркм.	- туркменська
тюрк.	- тюркська
узб.	- узбецька
уйг.	- уйгурська
укр.	- українська
чеськ.	- чеська

О б л а с т і

Вн	- Вінницька
Крв	- Кіровоградська
Мк	- Миколаївська
Од	- Одеська

л. - ліва
п. - права
пр. - притока
р. - річка
с. - село

АДЖАМКА - л.пр.Інгулу, л.пр.П.Бугу (М.експ. 1967; К., 69; Машт., 42; Скальков., 66; Херс.губ., 36, 38, 39, 41; Эварн., 16, 139); 1750 Аджамка (Эварн., 16).

Можливо, ця річка зафіксована під назвою Аджинка в гідрографічному джерелі 1697 р. "Описание рѣки Днѣпра от м.Переволочнаго до Чернаго моря"; "Пятой опочивъ на рѣчкѣ Аджинкѣ, которая с правой стороны припадаетъ от Чернаго лѣса и катить в Ингуль, на которой есть дозье и тернъ и вода плесами, а идти понадъ нею не переходя къ Ингулу" (Зал. Од.о-ва, III, 578).

На річці - с.Аджамка, Кіровоградськ. р-ну, у XIX ст. також Пікінерская Аджамка (Зал.Од.о-ва, III, 85). Притока - Суха Аджамка (Эварн., 139). Варіант гідроніма - Пікінерка, зафіксований у с.Аджамці (ОК).

За даними, зібраними для Атласа Української мови, с.Аджамка було засноване у 1733 р. слобідським пікінерним полком і назване за прізвищем командира Георгія Аджима (АУМ, ж 839, 1960 р.). Цим відомостям суперечить наведена вище фіксація в джерелі 1697 р. Аджинка. Однак тожність наведеної у джерелі назви Аджинка і сучасної Аджамка, зважаючи на відмінність форм, є сумнівною.

В основі назви тур. adžam-деро (Трубацев, 109-110). Слід зауважити, що слово аджам - неараб, іранець зафіксоване і в середньоазіатському тейсирі XII-XIII в.¹

БАКАЙ - пр.П.Бугу в Гайворонськ. р-ні на Кіровоградщині (М.експ. 1968).

Від географічного терміна бакай, що має такі значення: глибока яма в річці, отавку; бавра; глибока бавра в балці; яма в болоті; провалля та ін. (Марусенко, 214). Термін вважається орієнталізмом неясного походження (Толстой, 235).

БАКШАЛА (БАКШАЛЕЯ) - п.пр.П.Бугу. Брала початок біля смт Врадіївки, Врадіївськ. р-ну, Мк; впадає до П.Бугу вище с.Олександрівки, Доманівськ. р-ну, Мк (М.експ. 1968); Бакшала (К., 67; Машт., 41; Херс.губ., 72, 77); у П.Л.Маштакова також Wakszalla, Бакшалія, Бокшале (Скальков., 65); Wakszale (SG,I,284); Багшала². Пор. Бакша - п.пр. Сільниці, п.пр.П.Бугу.

¹ Боровков А.К. Лексика среднеазиатского тейсира XII-XIII в. М., 1963, с.70.

² Оро-гидрографическая карта Херсонской губернии, Спб., 1863.

Назва тюркського походження, утворена за допомогою ад'єктивного суфікса -lu від тюркського апелятива бакча. Слово бахча, бакча-сад відоме багатьом давньотюркським (в тому числі і половецькій) і сучасним тюркським мовам, але у фонетичній формі бакча із значенням город існує лише в казахській і каракалпакській мовах. Відсутність фонем ч і заміна й фонемою ш є характерною рисою казахської, каракалпакської і ногайської мов, які утворюють кипчацько-ногайську підгрупу кипчацьких мов (за класифікацією М.О.Баскакова). Звичайно, сучасні казахську або каракалпакську мови не можна вважати джерелом розглядуваних назв української території. Але, виходячи з того, що вони мають генетичні зв'язки з мовою ногайських татарів, можна припустити походження цих назв з мови ногайських татарів. Порівн. назву ногайського поселення Бокшад на території Бессарабії¹.

БЕЗДІРОЧНА - л.пр.Сухого Ташлика, л.пр.Синюхи, л.пр.П.Бугу (Бездирочная - Машт., 40).

Можливо, прикметникове утворення з префіксом без- від укр. дірка, порівн. Дірава - р. в колишньому Тарнопольському повіті з польським варіантом Dziurawa від польськ. dziurawy - дірявий (Трубачев, 50), а також гідронім Dziurka в басейні Вісли (Трубачев, 50).

Але порівн. також неясне Бездрик - п.пр.Сироватки в басейні Пола (Машт.Дн., 68); Бездрик - с.Краснопільськ. р-ну на Сумщині (ОК); Biezdrowo - с. в колишньому Шамотульськ. повіті (SG, I, 223).

БЕРЕЗІВКА - л.пр.Інгулу, л.пр.П.Бугу. Протікає на території Долинськ. й Устинівськ. р-нів Крв.; впадає біля с.Березівка, Устинівськ. р-ну (М.експ.1970; К., 69); Березовка (Машт., 42; Шмидт, 166; Эварн.; 15, 139); Berezówka (SG, III, 291). Утворилося від береза (вказівка на місцеву флору) через прикметниковий етап. В гідронімії басейну П.Бугу відомо ще чотири аналогічних утворення. Назви, похідні від апелятива береза, характерні як для гідронімії інших територій України, так і для всіх слов'янських територій (див.Стрижак. Фіто-зоогр., 152-153).

БЕРЕЗІВКА - п.пр.Кодими, п.пр.П.Бугу (Березовка - Гульдман, 38); долина Березовка (Менде); Berezówka (SG, I, 242). Можливо, на ній Березівка, Балтськ. р-ну, Од.Пор.вище.

БЕРЕЗНЕГУВАТА - п.пр.Інгулу, л.пр.П.Бугу (М.експ. 1967; Эварн., 139). Порівн. Березнегувате - с. на Кіровоградщині і два села на Миколаївщині.

Як і попередні Березівки, гідронім походить від назви дерева береза, проте спеціального розгляду потребує його суфіксальна частина. Відносно першого її елементу -нег можна висловити припущення, що в діалектах української мови досліджуваної території вживався суфікс -нег/ -няг, який відповідав загальноприйнятому в українській мові формантові

¹ Скальковский А.А. Болгарские колонии в Бессарабии и Новороссийском крае. Од., 1848, с.53.

-ник/-няк, що його виділяємо в апелативах березник/березняк - березовий ліс, гай (Гр., I, 51-52), липник/липняк - липовий гай (Гр., II, 360), берестяк/берестяк - берестовий ліс (Гр., I, 52), бузник - зарості бузни (Гр., I, 107), порівн. гідронім Бузникувата досліджуваного басейну.

Із "Словника" Б.Д.Грінченка можна навести приклад паралельного вживання суфіксів -няк/-няг: оситняк і оситняг - ситник (Гр., III, 67). Саме у варіанті -няг цей суфікс властивий ойконімії Кіровоградщини, зокрема виділяємо його в таких назвах, як: Липняги - с.Голованівськ. р-ну, Липнякка - с.Добровеличківськ. р-ну, Оситнякка - три села (Кіровоградськ., Новомиргородськ. і Новоукраїнськ. р-нів), Новооситнякка - с.Олександрівськ. р-ну.

Досліджуване найменування Березнегувата на Миколаївщині та Кіровоградщині свідчить, що на цих територіях суфіксо вживався також у формі -няг.

Другий формант, який виділяємо в назві Березнегувата, - це суфіксо -уват, якому дослідники української топонімії приділяли чимало уваги¹. Основний ареал поширення гідронімів з формантом -уват (-оват) (за літературною нормою), -оват (-еват) припадає на південні райони України: Середню і Нижню Наддніпрянщину, басейн Південного Бугу, басейн Сіверського Дінця. Виходячи з того, що південні райони України найінтенсивніше заселялись в період XVII-XIX ст. В.А.Никонов відносить поширення назв з суфіксом -уват саме до цього періоду². Проте дослідження ареалу гідронімів з цим формантом на Правобережній Україні, зокрема, в басейні Південного Бугу дає підстави відносити час поширення на Півдні України гідронімів на -уват до давнішого періоду. Картографування гідронімів досліджуваного басейну з суфіксами -уват-а, -уватк-а³ показало, що всі вони знаходяться на лівобережному Надбужжі, причому більша частина їх (25 назв, з них 21 з суфіксом -уват-а і 4 з -уватк-а) знаходиться в басейні Інгулу, решта, крім двох гідронімів на -уватк-а басейну Собу, поширена в прилеглих до Інгулу районах (з них 10 з суфіксом -уват-а і 5 з суфіксом -уватк-а). Якщо віднести поширення гідронімів з суфіксом -уват до XVII-XIX ст., то постає питання: чому ці гідроніми відсутні на правобережжі Нижнього Надбужжя, яке за-

¹ Трубачев О.Н. Названия рек Правобережной Украины. М., 1968, с.126-128; Корепаева А.П. Словотворчі типи гідронімів басейну Нижньої Десни. К., 1969, с.29-38; Муромцев І.В. Словотворчі типи гідронімів (басейн Сіверського Дінця). К., 1966, с.68-72; Отин В.С. Суфіксо -оват в українській топонімії. - *Onomastica*, т.XVIII, 1973, с.99-152.

² Никонов В.А. Заметки и материалы к гидронимическому атласу Украины. - В кн.: *Slavica Pragensia*, VIII. Acta Universitatis Carolinae. Philologica 1-3. Praha, 1966, с. 267.

³ Враховувались не лише річкові назви, а й назви балок.

селялось в цей час не менш інтенсивно, ніж лівобережжя? В той же час таке поширення гідронімії на -уват легко пояснити, якщо зіставити цей ареал з кордонами території запорізьких козаків. Адже саме по П.Бугу і його лівій притоці Синюсі проходила межа між землями запорізького козацтва і землями, підвладними Туреччині й Польщі. Цей кордон офіційно зазначено в документах ХУІ-ХУІІІ ст., однак фактично він існував раніше.

Факт, що ареал гідронімів з формантом -уват припадає якраз на ті райони басейну П.Бугу, які входили до земель Запорізької Січі, дає можливість твердити, що період інтенсивного поширення цього форманта в гідронімії слід поставити у зв'язок з козацтвом і відносити його до ХУІ-ХУІІІ ст.

БЕШ-БАЙРАК - пр.Мертвоводу, л.пр.П.Бугу (Зварн., 138), порівн. с.Бешбайраки, Новоукраїнськ. р-ну, Крв. і Бешбайрацький дісок в с.Рівному того ж району (М.експ.1970); Бешбайраки - стара назва с.Кропивницьке на Черкащині.

Назва тюркського походження. За поясненням Д.І.Яворницького від татар. беш-п"ять і байрак-лісове місце (Зварн., 138). Конкретно визначити джерело походження назви досліджуваного гідроніма важко, оскільки слово беш-п"ять у такій фонетичній формі властиве багатьом тюркським мовам, а походження слова байрак, запозиченого і в українську апелятивну лексику, остаточно не встановлено (про семантику див.Толстой,101). М.Фасмер зіставляє рос.буерак, баерак, укр.байрак, болг. байрак з тур. бејут - схил, обрив; горб, що поріс деревами (Фасмер, I, 231).

Гідронім відбиває особливості рельєфу південної частини басейну, для якої характерна велика кількість ярів і балок. Як зазначають географи, "у північно-західній частині області (Миколаївської - Л.М.), в межах порожистої долини Південного Бугу і в басейнах його приток - Чорного Ташлика і Мертвоводу, рельєф рівнинно-хвилястий з досить розвинутою мережею річкових долин, ярів та балок, густина яких досягає 0,50-0,75 км на I кв.км"¹.

БІЛОУСІВКА - л.пр.П.Бугу. Протікає на території Вознесенськ.р-ну, Мк. (М.експ.1967); Белоусовка (Зварн., 133, 138; Скальков., 66); 1774 "... и версть на 15 отъ Мертвыхъ водъ к рѣчкѣ Бѣлоусовкѣ плавля начавшисъ..." (Зап.Од.о-ва, УП, 180); "Бѣлоусовка, взявшисъ недалеко изъ ключей и почти ручьемъ только въ Бугъ впадаетъ, прерываясь у устья болотами" (там же, 183).

Порівн. Білоус - п.пр.Десни, л.пр.Дніпра (ОК); б.Білоусова в с.Стайках на Київщині (ОК); б.Бѣлоусова - п.пр.Сів.Дінця і л.пр.Бурлука в цьому ж басейні (Машт.Дон, 65, 45).

¹Грунти Миколаївської області.Одеса,1969, с.8.

Від прізвиська Білоуо, порівн. Бѣлоуѣ - міщани Новокосятинівський (Нов., I, 72); Бѣлоуѣ, також Бѣлоуѣ, Бѣловуѣ - селяни (Нов., I, 72); Бѣлоуѣ, Бѣлоуѣ - селянин (Нов., I, 71); Бѣлоуѣ - селянин (Нов., I, 72).

БОБРИНКА - п.пр.Сугокліі, п.пр.Інгулу. Протікає на території Бобринецьк.р-ну, Крв. Можливо, друга назва - Држкова (Држківка) (М.експ. 1970); в XIX ст. Бобринец (Машт., 42; Скальков., 103; Херс.губ., 3, 83, 87; Шмидт, 166; Зварн., 139); Bobryniec (SG, Ш, 291). На річці м.Бобринець, райцентр Кіровоградськ. обл. і с.Бобринка, Бобринецьк.р-ну.

Як засвідчують джерела, вихідною формою гідроніма Бобринець є утворення з суфіксом -инець від назви річкової тварини бобер (вказівка на місцеву фауну). Сучасна форма Бобринка виникла, очевидно, в результаті взаємодії гідроніма з контактним ойконімом - назвою міста Бобринець.

БОГОДУШНА - п.пр.Громокліі, п.пр.Інгулу. Протікає в с.Нововасилівка, Малодворянка Єланецьк. р-ну, Мк (М.експ.1968; К., 69); Богодушная (Машт., 42; Скальков., 66; Херс.губ., 84, 85; Шмидт, 166.; Зварн.,139).

Від богодушний - божьей душа (Яворн.Словн., 43), очевидно,через антропонім.

БОНДАРКА - п.пр.Синюхи, л.пр.П.Бугу (К., 65); Бондарев в варіантом Бондарка (Машт., 40).

Від апелятива бондар або похідного антропоніма. Аналогічні утворення поширені в топонімії України.

БОРСУКІВКА - л.пр.Кодими, п.пр.П.Бугу (Борсуковка - Гульдман,33; Машт., 97; Тверитинов, 31, 47); Borsukowka (SG, IV, 242). Очевидно, на річці знаходиться с.Борсуки, Балтськ. р-ну, Од., про походження назви якого в "Трудах Подольского епархиального историко-статистического комитета" зазначено: "Воя местность, где ныне расположено село, некогда была покрыта лесом и входила в ХУШ в. в состав имений князя Александра Любомирского. Во второй половине ХУШ ст. по распоряжению князя лес был вырублен, и на очищенном месте поселены его поданные из других имений, и так как лес изобиловал бороуками, то и село получило название Борсуки" (Подол., 5-6).

Гідронім утворено за допомогою суфікса -івка від назви села.

БУГ див. ПІВДЕННИЙ БУТ.

БУЗНИКУВАТА - р. в с.Бузникуватій, Вільшанськ. р-ну, Крв. (Бузниковата - Подол., 102, 106).

Із суфіксом -уват-а від апелятива бузник - зарості бузини, пор. Березнегувата.

БУЗОВА - п.пр. Інгулу, л.пр.П.Бугу (Buzowa - SG,III, 291).

Прикметникове утворення від назви рослини буз - бузок.

БУКИ – л.пр.Плетеного Ташлика, п.пр.Чорного Ташлика, л.пр.Синю-
хи, л.пр.П.Бугу (К., 67; Машт., 41; Шмидт, 158, 165; Зварн., 137);
ВУКИ (Оро-гідрографіческа карта Херсонської губернії, СПб., 186.);
варіант ВУКИ, а також Каменніе Буки зазначає Д.Яворницький (Зварн.,
137); б.Буки (Херс.губ., 97); при балке Буке (Зап.Од.о-ва, т.17, 94).

Зв'язок із назвою дерева у даному випадку виключений, оскільки
на цій території бук не росте.

Два гідроніми Бук басейну Прид'яті О.М.Трубочов характеризує як
іменні утворення від дієслова* bucati – шуміти (Трубочев, 203). Як
показало проведене дослідження, розглядувану назву басейну П.Бугу ут-
ворено від апелятива бук, що також походить від дієслова* bucati, але
має інше значення, якого лексема набула внаслідок семантичної еволю-
ції.

Дієслово* bucati, яке більшість дослідників вважає звуконаслідуваль-
ним за походженням, відоме більшості слов'янських мов: польськ. buczeć,
чеськ. buceti, boukati словацьк. bucat', верхньолужицьк. bucēs, с-х
buketi, bucati, словен. bucati, bukati, рос. бучать, укр. бучать, бун-
чать.

У багатьох слов'янських мовах знаходимо й етимологічно споріднені
з дієсловом* bucati іменні утворення: с-х buk – місце водоспаду, де во-
да при падінні вирує, шумить; вир; водоспад (Shütz, 73), мак. bucalo –
водоспад, польськ. діал. buczal – глибоке місце в річці, ст.-рус. bukъ/
buka – шум, рос. бук – бучало, букалице, место под мельничным коле-
сом, где вода вымывает омут (Даль, I, 139), рос. буча – коренная во-
да в яровоще, быстрина и глубь от вскрытия до межи, бучной – к буче
относящийся (Даль, I, 147), укр. буча – шум, крик, тривога (Грінч.,
I, 118), бучало – вир, водокруть, крутінь, круча, шум².

Звідси гідроніми басейну Дніпра Буч, Буча, Бучка, Бучки, Бучи-
ща³.

З цієї групою утворень етимологічно пов'язаний і український прик-
метник бучний – розкішний, пишний, багатий, шумний (суди ж бучно – роз-
кішно, багато, шумно, бучність – пишнота, розкіш – Грінч. I, 118), буч-
ня – веселий, розкішний, бенкет, розкішне весілля (Яворн. Словн., 61),
порівн. польськ. buczny – міцний, сильний; прекрасний, розкішний, пиш-
ний. У наведених вище утвореннях від bucati – шуміти ознака шумний
набула іншого відтінку у значенні.

Дослідження гідроніма буки і споріднених топонімних і апелятивних
утворень дало змогу виявити ще одну групу похідних від дієслова bucati,
появу якої викликав інший семантичний перехід.

¹ Jurkowski M. *Ukrainska terminologia hydrograficzna*. Wrocław-
Warszawa-Kraków-Gdańsk. 1971, с. 87.

² Словарь російсько-український. М.Уманець і А.Спілка, т.1. Львів,
1893, с.53, 55.

³ Jurkowieki M. Зазначена праця, с.87.

За свідченням Д.І.Яворницького, дніпровські лощани вживали слово бук із значенням "водяний піл, що утворюється від удару води об дніпровські пороги" (Яворн.Словн., 56).

Є всі підстави вважати, що від назви водяного пилу (беручи до уваги звуконаслідувальний характер лексеми бук, назви шуму, який утворювала вода, з'ячись б пороги) слово бук перейшло на позначення самих порогів. Доказом цього є один із лощанських описів порогів на Дніпрі, у якому кілька разів зустрічаємо слово Бук як назву окремих каменів, порівн.: "...камінь Бук; супроти того, ліворуч шляху, теж камінь Бук".

Підтвердження закономірності семантичного переходу шум води, що розбивається об пороги → пороги, камінь можна знайти в лексиці Карпат. Як зазначав В.М.Ілліч-Світич, апелятив грохот в говорах української, словацької й сербської мов у карпатському ареалі проробив таку семантичну еволюцію: шум падаючого каміння під час гірського обвалу → місце в горах, де часто бувають обвали → кам'янисте місце в горах².

Від лексеми бук – камінь, поріг і утворено розглядувану річкову назву басейну П.Бугу – Буки, про що свідчить географічний опис цієї річки: "Один из таких каскадов (порогов – Л.М.) находится в окрестностях с.Новоукраинска (Злынки), Бобринецкого уезда, Херсонского поселения, на р.Буки. Дно и берега этой реки гранитные, и вода в них стремится каскадами, из которых один имеет вышины до 5-ти сажень; вода в нем падает под углом 45°, самый же уступ состоит из трех больших камней. После дождей и в полую воду он очень красив" (Шмидт, 157–158). Порівн. також засвідчений Д.І.Яворницьким варіант гідроніма Каменне Буки.

Очевидно, аналогічного походження і назва смт.Буки, Маньківськ. р-ну, Чрк., порівн. характеристику його місцевості: "М.Буки... Берега Тикича образуют отвесные живописные скалы; самая река с быстротою струится между гранитными массами, составляющими ее ложе" (Похилевич, 358). Можливо, з цією ж лексемою пов'язані й інші назви сіл Буки на Житомирщині, Київщині й Черкащині.

Іменникове утворення бук від дієслова бучати – шуміти із значенням "поріг, камінь", якого воно набуло внаслідок семантичної еволюції, у "чистому" вигляді збереглося лише в топонімії. Однак воно наявне і в деяких похідних утвореннях апелятивної лексики. Так, у говірках Вінницької області відоме слово бучак із значенням "велике каміння; великий твердий камінь, який не піддається обробці" (М.екоп.1967; Марусенко, 219), порівн. назву хутора і річки Бучак у Бершадському р-ні

¹ Дніпровські лощани. К., 1929, с.114. Слід зазначити, що у російських бурлаків на Волзі існувало слово букатник, яким жартівливо називали лощана (Даль, I, 143).

² Ілліч-Світич В.М. Лексический комментарий к карпатской миграции славян. – Известия АН СССР, ОЛЯ, т.ХІХ, вып.3, М., 1960, с.229.

Вн. (ОК; Подол., 811). Можна припускати, що й дієслово бучавити – твердеть, сохнуть (о кожах), прикметник бучавий – сохшийся (Грінч., I, 118) походять від лексики бук – камінь.

З цим же апелятивом пов'язана, очевидно, і назва поля Буконина в о.Думенках, Хмельницького р-ну, Вн., де, як пояснюють місцеві жителі, "самі скелі, гори, кар"ери" (М.експ. 1972).

Отже, гніздо похідних від дієслова *бушати – думити в українській мові можна доповнити апелятивом бук з семантикою "камінь, поріг", оскільки виникнення якого був, імовірно, район дніпровських порогів, звідки апелятив поширився й на сусідні території, очевидно, в першу чергу на райони з подібними природними особливостями, зокрема на райони порогів басейну П.Бугу. У діалектах сучасної української мови лексема збереглась у похідних утвореннях бучак, бучавити, бучавий і в топонімії.

БУЛЬБОКА (БУЛЬБОХА) – л.пр.Кодими, п.пр.П.Бугу; протікає в с.Кричунова, Од., Адамівка, Гедвилове, Мазурове, Мк, впадає в смт.Кривому Овері, Мк (М.експ.1968). Порівн. Большака – пр.Дністра в Кодимському р-ні, Од (ОК); ойконіми в Бессарабії Булбока, Большоака, Болбача¹.

Назва молдавського походження, від молд. болбоакэ – вир. В українському мовному середовищі гідронім зазнав фонетичної перебудови, очевидно, за аналогією до слова бульба – кулька на поверхні рідини, пухир, бульбашка. У варіанті Булбока, крім того, відбулась фонетична зміна суфіксальної частини за аналогією до топонімів на -иха, -уха, -уха.

ВЕЛИКА КОРАБЕЛЬНА (КОРАБЕЛЬНА, КОРАБЕЛНА) – л.пр.П.Бугу; протікає в Гарбузинськ. р-ні, Мк (М.експ.1968); ліва притока – Мала Корабельна; Большая Корабельная з притокою Малая Корабельная (Машт., 41; Скальков., 65); Корабельная (Зварн., 137). За А.Шмідтом, Корабельная утворюється злиттям двох річок – Большой Корабельной і Малой Корабельной (Шмидт, 165), в "Каталозі" також вказано Корабельну з двома притоками – Велика Корабельна й Мала Корабельна (К., 67).

На річці – с.Корабельне, Гарбузинськ. р-ну, Мк.

Порівн. Корабелное (Карабелное) – протока в пониззі Дніпра (Величко, III, 479), тепер р.Корабелка (М.експ.1968); Карабелівка – с.Тиврівськ. р-ну, Вн; Корабилівка (Бокове) – село колишнього Олександрійського повіту, Херсонської губернії (ОК). Останній ойконім М.Ф.Сумцов відносить до татарських без етимологічного обґрунтування.

Зв'язок цієї, на перший погляд, прозорої назви із словом корабель можна поставити під сумнів, беручи до уваги, по-перше, нетипо-

¹Сергивевский М.В. Топонимика Бессарабии и ее свидетельство о процессе заселения территории. – Известия АН СССР. ОЛЯ, вып. 4, 1946, с.340, 341, 346.

²Сумцов Н.Ф. Малорусская географическая номенклатура. "Киевская старина", 1886, липень, с.484.

вільоть подібних назв для слов "янськой гідронімії, і, по-друге, невеликі розміри і мілководність цієї річки, яка навряд чи була судноплавною і в давніші часи. До того ж взагалі судноплаводство по П.Бугу можливе лише в нижній частині його, після того, як кінчаються пороги і річка стає ширшою. Корабельна впадає до Бугу значно вище порогів.

Виходячи з турецького гідронімічного оточення назви, можна поставити питання про пізніше переосмислення українським населенням турецької назви Карабел, перший компонент якої кага надзвичайно поширений в турецькому ономастиконі, а другий бел/бей, засвідчений, між іншими, і в давньотурецьких, зокрема в половецькій мові, означає "горб, ущелина, вузький прохід в горі" (Радлов, IV, 1606-1608). Це слово як географічний термін і як складова частина географічних назв широко вживається в Середній Азії. В Казахстані, наприклад, він позначає не лише перевали через гірський хребет, а взагалі будь-які невисокі підвищення (Конкашпаєв, 10). Порівн. казахські географічні назви Карабел, Музбел, Алабел та ін. (там же, 10)¹, а також назву яру в Західній Болгарії Карабельово дере, яку Й.Займов вважає похідною від прізвища Карабельов, де перша частина - тур. кага - чорний².

Семантика назви знаходить підтвердження в природних особливостях місцевості, де протікає Корабельна, порівн. геологічний опис цієї території Надбужжя: "У Поповых хуторов развиты, главным образом, порфировидные граниты, выходящие на поверхность высокими скалами. Далее берег несколько отходит и больших обнажений нет. Лишь у устья реки Корабельной и дальше к с.Семеновке имеются хорошие обнажения"³. Слід зауважити, що на підвищеній місцевості знаходиться і с.Карабелівка, Тиврівськ. р-ну Вінницьк.обл.: "Большая часть села расположена на северном, более возвышенном и крутом склоне, а меньшая часть на нижнем береговом склоне" (Подол., 307-308).

За семантикою порівн. Каракайка - балка на о.Хортиці, від турк. кага кайа - чорна скеля (Стрижак. Запоріжжя й Херсон., 47).

Про турецьке походження назви свідчить також її топонімічне оточення. Так, на р.Корабельній знаходиться с.Остапівка, яке в минулому називалось Актовка (М.експ.1968). Останню назву можна, очевидно, тлумачити як похідну з турк.ак тау - біла гора, втягнену в українському мовному середовищі до топонімічного ряду назв на -івка (рос. -овка).

¹ Про продуктивність і широке використання терміна бель в топонімії Середньої Азії див.також статтю Умурзакова С.У. О киргизских, географических терминах, обозначающих перевал. - У зб.: Всесоюзная конференция по топонимике СССР. Тезисы докладов и сообщений, Л., 1965, с.196-197.

² Займов Й. Принос към проучване на Самоковската ономастика. - Ономастика, вип. 10, 1965, с.102.

³ Голубев П.И. Материалы по геологии и гидрологии Побужья, К., 1929, с.11.

ВЕЛИКА СТИНКА - п.пр.Удичу, л.пр.П.Бугу. Бере початок в районі с.Комарівка, Шевченківка, Кам'янка, Теплицьк. р-ну, Вн; впадає в сел. Россоша того ж району (М. експ.1967); Велика Стинка (К., 60).

Складене утворення від великий і стінка - схил гори або крутий берег річки, що поріс лісом; гай по схилах гори над річкою (Грінч., 17, 207).

ВЕРБІВКА - л.пр.Березнегуватої, п.пр.Інгулу (Вербовка - Зварн., 139).

Поширене в українському гідроніміконі утворення від назви рослини верба.

ВЕРШИНОПІЛЛЯ - п.пр.Аджамки, л.пр.Інгулу (Вершинопольє - Машт., 42); Вершинопольная (Шмидт, 165); б.Вершинопольє (Херс. губ., 44).

Складне утворення від двох основ вершина і поле. Річка з цією назвою знаходиться у верхній частині колишнього Львівського поля, що, очевидно, і призвело до появи такої назви.

ВЕСЕЛКА - р. в с.Буриловому, Кривоозерськ. р-ну, Мк (М.експ.1967) Назва утворилася за допомогою суфікса -к(а) від прикметника веселий. Очевидно, вказує на характер течії.

ВІКНИНА - пр.П.Бугу; протікає в Гайворонськ. р-ні, Крв (М.експ. 1967); Окнина (Подол., 374).

Перенесення гідрографічного терміна вікнина, в основі якого прасл. okno, існує в багатьох слов'янських мовах: рос. окно - глибоке місце у багні; польськ. okno - джерело; с. - х. окно - отвір, через який тече вода; місце в багні, яке не замерзає тощо. В українській мові вікнина - замулена глибока яма з водою²; балка, де часто виступає вода (зафіксовано в с.Торговиці, Новоархангельськ. р-ну, Крв., М.експ. 1967); oknina (wiknina) - вологе місце з багатьма джерелами і струмками (сб XII, 426).

ВІЛЬШАНА - руч., пр.Синюхи (Ольшана)³. На ній смт. Вільшанка, райцентр Кіровоградськ. обл., про походження назви якого в історичному описі села зазначено: "Название свое Ольшанка получила от имени ручейка Ольшаны, протекающего по юго-восточной стороне селения и впадающего в р.Синюху. Ручеек Ольшана получил свое название, как говорит предание, от небольшого леска, который находился когда-то на вершине балки, с восточной стороны села по течению ручейка Ольшаны и состоял из деревьев ольхи"⁴.

¹ Duridanow I. Zasady i metody "lokalnych" badań toponomastycznych. У кн.: I międzynarodowa slawistyczna konferencja onomastyczna. Wrocław-Warszawa-Kraków, 1961, с. 122.

² Мельничук О.С. Словник специфічної лексики говірки села Писарівки Колимського р-ну Одеської обл. - Лексикографічний бюлетень, вип.2. К., 1952, с.75.

³ Бугское козачество и военные поселения. "Киевская старина", т.19, 1887, с.598.

⁴ Там же.

ВІЛЬШАНКА - пр.Синюхи, л.пр.П.Бугу (Ольшанка - Шмидт, 164; Зварн., 137). Впадала до Синюхи недалеко від її гирла. Пор.вище.

ВОДЯНА - л.пр.Ташлика, л.пр.Чорного Ташлика, л.пр.Синюхи, л.пр.П.Бугу (К., 66); можливо, на ній с.Ново-Водяне, Новоукраїнськ. р-ну, Крв.

Назва характерна для нижньої частини басейну П.Бугу, зовго тут зафіксовано 8 випадків гідроніма Водяна (див.нижче). Порівн. висновок О.С.Стрижак про поширення аналогічних назв на інших територіях України: "Географія назв цього типу вказує на їх тяжіння до степових маловодних районів" (Стрижак, Запоріжжя й Херсон., 38).

ВОЛИНА - п.пр.Громоклії, п.пр.Інгулу, л.пр.П.Бугу (Водяная - Машт., 42; Зварн., 139); Водяна (Скальков., 66); wodziana (SG, III, 291; XIII, 727); wodiana (Машт., 42). Див. вище.

ВОДЯНА - б., л.пр.Інгулу, л.пр.П.Бугу (wodziana - SG, III, 291). Див.вище.

ВОДЯНА - пр.Кагарлика, л.пр.Синюхи, л.пр.П.Бугу; протікає в Новоархангельськ. р-ні, Крв (М.експ.1967). Див.вище.

ВОДЯНА - п.пр.Сугоклії, п.пр.Інгулу (К., 69; Машт., 42; Шмидт, 106).

Див.вище.

ВОДЯНА - л.пр.Грузької, п.пр.Інгулу, л.пр.П.Бугу (Водяная - Машт., 42; Шмидт, 165).

Див.вище.

ВОДЯНА - п.пр.Мертвоводу, л.пр.П.Бугу (Скальков., 66); Водяная (Машт., 41). Вона ж Кам"яно-Костувата (див.).

ВОДЯНИЙ - пр.Аджамки, л.пр.Інгулу, л.пр.П.Бугу (wodziany - SG, III, 291). Див.вище.

ВОНЮЧКА - п.пр.Синюхи, л.пр.П.Бугу (Тверитинов, 27); woniuczka (SG, XII, 937).

Із суфіксом -к/а/ від прикметника вонючий. Назва характеризує гідрооб'єкт за запахом.

ВШИВА (ВОШИВА) - п.пр.Інгулу, л.пр.П.Бугу (М.експ.1968; К., 69); Вшивая (Машт., 42; Скальков., 66; 103; Шмидт, 166; Зварн., 139); Вшива (Херс.губ., I-18); Вшивка (Ястребов, 163); Wyszwa (SG, III, 291).

Прикметникове утворення від воша (водяна). Назва поширена в гідронімії південної України (див.Стрижак. Фіто-зоогр., 165).

ГАРБУЗИНКА (АРБУЗИНКА) - п.пр.Мертвоводу, л.пр.П.Бугу (М.експ. 1967); Гарбузинка (К., 68); 1697 "...десятой опочивъ на рѣцѣ Ярбузиной, которая идетъ въ Мертвоводъ" (Зап.Од.о-ва, III, 578); "...десятой опочивовъ на рѣцѣ Гарбузиной" (Величко, III, 484-485); 1774 Арбузина (Зап.Од.о-ва, УП, 172, 183), в іншому місці цього ж тексту йдеться про дві річки, притоки Мертвоводу, - Арбузину і Арбузинку (Зап.Од.о-ва,

УП, 180); Арбузинка, Арбузна (Машт., 41; Шмидт, 165; Скальков., 66; Херс.губ., 92, 94); Гарбузина, Гарбузинка (Зварн., 138); Гарбузна, Гарбузенка, Гарбузинка (Зварн., Ист., II, 1451, 1452, 1855); Арбузная (Скальков., 66). На ній смт. Арбузинка, райцентр Миколаївської обл. Порівн. б.Арбузна (6 випадків), Гарбузная в басейні Сіверського Дінця (Машт.Дон).

Від гарбуз. Не зовсім зрозумілою є поява суфікса -инка в назві. Від гарбуз мало бути Гарбузівка. Але порівн. польськ. гарбуза - гарбуз¹, а також паралельні утворення гарбузинка/ гарбузівка - сорт груші, зафіксовано на Звенигородщині (Яворн. Словн., 135).

ГАХ - п.пр.Сухого Ташлика, л.пр.Синюхи, л.пр.П.Бугу (Машт., 40). Порівн. Гахова (Гахов Колодезь) - л.пр.Любечі в басейні Десни (Машт. Дн., 217).

Назва утворена, очевидно, від апелятива гах - франт, джигун, шалапут; блязень; дурень; порівн. польськ. gach - коханий; коханець; спокусник². Порівн. також прізвище - Василь Гах, житель с.Куниче на Брацлавщині³.

ГЕДЗИЛІВ ЯР - л.пр.Кодими, п.пр.П.Бугу (К., 62); Гедзилов (Машт., 37); Гедзилов Яр (Менде; Подол., 60); Гнездилов, Гнездинов (Тверитинов, 27, 41, 15); Гедвиллов Яр (Подол., 109). На річці с.Гедвилове, Кривоозерськ. р-ну, Мк.

Очевидно, первинною є назва села, похідна від литовського імені Gedvila⁴. Появу назви села слід приблизно віднести до XIV ст., коли після походів Вітовта на татарів південні кордони Литовської держави розширились аж до Чорного моря. Порівн. в ойконімії цієї ж території - Вітольдів Брід, село Первомайського р-ну, Мк, назва якого, за переказами, походить від броду, через який великий литовський князь Вітовт із своїм військом переходив Південний Буг (Подол., 68). Гідронім зазнав фонетичної зміни, очевидно, за асоціацією з укр. гедзь.

ГНИЛИЙ ТАШЛИК - л.пр. П.Бугу. У місці впадіння - с.Чемерпіль, Гайворонськ. р-ну, Крв. (Менде).

Характерна для басейну Синюхи і сусідніх басейнів Росі й Тясмину складена назва, до якої входить прикметник-означення й гідронім Ташлик (туркський за походженням, відповідник слов"янської Кам"янки), десемантизований у слов"янському мовному середовищі, спричинився до появи цілого ряду складених назв, територія поширення яких обмежується вказаними вище басейнами⁵. Так, лише в басейні П.Бугу відомі гідроніми:

¹ Лисенко П.С.Словник діалектної лексики Середнього і Східного Полісся. К., 1961, с.23.

² Słowski F. Słownik etymologiczny języka polskiego, t.I. Kraków, 1952, с.245.

³ Труды комитета для историко-статистического описания Подольской епархии, вып.3. Каменец-Подольск, 1887, с.224.

⁴ Непокупный А.П. Украинско-балтийские студії. - Мовознавство, 1968, № 6, с.38.

⁵ Железняк І.М.Вивчення гідронімів у межах однієї семми. - У зб.: Ономастика. К., 1966, с.89-95.

Гнилий Ташлик (2 вип.), Чорний Ташлик, Нижній Ташлик, Сухий Ташлик, Малий Ташлик, Плетений Ташлик, Кривий Ташлик, Мигієвський Ташлик, Талличка Верхня, Талличка Нижня.

ГНИЛИЙ ЯЛАНЕЦЬ (ГНИЛИЙ ЄЛАНЕЦЬ) – л.пр.П.Бугу. Бере початок біля с.Витязівки, Бобринецьк.р-ну, Крв.Протікає в Єланецькому і Новоодеському р-нах, Мк (М.екоп.1970); Гнилий Єланець (Єланчик) (К., 68); 1774 Єланець (Зап.Од.о-ва, УП, 183); "...в "Инструменте" 1705 г. написано, что граница козацких владений будет чрез Єланец, впадающий в великий Ингул, но экспериенция показала, что она впадает в р.Буг и тако вменлось вместо Єланца устье реки Громоклей, впадающей в Великий Ингул, в чем затруднение нашлось" (Зварн., 11-12). На карті Єлисаветградської провінції 1772-1774 р. – Єланец з притоком Єленья (Ястребов, 163). у джерелах ХІХ ст.: Гнилой Єланец (Машт., 41; Шмидт, 165; Херо.губ., 13); у П.Л.Маштакова також варіант Гнилой Єланчик; Великий или Черный Єланец – "получил свое название от турецкого "алан", что значит лужайка, поляна. Протекал чрез всю запорожскую землю от границы и падал в Буг ниже р.Белогоозовки" (Зварн. 138); 1748 уроч.Єланец Малий і Єланец Великий "близ російської границы" (Андриевский, 146). Можливо, вона ж Московський Єланець (див.). На річці – смт. Єланець, райцентр Миколаївської області.

Складене утворення від гідроніма Яланець (див.) з прикметником гнилий, протиставне до гідронімів цієї ж території Сухий Яланець, Кущі Яланець.

ГНИЛИЦЯ – р. в с.Буриловому. Кривоозерськ. р-ну, Мк. (М.екоп.1968).

Із суфіксом -ця від прикметника гнилий. Назва вказує на заболоченість берегів річки.

ГНИЛОВДИ – р. в с.Цибулівці, колишнього Ольгопольського повіту (Гниловоди – Подол., 798). Порівн. Гниловод – 5 випадків у басейні Дніпра, які О.М.Трубочов пояснює як "сложения со вторым компонентом -вод/вода" (Трубочев, 183). Назва характеризує гідрологічні особливості об'єкта.

ГНИЛЮХА (ГНИЛУХА, ГНИЛУША) – пр.П.Бугу; протікає в с.Секретарці й Мечетній, Первомайськ. р-ну, Мк. (М.екоп.1968).

Від апелятива гнилуха – речка, затянута болотистими рослинами, гниущая (Яворя. Словн., 145), зафіксовано на території колишньої Катеринославщини.

ГОЛОСКІВСЬКИЙ – п.пр.Молдавки, л.пр.П.Бугу (Голосковский – Тверитинов, 26). Очевидно, на ній с.Голоскове, Кривоозерськ. р-ну, Мк, від назви якого і походить гідронім.

ГОЛУБА – пр.Інгулу, протікає в с.Мотронівці, Знам'янськ.р-ну, Крв. (ОК).

Назва – за кольором води.

ГОРОХУВАТА - п.пр.Інгулу, л.пр.П.Бугу (Гороховата - Скальков., 66); Gorohowaty (sg, Ш, 291). Можливо, вона ж - б.Гороховатая в с.Ніштаноровці, колишнього Єлисаветградського повіту (Херс.губ., 87). Порівн. Гороховатка - л.пр.Росі, п.пр.Дніпра (Машт., Дн., 55); Гороховатка - п.пр.Осколу, л.пр.Сів.Дінця (Машт.Дон, 53); Гороховатая - л.пр.Маячки, л.пр.Казенного Торця, п.пр.Сів.Дінця (Машт.Дон., 55).

Від прикметника горохуватий (про землю). Горохувата земля - де більше жовтої глини, ніж чорнозему (Яворн.Словн., 156). Гідронім характеризує особливості ґрунту берегів річки.

ГРЕЧКА - п.пр.Інгулу, л.пр.П.Бугу (Гречка-sg, Ш, 291). Можливо, від етноніма грек за допомогою суфікса -ьк(а). В такому разі збіг з назвою рослини гречка є вторинним.

ГРОМОКЛІЯ (ГРОМОКЛІЙ, ГРОМОКЛІЯ) - п.пр.Інгулу (М.експ.1968); Громокля (Машт., 42; Скальков. 102, 103; Шмидт, 166); Hormokleja (Машт., 42); 1774 Аргамаклы, Аргамакля, Грамокля, по Аргамакль (Зап. Од.о-ва, УП, 172, 182, 183, 185, 186). Раніше тут було татарське поселення Аргамаклы-сарай, порівн. в тому ж документі 1774 р.: "...через річки Соленую и Еланецъ ... на Аргамаклы-сарай" і в примітці: "Сарай - по-татарски разумѣть дворець или домъ, а по рѣчкѣ при немъ текущей Аргамаклы зовется, а отъ русскихъ сія рѣчка прозвана Грамокля, при семъ сараѣ видно на мало хилаго строенія было, но всѣ разорены, только снизу местами фундаментъ каменной видѣнь" (Зап.Од.о-ва, УП, 172).

Назва тюркського походження, про що зауважив ще Д.І.Яворницький: "Громокля - перероблена з татарської назви Аргамаклы, що означає "місце, де водяться аргамаки, т.б.гарні коні" (Зварн., 139). Назва є тюркським утворенням з ад'єктивним формантом - лу від апелятива аргамак/аргымак. Визначити конкретну тюркську мову - джерело розглядуваного гідроніма - важко, оскільки співвідносний з ним апелятив властивий багатьом тюркським мовам, порівн. татар., туркм. аргамак, казах., кирг., аргымак, к.-калп. аргымак, узб. аргумок, уйг. аргумак, тур. argumak - породистий кінь та ін. З тюркських мов це слово запозичене в російську апелятивну лексику: рос. аргамак - найкраща порода коней в Середній Азії, д.-рос. аргамакъ - благородний кінь (Фасмер, I, 84)¹.

У зв'язку із досліджуваною назвою слід відмітити і такий факт української діалектної лексики. У "Словнику української мови" Б.Д.Грінченка зафіксоване слово громак із значенням "баский кінь" (для Черкаського повіту). Семантика слова дозволяє зробити припущення про походження його з тюрк. аргамак/аргымак, а тотожність цього апелятива і першої частини гідроніма Громокля, вихідна форма якого Аргамаклы зафіксована в джерелах, робить це припущення цілком імовірним.

¹ Див.також : Дмитриев Н.К. Строй тюркских языков, М., 1962, с.522.

Те, що в минулому на території, де протікає річка, водились ди-
кі коні, засвідчують історичні джерела. Так, у "Топографічному опису"
1774 р. зазначено: "По лівий бік Інгулу є безліч диких коней" (Зап.Од.
о-ва, УП, 187). Г.Боплан в "Опису України" (перша половина ХУІІІ ст.)
також зауважує, що у причорноморських степах часто зустрічались табуни
диких коней¹. Цікаво, що про диких білих коней у степах Надбужжя зга-
дував ще два з половиною тисячоліття тому грецький історик Геродот в
"Опису Скіфії" (У ст. до н.е.)².

Формант -лу, за допомогою якого утворилась назва, є одним з най-
продуктивніших афіксів у топонімії тюркських народів і, відповідно,
в топонімії тюркського походження слов'янських земель. Назви з цим фор-
мантом, за допомогою якого від імен утворюються відносні прикметники
із значенням наявності або численності предмета чи ознаки, найчасті-
ше відбивають характер природних умов місцевості³. Слід зазначити, що
майже в усіх афіксальних назвах тюркського походження гідронімії Нах-
нього Надбужжя наявний саме цей формант. Крім розглянутого, до гідро-
німів на -лу цієї території належать: Сугоклія, Чичиклія, Бакшала,
Чортала. В українській мові афіко трансформувалася у -лія, -лій (у міс-
цевій вимові також -лея, -лей), -ла, внаслідок чого гідроніми набули
ознаки жіночого (частіше) або чоловічого роду. Переоформлення кінця
слова характерне і для гідронімії тюркського походження інших терито-
рій України⁴. Досліджувана назва зазнала перебудови не лише афіксаль-
ної, а й кореневої частини. Сучасна форма Громоклія < Аргамакли ут-
ворилась внаслідок відпадиння початкового а і метатеми приголосних,
причину якої слід вбачати в тому, що збіг приголосних рг на початку
слова не властивий українській мові⁵. Можна припустити, що метатема,
крім того, була підтримана народноетимологічним зближенням першої час-
тини назви із словом грім, громовий.

ГРУЗЬКА - п.пр.Інгулу (К., 68); Грузкая (Машт., 42; Шмидт, 165);
Грузская (Зварн., 139; Херс.губ., 116).

У досліджуваному регіоні зафіксовано п'ять гідронімів Грузька.
Ареал поширення цих назв та їх відношення до інших гідронімів басейну
П.Бугу з семантикою "болото" потребує спеціального розгляду. Для ба-

¹ Описание Украины Боплана. - В кн.: Мемуары, относящиеся к исто-
рии Южной Руси, вып.2, К., 1896, с.365.

² Геродот. История в девяти книгах. т.І. М., 1888, с.326.

³ Гулієва Л.Г. Опыт исследования гидронимии Кубани. АКП, М., 1969,
с.14; Субєєва Р.Х. К вопросу о взаимодействиях тюрко-татарской и рус-
ской топонимии на территории ТАССР. - У зб.: Ученые записки Казанско-
го университета, т.119, кн.5. Казань, 1959, с.377.

⁴ Стрижак О.С. Назви річок Полтавщини. К., 1963, с.98.

⁵ Перебийніс В.С. Кількісні та якісні характеристики системи фо-
нем сучасної української літературної мови. К., 1970, (табл.32).

сейну П.Бугу характерні назви, що вказують на заболоченість гідро-об'єкта. Походять вони від різних лексем, зокрема від географічних термінів болото (Макшиболото, Кальниболотка), багва (Багва - 2 вип., Гнила Багва, Мокра Багва, Суха Багва), руда (Руда - 4 вип., Рудава, Велика Руда, Чорна Руда, Широка Руда, Яр Уласова Руда), рудка (Рудка - 4 вип.); від прикметників гнилий (Гнилець, Гнилий Тікич, Гнилий Ташлик - 2 вип., Гнилий Яланець, Гнилоп'ять, Гнилиця, Гниловоди, Гнилоха), грузький (Грузька - 5 вип.), кальний (Кальничка, Кальнівка).

Розглядувані назви поширені на всій території басейну і входять до ареалу відповідної лексико-семантичної групи гідронімів України¹. Однак, якщо загальна ареальна характеристика гідронімів "болотної" семантики басейну П.Бугу є невиразною, то певний інтерес має географічне розміщення гідронімів цього лексико-семантичного ряду, похідних від різних лексем. Так, компакту групу утворюють Грузькі - три з них знаходяться в басейні Інгулу і дві - в прилеглому до нього басейні Чорного Ташлика. На всіх інших територіях басейну назви, похідні від прикметника грузький відсутні, там аналогічна ознака гідрооб'єкта передається прикметником гнилий. Ця лексична особливість гідронімічної системи басейну Інгулу і прилеглому до нього Чорного Ташлика поряд з іншими специфічними рисами цього басейну (поширення назв із суфіксом -уват, див.Березнегувата, абсолютне переважання гідронімів, що відбивають природно-географічні особливості місцевості та ін.) виділяє його поміж гідронімічними системами інших територій басейну П.Бугу і в той же час об'єднує Надінгулля з територією Нижньої Наддніпрянщини і Лівобережного Півдня, порівн., зокрема, аналогічне поширення на цих територіях гідронімів з -уват, а також гідронімів, похідних від прикметника грузький².

ГРУЗЬКА - л.пр.Чорного Ташлика, л.пр.Синьих, л.пр.П.Бугу (М.експ. 1968; К., 67); Грузская (Зварн., 137; Шмидт, 165, 166); Грузкая (Скальков., 65). Очевидно, вона ж Комишувата. Про походження див.вище.

ГРУЗЬКА - п.пр.Лозуватки, л.пр.Ташлика, л.пр.Чорного Ташлика, л.пр.Синьих (Грузкая, Грузская, Грузка - Машт., 41). Див.вище.

ГРУЗЬКА - л.пр.Інгулу (Грузка, Грузская - Машт., 42). Очевидно, згадується в документі 1697 р. "Описание ріки Днѣпра от м.Переволочнаго до Черного моря": "... а не доходя Сугайлія, будетъ на шляху балка Грузкая, чрезъ которую табору неудобно переходъ" (Зап.Од.о-ва, Ш, 578). Про походження див.вище.

ГРУЗЬКА - пр.Бобринця, п.пр.Сугоклії, п.пр.Інгулу (Шмидт., 166). у П.Л.Маштакова - друга назва Бобринця (Машт., 42). Див.вище.

¹ Ареал поширення гідронімів семанти "болото" на території України див.у статті Железняк І.М. До походження гідроніма Цибульник. - У зб.: Питання гідроніміки. К., 1971, с.59 (карта № 3).

² Див.карту до зазначеної статті І.М.Железняк, а також: Стрижак О.С. Назви річок Запоріжжя і Херсонщини. К., 1967, с.38-39.

ДЕМКІВ ЯР - п.пр.Кодими, п.пр.П.Бугу; впадає трохи нижче м.Балти (Демков Яр - Менде).

Складений гідронім, перший компонент якого є присвійним утворенням від імені Демко, а другий - номенклатурним словом яр.

ДЕРЕНЮХА - л.пр.П.Бугу; протікає в Голованівськ. р-ні, Крв.(М. експ.1970; Машт., 37; Подол., 82, 84, 114; Тверитинов, 27, 43).

Походить від апелятива дерен за допомогою суфікса -юха. З тим же суфіксом - гідроніми Синюха, Гнилюха, Звениуха басейну П.Бугу. Як зазначав О.М.Трубаčov, назви з цим формантом зустрічаються в басейнах П.Бугу і Дністра; в дніпровському басейні за "Списком" П.Л.Маштакова відомий лише один гідронім на -юха Смолотриха (Трубаčov, 170-171).

ДОБРА - л.пр.Сухого Ташлика, л.пр.Синюхи (М.експ.1971; К., 66); Добрая (Машт., 40; Херс.губ., 101); Dobra (SG, XI, 222); вона ж Липнянка Добрая, Добрянка (Зварн., 137).

Характеристика річки за смаком води.

ДРЮКОВА (ДРЮКІВКА) - пр.або друга назва Бобринки, п.пр.Сугоклії, п.пр.Івгулу, л.пр.П.Бугу (М.експ.1970); Дрюкова (К., 69). На ній - с.Великодрюкове і Малодрюкове, Бобринецьк. р-ну, Крв.

Походить, можливо, від апелятива дрик - товста палиця (Грінч., I, 450). Порівн.Кундюча в басейні Сіверського Дінця (ОК) і апелятив кундюряка - великий дрик, велика палиця (Яворн. Словн., 373). Але можливий зв'язок з наведеним гідронімом басейну Сіверського Дінця, а також семантика другої назви (або назви річки, в яку впадає Дрюкова, - Бобринка, походить від назви річкової тварини бобер), дозволяє розглядати гідронім Дрюкова як можливий усічений варіант тюркської за походженням назви, оскільки Г.Є.Корнілов вважає гідронім Кундюча гунно-булгарським реліктом в топонімії України з семантикою "Боброва".

ДУБІВКА - л.пр.Буків, п.пр.Плетеного Ташлика, п.пр.Чорного Ташлика, л.пр.Синюхи, л.пр.Бугу (Дубовка - Машт., 41; Херс.губ., 110); у Шмідта і Яворницького - пр.Плетеного Ташлика (Шмідт, 165; Зварн., 137).

Назва утворена від назви дерева через прикметниковий етап, містить вказівку на місцеву флору.

ЖУРАВЛИНКА - п.пр.Синюхи, л.пр.П.Бугу (Тверитинов, 27; Менде). Очевидно, на ній розташоване с.Журавлинка, Голованівськ.р-ну, Крв.

Із суфіксом -ка від Журавлина, в основі - назва птаха. Первинно, можливо, є назва села.

ЗАПАДІА - пр.Кагарлика, л.пр.Синюхи, л.пр.П.Бугу; знаходиться в Новоархангельськ. р-ні, Крв (М.експ. 1968).

¹ Корнілов Г.Є. О топонимах тюркского происхождения на территории Украины. - У зб.: Тези ІУ Республіканської ономастичної конференції. К., 1969, с.79.

Дісприкетнікове утворення від дієслова запалати, порівн. западне озеро - озеро, яке знаходиться в глибині плавні і не має сполучення з річкою (Грінч., П, 75); западне - глибокий яр (на Львівщині) (Марусенко, 228); западня - глибокий крутий яр (зафіксовано також на Кіровоградщині); поглиблення в землі невизначеної форми (Львівщина, Тернопільщина); поглиблення на місці водойми (Кіровоградщина) (Марусенко, 228).

Аналогічні назви поширені на території України, особливо в басейні Сіверського Дінця. Так, за "Списком" П.Л.Маштакова, в цьому басейні зафіксовано 37 випадків назв балок Западная і 10 випадків назв ярів Западный (див.Машт.Дон); порівн. також бол.Западне в с.Іванькові, Бориспільськ. р-ну, Кв(ОК); оз.Западне в о.Малині на Житомирщині (ОК); оз.Западне в с.Запсіллі на Полтавщині (ОК); оз.Западня в с.Брусилівці на Житомирщині (ОК); р.Западня - п.рукав Іпи, л.пр.Прип'яті (Машт.Дн., 152) та ін.

ЗАПАДНЯ - л.пр.Молдавіки, л.пр.П.Бугу (Тверитинов, 26). Перенеоєня в гідронімію географічного терміна западня (див.Западна).

ЗЛОДІЙКА - л.пр.Інгулу, л.пр.П.Бугу (Зварн., 139); złodziejka (sg, Ш, 291). Зафіксовано ще кілька випадків аналогічних назв річок і балок у південних районах: р.Злодійка - пр.Мертвоводу (див.), б.Злодійка в районі Тидігульського лиману (М.експ. 1968), б.Злодійка в о.Ново-Григорівці, колишнього Херсонського повіту (Херс.губ., 18) та ін.

За повідомленням Ю.О.Карпенка, це досить поширена назва невеликих річок, які здатні несподівано бурхливо розливатися, спустошуючи навколишні садиби.

ЗЛОДІЙКА - пр.Мертвоводу, л.пр.П.Бугу (М.експ.1968). Про походження див.вище.

ЗОЗУЛЬКА - пр.Кодими, п.пр.П.Бугу; протікає в с.Миронах, Балтськ. р-ну, Од (ОК).

Утворена за допомогою суфікса -к-а від назви птаха зозуля.

ІНГУЛ - л.пр.П.Бугу (М.експ. 1968; К., 68; ОК); 1673 через Ингули в Богь, через Ингули до Очакова (Величко, П, 341); 1697 Ингуль, до Ингула, на річці Ингуль (Величко, Ш, 484); 1697 на річці Ингуль (Зап. Од.о-ва, Ш, 579); 1705 Великий Ингуль (Зварн., 12); 1747 на Inguł wielki (АЮЗР, Ш, 3:376); 1750 на річці Ингуль (АЮЗР,Ш,3:541); на Ингули (АЮЗР, Ш, 3:539); 1751 на Ингуль (АЮЗР, Ш, 3:604); на Ингуль (АЮЗР, Ш, 3:625); 1774 як річці Ингулу (Зап.Од.о-ва, УП, 172); по Ингулу (там же, 182); Ингуль (там же, 183); Inguł, по-татар. Jeni-geł (sg.III.291); Ингул, Angul, Angulet wielky (Машт., 42).

Похідні утворення: Інгулець - п.пр.нижнього Дніпра; с.Інгулка на Миколаївщині, с.Інгуло-Кам'янка і с.Інгульське на Кіровоградщині. За свідченням А.Скальковського, на карті Річчі Занноні (1772 р.) степи між

гірлами Інгулу та Інгульця називались Енигел-Батаклу-Іерлер, т.б. Інгульська багниста місцевість (Скальков., 51).

Тлумачення цієї назви знаходимо ще в працях дореволюційних істориків. А.Скальковський пояснював її походження з татар. ени-гел – нове озеро (Скальков., 102), Л.Яворницький – з тур. чен-куль – широке озеро (Еварн., 138).

М.Фасмер, вважаючи безумовним турецьке походження назви, дає дві можливі етимології гідроніма: 1) від турк. engül – тихий, лінійний; 2) складна назва, в якій друга частина пов'язується з тур. göl – озеро, а перша може походити або від турк. in – печера, або en, in, en – широкий (Фасмер, II, 131). Можна ще вказати турк. ön, ün із значенням великий, головний (ön tağ – велика гора, ön su – головна ріка – Радлов, I, 1214, 1819). Порівн. гідронім в Шорії Інгол – основний, головний ключ¹.

Інші дослідники (О.О.Вержбовський, О.С.Стрижак, О.М.Трубачов) етимологізують назву на слов'янському ґрунті – від прасл. *qgol (Угол), яку туркомовні племена перетворили за законами своєї мови на Інгул (Стрижак, Запоріжжя й Херсон., 91; Трубачев, 206).

Порівн. гідронім досліджуваної території Інтор – затока в с.Воводському, Гарбузинськ. р-ну, Мк (М.екоп.1967), в якому другу частину можна, очевидно, пов'язати з татар. тор, тур – джерело (Мурзаєви, 227), а перший компонент ін – той же, що і в гідронімі Інгул.

КАГАРЛИК – л.пр.Синюхи. Починається біля с.Олександрівки, Добровеличківськ. р-ну, Крв.; протікає на території Добровеличківськ. і Новоархангельськ. р-нів, Крв. (М.екоп.1968; К., 65). На картах 1705, 1753 р. Кагарлик (Еварн., 14); у джерелах XIX ст. Кагарлык (Шмидт, 164; Херс. губ., 99, 108). Порівн. Мокрий і Сухий Кагарлики – притоки Росави в суєдньому басейні Росі (Машт.Дн., 56).

Цю назву можна віднести, очевидно, до численної групи гідронімів з коренем карга за межами України, на територіях туркомовних народів: Каргалка (Каргала), Верхняя, Средняя і Нижняя – річки в Оренбурзькій області (Лойфман, Попов, 73); Казенные Каргалы, Каргакуль, Карганское – озера в Західному Сибіру (Молчанова, 9, II, 13) та ін. Ці гідроніми тлумачать як похідні від турецького афелатива kerge – ворона (див. вказані вище праці), засвідченого ще у Махмуда Кашгарського та в "Codex cumenicus" і поширеного в багатьох нових турецьких мовах. Лише назву річки Каргали в Оренбурзькій області В.А.Моїсєєв вважає похідною від первинного Карагола, де другий компонент – калмицьке гол, гола – річка, не заперечуючи, однак, тлумачення всіх інших назв цього типу від турк. karga – ворона². Порівн. в слов'янській гідронімії Галка (3 наз-

¹ Абдрахмансь М.А., Бонюхов А.А. Топонимические названия Шории. – В зб.: Языки и топонимия Сибири, вип. I, Томск, 1966, с.161.

² Моїсєєв В.А. Туркские названия Оренбургской области. – У кн.: Питання гідроніміки. К., 1971, с.179.

ви в басейні Сули), які О.М.Трубаčov вважає похідними від назви птаха (Трубаčov, 106).

Однак у зв'язку з цією групою назв привертає увагу свідчення Мурзаєвих про надзвичайну поширеність на території Євразії, в тому числі й на тюркомовних територіях географічного терміна карга, корга з багатьма значеннями, які об'єднуються одним основним - вказівкою на кам'янистість річки чи іншого гідрооб'єкта. Так, на півночі Східної Європи цим терміном називають невеликий скалистий острів, підводний камінь, риф, залишки розмитих островів, кам'янисте дно річки або озера; в Сибіру та на Байкалі - річкову косу, утворену камінням, мис, берегову скелю, монг. харга - кам'яниста річка. Дослідники Мурзаєви зазначають: "Стійкість цього терміна вражає, при цьому поширення його на величезних просторах Євразії не може пояснюватись лише колонізацією Сибіру росіянами. Термін був і раніше відомий і Сибіру, і Північній Монголії, де він зберігся тільки в географічних назвах" (Мурзаєви, 103). З цим терміном вони пов'язують такі географічні назви, як Каргополь - місто в Архангельській області, Карга - острів у Каніна півострова, Харга - озеро в Бурят-Монголії, Харга - річка в північно-західній Монголії і т.п.

Походження терміна не з'ясоване. Однак поширення його на території тюркомовних народів свідчить про те, що вони вживали його для творення географічних назв. Можливо, від цього терміна за допомогою тюркського афікса -лук утворено назву. Таке пояснення відповідає як природним особливостям річки, що тече у кам'янистих берегах, так і гідронімічному оточенню. Гідронім входить до ареалу численних Ташликів (також тюркська назва з семантикою "Кам'янка") басейну Синюхи (див. статтю Ташлик).

В українському мовному середовищі гідронім зазнав метатези Каргалик > Катарлик, викликаною тим, що українській мові не властивий збір приголосних рг.

КАДНОВА - пр. Березівки, л.пр.Інгулу, л.пр.П.Бугу (Зварн., 139).

За допомогою суфікса -ов(а) від Када, в основі кадь - кадка (Зварн. Словн., 330). Виникнення назви, очевидно, пов'язане з якимось господарчим використанням відповідних предметів, порівн. згадку в друку-менті 1774 р. про те, як робили колодязі на берегах річок у Нижньому Надбужжі: "...колодцевъ по берегу Лимана у каждого рыбнаго завода и по Бугу тожь, всего 14, и всѣ саомобднныя, близь береговъ ямки выкопаны и поставлены вмѣсто обруба кадки безъ донъ, однако вода мѣстами хорошая биваетъ" (Зап.Од.о-ва, УП, 183).

КАЗЕМИРІВКА - зливається з р.Зуравлинкою і впадає справа в Синюху (Каземировка - Менде). Очевидно, вона ж Бузникувата (див.). На ній с. Каземировка, колишнього Балтського повіту, назву якого по відношенню до гідроніма слід вважати первинною. Утворена від польського імені

Казимир. Часто в назвах населених пунктів, порівн. с. Каземировка колишнього Липовецького повіту (Похилевич, 328); Каземировка - с. Київського повіту (Похилевич, 62); Казимирка - с. Ровенського повіту (ОК) та ін.

КАЙНАР - п. пр. Синьих, л. пр. П. Бугу; впадає поблизу гирла р. Синьих. Ця річка позначена на Боплановій карті України, в інших джерел невідомо (Keiner - Ляскорон. Боплан, 17). Порівн. Кайнара нашого басейну (див.), брід Кеунагу на П. Бузі, також зафіксований Бопланом (Ляскорон. Боплан, 20); Кайнара - л. пр. Реута, п. пр. Дністра (Машт., 29).

Назва тюркська за походженням, по Івн. осман. кайнар - джерело, що сильно б'є (Раллов, II, 16), казах. кайнар - джерело, що виходить з землі під великим натиском (Конкашпаєв, 18); Кайнар - оз. і .я.п. в Казяхотані і місцевість Кайнарбулак там же; Кайнарджа - джерела біля м. Кайнарджі в Болгарії².

КАЙНАРА - зливається в р. Циганкою і впадає справа до р. Ятрані, п. пр. Синьих, л. пр. П. Бугу; бере початок біля м. Голованівська, Крв., впадає в с. Давидівці, Голованівськ. р-ну (М. експ. 1971; Подол., 70, 77).

Походження див. вище.

КАЛИНІВКА - п. пр. Інгулу, л. пр. П. Бугу (М. експ. 1968); Калиновка (Машт., 42; Скальков., 66; Шмидт, 166); Kalınówka (SG, III, 682); Калинова (Еварн., 139).

Із суфіксом -к(а) від Калинова (порівн. фіксацію у Д. Яворницького), в основі - назва дерева калина. Вказівка на місцеву флору.

КАМ"ЯНА БАЛКА - л. р. Гнилого Яланця, л. пр. П. Бугу; протікає в с. Рошаківці, Калинівці, Єланецьк. р-ну, Мк (М. експ. 1967).

Складене утворення від номенклатурного слова балка з прикметником-означенням кам"яний. Порівн. Кам"янка, Кам"яно-Костувата.

КАМ"ЯНКА - п. пр. Синьих, л. пр. П. Бугу (М. експ. 1970); Каменка, Каміонка, Камянечье (Машт., 40); Каменка (Похилевич, 349); Kamionka (SG, III, 792). Тут же - с. Кам"янече, Новоархангельськ. р-ну, Крв.

Із суфіксом -к(а) від прикметника кам"яний. Назва характерна для Середнього Надбужжя.

КАМ"ЯНКА - л. пр. Інгулу, л. пр. П. Бугу (ОК); Каменка (Машт., 42; Еварн., 15, 139; Скальков., 66; Херо. губ., 49; Шмидт, 166); Kamionka (SG, III, 792). У верхів'ях річки - с. Вершино-Кам"янка, Новгородківськ. р-ну, Крв.

Походження див. вище.

¹ Донидзе Г. И. Глагольные топонимы в тюркских языках. - У кн.: "Топонимика Востока". М., 1964, с. 40, 44.

² Георгиев В. За происход на древното население от североизточна част на Балканския полуостров. - "Сборник Гаврил Капаров". БАН, 1955, с. 311.

КАМ"ЯНО-КОСТУВАТА - п.пр.Мертвоводу, л.пр.П.Бугу (Каменно-Костовата, К., 67); Каменно-Костовата (Машт., 41); Большая Костоватая (Шмидт, 165); на карті 1772 - 1774 р.Катовата (Ястребов, 163). Вона ж Водяная (Машт., 41). Річка має дві притоки із назвою Костувата (див.), порівн. також Костувата - пр.Березнегуватої, пр.Ігулу (Костоватая - Зварн., 139). На річці с.Кам"януватка, Братськ. р-ну, Мк.

Складена утворення від прикметника кам"яний і гідроніма Костувата (див.).

КОБЛИЦЯ - п.пр.П.Бугу; протікає в с.Малій Мечетній, Ониськовому, Голооскові, Кривоозерськ. р-ну, Мк (М.експ.1968). Вона ж Мечётка (див.). Порівн. Кіоблич (Куоблич) - л.пр.Собу, л.пр.П.Бугу (М.експ.1967; ОК); Кибличя - пр.Конелки, п.пр.Маріанки, п.пр.Пірецького Тікичу, п.пр.Тікичу, л.пр.Синюхи (Машт., 37).

Назву місцевості в Болгарії Кьблич І.Дуриданов виводить від спільнослов"ян. *кьбъѣ (болг. кьбъл, кобел - відро, корито; с.-х. кабао - відро, діжка, чан, цебер, рос.кобел - міра для зернових, обід та ін.)¹.

Досліджувана назва утворена, можливо, за допомогою суфікса -иця від кобло - куш комишу, який підіймається над усім, що оточує; звичайно це шматок відірваного під час повені плаваючого комишу, що зновудесь зупинився. Дністер (Грінч., П, 259); кобли - великі бугри в прирусловій частині річкової заплави; підняття з вільхами на заболочених заплавах (Україна, Воронізька область та інші чорноземні райони) (Мурзаєви, 110).

КОДИМА - п.пр.П.Бугу (М.експ.1968; К., 61); 1735 р. Кодима (Зварн. Ист., П, 1207); Ксдыма (Менде; Тверитинов, 27, 34, 38, 40, 69; Подол., 1-15, 37, 38, 41 та ін.); Кодыма, Кодымь, Кудымь (Гульдман, 37,38); Кодыма, Кодымь, Кудымь, Kodema, Kodyme, Кодим (Машт., 37); Kodyma, Kodeme (SG,IY, 242).

Похідні утворення: Кодима - місто біля гирла однойменної річки, зафіксоване ще в КБЧ: "А выше того города до Бокгу город Кодома" (КБЧ, 34); місцевість Кодима - "в XVI-XVII в. так называлась местность по течению теперешней р.Кодымы" (Подол., 42); Кодымское поречье - місцевість в с.Немирівському, колишнього Балтського повіту (Подол., 11); Березки Надкодымские - с.колишнього Балтського повіту (Подол., 100).

У басейні П.Бугу існує ще 2 річки з такою назвою: Кодима - пр.Громкиї і Кодима - друга назва р.Гнилий Ташличок, зафіксована в с.Бердівці, колишнього Гайсинського повіту. В сусідньому басейні Ігульця також відома Кодима - п.пр.Висуні (Зварн., 130), тепер б.Кодима (М.експ.1968; К., 128). У зв"язку з останньою назвою слід згадати про Урочище Кодима в степу недалеко від правого берега Дніпра, яке згаду-

¹ Дуриданов И. Топонимичните с-суфигиси в южнославянските езици.- у во.: "Български език", 1958, кн.4-5, с.352-353.

ється під 1693 р. в літопису Величка як місце, де відбувся бій козацького війська Семена Палія з татарами (Величко, III, 179, 180, 181). Цю битву помилково, на нашу думку, локалізують на Коди́мі - пр.П.Бугу¹, тоді як Величко визначає місце бою "на долині Коди́мь въ степахъ, отъ Днѣпра въ пяти чили в чтирь миль зостачой" (Величко, III, 179-180). Очевидно, йдеться про Кодиму - п.пр.Висуні, яка знаходиться недалеко від правого берега Дніпра, в степу, що відповідає локалізації місця битви у Величка.

Порівн.також Кодима (Кодема) - п.пр.Бахмутки в басейні Сіверсько-го Дніця (Машт.Дон, 56).

М.Фасмер вважає назву тюркською, порівнює її з гідронімом Катунь на Алтаї і етимологізує з тюрк. kadun - жінка (Фасмер, II, 276), однак таке пояснення не обґрунтоване семантично. Інше тлумачення назви - з фінно-угорських мов - запропонував О.С.Мельничук. Навівши аналогічні назви на півночі європейської частини РРФСР Кодима (Кодима, Кодина) - пр.Півн.Двіни і пр.Онеги, Кудьма - пр.Волги вище Оки і Кудма - р.біля Півн.Двіни, зафіксована в "Книжці Большому Чертежу", і півн.-удмурт.апелятив куд - болото², автор ставить виникнення гідроніма у зв'язок з фактом перебування на цій території угрів (Мельничук, 55-56). Цю етимологію заперечує О.М.Трубачов: "Припускати тут фінські елементи маловірогідно, незважаючи на наявність на Півночі Росії співзвучних гідронімів Кодима, Кодьма" (Трубачев, 140). Однак гіпотезу О.С.Мельничука підтримує, очевидно, той факт, що в досліджуваному басейні зафіксовані ще деякі гідроніми, які знаходять аналогії на території колишнього розселення фінно-угорських племен. Так гідроніму Витегда басейну П.Бугу (л.пр.Сниводи, л.пр.П.Бугу) відповідає річкова назва Вичегда на півночі Європейської частини РРФСР. Як фінно-угорську за походженням можна тлумачити також назву Макшиболото (л.пр.Гірьського Тікичу, п.пр.Тікичу, п.пр.Синюхи). Можливо, в гідронімію Правобережної України ці елементи були занесені або угорськими племенами³, як це вважає О.С.Мельничук, або тими фінно-угорськими етнічними елементами, які поряд з тюркськими входили до об'єднань азіатських кочових племен, які перебували на території України.

КОДИМА - пр.Громоклії, п.пр.Інгулу (Кодьма - Зварн., 139). Походження див.вище.

КОЗИРКА (б.КОЗИРІВКА) - л.пр.Інгулу (Козьрка, Козыровка - Машт., 42); Козьрка (Херс.губ., 39). На ній с.Козыревка, Олександрійського

¹ Костомаров Н.И. Собрание сочинений. Т.ХУ-ХУІ. СПб., 1905, с.450, 500, 798; Мельничук О.С.Топоніміка Кодимського району Одеської області. Мовознавство, т.ХІУ. К., 1957, с.56.

² Кодима справді є дуже заболоченою річкою (див.Полуд., I, 42). На заболоченість іншої Кодими (в с.Бердівці, колишнього Гайсинського повіту) вказує її друга назва Інлий Ташличок.

³ У зв'язку з цим слід згадати і такий гідронім басейну П.Бугу як Гірьський Тікич, що в історичних джерелах скрізь фіксується як Угорський Тікич.

повіту, Херсонської губернії (Херс. губ., 39), порівн. с. Козирівка, Новгородківськ. р-ну, Крв; Козирова в басейні Сули (Машт. Дн., 59); Козирка - с. на Миколаївщині; Козирів - с. на Харківщині; Козирщина - с. на Ровенщині та ін.

Назва утворена від прізвища Козир.

КОМИШУВАТА (КОМИШУВАТА) - л. пр. П. Бугу (М. експ. 1970); Комишувата (К., 68); Камышевата (Машт., 41; Шмидт, 165; Эварн., 138). Бере початок біля с. Комишуватого, Новосукраїнськ. р-ну, Крв.

За допомогою суфікса -уватка (-увата) від комиш. У досліджуваному регіоні ще три назви Комишувата, також Сугоклея Комишувата. Порівн. балка Камышеватая - 5 назв у басейні Сіверського Дінця (Машт. Дон); р. Камышеватая - 3 назви в басейні Дніпра (Машт. Дн.).

КОМИШУВАТА - л. пр. Чорного Ташлика, л. пр. Синюхи (Камышеватая - Эварн., 137). Очевидно, на ній с. Комишувате, Новосукраїнськ. р-ну, Крв (в минулому с. Татарівка, Ганнівка). Походження див. вище.

КОМИШУВАТА - л. пр. Березнегуватої, л. пр. Інгуту (Камышеватая - Эварн., 139). Див. вище.

КОМИШУВАТА - пр. Сугоклії Комишуватої, л. пр. Сугоклії, л. пр. Інгуту (Komyzowata - SG, III, 291). Див. вище.

КОНДАРІВ - пр. Синюхи, л. пр. П. Бугу (Кондарев - Похилевич, 353); Kondarew (SG, IV, 325).

Очевидно, походить від прізвища, порівн. Кондырев - запорізький підполковник (Эварн., Ист., II, 1367).

КОНОПЛЯНКА - л. пр. Сугоклії Кам'януватої, л. пр. Інгуту (М. експ. 1968; Шмидт, 165; Эварн., 139; Херс. губ., 120; К., 69).

Утворена за допомогою суфікса -к(а) від конопляна. Аналогічні назви поширені в гідронімії України (див. Стрижак, Фіто-зоогр., 156).

КОРАБЕЛЬНА див. ВЕЛИКА КОРАБЕЛЬНА.

КОРЕНИХА - л. пр. П. Бугу в нижній течії (Ястребов, 162); за Скальков. помилково л. пр. П. Бугу (Скальков., 65).

На ній с. Велика Корениха й Мала Корениха, Миколаївськ. р-ну. Стара назва с. Велика Корениха - Каран"я-Кир (Лагута, 22, 29), яку і слід вважати вихідною для назви поселення і річки. Назва тюркського походження. У другій частині її можна вбачати осман. кыр - степ, рівнина (Радлов, II, 732), порівн. д. -тюрк. qır - плоскогір'я (ДТС, 445); слово кыр із значенням "поле" наявне в сучасних тюркських мовах: башкирській, кумикській, ногайській, татарській, турецькій, узбецькій¹.

¹ Исхаков Ф.Х. Опыт сравнительного словаря современных тюркских языков. - У кн.: Исследования по сравнительной грамматике тюркских языков. Лексика, ч. IV. М., 1962, с. 65-66. Про географічний термін кыр див. також Мурзаєв З. и В. Местные географические термины и их роль в топонимии. - У зб.: Вопросы географии, вып. 81, М., 1970, с. 26-27.

За значенням в інших тюркських мовах йому відповідає ялан¹, порівн. гідронім Яланець на цій же території, який виник, очевидно, в іншому тюркському середовищі.

Щодо першої частини назви порівн. осман. каран - темний; уйг. ка-рангу - темний, темнота; алт., тел. карануі - темний (Радлов, П, 155).

В українській мовній системі тюркська назва зазнала значної перебудови. Зберегла лише перша частина її, до якої було додано поширений в українській топонімії суфікс -иха. Фонетичні зміни відбулись, очевидно, внаслідок зближення з укр. корінь.

КОРИТНЯ - п.пр.Синюхи, л.пр.П.Бугу (Коритня - Тверитинов, 27).

Із суфіксом -ня від номенклатурного слова корито "долина між двома горами або увгір'ями; русло річки" (Марусенко, 232).

КОСТУВАТА (КОСТОВАТА, КОСТОВАТКА) - л.пр.Кам'яно-Костуватої, п.пр.Мертвоводу, л.пр.П.Бугу (М.експ. 1970); Костовата (К., 67); б. Костовата (Херс. губ., 93); порівн. Малая Костовата - пр.Костуватої (Шмидт, 165); 1746 Костоватая (Зварн.Ист., П, 1730); Kostowata (SG, IX, 476). На річці с. Костувате, Братськ. р-ну, Мк.

Зв'язок з апелятивом кістка, кістяний/костяний, зважаючи на семантику, сумнівний. Порівн. молд. коастэ - сторона, бік; схил, скат; узбережжя, берег і топоніми в Румунії Coasta, Coastes².

КОСТУВАТА - п.пр.Кам'яно-Костуватої, п.пр.Мертвоводу, л.пр.П.Бугу (Костовата - Машт., 41); Костовата II (К., 68).

Див. вище.

КОСТУВАТА - пр.Березнегуватої, пр.Ігулу (Костоватая - Зварн., 139). Див. вище.

КРИБИЙ ТАШЛИК - л.пр.Синюхи, л.пр.П.Бугу. За свідченням Д.І.Яворницького, позначена на карті Річчі Заньоні 1772 р. (Кривой Ташлик - Зварн., 137). В інших джерелах Тернівка (див.).

Походить від поширеного в досліджуваному регіоні тюркського гідроніма Ташлик (див.) з прикметником кривий, що характеризує форму річища.

КРИКЛИВА - пр.Великої Корабельної, л.пр.П.Бугу; протікає в Гарбувинськ. р-ні, Мк (М.експ. 1968). Порівн. б. Криклива, яр Крикунка в басейні Сіверського Дінця (Машт.Дон, 45, 52); Крикуха - л.пр.Случі (Машт.Дн., 163).

За допомогою суфікса -к(а) від прикметника криклива. Звукова характеристика річки.

КРИНИЧУВАТА - л.пр.Березівки, л.пр.Ігулу (Криничовата - К., 69); Криничеватая (Машт., 42; Шмидт, 166).

¹Исхаков Ф.Х. Зазначена праця, с.65-66.

²Studii materiale de onomastic. Bucuresti, 1969, с.209.

Від прикметника криничуватий – багатий на джерела (про місцевість) (Грінч., П, 307). Порівн. Криничовата – р.в. колишній Катеринославський губернії (ОК); яр Криничеватий в басейні Сіверського Дінця (Машт.Дон, 61); ручай Криничуватий – пр.Ігульця на Дніпропетровщині (ОК).

КРУТОЯРКА – л.пр.Ігулу (М.експ.1968; К., 68; Машт., 42; Скальков., 66; Шмидт, 165; Зварн., 139); Krutojarka (SG, III, 291; IV, 744). Порівн. назви сіл Крутоярка, Крутоярівка – поширені переважно в південних областях України – на Кіровоградщині, Миколаївщині, Дніпропетровщині та ін.

Назва – складне утворення, похідне від прикметника крутий і номенклатурного слова яр із суфіксом -к/а/.

КУПА – л.пр.Ігулу, л.пр.П.Бугу (Кусе – SG, II, 291).

Характеристика річки за розміром. У басейні П.Бугу – 4 гідроніми, похідні від прикметника куций: Куца (2 вип.), Куций і Купий Яланець (див.нижче), суди ж – уроч.Куца Балка в с.Федорівці, Добровеличківськ. р-ну, Крв. і яр Купий в с.Мало-Помічній, Новоукраїнськ. р-ну, Крв (М.експ.1971). Цікавим є ареал цих назв: усі вони знаходяться на середньому й південному лівобережжі П.Бугу. Дослідження аналогічних гідронімів на інших територіях України (за Ономастичною картотекою Інституту мовознавства АН УРСР) показало, що найбільш поширені вони в басейні Сіверського Дінця (балка Куца – 17 вип., також балка Куца Яуравка, яр Куций – 2 вип., балка Кучехоста), зустрічаються на Полтавщині (р.Куца – п.пр.Орелі; оз.Куче в с.Харківцях, Лохвицьк.р-ну), на Дніпропетровщині (затока Куца в с.Покровському).

Отже, гідроніми, в яких ознака малої довжини гідрооб'єкта виражається прикметником куций, поширені в південних районах України, причому західна межа їх поширення проходить по Південному Бугу. Як ми вже зазначали стосовно гідронімів із суфіксом -уват, а також похідних від прикметника грузький, такий характер поширення назв дозволяє датувати їх XVI–XVIII ст., тобто, відносити до того періоду, коли ця територія входила до земель запорізьких козаків. Одним з підстав такої хронологізації відповідних гідронімів є те, що західний кордон їх поширення проходить по П.Бугу, що збігається із західним кордоном між землями козаків і землями, підвладними Туреччині.

КУПИЙ – п.пр.Синьки, л.пр.П.Бугу (Купий – Машт., 40). Див.вище.

КУПИЙ ЯЛАНЕЦЬ – л.пр.П.Бугу в нижній течії (Купий Еланец – Машт., 41; Шмидт, 165; Скальков., 66); 1774 Купой Еланець "балкою небольшою теченіе верстъ на 6 имѣетъ" і в примітці: "Купой Еланець виходить изъ ключей неподалеку отъ устья и балками изъ степи до 15 верстъ взялся" (Зап.Од.-ва, УП, 183, 181), на Купомъ Еланцъ (там же, 182); Купий (Гнилой) Еланец (Еланчик) (Зварн., 138); на карті Єлисаветградської провінції 1772–1774 р. Еланчик (Ястребов, 163). На річці було с.Купой Еланец (Карта реки Буга от г.Николаева до Ольвиополя, 1804).

Ця назва – складене утворення від прикметника кущий і гідроніма Яланець. На цій же території – Яланець, Гнилий Яланець, Сухий Яланець (див.).

ЛИПНЯНКА ДОБРА – пр.Сухого Ташлика, л.пр.Синюхи (Липнянка Добрая – Эварн., 137). За свідченням Д.І.Яворницького, на карті Річчі Занноні 1772 р. Красная, у Мишецького Добрянка (Эварн., 137). Вона ж Добра (див.).

Складений гідронім, що одночасно вказує на місцеву флору і властивості води.

ЛОЗУВАТКА – л.пр.Малої Висі, л.пр.Великої Висі, л.пр.Синюхи (Лозоватка – К., 62; Машт., 39; Эварн., 136; Шмидт, 165). На ній с. Лозуватка, Маловисківськ. р-ну, Крв.

Гідроніми, похідні від апелятива доза, поширені на всій території басейну П.Бугу, але якщо для верхньої частини Надбужжя характерними є прикметникові утворення на -ов(а) Лозова (всього 3 вип.), то в нижній частині басейну поширені виключно гідроніми з суфіксом -уватк-а – Лозуватка (всього 6 вип., див.нижче). Цікаво, що гідроніми досліджуваного ареалу, похідні від апелятива доза оформляються суфіксом -уватк-а, а не -уват-а, хоч останній набагато частотніший в гідронімі досліджуваного басейну. Так, за нашими підрахунками, серед 32-х гідронімів басейну П.Бугу з суфіксом -уват лише дев'ять розширені суфіксом -к, отже Лозуватки становлять основну групу назв на -уватк-а досліджуваного басейну. Порівн. хоча б гідроніми Комичувата (4 вип.), аналогічні за будовою і семантикою, а також за ареалом (три з них знаходяться в Кіровоградській області, і 1 – у Миколаївській, відповідно Лозуваток – 5 у Кіровоградській області і 1 – у Миколаївській), з яких лише один має паралельний варіант Комичуватка (див.). Можливо, причину цього явища слід вбачати у дії аналогії.

Необхідно зауважити, що назва Лозуватка поширена і в ойконімі південного Надбужжя (точніше – у Кіровоградській області, де зосереджені аналогічні гідроніми). Так, за "Адміністративно-територіальним поділом УРСР" на 1 січня 1969 р. на Кіровоградщині зафіксовано 8 сіл із назвою Лозуватка (з них лише одне знаходиться на річці з аналогічною назвою); цей ойконім характерний також для Дніпропетровської області (5 вип.), 2 села із назвою Лозуватка відомі в Луганській області, по одному – в Запорізькій, Миколаївській, Одеській, Полтавській, Черкаській.

ЛОЗУВАТКА – п.пр.Мертвоводу, л.пр.П.Бугу (Лозоватка – М.експ. 1967; К., 67; Машт., 41; Шмидт, 165); Лозоватая, Розоватая (Эварн., 138). Див.вище.

ЛОЗУВАТКА – п.пр.Аджамки, л.пр.Інгулу (Лозоватка – Машт., 42; Эварн., 139; Шмидт, 166; Херс.губ., 39, 40). Див.вище.

ЛОЗУВАТКА - п.пр.Кам"янки, л.пр.Інгулу, л.пр.П.Бугу (Лозоватка - К., 69; Машт., 42; Эварн., 139; Шмидт, 166; Херс. губ., 39,40). Див.вище.

ЛОЗУВАТКА - п.пр.Сугоклії Кам"януватої, п.пр.Інгулу, л.пр.Бугу (Лозоватка - К., 69; Машт., 42; Шмидт, 165); Дозовая (Эварн., 139; Херс. губ., 93). Див.вище.

ЛОЗУВАТКА - л.пр.Ташлика, л.пр.Чорного Ташлика, л.пр.Синюхи, л.пр.П.Бугу (Лозоватка - Машт., 41; Эварн., 137). Вона ж Помощна (див.).

МАЗНИЦЯ - п.пр.Чорного Ташлика, л.пр.Синюхи, л.пр.П.Бугу (Мазница - Машт., 41; Эварн., 137); у Шмідта (с.165) дві річки - Большая Мазница, пр.Ташлика, пр.Чорного Ташлика і Малая Мазница, пр.Великої Мазниці; б.Большая Мазница і б.Малая Мазница (Херс.губ., 93). Порівн. Мазник - пр.Ольшанки в колишньому Звенигородському повіті Київської губернії (Похилевич, 387).

За допомогою суфікса -иця від мазна, дієприкметникового утворення від мазати - пачкати, марати (Грінч., П, 396). - Порівн.нижче.

МАЗНИЦЯ - л.пр.Костуватої, п.пр.Кам"яно-Костуватої, п.пр.Мертвово-ду, л.пр.П.Бугу; протікає в Братськ. р-ні, Мк (М.експ.1970); Мазница (Машт., 41; Скальков., 66; Шмидт, 165). Див.вище.

МАЛА КОРАБЕЛЬНА - л.пр.Великої Корабельної, л.пр.П.Бугу (М.експ. 1970; К., 67); Малая Корабельная (Машт., 41; Шмидт, 165; Херс.губ., 97, 102-104). Складене утворення від прикметника малий і гідроніма Корабельна, протиставне до назви основної річки Велика Корабельна (див.).

МАЛА КОСТУВАТА - пр.Костуватої (Кам"яно-Костуватої - Л.М.), п.пр.Мертвово-ду, л.пр.П.Бугу (Малая Костовата - Шмидт, 165).

Назва походить від гідроніма Костувата (див.) з прикметником мала. МАЛИЙ ТАШЛИК - р. в с.Станіславчику, Первомайськ. р-ну, Мк (М. експ. 1970).

Складене утворення від поширеного в басейні Синюхи і сусідніх з ним районах гідроніма Ташлик (див.) з прикметником-означенням Малий, що вказує на розміри гідрооб'єкта.

МАЛИЙ ТАШЛИК - р. в с.Мигії, Первомайськ. р-ну, Мк (М.експ.1970). У цьому ж селі - р.Мигійський Ташлик. Див.вище.

МАЛОМУЖІВ - п.пр.Синюхи, л.пр.П.Бугу (К., 65); Маломужев (Машт., 40).

Очевидно, від прізвища, порівн. Маломоживий - промисловий чоловік (Тупиков, 241). Перехід другого о в у внаслідок зближення із словом муж.

МАМАЙКА - л.пр.Інгулу (К., 68; Машт., 42; Скальков., 66; Херс.губ., 118; Шмидт, 165); Матайка (Зє, III, 291).

Порівн. Мамайка Большая і Мамайка Малая - села в колишньому Олександрійському повіті, де існував і курган Мамаева могила; аул

Г. Гошкевич В.И. Клады и древности Херсонской губернии.Херсон, 1903, с.13.

Мамай в Бессарабії¹; р.Мамайсура і урочище Мамайдора в районі с.Великої Знам'янки на Запоріжжі (Стрижак, Запоріжжя й Херсон., 79); балка Мамаєва в басейні Сів.Дінця (Машт.Дон, 63).

Утворена від тюркського за походженням антропоніма Мамай в суфіксом -к-а. Важко визначити, чи утворена назва самими тюркськими племенами, які кочували на цій території і від них засвоєна українським населенням, чи виникла в українському мовному середовищі, оскільки тюркський антропонім Мамай запозичено в український антропонімікон і було поширено в південних районах України (згадати хоча б легендарного козака Мамая). Цим ім'ям часто наз.зали себе ватажки гайдамацьких загонів. Прізвище Мамай фіксується і в історичних пам'ятках, і в сучасній українській антропонімії (Тушиков, 243; Релько, 151). На Миколаївщині прізвисько Мамай зафіксоване нами в с.Лупаревому, Жовтневого району; прізвище Мамаєнко - в с.Мігії, Первомайськ. р-ну.

МАРАРА - р. в басейні нижнього Бугу (Шмидт, 166); очевидно, вона ж - балка Марара в с.Марарі і Мар'янівці, колишнього Ананьївського повіту (Херс.губ., 70); тепер - урочище Марарів Яр в с.Сировому, Врадіївськ. р-ну, Мк (М.експ.1968); порівн.також х.Марари того ж району (УРСР 1946, 372).

Назва молдавського походження, від молд. морар - мельник, мірошник, очевидно, через антропонім, порівн.молдавське прізвище Морару².

МЕРТВОВІД (МЕРТВОВОД) - л.пр.П.Бугу; протікає в Бобринецьк. р-ні, Крв, і Братськ. та Вознесенськ. р-нах, Мк (М.експ.1967); Мертвовод (К., 67); 1697 р. "Осьм.й опочивь надъ Мертвоводомъ, которому отъ Сугайліи надобно гораздо идти день, гдѣ и дрова и вода будетъ. Девятой опочивь также надъ Мертвоводомъ, гдѣ и переходить Мертвовода, которому надобно день цѣлой идти надъ тѣмъ же Мертвоводомъ" (Зап.Од.о-ва, III, 578); 1748 Мертвья воды (Андрієвский, 14); 1774 при реке Мертвыхъ водъ, по рѣкѣ Мертвыхъ водъ, Мертвья Воды (З.л.Од. о-ва, VII, 172, 180, 182, 183); XIX ст.: Мертвые Воды або Мертвоводье (Скальков., 66); Мертвовод (Херс.губ., 92-94); Мертвовод, Мертвоводье, Мертвья Воды, Miartwo-wod (Машт., 41); Мертвья Воды (Зварн., 137).

Складний гідронім з другим компонентом вод/вода, за будовою порівн. Гниловоди. Перше складова частина назви походить від прикметника мертвий (назви типу Мертва, Мертвиця і подібні характерні також для басейну Дніпра - див. Стрижак, Запоріжжя й Херсон., 71). Гідронім вказує на якість води, порівн. згадку в історичному документі 1774 р. про притоку Мертвоводу Гарбузинку: "въ оверахъ у Арбузины бывааетъ вредная для скота вода" (Зап.Од.о-ва, VII, 180).

¹ Скальковский А.А. Болгарские колония в Бессарабия и Новороссийском крае, Одесса, 1848, с.48.

² Еремия А., Косничану М. Личные имена. Кишинев. 1968, с.93.

Щодо зафіксованої деякими джерелами форми Мертві Води (Мертвня Води, Мертвие Воли) порівн. Сині Води (Синие Воли, Синия Вода) - давня назва р.Синюхи, л.пр.П.Бугу; Вовчі Води (Волчы Воды), тепер р.Вовча - л.пр.Самари (Мамт. Дн., 80); Жовті Воли, м. на Дніпропетровщині, на р.Жовтій, давніше, очевидно, р.Жовті Води (Желтыя Воды - ОК), місце знаменитої битви козаків під проводом Б.Хмалницького з польським військом.

МЕЧЕТКА - л.пр.П.Бугу; протікає в с. Великій Мечетні і Малій Мечетні, Кривоозерськ. р-ну, Мк (Попол., 83); на карті 1772-1774 р. Мечетка (Ястребов, 162). Вона ж Коблиця (див.). Порівн. Мечетна в басейні Самари (К., 121); Мечетна - 2 річки в басейні Сіверського Дінця (К., 149, 153); балка Мечетка в с.Прибужанах (стара назва Акмечетка) на Миколаївщині; балка Мечетна в с.Великому Солоному і с.Бузькому на Миколаївщині і балка Мечетна в с.Журавному Хмалницьк. р-ну, Вн (М. експ.1967-1968).

Первинною є, очевидно, назва села, похідна від апелятива мечеть. Опосередковано вказує на присутність у минулому турецького етнічного елементу.

МИГІЙСЬКИЙ ТАШЛИК - л.пр.П.Бугу; протікає в с.Мигії, Первомайськ. р-ну, Мк (М.експ.1968; К., 67); р.Мигея (Карта земель или вольностей войска Запорожского низового в 1770-х годах. Составил Карасев, б.м. і р.); 1774 а отъ річки Мигейской (Зап.Од.о-ва, УП, 179), противъ річки Мигея (там же, 180); Мигейский Ташлик або Мигея (Скальков, 66); Мигейская (Зварн., 131); Мигейский Ташлик (Зварн., 137); на карті 1772-1774 р. Мигейский Ташлик (Ястребов, 163).

Можливо, вихідною формою гідроніма, як свідчать деякі джерела, була назва Мигія, перенесена і на село. Пізніше, із занепадом річки, гідронім почав усвідомлюватись як вторинний по відношенню до ойконіма і набрав прикметникової форми - Мигієвський. Сучасна складена форма назви - Мигієвський Ташлик - утворилась, очевидно, за аналогією до численних гідронімів цієї території, похідних від турецької назви Ташлик, зокрема, друга річка в с.Мигії називається Малим Ташликом.

Назва Мигія етимологічно темна.

МОГЛАВКА - л.пр.П.Бугу; протікає в с.Роздолі, Голованівськ. р-ну, Крв (Тверитинов, 43 - приложение).

Слов'янське утворення на -авка. Основа походить, очевидно, від апелятива мгла < прасл. *mgla (д.-рус., ц.-слов'ян. mgla, болг. mgla, с.-х. mgla, чеськ. mhla, словацьк. mhla, словен. mgla польськ. mgła в.-луж. mhla, н.-луж. mla).

Форми з о зафіксовані також в діалектній лексиці. Так, в українських говорах Закарпаття поряд із мла, имла, мгла і подібні існує молга і молга.

¹Дендзелівський Я.О. Лінгвістичний атлас українських народних говорів Закарпатської області УРСР (Лексика), ч.І. Ужгород, 1958 (карта № 124).

МОКРА ДЕРЕНЮХА - л.пр.П.Бугу; протікає в Голованівськ. р-ні, Крв (Мокрая Деренюха - Машт., 37; Подол., 76; Менде; Тверитинов, 27). Поруч р.Деренюха і р.Сука Деренюха (див.), протиставленням до яких є розглядуваний гідронім.

МОЛДАВКА - л.пр.П.Бугу (К., 61; Гульдман, 40; Машт., 37; Менде); Молдава, Молдаванка як друга назва р.Деренюхи (Подол., 82, 84). На ній с.Молдовка, Голованівськ. р-ну, Крв, за історичними відомостями, засноване молдаванами у ХІІ ст. (с.Молдавка - Подол., 84). Очевидно, назва села була перенесена на річку. Порівн. Бессарабка - с.Добровеличківськ. р-ну, Крв.

МОСКОВСЬКИЙ ЄЛАНЕЦЬ (НОВОМОСКОВСЬКИЙ ЄЛАНЕЦЬ) - друга назва Гнилого Єланця, л.пр.П.Бугу. Назва зафіксована в с.Велідарівці, Єланецьк. р-ну, Мк (М.експ.1970).

За поясненням старожилів, назва утворилась від ойконіма Ново-Московськ (стара назва смт.Єланця). Походження гідроніма Яланець див. у відповідній статті словника.

МОЩОНА - л.пр.Ташлички, л.пр.П.Бугу (К., 61); Мощена (Машт., 36; Менде; Тверитинов, 26); Moszenne (Машт., 36); Moszczyca (Sc, XII, 222). На ній с.Мощена, Гайворонськ. р-ну, Крв, в "Трудах Подольского епархиального историко-статистического комитета" (вып. IX, с. 366) - Мощена, там же детально переказана історія виникнення назви: "Время образования села относится ко второй половине ХІІІ в. Свое название с. Мощена получило от следующего обстоятельства. На большой транзитной дороге, ведущей из г. Умани в Балту, в овраге, где теперь расположено с. Мощена, по распоряжению владельца Потоцкого был вырыт существующий по настоящее время колодец, и земля вокруг колодца, в предотвращение грязи, была вымощена камнями. Колодец этот был известен под названием "Мощона кырница". Название это, с опущением слова "кырница", перешло на устроенную впоследствии у колодца корчму и, наконец, на образовавшийся около корчмы поселок" (Подол., 366-367).

Такий шлях проникнення назви цілком можливий, отже в даному випадку пояснення, основане на народному переказі, можна прийняти за дійсне, тим більше, що заснування села належить до пізнього часу і народна пам'ять могла зберегти історію виникнення назви.

НЕРУБАЙКА - л.пр.Синюхи (Похилевич, 353). На ній с.Нерубайка, Новоархангельськ. р-ну, Крв. Порівн. ліс Nierubaj, зафіксований на карті України Боплана південніше від р.Росі (Ляскорон.Боплан, 24); балка Нерубайка - пр.Ігульця (ОК); ставок Нерубайка і ліс Зрубаний в с.Іванівці, Єлисаветградківськ. р-ну, Крв (ОК); урочище Нерубай Ліс в х.Машутин на Кіровоградщині (М.експ.1968); урочище Нерубайка в м.Лисянці на Черкащині (М.експ.1968); с. Нерубайка і с. Нерубайка на Кіровоградщині, с. Нерубайське на Одещині.

З часткою не- і суфіксом -айка від дієслівної основи -руб- (рубати). Очевидно, в час виникнення назва була пов'язана із заборною ви-

рубувати ліс у цьому районі і стосувалась лісу або урочища, а згодом була перенесена на село і річку.

НЕТЕКА – л.пр.П.Бугу; протікає в с.Розношенському, Ульяновськ. р-ну, Крв, с.Роздолі, Голсванівськ. р-ну, Крв (М.експ.1967; Подол., 89). За Подол. (89) вона ж Деренюха.

У басейні П.Бугу – 3 річки із назвою Нетека, всі знаходяться в Середньому Надбужжі. Очевидно, нетека є номенклатурним словом на позначення річки із стоячою водою, порівн. в географічній номенклатурі форму із суфіксом –*і* нетеч, нетеча, нетечина – стояча вода, болото (Грінч., П, 560) і три гідроніми Нетеча в басейні Дніпра (Трубачев, 174).

НОВОСІЛКА – п.пр.П.Бугу; протікає в с.Новоселиці, Гайворонськ. р-ну, Крв (М.експ.1968).

Від назви села.

ОВРАД СТРИМБО – п.пр.Кодими, п.пр.П.Бугу (Owrad Strymbo-SG, IV, 242), порівн. зафіксовані тим же джерелом Owrad Tirtis і Owrad Javenowy також в басейні Кодими і Оврад Левка в пониззі Дністра (зафіксовано у П.Л.Маштакова, але теж за SG, див.Машт., 30). Перший компонент цих складених гідронімів О.М.Трубачов вважав можливим апелятивним за походженням терміном неслов'янського походження, порівнюючи його, з одного боку, з назвою вододільної височини – Авратинская выс., і, з другого боку, з гідронімом Середньої Наддніпрянщини Ховратка / Хавратка (Трубачев, 94, 260). Однак, ознайомлення з джерелами приводить нас до висновку, що "оврад" є, імовірно, лише какографічним варіантом російського номенклатурного слова овраг. Зафіксований він (і скрізь як перший компонент складених назв) лише в одному джерелі – "Słownik Geograficzny Królestwa Polskiego".

Крім зазначених чотирьох назв можна ще вказати притоки Інгулу – Owrad Kamienowatyj, Owrad Ternówka і Owrad Mała Ternówka (SG, III, 291). Всі ці гідроніми знаходяться в південних районах Надбужжя (один – в південній Наддніпрянщині), тобто на території, яка, власне, не входила до складу колишнього Польського Королівства і для географічного опису її в цьому виданні залучались, очевидно, матеріали неповні.

На картах зазначеної території, складених російською мовою, перед назвами багатьох річок вказували рос.овраг, яр, долина. Зокрема, на використаній нами як джерело карті Подільської губернії, складеної штабс-капітаном Менде і виданої в Тульчині 1825 р. (карта складена російською мовою), деякі притоки у південній частині басейну П.Бугу позначені як "овраги", наприклад: Овраг Волова – п.пр.Переїми, п.пр.Савранки, п.пр.П.Бугу (в інших джерелах – просто р.Волова, див.), Овраг Харсон (або Хароон – нерозбірливо). Крім того, багато південних річок позначено словами "яр" і "долина", причому це стосується насамперед басейну Кодими, де SG фіксує три гідроніми на Оврад. Так, Менде

позначає такі допливи Кодими: Долина Клекучна, Долина Березовка, Долина Фернація, Подоров Яр, Долгов Яр, яр Бақша, Гедзілов Яр, Яр Мазуров, Демков Яр. Деякі з цих назв відомі і зараз як складені утворення з компонентом яр, див. Гедзілів Яр, Фарнатія (Яр Фарнатія). Зазначені гідроніми відбивають географічні особливості південних районів, де чимало річок влітку пересихає і перетворюється на балки, або яри, тому далеко не у всіх випадках можна чітко розмежувати ці два види гідрооб'єктів. З цим фактом ми не раз стикались і при записуванні гідронімів у південних районах Надбужжя, коли інформатор не міг точно визначити, є відповідний гідрооб'єкт річкою чи балкою.

Отже, зафіксовані в польському джерелі гідроніми басейну Кодими Owrad Strymba, Owrad Tirtia і Owrad Jasenowy є какографічними варіантами рос.Овраг Стримбо, Овраг Тиртія, Овраг Ясеновий, які, в свою чергу, можна вважати перекладами укр. Яр Стримбо, Яр Тиртія, Яр Ясеновий.

Другий компонент назви Стримбо – молдавський за походженням, від strimb – кривий, порівн. численні топоніми Strimba, Strimbui в Румунії, гідронім Стримба в басейні Дністра (Трубочев, 48, 263). Можливо, на річці знаходиться с.Стримба, Кодимськ. р-ну, Од. Село з аналогічною назвою відоме також в Ширяївськ. р-ні, Од.

ОВРАД ТИРТИЯ (ЯР ТИРТИЯ) – пр.Яру Ясенового (Owrad Jasenowy), п.пр.Кодими, л.пр.П.Бугу (Owrad Tirtia – SG, IV, 242).

Перший компонент цього складеного гідроніма, як ми вже зазначали в попередній статті, є какографічним варіантом рос.овраг. Друга складова частина Тиртія, очевидно, молдавського походження, однак встановити вихідний молдавський апелятив або антропонім нам не вдалось.

ОВРАД ЯСЕНОВИЙ (ЯР ЯСЕНОВИЙ) – п.пр.Кодими, п.пр.П.Бугу (Owrad Jasenowy – SG, IV, 242).

Про перший компонент цієї назви див.у статті Оврад Стримбо; друга складова частина гідроніма є прикметниковим утворенням від назви дерева ясень. Відбиває місцеву флору.

ОВСЯНИК – п.пр.Синьхи. На ній однойменне село (Менде; Похилевич, 299). Порівн. Овсяниківка – с.на Кіровоградщині, Овсяне – с. в Донецькій області; Овсянникова – б.в басейні Сіверського Дінця (Машт.Дон, 48).

За допомогою суфікса -ик від овсяна.

ОПОЧНА – пр.Синьхи (Опочная – Зварн., 137).

Прикметникове утворення від опока – скеля, крейдова скеля; шматочки білої глини; глинястий або вапняковий ґрунт; камінь (Марусенко, 239). Очевидно, при утворенні досліджуваного гідроніма відповідний географічний термін було вжито в першому або останньому значенні (тим більше, що інш. значення його зафіксовані на віддалених від нашого басейну територіях – на Львівщині і Ровенщині). Для басейну Синьхи

I.I.Jordan. Toponimia Romîneasca. Bucureşti, 1963, с.130, 320.

характерними є гідроніми семими "камінь, скеля", що відповідає природним особливостям берегів цієї річки та її допливів, порівн.численну групу гідронімів Ташлик цього басейну, а також гідроніми Буки, Кам"яна, Стінкувата.

ОСИКУВАТА (у місцевій вимові ОСИКОВАТА) - л.пр.Грузької, п.пр.Інгулу (М.експ.1968; Машт., 42; Шмидт, 165).

За допомогою суфікса -уват-а від назви дерева осика. Порівн.нижче. ОСИКУВАТА - п.пр.Чорного Ташлика, п.пр.Синюхи (Осиковатая - Зварн., 137). Див. вище.

ОСИНУВАТА - п.пр.Водяної, п.пр.Сугоклії, п.пр.Інгулу, л.пр.П.Бугу (Осиновата - К., 69; Зварн., 139).

Із суфіксом -уват-а від осина/осика, порівн.Осикувата. ОТОКОВА - п.пр.Мертвоводу, л.пр.П.Бугу (Машт., 41; Шмидт, 165). Порівн.Оточка - л.пр.Талиці в басейні Прип'яті (Машт.Дн., 151).

Прикметникове утворення від отік (оток), отока - острів.

ПЕЧЕНА - п.пр.Ташлика, л.пр.Чорного Ташлика, л.пр.Синюхи, л.пр.П.Бугу (К., 66); Печеная (Шмидт, 164); Песчаная, Резагозана, Печена (Машт., 41); Pieszczana (SG,VIII, 109). Порівн. б.Печеная - л.пр.Сухого Ізюмця в басейні Сіверського Дінця (Машт. Дон, 51); оз.Печене в м.Гола Пристань на Херсонщині (ОК).

Порівн.географічний термін пичин - вибита водою яма в липкій землі, край цієї ями твердішають і стають як камінь, зафіксовано на Одещині (Марусенко, 241); рос.печина, печинка - перегоріла річкова глина; глина, земля, опечена в грудки...; (волзьк.) оланцеве, тверде дно в річках...; уступ, припічок на дні річки, вздовж берега (Даль, Ш,109).

ПИСАРІВКА - л.пр.Інгулу (Писаревка - Машт, 42; Шмидт, 165).

Від аелятивна писар, можливо, через антропонім. Аналогічні назви досить широко представлені в гідронімії України, порівн. Писаревка - л.пр.Гнілого Тікичу, л.пр.Тікичу, п.пр.Синюхи (Машт., 39); яр і балка Писарова (3 вип.) в басейні Сіверського Дінця (ОК); сухе річище Писарка в с.Собківці, Уманськ. р-ну, Чрк (ОК); р.Писаревчина в басейні Тетерева (Машт.Дн., 44) та ін. Часто в ойконімії, так, на Україні - 20 сіл із назвою Писарівка (див.АТН-УРСР 1967).

ПІВДЕННИЙ БУГ (у місцевій вимові БУГ, БОГ, рідко БІГ) - впадає в Чорне море; у Геродота (IV ст. до н.е.) Βυγανης; у Йордана (VI ст. н.е.) Ваговол²; у Географа равенського (VII ст. н.е.) Ваговвола³; у Костянтина Багрянородного Βογογ⁴.

У літописах Богъ, зафіксовано під 1171, 1173 і 1185 р.⁵ За свідченням П.Л.Маштакова, на картах XV-XVII ст. Bog, Boh, Bohus; в "Путе-

¹ Про цей аелятив в українській географічній номенклатурі див. Леонидзівський І.О. Українські назви для "острова на ріці". Studia Slavica, z.XII, Budapest, 1966, с.103-106.

² Йордан. О происхождении и деяниях гетов.М.,1960, с.135,200.

³ Шафарик П. Славянские древности, т.1, кн.2. М., 1848, с.370.

⁴ Там же, с.370.

⁵ Указатель к восьми томам полного собрания русских летописей. Ц. Указатель географический. СПб., 1907, с.11, 18.

шестви Зосими" XV ст. Богъ (Машт., 33); в грамоті 1450 р. недалеко реки Бога¹; 1545 од Бога (АЮЗР, VI, 1:21); на Бугу (АЮЗР, VI, 1:22, 26); 1579 Бог (АЮЗР, III, 1:9); 1594 надъ рекою Бугомъ (АЮЗР, III, 1:68); 1598 по реку Бог, од Бога (АЮЗР, V, 1:68); 1664 ку Богу (Пам. IV, III:431); 1653 Бог (Пам., III, III:52); 1654 до Богу (Пам., III, III:105); міяду Богомъ в Дніпрѣм, ... Богу (Пам., III, III:106); 1652 до реки Бугу (Величко, I, 108); реку Бугъ (Величко, I, 109); надъ самимъ Бугомъ (Величко, I, III); Бугъ, на брегу Буга, в Бугу (Величко, I, 112); 1673 чрез Ингули и Богъ (Величко, III, 341); 1677 на Бугу (Величко, II, 452); 1693 реку Бог (Величко, III, 182); 1697 до реки Бугу (Величко, III, 483); у реки Бугу, от Бугу реки (Величко, III, 485); 1687 з за Бога (АЮЗР, III, II:168); Бог (АЮЗР, III, II:169); 1710 надъ Богомъ (АЮЗР, III, II:730); 1711 надъ Богомъ (АЮЗР, III, II:751); 1713 з Богу (АЮЗР, III, III:15); 1737 од Бугу (АЮЗР, III, III:242); 1738 над Богомъ (АЮЗР, III, III:290); за Бог (АЮЗР, III, III:289); 1743 на рзесе Богу (АЮЗР, VI, II:71); 1748 przez rzekę Bug (АЮЗР, III, III:405); 1750 на Богъ (АЮЗР, III:524); 1792 по реку Богъ, а от Богу (АЮЗР, V, 1:551); над rzekę Bogem, на Богу (АЮЗР, V, 1:533); над rzekę Bogem, od rzeki Богу, przez rzekę Бог (АЮЗР, V, 1:530, 531, 532); 1793 до rzeki Бога (АЮЗР, V, 1:581); у Боплана Вог (Ляскорон, Боплан, II); Бокъ (КБЧ, 34, 112); в "Топографическом описании..." 1774 г. Бугъ (Зал. Од. о-ва, УП, 167, 171-173, 179-183).

Похідні утворення: Бужок (Божок) - л. пр. П. Бугу; Побожье - місцевість по П. Бугу, зафіксовано під 1257 р.²; Меджибіж (в літописах Меджибожье, Мечибожье) - м. Летичівськ. р-ну, Хм, при впадінні Бужка до П. Бугу. Як вважають історики, літописне місто Бужокъ (Бужескъ, Бужский городецъ) також знаходилось на П. Бугу³; м. Богополь - колишнього Балтського повіту (Подол., 101), злилось з Голтою і Ольвіополем в сучасний Первомайськ, Мк.; с. Плоска Забужокія - колишнього Балтського повіту (Подол., 114); с. Забужжя - Немирівськ. р-ну, Вн; с. Прибузьке - Вінницьк. р-ну, Вн; с. Прибужани - Вознесенськ. р-ну, Мк; с. Прибужжя - Доманівськ. р-ну, Мк; с. Прибузьке - Жовтневого р-ну, Мк; смт. Прибузьке - Савранськ. р-ну, Од.

Як найменування однієї з основних водних артерій України здавна привертає увагу дослідників. Про походження назви було висловлено чимало припущень, однак єдиної загальноприйнятої етимології її немає.

¹ Русанівський В. М. Українські грамоти XV ст. К., 1965, с. 28.

² Полное собрание русских летописей. Т. П. Ипатьевская летопись. Изд. 2-е, СПб., 1908, с. 838.

³ Барсов Н. Материалы для историко-географического словаря России. Вильно, 1865, с. 16.

О.І.Соболевський, виходячи із своєї тези про походження більшості назв великих річок східно-слов'янських територій з мови скифів і сарматів, вважав назву Південного Бугу запозиченою слов'янами у сарматів. Він виводив її з гіпотетичної сарматської форми *baga, яка дала слов'ян. Bęgi (укр. Бог), а пізніше (вдруге) *Bugъ. Аналогічне звучання назви правої притоки Вісли – Бугу (Західного) він вважав випадковим збігом і порівнював цей гідронім з лит. bęgnas – страшний¹.

Г.Ільїнський присвятив дослідженню етимології назв Південного й Західного Бугів спеціальну розвідку "Ріка Буг"². Дослідник вважав обидва гідроніми спільними за походженням, і, зіставляючи їх з ц.-слов'ян. боугъ – кільце, тлумачив як слов'янські, з і.-с. bhaug – гнути. Спираючись на форми Vugēs, Vices у Мелі і Плінія і Bucos у Птолемея як назви Південного Бугу, Г.Ільїнський реконструює форму *Bъгъ і відношення коренів bug (Західний Буг) і bъg (Південний Буг) вважає звичайним чергуванням вищого ступеня з нижчим. Слов'янське походження назв цих річок, на думку Г.Ільїнського, є доказом того, що слов'янська прабатьківщина знаходилась на володілі двох великих басейнів Чорного і Балтійського морів.

Основним аргументом, висунутим М.Фасмером проти цієї етимології, є те, що назви Vugēs, Vices у Птолемея, Плінія й Мелі, на основі яких Г.Ільїнський реконструює Бъгъ, не можна ототожнювати з назвою Південний Буг (Фасмер, I, 227).

Іншу гіпотезу висунув польський лінгвіст Т.Лер-Сплавінський. На його думку, назви двох Бугів етимологічно відмінні. Назву П.Бугу (Bog), до групи якої він залучає також назви річок Bożek (Bużek), Sadowice (Barowice) і назви населених пунктів Zabozoniki (Zabohonniki, Bogienice) і Zabogon дослідник виводить з і.-с. *bhag- / *bhag- – рухаюсь, пливу і вважав, що назва може походити або з мови фракійських племен або з мови слов'ян (Lehr-Spł., 58, 167). Назву ж Західного Бугу він вважає балтослов'янською, похідною від балто-слов'ян. *boug-, що належить до і.-с. *bhaug- – відхиляюсь, вигинаюсь, звертаю, нахиляюсь.

К.Мошинський без етимологічного обґрунтування відносить назву до запозичень⁴.

Остання гіпотеза – про іранське походження назви – належить О.М.Трубачову, який зіставляє гідронім з назвою правої притоки Дону

¹Sobolevskij A. Einige Hypothesen über die Sprache der Skythen und Sarmaten. – У кн.: Archiv für slavische Philologie, b.27, Berlin, 1905, c.243.

²Сборник Харьковского Историко-филологического общества в память проф.Е.К.Редина. Харьков, 1911.

³Lehr-Spławinski T. O pochodzeniu i praojczyźnie Słowian. Poznań, 1946, c. 63-64, 173-174.

⁴Moszyński K. Pierwotny zasięg języka prawosławiańskiego. Wrocław-Kraków, 1957, c. 205-206.

Богучар, де чар, можливо, з іран. *čar* - рухатись. Це, а також наявність форми *богуч* у Костянтина Багрянородного "робить думку про іранізм тут найбільш прийнятною" (Трубачев, 183).

Однак сам автор вважає цю етимологію сумнівною. У підсумковій частині своєї книги, говорячи про відсутність іранських слідів у гідронімії Правобережної України, О.М.Трубачев зауважує: "Бог (П.Буг) ... є швидше сумнівним випадком, про що свідчить і територіальна ізоляваність цієї назви на правобережжі" (Трубачев, 276).

Найбільш вдалою залишається, очевидно, етимологія Я.Розвадовського, який виводив гідронім Бог, а також річкові назви Багва його басейну з germ. **baki* - потік, ручай (д.-ісл. *bakkr*, д.-сас. *beki*, д.-в.-нім. *bach* - ручай і т.д.), в основі - і.-с. **bhag* - бігти¹.

ПІКІНЕРКА - друга назва р.Аджамки, л.пр.Інгулу, записана в с.Аджамці, Кіровоградськ. р-ну (ОК). Село засноване у 1733 р. пикінерним полком, у ХІХ ст. воно фіксується під назвою Пикинерская Аджамка (Зап. Од.о-ва, Ш, 85). Від першої частини цієї складеної назви і утворено розглядуваний гідронім.

ПІШАНИЙ - л.пр.Чорного Ташлика, л.пр.Синюхи (Песчаный - Машт., 41; Шмидт, 165); Песчаная (Скальков., 65).

Прикметникове утворення від пісок.

ПЛЕТЕНИЙ ТАШЛИК - л.пр.Чорного Ташлика, л.пр.Синюхи (М.експ.1968; К., 67); Плетеный Ташлик (Машт., 41; Эварн., 137; Скальков. 65, 253; Херс.губ., 97, 102; Шмидт, 165); Плетеновка (Эварн., 137). На річці с.Плетений Ташлик, Мало-исківськ. р-ну, Крв.

Складена назва, похідна від гідроніма Ташлик (див.) і прикметника-означення Плетений. Порівн. в цьому ж басейні: Ташлик, Гнилий Ташлик, Мигійський Ташлик, Сухий Ташлик, Нижній Ташлик, Чорний Ташлик та ін.

Прикметник Плетений вказує на звирістість русла річки, порівн. Плетениха - лівий рукав Дніпра в нижній течії (Машт.Дн., 84).

ПОДОРІВ ЯР - л.пр.Кодими, л.пр.П.Бугу (Подороїв Яр - Менде).

Складений гідронім з другим компонентом яр. Такий тип найменування характерний для басейну Кодими, порівн. Гедзилів Яр, Демків Яр, Яр Мазурів, Яр Фарнатія, також Оврад Стримбо (Яр Стримбо), Оврад Тіртія (Яр Тіртія), Оврад Ясеновий (Яр Ясеновий). Другий компонент назви - молдавського походження, пор.рум. *prâu* "ліс", потік *Podgorașu* в с.Жаб'єму, Косівськ. р-ну². Значна кількість молдованізмів також є характерною рисою басейну Кодими, до них належать: Бульбока, Рокуло-ва, Яр Фарнатія, Яр Стримбо, Яр Тіртія.

¹ Rozwadowski J. Studia nad nazwami wód słowiańskich. Kraków, 1948, с. 238-241.

² Hrabec S. Nazwy geograficzne Huculszczyzny. Kraków, 1950, с.87.

ПОМІЧНА (ПОМОШНА, ПОМІШНА) – л.пр.Чорного Ташлика, л.пр.Синюхи (М.експ.1968); Помошна (К., 67); Помошная (Машт., 41); Помочна (Андриєвський, 78; Зварн., 137); Помощна (Шмидт, 165); Балка Помощная (Херс. губ., 104); Ромовзпа (сд, Уш, 70; Машт., 41). На ній с.Помічна, Новоукраїнськ. р-ну, Крв. Друга назва річки – Лозоватка (Машт., 41; Зварн., 137).

Якщо вихідною формою назви вважати варіант Помошна, то її можна тлумачити як префіксально-суфіксальне прикметникове утворення від мох, порівн.рос. помощь, помощье – обширное моховое болото (Даль, Ш, 275), і тоді варіант Помічна вважати вторинним переосмисленням. Проте, можливо, що Помошна є лише фонетичним варіантом назви Помічна, похідної від прикметника помічний – помогающий в болезнях, целительный (Грінч., III, 298). За семантикою порівн. Пожиточна – л.пр.Срібної, л.пр.Гірського Тікичу, п.пр.Тікичу, п.пр.Синюхи (М. експ.1970; Машт., 38).

ПОПОВА – б, л.пр.Кам"янки, л.пр.Інгулу (К., 69). Очевидно, гідро-об'єкт знаходився біля садиби якогось попа.

ПОПСВА – пр.Кодими, п.пр.П.Бугу; протікає в с.фернатія колишнього Балтського повіту (Подол., 14). Порівн. вище.

ПРИЩЕПІВКА – п.пр.Мертвоводу, л.пр.П.Бугу (ОК). На ній с.Прищепівка, Братськ. р-ну, Мк. Порівн. с.Прищепівка, Новомиргородськ. р-ну, Крв.

Очевидно, первинною є назва села, похідна від прізвища, порівн. Прищеда – селянин (Нов., I, 577).

РИБАЛЬСЬКИЙ – струмок в с.Воводьському, Гарбузинськ. р-ну, Мк (М.експ.1968).

Із суфіксом -ськ(ий) від рибалка.

РІВ МАЗУРІВ – пр.Молдавки, л.пр.П.Бугу (Ров Мазуров – Менде).

Складений гідронім, похідний від апелятива рів і присвійного прикметника, утвореного від етноніма мазур – поляк з Мазурії (Грінч., II, 337), можливо, через антропонім, порівн. прізвища Мазура, Мазуренко (Нов., I, 428); Мазурець, Мазурок (Редько, 149). Порівн. Др Мазурів досліджуваного регіону. Цікаво, що відетнонімічного походження також назва річки, в яку впадає Рів Мазурів – Молдавка.

РОКУЛОВА – л.пр.Кодими, п.пр.П.Бугу (Машт., 37; Гульдман, 38); Ракулова (Тверитинов, 27, 37). Тут же – с.Ракулове, Балтськ. р-ну, Од, яке, за переказами, отримало назву від імені першого поселенця, молдаванина Ракула. Порівн. румунські імена Rac, Racul¹.

М.В.Сергієвський виводить назву села від румунського апелятива racul – рак (Сергієв., 53).

¹ Constantinescu N.A., Dicționar onomastic româneasc, București, 1963, с. 355.

САГАЙДАК - л.пр.Ігулу, л.пр.П.Бугу (К., 69; М.експ.1967; Машт., 42; Зварн., 139; Скальков, 66; Шмидт, 166); б.Сагайдак (Херс.губ., 18, 19); Schajdak, (sg, X, 210). 1774 "...на урочище при річці Мертвих водъ Сагайдакъ черезъ річку Арбузинку..." і в примітці: "Каменний берег фігурою лука вистелъ, потому отъ татаръ тѣмъ урочище зовется" (Зап.Од.о-ва, VI, 172). Притока - б.Сагайдачок (М.експ.1968). Контактні ойконіми: колонія Сагайдак, с.Сагайдакова, х.Пятихатки (Сагайдаков), с.Веселовка (Сагайдакова) в Єлисаветградському повіті (Херс. губ., 89, 104, 116).

Характеристика річки за конфігурацією русла.

СВИНАРКА - р.в с.Шепиловому, Голованівськ.р-ну, Крв (М.експ.1971; Подол., 98). Порівн. Свинарка - л.пр.Малої Висі, л.пр.Великої Висі, л.пр.Синюхи (Машт., 39); р. в с.Соболівці, Теплицьк. р-ну, Вн (Гульдман, 359); п.пр.Бешки, пр.Ігульця, л.пр.Дніпра (ОК); Swinarka - л.пр.Собу, л.пр.П.Бугу (sg,XI, 703).

Як зазначає Ю.О.Карпенко про аналогічну назву правої притоки Черемошу на Буковині, є утворенням із суфіксом -арка від апелятива свиня¹.

СЕВЕРИНКА - л.пр.Ігулу, л.пр.П.Бугу (М.експ.1968; ОК; К., 68; Машт., 42; Шмидт, 165; Херс.губ., 43, 44); Большая Северинка (Зварн., 139); Веринка (Скальков., 66); Werynka (Машт., 42; sg,XIII, 239). На ній оз.Северинка (М. експ.1970); с.Велика Северинка, Кіровоградськ. р-ну, Вершино-Северинка, Знамянськ. р-ну, Крв.

Від імені Северин. Первинною слід вважати назву села.

СЕРЕБРЯНКА - п.пр.Аджамки, л.пр.Ігулу, л.пр.П.Бугу (К., 69). Назва характеризує гідрооб'єкт за кольором. Поширена в гідронімії України, порівн. Серебрянка - п.пр.Дніпра (Машт.Дн., 35); п.пр.Рекута, л.пр.Дніпра (Машт.Дн.,37); л.пр.Ігульця (Машт. Дн., 92); п.пр.Турії, п.пр.Прип'яті (К., 70); л.пр.Тясмина, п.пр.Дніпра (Машт.Дн., 63) та ін.

СИДОРІВ - ручай, л.пр.Ігулу, л.пр.П.Бугу (Sidorow - sg,III,291).

Присвійне утворення від імені Сидір.

СИНІЦЯ - л.пр.П.Бугу (М.експ.1967; К., 61); Синица (Машт., 37; Похилевич, 369-371; Гульдман, 40; Тверитинов, 26; Менде). "Słownik geograficzny" помилково вказує дві річки із назвою Sinica, одну як притоку Ятрані, другу - л.пр.П.Бугу, насправді це - одна річка, про що свідчать назви розташованих на ній сіл (sg,X, 618). Бере початок біля с.Синиці, Уманськ. р-ну, Чрк. У середній течії на ній знаходиться також с.Синицівка, Ульяновськ. р-ну, Крв; в місці впадіння до П.Бугу - с.Сабатинівка, того ж району, друга назва села - Синиця (див.Подол., 87; sg,X, 190). Притока Синиці - Синька. Порівн. в цьому ж ба-

¹ Карпенко Ю.О. Особливості гідронімічного словотвору. - У кн.: Українська діалектологія і ономастика. К., 1964, с.189.

сейні: Синець, Синичка, Синюха (2 вип.). На інших територіях: Старая Синица - п.пр.Росі (Машт. Дн., 55); Синица - п.пр.Синіі в басейні Березини (Машт.Дн., 101).

СИНЮХА - л.пр.П.Бугу (М.експ.1968; К., 62; Машт., 37); Синица, Szynauoda, Sinowoda, Sinawoda, Sinicha, Sinawoda (Машт., 37); 1363 Синяя Вода - на цій річці великий литовський князь Ольгерд розбив військо татарських ханів, які володіли Поділлям; 1585 отъ Угорокого Тикича до Синие воды (АЮЗР, УШ, У:242); у Боплана Sinie-woda і Sinawoda (Ляскорон.Боплан, 17, 23); Синяя Вода (КБІ, 34, 112); "... а на речке на Синей Воде, 70 верст от Бокга, город Синяя Вода" (КБЧ, 112); 1738 nad rzeką Sieniuszą (АЮЗР, Ш, 3:286); 1750 речку Синюху (АЮЗР, Ш, 3:542, 547); 1774 "... впадаєть въ нее ограничивающаясь съ Польшею Россійское владѣніе рѣка Синюха, отъ устья которой теченіе Буга внизъ составляетъ Россійской Имперіи съ Турками границу" (Зап.Од.-ва, УП, 179); "р.Синюха, иначе Синія-води, по-турецки гек-су, т.е. Синяя вода" (Зварн., 136); Синіоха (Тверитинов, 53); "Синюха, называемая в древних актах Синие Воды" (Гульдман, 543).

Утворюється злиттям Тікичу і Великої Висі. На річці - 2 села із назвою Синюха, Крв, і с.Синюшин Брід, Мк.

Порівн.Синюха - л.пр.Ушиці, л.пр.Дністра (Машт., 26); гідроніми з основою син- поширені у Верхній і Середній Наддніпрянщині, де зафіксовані: Синевка, Синица (2 вип.), Синія, Синявка (2 вип.), Синяк, Синянка, Синяя Рудка.

Як свідчать документи, вихідною формою гідроніма Синюха є Синя Вода (Сині Води). За будовою порівн. Мертвовід (варіант Мертві Води), Вовчі Води - л.пр.Самари, м. Жовті Води на Дніпропетровщині та ін. Синюха є пізнішим утворенням від першого компонента назви за допомогою суфікса -юха. Всього в басейні Південного Бугу 6 назв, похідних від прикметника синій: Синець, Синиця, Синичка, Синюха (2 вип.), Синька. Цікаво, що всі вони розташовані на території басейну Синюхи або в прилеглих до нього районах. Очевидно, більшість цих гідронімів виникло під впливом назви основної річки. Той факт, що частина гідронімів цієї групи позначає великі річки (Синюха, Синиця), а також словотворчі особливості назв (суфікси -иця: Синиця, -єць: Синець) свідчать про їх давність.

СИНЬКА - л.пр.Синиці, л.пр.Бугу (Подол., 93, 96); Сенки (Мендє); Senke (SG, X, 432); Сенька - л.пр.Синиці (Тверитинов, 26). Бере початок в с.Синьках, Ульяновськ. р-ну, Крв, за переказами старожилів, раніше Сині хутори (Подол., 93).

Назву утворено від прикметника синій за допомогою суфікса -к(а). Лив. Синюха.

СОЗОНІВКА - л.пр.Ігулу (Созоновка - Машт., 42; Скальков, 66; Шмидт, 165); Sozonówka (SG, XII, 291).

Від імені Созон (Грінч., IV, 560).

СОЛОНА - п.пр.Гнилого Яланця, л.пр.П.Бугу (К., 68); 1774 Соленая (Зап.Од.-ва, УІ, 172, 183); Соленая, Солоная (Машт., 41); Соленая (Шмидт, 165; Эварн., 138); Солона (Херс.губ., 95, 96); solona (SG, XI, 54).

Характеризує річку за смаком води. Аналогічні назви поширені на південних територіях України (див.Стрилак, Запоріжжя й Херсон., 18), порівн. в досліджуваному регіоні Солониха, Солонівка, Солонуватий.

СОЛОНИХА - п.пр.П.Бугу в нижній течії (Машт., 41; Шмидт, 166). За допомогою суфікса -иха від прикметника солоний, порівн. Солона, Солонівка, Солонуватий.

СОЛОНІВКА - пр.Інгулу (М.експ.1968). Назва утворилась від солоний за допомогою суфікса -івка.

СОЛОНУВАТИЙ - пр.Горохуватого, п.пр.Інгулу (solonowaty-SG, XI, 64; Ш, 291).

Із суфіксом -уват від солоний. Порівн.вище.

СТІНКУВАТА - л.пр.Сухого Ташлика, л.пр.Синюхи (К., 66). У П.Л.Маштакова Stenkowata - друга назва Сухого Ташлика.

Із суфіксом -уват(а) від апелятива стінка, який в українській географічній номенклатурі має значення - крутий схил гори, крутий стрімчастий берег; пагорок з гаєм; уламок скелі, що стоїть окремо; куці на схилі гори, прибережні кущі; невеликий ліс над кручем (Марусенко, 250). На Кіровоградщині, де протікає річка, апелятив відомий у другому й четвертому значеннях, т.б. "крутий стрімчастий берег" і "уламок скелі, що стоїть окремо" (там же, 250).

Порівн. Велика Стінка - п.пр.Удичу, л.пр.П.Бугу.

Назва семантично близька до групи гідронімів семени "камін", характерних для Середнього Надбужжя і Синюхи, що відобразив природні особливості цих районів (див.Кам"янка, Ташлик), зокрема, до цієї групи гідронімів належить назва річки, в яку впадає Стінкувата - Сухий Ташлик.

СТОВБОВА - п.пр.Інгулу, л.пр.П.Бугу (К., 69); Столбовая (Машт., 42; Шмидт, 166; Херс.губ., 86); Stolbowaja (SG, XI, 363).

Прикметникове утворення від стовб/стовп.

Можливо, вздовж річки проходила дорога із стовпами, в такому разі назва може походити від рос.столбовая дорога. Враховуючи історію досліджуваної території, можна припускати також, що стовпи вздовж річки були прикордонними.

СТОВБОВА - л.пр.Чичиклії, л.пр.П.Бугу (К., 68); Столбовая (Машт., 41; Шмидт, 166). Див.вище.

СТРІЛЬЦЕВА - л.пр.Маломужева, п.пр.Синюхи, ...пр.П.Бугу (Стрельцева - Машт., 40).

Від антропніма, порівн.сучасне українське прізвище Стрілець (Редько, 210).

СУГОКЛІЯ (у місцевій вимові також Сугоклей, Саваклей) – п.пр.Інгулу (М.експ.1970). Очевидно, ця річка зафіксована в джерелі 1697 р. "Описание ріки Днѣпра от м.Перевослочнаго до Чернаго моря" під назвою Сугайлія: "Седьмой опочивъ у Сугайліи и у Сугайлейчика". гдѣ дрова будутъ и вода довольная... а не доходя Сугайлія, будетъ на шляху балка Груская. Осьмой одпочивъ надѣ Мертвоводомъ, которому от Сугайліи надобно гораздо идти день" (Зап.Од.о-ва, III, 578); 1698 урочище Сугакля (Зварн.Ист., III, 275); Сугоклея, Сугакля (Машт., 42; Шмидт, 165, 166; Скальков., 103); Сугакля (Херс. губ., 87, 91, 119-121); Suhakleja (SG, XI, 558).

Назва тюркського походження, з ад'єктивним формантом – *ly*, поширеним в тюркській гідронімії нижнього Надбужжя, порівн. Громоклія, Чичклія, Бакшала, Чортала. Походить, можливо, від д.-тюрк. *woqsaq* сайга, дика коза (ЛТС, 508), д.-тюрк. *woqsaqlı* – місце, де багато сугаків (ЛТС, 508), порівн. уйг. *sozak* – якась велика тварина (Радлов, IV, 528). Запозичено і в українську апелитивну лексику: сугак – сайга, дика коза (Грінч., IV, 225). Сугаки водились в степах південної України ще в ХІІІ ст. Порівн. у Бодлана "В степах, коло дніпровських порогів зустрічалась мені тварина, яку звуть сугаком"¹.

СУГОКЛІЯ БЕРЕЗНУВАТА – р. в с.Семенівці, колишнього Єлисаветградськ. повіту, тепер, можливо, с.Семенівка, Компаніївськ. р-ну, Крв (Херс., губ., 120).

Від гідроніма Сугоклія з прикметником-означенням Березнувата, утвореним за допомогою суфікса –уват(а) від Березна, в основі – назва дерева (порівн.гідроніми нашого басейну Березівка, Березнегувата), порівн. Сугоклія Кам'янувата, Сугоклія Комишувата.

СУГОКЛІЯ КАМ'ЯНУВАТА (СУГАКЛЯ КАМЕНОВАТА) – п.пр.Інгулу (М.експ.1970); Сугоклея Каменовата, Сугакля, Suhakleja Kamienna (Машт.,42); Сугакля Каменовата (Херс., губ., 100, 119, 120; Шмидт, 165; Зварн., 139); Suhakleja Kamielowata (SG, III, 291); Сугоклія Кам'янувата як л.пр.Сугоклії (К., 69).

Від гідроніма Сугоклія (див.) з прикметником Кам'янувата, який вказує на особливості берегів річки. Порівн. Сугоклія Березнувата, Сугоклія Комишувата.

СУГОКЛІЯ КОМИШУВАТА (СУГОКЛЯ КОМИШУВАТА) – л.пр.Сугоклії, п.пр.Інгулу (М.експ.1970); Сугоклея Камышеватая (Машт., 42); Камышеватая Сугакля (Шмидт, 166; Зварн., 139); Сугакля Камышевата (Скальков., 66); балка Сугакля Камышеватая (Херс.губ., 113, 114); Suhakleja Kamyszowata (SG, III, 291); 1746 Сугаклы (Зварн., Ист.1730).

Складене утворення, похідне від гідроніма Сугоклія з прикметником Комишувата, порівн.гідроніми Комишувата (4 вип.) нашого басейну.

¹Бодлан. Описание Украины, СПб., 1832, с.92.

СУХА АДЖАМКА - пр.Аджамки, л.пр.Ігулу (Сухая Аджамка - Зварн., 139).

Назву утворено словосполученням гідроніма Аджамка з прикметником сухий, порівн. Суха Деренюха, Сухий Ташлик, Сухий Яланець.

СУХА ДЕРЕНЮХА - л.пр.П.Бугу; протікає в Голованівськ. р-ні, Крв (М.експ.1968); Сухая Деренюха (Машт., 37); Тут же - Деренюха і Мокра Деренюха.

Складене утворення, протиставне до гідронімів Деренюха і Мокра Деренюха.

СУХИЙ ТАШЛИК - л.пр.Синюхи, л.пр.П.Бугу (М.експ. 1967; К., 66); Сухой Ташлик, Suchy Tazlik, Stenkowata, Krywy Tazliysa, Tazliysa (Машт., 40); Сухой Ташлик (Тверитинов, 27; Херс. губ., 100, 101; Скальков., 65). Порівн. Сухий Ташлик - пр.Тясмина в Кам'янецьк. р-ні, Крв (ОК).

Поширення слов'янських утворень у формі словосполучення прикметника з тюркською за походженням назвою Ташлик (див.) є характерною особливістю басейну Синюхи і сусідніх з нею приток Дніпра Росі й Тясмина, порівн. Гнилий Ташлик, Кривий Ташлик, Малий Ташлик, Мигійський Ташлик, Плетений Ташлик, Чорний Ташлик та ін.

СУХИЙ ТАШЛИК - л.пр.Синюхи (Tazlik Suchy - SG, XП, 222), друга назва - Stenkowata (там же); впадає в селі Станіславчику, Первомайськ. р-ну, Мк. На ній с. Сухий Ташлик, Вільшанськ. р-ну, Крв. Див. вище.

СУХИЙ ЯЛАНЕЦЬ (СУХИЙ ЄЛАНЕЦЬ) - л.пр. П.Бугу; протікає в Ново-одеськ. р-ні, Мк (М.експ.1968); 1774 Сухой Еланецъ "недалеко отъ Бугу, верстѣ 30 ручейкомъ съ ключей, въ балкѣ протекаетъ" (Зап.Од.о-ва, УП, 183), до Сухова Еланца, Сухого Еланца, на Сухомъ Еланцѣ (там же, 180, 182); Сухой Еланец (Зварн., 134). Очевидно, він же Еланец - р. в с.Себиному, Новоодеськ. р-ну, Мк (Херс.губ., 13). На річці - с. Сухий Єланець, Новоодеськ. р-ну, Мк.

У Нижньому Надбужжі протікають також річки Яланець, Гнилий Яланець, Кущий Яланець (див.).

Складене утворення з прикметником сухий в першій частині і гідронімом Яланець - в другій, протиставне до зазначених вище гідронімів цієї території - Яланець, Гнилий Яланець і Кущий Яланець.

ТАУЖИЯНКА - л.пр.Синиці, л.пр.П.Бугу (М.експ.1968); Тавезанка (Машт., 37; Тверитинов, 26, 45); Тавезнянка (Менде). На ній с. Таужня, Гайворонськ. р-ну, Крв.

Від назви села за допомогою суфікса -янка.

ТАШЛИК - л.пр.Синюхи (Ташлик - Менде). На ній було с. Ташлик (там же).

Тюркська назва, утворена за допомогою форманта - лук (порівн. Кагарлик) від ачелятива таш-камінь. Як зазначає О.І.Попов, важко визначити конкретну тюркську мову, яка спричинила до виникнення цієї

назви: "Завдяки великій подібності майже всіх тюркських мов і рухливості тюркських кочових племен ІУ–ХУІ ст. такі найменування, як Ташлик, Талдик, Таракли і подібні можна знайти майже в однаковій формі на величезних просторах від Бессарабії й Київщини до Середньої Азії і Паміра¹.

Численність групи гідронімів Ташлик і похідних від них на слов'янському ґрунті становить характерну особливість басейну Синюхи, де нами зафіксовано 3 річкові назви Ташлик і 14 похідних від неї: Чорний Ташлик, Сухий Ташлик (2 вип.), Малий Ташлик, Гнилий Ташлик (2 вип.), Нижній Ташлик, Плетений Ташлик, Кривий Ташлик, Мигійський Ташлик, Великий Сухий Ташлик, Ташличка, Ташличка Верхня, Ташличка Нижня.

Цікаво, що ареал слов'янських назв, похідних від лексеми камінь: "Кам'янка (6 вип.), Камінка, Кам'яно-Костувата – не збігається з ареалом Ташликів. Він припадає в основному на Середнє Надбужжя, сусіднє в басейні Синюхи. Ареал же Ташликів продовжується в сусідньому східному районі допливу Дніпра Тясмина².

ТАШЛИК – л.пр.Чорного Ташлика, л.пр.Синюхи (К., 66); Ташлик (Машт. 40; Шмидт, 164). Див.вище.

ТАШЛИК – п.пр.Ятрані, п.пр.Синюхи (Taszlik, Taszlyk – SG. XI, 222). На ній с.Олександрівка, Межирічка, Краснопіль, Голованівськ. р-ну, Крв. Походження назви див.вище.

ТАШЛИЧКА – л.пр.П.Бугу (К., 60; Машт., 36; Менде); Taszliczka (SG, XI, 222; Машт., 36); Ташлик (Подол., 368, 372, 373). На ній – с.Ташлик, Гайворонськ. р-ну, Крв, раніше – с.Струньковский Ташлик, бо сусіднє село звалось Струньковим (Подол.372).

Семантику назви підтверджує опис місцевості: "Береги Бугу і річок (Ташлика і Юліановки – Л.М.) багаті на каміння" (Подол., 372).

ТАШЛИЧКА ВЕРХНЯ – л.пр.Синиці, л.пр.П.Бугу (Ташличка Верхня – Тверитинов, 26).

Назва виражена словосполученням гіпоніма Ташличка (похідний від Ташлик – див.) і прикметника верхній. Протиставлення до гідроніма Ташличка Нижня.

ТАШЛИЧКА НИЖНЯ – л.пр.Шляхівки, л.пр.П.Бугу (Ташличка Нижня – Тверитинов, 26). Очевидно, помилкова локалізація річки, оскільки за іншими джерелами, навпаки, р.Шляхова (див.) є притокою Ташлички. Протиставлення до зазначеного вище гідроніма Ташличка Верхня.

ТЕКУЧА – п.пр.Синюхи в колишньому Балтському повіті, Подільської губернії (Текуче – SG, XII, 280).

¹Попов А.И. Топонимика как историческая наука. – У зб.: Мовознавство, т.ХІУ, К., 1957, с.6.

²Железняк І.М. Вивчення гіпонімів у межах однієї системи. – В кн.: Ономастика. К., 1966, с. 89-95.

Порівн. Текуча - л.пр.Ятрані, п.пр.Синюхи (М.експ.1970; Машт.,40). Від дієприкметника текучий.

ТЕМНА - л.пр.Ташлички, л.пр.П.Бугу (К., 61; Машт., 271, 36); Темна (Машт., 36; зг, XII, 290). На ній с.Темна колишнього Гайсинського повіту (Подол., 974; зг, XII, 290).

Від прикметника темний. Характеристика гідрооб'єкта за кольором.

ТЕРНІВКА - л.пр.Синюхи, л.пр.П.Бугу (М.експ.1967; К., 65); Терновка (Машт.,40; Шмидт, 164); Терновка (зг, XII, 314); на карті Річчі Занноні 1772 р. - Кривий Ташлик (Зварн., 137). Впадає під с.Тернівкою, Новоархангельськ. р-ну, Крв.

Від назви рослини, порівн.Тернова Балка. Можливо, первинною є назва села.

ТЕРНІВКА - п.пр.Інгулу (М.експ.1968); 1774 Терновка (Зап.Од..о-ва, УП, 184); Терновка (Зварн., 139); Owrad Terńówka і Owrad Małe Terńówka (зг, IV, 291).

Вказівка на місцеву флору, порівн.вище. Щодо зафіксованого в зб варіанта Owrad Terńówka див.статтю Сврад Стримбо.

ТЕРНОВА БАЛКА - пр.Гнилого Ялця, л.пр.П.Бугу (М.експ.1968).

Складений гідронім, вказує на місцеву флору (порівн.Тернівка) і особливості рельєфу (порівн.назви з компонентом яр: Гедзілів Яр, Подорів Яр, Яр Фарнатія, Яр Мазурів та ін.).

ТИШКІВКА - пр.Синюхи (Тишковка - Шмидт, 164). Порівн. Тишковка - п.пр.Тилігулу (Машт., 32). Від імені Тишко.

ТОРГОВИЧКА - л.пр.Синюхи (М.експ.1968); Торговиця (К., 65); 1743 Торговица (Андрієвський, 54); Тарговица (Зварн., 137); Торговицкая (Херс. губ., 107); Торговица, Торговицкая (Машт., 40). У місці впадіння річки до Синюхи - с.Торговиця, Новоархангельськ. р-ну, Крв, в минулому - місто.

Виходячи з семантики апелатива, що спричинився до появи назви (торговиця - місце торгу, місце, площа, де відбувається ярмарок тощо), первинною слід вважати назву міста Торговиці. Час заснування його відносять до давніх часів. Вважають, що це місто згадує Стрийковський в опису походу Ольгерда проти татарів у 1331 р. (зг, XII, 170-171; Похилевич, 349). Виникнення ойконіма з первісною семантикою "місце торгу" є цілком закономірним для місцевості, в якій знаходиться Торговиця. Саме тут кінчається лісо-степова зона України і починається степ, отже, ця місцевість протягом довгого історичного періоду була окраїною земель слов'янського заселення, а поселення, які виникали на цій території, виконували роль прикордонних і мали значення не лише як оборонні, але і як торговельні пункти. Значення міста Торговиці як центру, через який здійснювались торговельні зносини з південними районами, підкреслюють деякі історичні документи середини ХУІІІ ст. Торговиця була тоді прикордонним містом, належним Польщі, на протилежному боці

Синюхи знаходилось новоутворене містечко Архангельський городок (сучасне смт Новорархангельськ), яке належало Російській імперії. В історичному документі 1743 р. при опису переправ через Синюху біля м. Торговиці і Архангельського городка зазначено: "И по вышеозначеннымъ дорогамъ проѣзжаютъ купецкіе всякіе люди изъ польской области, жида и польские обыватели, въ турецкую область, въ Крымъ и въ Бѣлгородъ, и в Очаковъ, и въ российскую Запорожскую Сѣчь, и изъ турецкой области изъ оныхъ же мѣст греки, армяне и волохи въ Польшу съ ѣстными питейными разными припаси и съ виноградными винами, сукнами и протчими разными товарами" (Ландриевский, 54).

У зв'язку з досліджуваною назвою слід навести припущення Й.О.Дзендзелівського про те, що д.-рус. тыргъ могло мати значення не лише "торг, ярмарок", а й "місто взагалі". Це припущення Й.О.Дзендзелівський обґрунтовує тим, що в молдавській мові апелятив тырг, запозичення з д.-рус. тыргъ, вживається і в значенні "торг, ярмарок", і в значенні "містечко", а апелятив тырговед, запозичений з д.-рус. тырговѣць, має значення "городянин, мешканець міста"¹. "Можливо, що в даному випадку, – зазначає Й.О.Дзендзелівський, – молдавська мова в словах тырг-місто, тырговед – городянин зберегла давню слов'янську семантику сучасних російських торг, торговец і українських торг, торговець"².

Вживання відповідного апелятива в ойконімії (крім нашої Торговиці, дослідник наводить назви міст Аксый торгъ (з літопису), Торжок (рос.), Nowy Targ (польск.), Tzizste (чеськ.), Traițe (олонецьк.), Таргов (сербськ.), Targoviste (рум.) Й.О.Дзендзелівський вважає одним із доказів своєї гіпотези.

ТРОЯНКА – п.пр.Ятрані, п.пр.Синюхи (Менде; Тверитинов, 27, 46); Тројанка (SG, XI, 480). На ній с. Троянка, Голованівськ. р-ну, Крв. На Кіровоградщині відомо ще два села із назвою Троянка, також Трояни і Троянове; на інших територіях України порівн. Трояни – села на Запоріжжі, Миколаївщині, Полтавщині, Львівщині; Троянів – с.на Житомирщині; Троянівка – села на Волині, Полтавщині, Хмельниччині. В гідронімії порівн. Троян – л.пр.Прид'яті в басейні Дністра (Машт., 12).

Очевидно, первинною є назва села, похідна від антропоніма Троян, порівн. Троян – селянин (Нов., I, 718); сучасне українське прізвище Троян зафіксоване нами в с.Іванівці, Новоукраїнськ. р-ну, Крв, і в с.Краснопілці, Уманськ. р-ну, Чрк; відоме і в білоруському антропоніміконі – Троян³.

¹ Дзендзелевский И.А. Молдаванизмы и их стилистическая роль в украинских говорах Нижнего Поднестровья. – Ученые записки Института истории, языка и литературы Молдавского филиала АН СССР, т. IV, серия филологическая, Кишинев, с.151.

² Там же, с.151.

³ Бірyla М.В. Беларуска антрапанімія, т.П.Прозвішчы, утвораныя ад апелятыўнай лексікі, Мінск, 1969, с.413.

ФАРНАТІЯ (ЯР ФАРНАТІЯ) – п.пр.Кодими, п.пр.П.Бугу (Машт., 37); Яр Фернатія (Подол., 32; Тверитинов, 27); долина Фернатія (Менде). На ній с.Фернатія колишнього Балтського повіту (Подол., 14).

Назва молдавського походження. Як зазначає О.С.Мельничук, "цю назву слід поставити ближче до молдавської мови, ніж до української, оскільки перехід приголосного к перед голосним і в т, який має місце в цій назві, що є формою родового відмінку від особового імені Фарна-кія, найчастіше зустрічається саме в діалектах молдавської мови" (Мельничук, 55).

ЦИГАНКА – п.пр.Ятрані, п.пр.Синьки, л.пр.П.Бугу; протікає в Голованівськ. р-ні, Крв (М.експ.1971; К., 65); Циганка (Подол., 78). Порівн.Циганка – л.пр.Нічлави, л.пр.Дністра (Машт., 23); л.пр.Пола (Машт. Дн., 69).

Назва утворена від етноніма циган, можливо, через антропонім. В с.Межиріччі, Голованівськ. р-ну, де протікає річка, нами зафіксоване прізвисько Циган. Слід зазначити, що в колишній Херсонській губернії в минулому столітті циганами називали також молдаван¹.

ЧЕРВОНІЙ – пр.П.Бугу; протікає в с.Оніськовому, Кривоозерськ. р-ну, Мк. Тут же – скеля Червона (ОК).

Назва характеризує гідрооб'єкт за кольором ґрунту берегів.

ЧИЧИКЛІЯ (у місцевій вимові також ЧИЧИКЛЕЯ, ЧАЧАКЛІЯ) – п.пр. П.Бугу (М.експ.1967); 1697 Чакчаклія (Величко, Ш, 485); 1755 "по тому боку р.Бугу, в урочище р.Чигакей"²; 1756 на вершині р.Чигакея, на р.Чигакей³; на карті 1772-1774 рр. Чигакея (Ястребов, 162); 1693 за рекою Богом на Чапчалмі (Чапчаклі) (Зварн. Ист., 521); 1755 "въ урочищъ речки Чачаклі... въ урочище Чечаклі (Зварн.Ист., 1804); 1773 межъ Черталою и Чечеклію (Зварн.Ист., 1994). У джерелах XIX ст.: Чигакея (Скальков., 65); Чичиклея (Шмидт, 166); Чичиклея і с.Малая Веселая (Чичиклея) на ній (Херс.губ., 68); "Притоки Буга с правой стороны совершенно незначительны, кроме Чичиклеи (в старину Чайгадаи), которая отличается тем, что образует довольно большую долину, весьма удобную для разведения садов и огородов" (Херс.губ., XIX-XX); Чичиклея (Машт., 41); б.Сухая Чичиклея – очевидно, притока (Херс.губ., 74).

У гирлі Чичиклеї в XV ст. була татарська фортеця Балакли, Балак-дея, в деяких джерелах – з іншою назвою, аналогічною назві річки. Так, за Броневським, фортеця звалась Сарсаселі, на атласі Річчі-Занноні 1771 р. Чипчаклі (Лагута, 22).

¹Ястребов В. Малорусские прозвища Херсонской губернии.Одесса, 1893, с.16.

²Секретная переписка коша запорожского, "Киевская старина" 1886, февраль, с.337.

³Там же, с.336.

Порівн. Чачиклея - правий рукав Дніпра (Машт.Дн., 85).

За О.М.Трубачовим, назва половецького походження - з ад"ективним формантом -лѣ від половецького ѣлѣк - квітка (Трубачев, 228).

Аналогічні утворення відомі в давній тюркській топонімії, порівн. 1389 місцевість Чичеклик у Семиріччі¹.

ЧОРНИЙ ТАШЛИК - л.пр.Синюхи, л.пр.П.Бугу (М.експ. 1967; К., 66); Черний Ташлик, Szarny Taszlik, Szarny Tazliyse, Szarny Tazziysu (Машт., 40); ХІІ ст. Szarny Tazziysu (Ляскорон. Боплан, 17); 1737 ро nad Wisie ku Czernemu Tazziikowi (АЮЗР, Ш, 3:267); Черный Ташлик (Зварн., 137; Шмидт, 164).

Складене утворення від Ташлик (див.) з прикметником Чорний.

ЧОРТАЛА - л.пр.П.Бугу (М.експ.1968); Чортала (К., 67); Чертала з варіантом Черталах (Машт., 41); Чертала або Мечетная Чертала (Скальков., 65); Чертала (Шмидт, 166); б.Чертала (Херс.губ. 71, 72) і б.Черталка (Херс.губ., 78).

Раніше дві річки Нижнього Надбужжя носили таку назву, порівн. у джерелі 1697 р.: "От Бога ріки пошедь, первая річка Чертолая, на которой для табору переправы надо дѣлать. От той другая річка, сухая Чертолая не въ дальнихъ мѣстахъ, которая не трудна будетъ въ переправѣ, а на обохъ тѣхъ річкахъ дровъ совершенно нѣтъ" (Зап.Од.о-ва, Ш, 578).

Детальні відомості про дві річки з назвою Чортала дає Ф.О.Петрунь за давніми картографічними джерелами, більшість яких нам недоступна, тому вважаємо за доцільне навести відповідний уривок з його праці: "Номенклатура Чортал плутана. Броневський знає дві Чортали - Малу, яка відповідає сучасній Бакшаді, та Велику, що заховала своє ім'я і досі (але без додаткового означення). У Боплана помічена на мапі Szertala Sucha. По даних Мазепи саме друга із означених у нього Чортал мала назву Сухой (300 Иид, т.Ш, ст.578). Мапа під назвою "Театр войны... МДСС XXXVIII року", штихована при Академії, знає річки Мечетну та Шерботу. Відгадку для останньої дає Річчі-Занноні (Tezerbasu). Вперше для північної Чортали назву Бакшаді подає Ісленьев (1779 р.), південна в нього позбавлена означення. Тільки мапа Ле-Воланта виразно відрізняє три Чортали. Тут позначені - балка Большая Чертала, балка Мечетная Чертала та балка Сухая Чертала. Трьохверстка знає Бакшалу (так само як і мапа Шуберта), овраг Мечетной та Черталу. Зазначимо, що Мейер, по контрасту з Сухой Чорталой, північну Чорталу зве Великою"².

На річці - с.Чорталка, Доманівськ. р-ну, Мк, очевидно, в минулому - х.Черталка, Ананівськ. повіту, на місці якого був татарський

¹Бартольд В.В. Очерк истории Семиречья. Фрунзе, 1943, с.69.

²Петрунь Ф.О. Степове Побужжя в господарським та військовим укладі українського пограниччя (замітки до Броневського та Боплана). Журнал науково-дослідчих кафедр м.Одеса" т.ХІ, 1926, № 2. с.91-103.

аул Чертупалы (ОК). На р.Чорталі був також х.Чертальський, Аяаньївсько-го повіту (Херс.губ., 75).

Порівн. Чертанлык - л.пр.Дитпра (Машт.Дн., 86).

Назва, безумовно, тюркського походження, з ад"ективним афіксом -лы, видозміненням на слов"янському ґрунті у -ла. Походить, можливо, від татар. чуртан-щука. Найменування, утворені від назви цієї риби, поширені в гідроніміконі тюркомовних територій, порівн. Чертанлык - р. в Оренбурзькій області (Лойфман, Попов, 9); Чуртанны (Чорталы) - оз. в Західному Сибіру (Молчанова, II); Шортанды, Шортандыколь - озера в Казахстані¹; Суртанды - гідронім в Башкирії² та ін.

ШЕРЕФЕТОВА - пр.Чорного Ташлика, л.пр.Синюхи (Скальков., 65). Порівн. с. Шерефтина колишнього Єлисаветградського повіту (Херс.губ., Ш).

Очевидно, від прізвища Шерефет тюркського походження. Порівн. в українському антропоніміконі Шеремет, Шеремета, останнє зафіксоване нами в с.Яромильцях, Кібличу, Гайсинськ. р-ну, Вн (М.експ. 1971). Прізвище є тюркським запозиченням. Чергування губних характерне для діалектів тюркських мов.

ШИРСКА - пр.Кам"янки, л.пр.Інгулу (Широкая - Зварн., 139). Характеристика гідрооб"єкта за розмірами.

ШЛЯХОВА - л.пр.Ташлички, л.пр.П.Бугу (К., 60; Машт., 36; Менде); Szlachowa (Машт., 36); Slechówka (sg, XI, 926). Очевидно, на ній с. Шляхова, Бершадськ. р-ну, Вн.

Прикметникове утворення від шлях. Очевидно, річка протікала вздовж шляху.

ШЛЯХОВИЙ - л.пр.Кам"янки, л.пр.Синюхи (Шляховий - Машт., 40). Див. вище.

ШУТА - л.пр.Ташлика, л.пр.Чорного Ташлика, л.пр.Синюхи (К., 66; Машт., 40; Шмидт, 164; Скальков., 65); Şute (Şe, XII, 83). Порівн. балка Шута, х. Шута і Шутенька в Новоукраїнськ. р-ні, Крв (М.експ. 1968); балка Шута в с.Веселий Кут Єлисаветградськ. повіту (Херс.губ., 92); балка Шутова в с.Петропавлівці на Миколаївщині (М.експ. 1968) та ін.

Очевидно, від прикметника шутий - не имеющий одной из обыкновенных принадлежностей, безрогий, безугий, безхвостый, человек без волос или безухий (Грінч., IY, 620). Щоправда, наведене Б.Д.Грінченком значення прикметника свідчить про те, що він вживається по відношенню до живих істот. Стосовно гідрооб"єктів можна припустити метафоричне вживання прикметника шутий. Можливо, форма річки або балки викликала подібні асоціації.

¹ Битанова А.С. Из наблюдений над казахской топонимикой Кустанайской области. - У зб.: Вопросы топонимастики, вып. I. Свердловск, 1961, с. 41, 43.

² Корнилов Г.Е. К вопросу о способах образования башкирских гидронимов и оронимов. - У зб.: Вопросы топонимастики, вып. I. Свердловск, 1962, с. 39.

ЮЛІАНІВКА - р., зливаючись з р.Ташликом, впадає в П.Буг, протікає в с.Струнькові, Юльянівці, колишнього Гайсинського повіту (Подол., 372).

Перенесення на річку ойконіма Юльянівка, який одержав назву від імені колишнього володаря Юліана Антона Войнеха Лопушанського (Подол., 376).

ЯЛАНЕЦЬ - л.пр.Савранки, п.пр.П.Бугу (М.експ.1968); Яланец (Машт., 37; Менде; Гульдман., 37; Подол., 55, 63, 774, 775, 782; Тверитинов, 12); Jełaniec, Jełaniec (SG.II, 386). На річці с.Яланець і смт.Яланець, Бершадськ. р-ну, Вн, в цьому ж басейні Гнилий Яланець, Кущий Яланець, Сухий Яланець (див.). Порівн.також Яланец - п.пр.Марківки в басейні Дністра (Машт., 28); Яланка - пр.Дністра в Муровано-Куриловецькому р-ні, Вн (ОК); Мокрий Єланчик і Грузький Єланчик - дві річки у Надзав'ї, між Міусом і Кальміусом (ОК).

Назва утворена від тюркської основи за допомогою слов'янського суфікса -ець, порівн. д.-тюрк. alan - плоский, рівний (про місцевість) (ЛТС, 33). Слово представлене і в багатьох сучасних тюркських мовах: тур., татар. alan, казах., ногайськ., к.-калп. aklan (aqlan), башк. alanlık, алт. Яалан та ін. із значенням "рівна, відкрита місцевість і обширна місцевість; галявина, поляна; лужок; лісова поляна; переліс; поле, долина, рівнина, відкритий, рівний і т.д."¹. З тюркських мов запозичене в російську географічну номенклатуру - алань - пасовище, луг (Мурзаєви, 77).

Яланець протікає на межі сучасної Вінниччини й Одешини, тобто в місцевості, де починається зона степів, а всі три похідні гідроніми Гнилий Яланець, Кущий Яланець і Сухий Яланець знаходяться ще південніше - на території сучасної Миколаївщини, отже, первісна семантика назви "рівна, відкрита місцевість і под." цілком закономірна. Розвиток й перед початковим а в результатом слов'янської обробки іншомовного запозичення.

ЯР МАЗУРІВ - л.пр.Кодими, п.пр.П.Бугу (Яр Мазуров - Менде).

Складений гідронім, похідний від апелятива яр і присвійного прикметника, утвореного від етноніма мазур - поляк з Мазурії, поляк, можливо, через антропонім. Порівн.Рів Мазурів.

¹ Севортян Э. Пробные статьи к "Этимологическому словарю тюркских языков". М., 1966, с.52.

З м і с т

Передмова	3
ТОПОНІМИ, ВІДТОПОНІМІЧНІ ПРИКМЕТНИКИ, НАЗВИ ЖИТЕЛІВ (В.О.Горпинич)	5
НАЗВИ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ ПРАВОБУДЬЯ (В.В.Лобода)	76
НАЗВИ РІЧОК ІНГУЛО-БУЗЬКОГО БАСЕЙНУ (Л.Т.Масенко)	138

Горпинич Владимир Александрович
Лобода Василий Васильевич
Масенко Лариса Терентьевна

СОБСТВЕННЫЕ НАЗВАНИЯ
И ОТТОПОНИМИЧЕСКИЕ ОБРАЗОВАНИЯ
ИНГУЛО-БУДСКОГО МЕЖДУРЕЧЬЯ
(На украинском языке)

440253

Друкується за постановою вченої ради
Інституту мовознавства ім. О.О.Потебні АН УРСР

Редактор О.М.Збіцька
Художній редактор М.І.Возний
Технічний редактор І.М.Гайдживва
Коректор С.В.Лісіцина

Б4 01653. Підписано до друку 6.1 1977 р. Формат 60х84 1/16.
Папір оф. № 2. Умовних друк. арк. 11,16. Облік.-вид. арк. 12,5.
Тираж 1000 прим. Вид. № 294. Зам. № 7-37 Ціна 1 крб. 25 коп.

Видавництво "Наукова думка", 252601 Київ-4, МСП, вул. Репіна, 3.
Київська книжкова друкарня наукової книги республіканського виробни-
чого об'єднання "Подільська книга" Держкомвидаву УРСР, 252004, Київ-4,
вул. Репіна, 4.

Наукова бібліотека
Національного університету
«Києво-Могилянська
академія»